

**L'ESQUELLA
DE LA
TORRATXA
ALMANAC
1912**

Preu: UNA pesseta.

JANER

1 dill. **La Circumcisió.**
 2 dim. Sts. Macari y Siridó.
 3 dim. Sts. Daniel y Aquilí.
 4 dij. S. Tit y Sta. Dafrosa.
 5 div. S. Telesfor, mr.
 6 dis. **Els Sts. Reis.**
 7 diu. Sts. Raimond y Julià.
 8 dill. Sts. Teofil y Eladi.
 9 dim. Sta. Basilissa, verge.
 10 dim. S. Nicanor, diaca.
 11 dij. Sta. Honorata
 12 div. Sts. Alfred y Arcadi.
 13 dis. S. Gumersinde.
 14 diu. El Sant Nom de Jesús.
 15 dill. Sts. Pau y Maure.
 16 dim. S. Fulgenci.
 17 dim. S. Antoni abad.
 18 dij. Sta. Prisca, verge.
 19 div. S. Canut y Sta. Pia.
 20 dis. Sts. Fabià y Sebastià.
 21 diu. La Sagrada Família.
 22 dill. S. Vicens Espanyol.
 23 dim. S. Alfons.
 24 dim. S. Timoteu.
 25 dij. **Conversió de S. Pau.**
 26 div. Sta. Paula, viuda.
 27 dis. S. Joan Crisostom.
 28 diu. Sts. Cirilo y Julià.
 29 dill. S. Francisco de Sales.
 30 dim. Sta. Martina.
 31 dim. S. Pere Nolasc.

FEBRER

1 dij. Sts. Ignasi y Cecili.
 2 div. La Purificació de la Verge.
 3 dis. S. Blai, bisbe.
 4 diu. S. Andreu Corsí.
 5 dill. Sta. Calamanda.
 6 dim. Sta. Dorotea.
 7 dim. S. Romuald.
 8 dij. S. Joan de Mata.
 9 div. Sta. Apolonia.
 10 dis. S. Guillem, ermità
 11 diu. S. Sadurní.
 12 dill. Sta. Eularia, verge.
 13 dim. Sta. Caterina de Ricci.
 14 dim. Sts. Vital y Valentí
 15 dij. Sts. Fausti y Jovita.
 16 div. Sta. Juliana.
 17 dis. S. Romul, mr.
 18 diu. S. Simeó, mr.
 19 dill. S. Mansuet.
 20 dim. Sts. Sadot y Nemesi.
 21 dim. **de Cendra.** Sts. Verul, Secundí y Sirici.
 22 dij. S. Abili, bisbe.
 23 div. S. Pere Damià.
 24 dis. S. Modest.
 25 diu. S. Maties.
 26 dill. S. Alexandre.
 27 dim. S. Leandre.
 28 dim. S. Romà y Sta. Ela.
 29 dij. Sts. Macari y Teofil.

MARS

1 div. S. Rossendo.
 2 dis. S. Simplicí.
 3 diu. S. Hemeteri.
 4 dill. S. Casimir.
 5 dim. S. Eusebi.
 6 dim. S. Oleguer.
 7 dij. S. Tomàs d'Aquí.
 8 div. S. Joan de Deu.
 9 dis. S. Pacià.
 10 diu. S. Melitó.
 11 dill. S. Constantí.
 12 dim. S. Gregori el Magne.
 13 dim. Sts. Ramir y Roderic.
 14 dij. Sta. Florentina.
 15 div. Sta. Madrona.
 16 dis. S. Heribert.
 17 diu. S. Patrici.
 18 dill. S. Gabriel arcàngel.
 19 dim. Commem. S. Josep.
 20 dim. Sts. Nicet y Ambrós.
 21 dij. S. Benet, abad.
 22 div. S. Deogracies.
 23 dis. S. Josep Oriol.
 24 diu. **Passió.** S. Timolau.
 25 dill. **L'Anunciació de M.^a**
 26 dim. S. Brauli.
 27 dim. Sta. Lidia.
 28 dij. Sts. Sixte y Timoteu.
 29 div. La Verge dels Dolors.
 30 dis. S. Joan Climac.
 31 diu. **Rams.** Sta. Balbina.

ABRIL

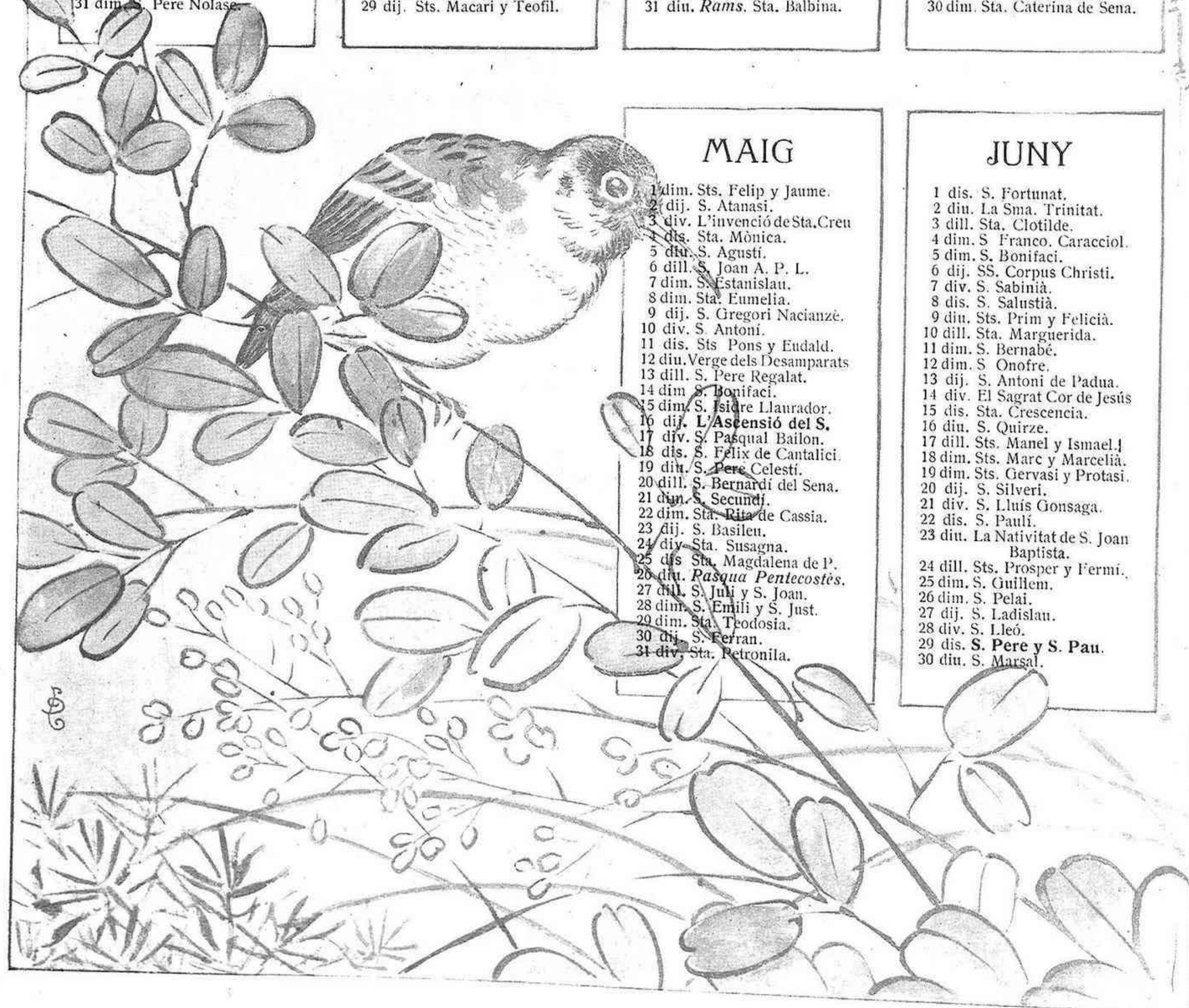
1 dill. S. Huc y Sta. Teodora
 2 dim. S. Francisco de Paula
 3 dim. S. Benet de Palerm.
 4 dij. **Sant.** S. Isidor.
 5 div. **Sant.** S. Vicens Ferrer
 6 dis. Sts. Celestí y Cels.
 7 diu. **Pascua Resurrecció.**
 8 dill. S. Albert el Magne.
 9 dim. Sta. Maria Cleoté.
 10 dim. S. Ezequiel profeta.
 11 dij. S. Lleó el Magne.
 12 div. Sts. Juli y Victor.
 13 dis. S. Armengol.
 14 diu. Sts. Talm y Tiburci.
 15 dill. Sta. Anastasia.
 16 dim. Sta. Engracia.
 17 dim. S. Anicet.
 18 dij. S. Eleuteri.
 19 div. Sts. Dionís y Vicens.
 20 dis. Sta. Agnès.
 21 diu. La Divina Pastora.
 22 dill. Sts. Soter y Caius.
 23 dim. S. Jordi y S. Albert.
 24 dim. Sts. Fidel y Gregori.
 25 dij. S. Marc, evangelista.
 26 div. Sts. Clet y Marcell.
 27 dis. S. Pere Armengol.
 28 diu. Solemnitat de **S. Josep**
 y la Verge de Montserrat.
 29 dill. S. Pere, martir.
 30 dim. Sta. Caterina de Sena.

MAIG

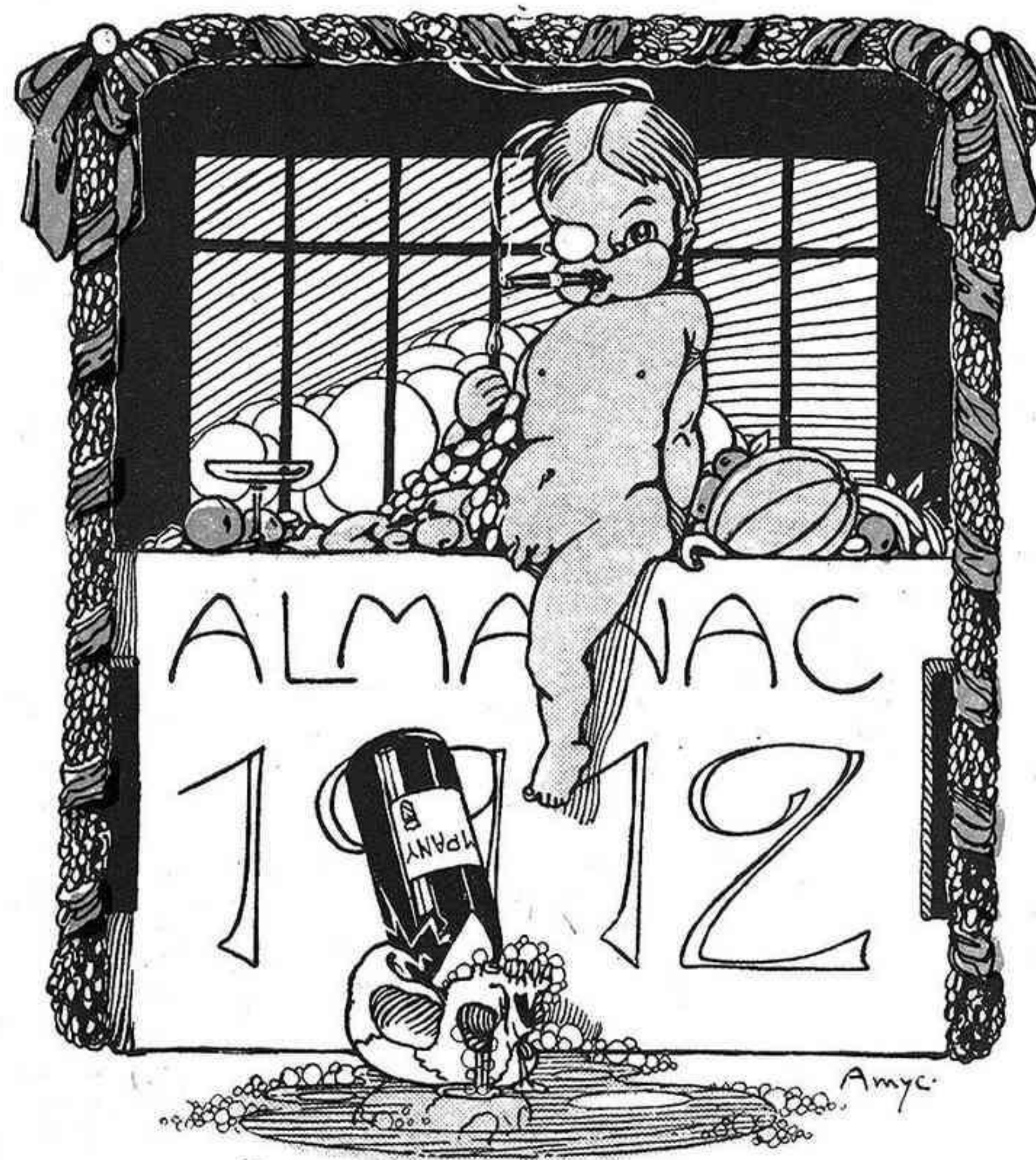
1 dim. Sts. Felip y Jaume.
 2 dij. S. Atanasi.
 3 div. **L'invençió de Sta. Creu**
 4 dis. Sta. Mònica.
 5 diu. S. Agustí.
 6 dill. S. Joan A. P. L.
 7 dim. S. Estanislau.
 8 dim. Sta. Eumelia.
 9 dij. S. Gregori Nacianzé.
 10 div. S. Antoni.
 11 dis. Sts. Pons y Eudald.
 12 diu. Verge dels Desamparats
 13 dill. S. Pere Regalat.
 14 dim. S. Bonifaci.
 15 dim. S. Isidre Llaurador.
 16 dij. **L'Ascensió del S.**
 17 div. S. Pasqual Bailon.
 18 dis. S. Felix de Cantalici.
 19 diu. S. Pere Celestí.
 20 dill. S. Bernardí del Sena.
 21 dim. S. Secundí.
 22 dim. Sta. Rita de Cassia.
 23 dij. S. Basilen.
 24 diu. Sta. Susagna.
 25 dis. Sta. Magdalena de P.
 26 diu. **Pasqua Pentecostès.**
 27 dill. S. Juli y S. Joan.
 28 dim. S. Emili y S. Just.
 29 dim. Sta. Teodosia.
 30 dij. S. Ferran.
 31 div. Sta. Petronila.

JUNY

1 dis. S. Fortunat.
 2 diu. La Sma. Trinitat.
 3 dill. Sta. Clotilde.
 4 dim. S. Franco. Caracciol.
 5 dim. S. Bonifaci.
 6 dij. SS. Corpus Christi.
 7 div. S. Sabinià.
 8 dis. S. Salustià.
 9 diu. Sts. Prim y Felicià.
 10 dill. Sta. Marguerida.
 11 dim. S. Bernabé.
 12 dim. S. Onofre.
 13 dij. S. Antoni de Padua.
 14 div. El Sagrat Cor de Jesús
 15 dis. Sta. Crescencia.
 16 diu. S. Quirze.
 17 dill. Sts. Manel y Ismael.
 18 dim. Sts. Marc y Marcellà.
 19 dim. Sts. Gervasi y Protasi.
 20 dij. S. Silveri.
 21 div. S. Lluís Gonsaga.
 22 dis. S. Paulí.
 23 diu. La Nativitat de S. Joan
 Baptista.
 24 dill. Sts. Prosper y Fermí.
 25 dim. S. Guillem.
 26 dim. S. Pelai.
 27 dij. S. Ladislau.
 28 div. S. Lleó.
 29 dis. **S. Pere y S. Pau.**
 30 diu. S. Marsal.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

ALMANAC O L'ESQUELLA DE LA TORROTXA

ANY XXIV DE SA PUBLICACIÓ

ES PROPIETAT
Antoni López
Editor

Imp. LA CAMPANA Y L'ESQUELLA
Olm, 8 : Barcelona

L'ANY DE LA PICOR

An qui t'ha vist als comensaments, ¿què li portaras a les dareries, 1911, any dels tres uns, com no n'hi ha cap més en tot el segle, y com no n'hi haurà cap altre en el segle que ve? Ja era fatídica aquesta marca numeral que't senyalava des de les fondaries eternes pera'ls grans prodigis; ara els prodigis ja s'estan fent.

Ben diferent de l'any dels tres uns de l'última centuria, quan la guerra trucava, dia per altre, als portals de Barcelona ocupada pels francesos, el d'ara ha portat la pau a Barcelona, ocupada pels lerrouxistes. Lo que ve a ser igual es la Constitució de llavors y la d'avui: pel 1811 no n'hi ha encara, de Constitució; els «pares de la patria», arreconats al cap-d'avall de l'Espanya, quasi al mitg de la mar, l'acaben de pastar; pel 1911 ja no n'hi ha de Constitució, perquè'ls liberals s'han avesat a governar tantantla mesos y anys ab pany y clau pera que'ls ciutadans s'avesin també a gosar de la llibertat mesurada bonament pel govern, no garantida per la llei.

En la nostra Barcelona comensà l'any paradisiàcament. Tota aquella mainada que corria pels carrers fent pedrades y gran varietat de bullangues, ara lo que fa es molta bondat, sense moure's de casa, aont ja s'hi troba be. A l'hora de les batusses, ara, els nois són a dalt que dinen: la mare els ha posat un *bavero* que diu, en lletres vermelles, COME Y CALLA, y ells obeeixen el manament. Ja no es pas com abans; el menjador està calent, y de viandes no'n vulguin més!... Escalfats per fòra y per dins, ab una rosa a cada galta, els puja de la panxa contenta com un respecte eternit per l'institució de la llar, la llar que es carn d'olla, y benestar tebió, y digestió quieteta. ¿Com han de permetre que tot això s'acabi en trencadissa? Y ca! Ells la guardaran, la quietut, y de la finestra estant fins renyaran al que a baix al carrer tiri la primera pedra. Lo que es que qualsevol dia els treuran de casa, y ja hi tornarem a ser...

A Barcelona hem tingut pau, vigilada pels lerrouxistes, patrons de les classes conservadores. Aquí no s'ha de mudar res, tot està molt be; si de cas a l'Ajuntament se farà la revolució, en cotxe de dos cavalls o en automòbil, que serveixin pera la cotidiana exhibició triomfal. Y aquesta, aquesta es la veritable revolució, diguin lo que vulguin els somniadors; l'automòbil, la *man-gala*, la bona roba. Tots els signes del poder presos a la reacció y en mans dels revolucionaris. No es la revolució la conquesta del poder, eh? Y doncs, aquí la teniu...

D'això no se'n pot dir un prodigi; y tampoc es cosa d'aquest

any fatidic... Fatidic, sí; perquè, si les senyals d'abans no són res, n'ha vingut una, de senyal, esperada de qui sab quan per les ànimes incompreses, idealistes y confiades en l'immanencia de la Justícia eterna. La senyal, el gran presagi, brolla arreu aquets dies per Barcelona. No més cal fixarse en el primer que's trobi; no hauran passat dos minuts, y ja me'l veureu gratarse discretament, pessigantse la mànega, fregantse l'una cama ab l'altra, o fent veure que's tira els cabells darrera l'orella...

Tot Barcelona's grata; y sabeu per què? Prou n'hi ha que ho saben, mes no gosen dirho, glassada als llavis la paraula prenyada de paorós misteri. Doncs convé que's digui desseguida, pera que tothom se carregui d'heroisme y s'apresti a barallarse ab la Quimera. Diguemho? Diguemho! —Barcelona's grata perquè som a l'ANY DE LA PICOR!!...

N'hi ha que ho saben y n'hi ha que ho neguen: increduls davant de lo Sobrenatural, o volentse tirar terra als ulls *per por de que sigui veritat*. Aqueixos esceptics ja van dient que'ls barcelonins se graten, no discretament sinó vergonyosament; perquè no dona gens de bo confessar un mal brut, que sempre serà quelcom de més que una senzilla borradura.

Un d'aquets increduls, home de *dats* y de *fets*, que redueix l'Eucaristia a una recepta de farina y aigua, y els miracles de Lourdes a cures de manicomi, m'ha explicat lo que es el *mal de l'any*, y lo curiós es que ab ses explicacions precises no mimva el misteri.—Ni ell ni jo'n tenim, però l'ha pogut examinar be, y ha vist una malaltia de la pell molt encomanadissa, y nova per certs símptomes. Se'n curen tots, y n'està perfectament curat el primer cas, qui fou... *el senyor bisbe!*

L'història val la pena de ser contada. ¡Quant no s'ha malparlat del senyor bisbe per haver abandonat als seus *fills* del Vendrell, quan patien tant per les tribulacions y les tragedies de l'epidemia! Y quanta injustícia! El senyor bisbe hi va anar; el senyor bisbe hi era. Per humilitat volgué disfressarse, sabent que l'habit de sa jerarquia no permet fer veritable caritat cristiana. Ell pateix per respecte a la mitra; no li agraden les disbauixes del luxe, però les accepta per honorar al bisbe. Ab quin fastic manava tirar a terra embans, posar banyeres de marbre y cadires de seda al palau de la Seu d'Urgell, aont s'hi encauava son antecessor el senyor Casañas, qui vivia allí com un plega-fems! Ab quina pena s'allunya dels feligresos en les peregrinacions pera anar sol y trist en automòbil satinat o en compartiment principesc, si va en carrill! Quin greu li sab haver de regalar públicament la creu pastoral pera una obra pia, quan ell voldria ferho d'amagat y donar la més preuada per comptes de guardarsela!

El pastor apostolic ha ressucitat al Vendrell. Quatre o cinc dies a la setmana, al més fort de l'epidemia, un home magre, vestit ab brusa y espartenyas negres, que's deia *Manel Guardon*, de Xàtiba, ajudava del dematí al vespre a cuidar malalts o a enterrar morts, y encara vetllava de nit allà ont fes falta. *Lu Nelu chativvenc*—com li deien al Vendrell—ha estat personificació del consol pera'ls desesperats, de la salut pera'ls malalts, de la fortalesa pera'ls que veien la mort a les cares estimades... De tant en tant desapareixia de la vila empestada, pera tornarhi més valent que mai... Allí agafà el mal de la picor, que'ns ha portat a Barcelona. El no despullarse, el passar tantes hores sense dormir, facilitaren l'extranya infecció, que ha corregut pels familiars del bisbat, pels canonges y pels rectors, pels capellans y per les monjes. De la catedral a les parroquies, dels confessionaris y dels colegis a les dònnes y a les criatures, tot Barcelona ha pres. ¡Quants menja-capellans de meeting electoral han comensat a gratarse abans que'ls xucla-llànties de la Junta diocesana!...

Barcelona's grata; Barcelona es a l'Any de la Picor. ¿Què succeirà d'aquí a l'Any Nou? Veurem la Barcelona helènica que profetisava en Maragall a la festa d'en Clarà: arrasats tots los

ninots monumentals y totes les *barraques públiques*; armoniada la visió dels que han de vestir d'art carrers, plasses, edificis y perspectives? ¿Veurem als regidors com s'aflaqueixen, per compte de guanyar els cinc kilos que s'apropien al tercer any, segons escandall? ¿Veurem al cabecilla Lerroix sortir *con el fusil en la diestra y el libro en la izquierda*, donar *ell* la batalla, y pèrdrela si no hi ha més remei; fugint en l'automobil llensat per la carretera de la Rabassada, sense més llum que la flama escabellada de la *tea incendiaria*? ¿Veurem el Teatre Municipal, un teatre com els que s'edifiquen *fóra* de Barcelona, ple de gent cada vespre; ab comedians, autors y obres que's completin pera compondre una perfecció artística? ¿Veurem els *Estudis Catalans* convertits en Universitat moderna? ¿Veurem diaris com els de Munich o de Manchester, o no més que de Tolosa de Fransa? ¿Veurem a l'arcalde de Reial Ordre expulsat de la Casa de la Ciutat pels elegits del poble, els qui cada dos anys diuen que no l'hi volen? ¿Veurem la voreta del mar neta pera passejarhi? ¿Veurem cap exposició d'art que no sigui una fira de quadrets, quadrassos y quadrots, ab figures de pes-

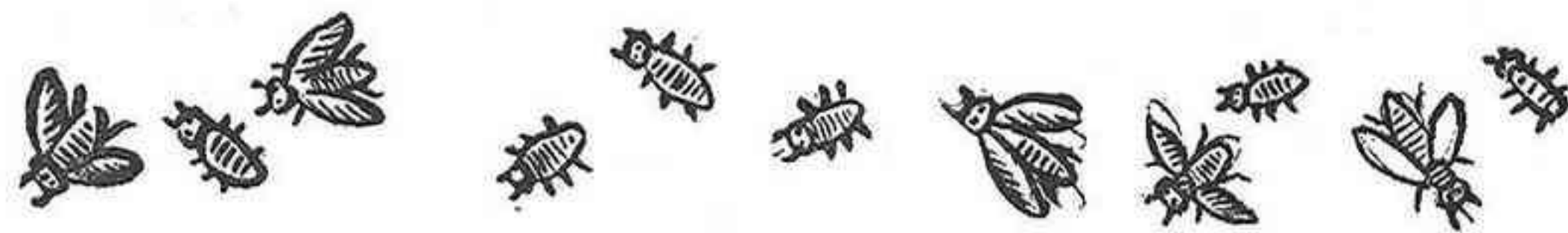
sebre engrandides, y mitja dotzena d'obres interessants, tot ab tot? ¿S'acabarà de parlar de la *cultura* perquè ja no n'hi haurà necessitat?...

Para't, para't, fantasia galopanta. Lo que hagi de ser, serà. Si l'*Any de la Picor* es veritable, podries allargar l'enumeració de les eventualitats per dugues planes de l'ESQUELLA, y encara n'hi faltarien... Esperem.

J. Miró

P. S.—Ja donat a les caixes l'article, me queda el temps just pera afegirhi aquesta nota; ja que no's pot refer, o millor, potser, treure'l. «En quatre dies ja no's grata ningú a Barcelona; y lo més greu, lo que treu tota significació trascendental a la malura barcelonina, es que no l'ha portada el senyor bisbe, qui tampoc ha anat pera res al Vendrell...»

Emperò, jo penso que l'*any dels tres uns* no està acabat... y que Barcelona's gratava. Doncs no podem dir que no hi siguem a l'ANY DE LA PICOR... ¿Qui sab?

De "La Musa condemnada"

SERENATA

Si algun valent te planta cara
dèus gallejar, torejador:
y si no pots de cara a cara,
de trascantó, ganivetada,
que no hi ha res com el valor.

Si alguna pena t'atormenta,
pren aguardent que sia fort;
y si després ve borratxera,
canta y fereix pel teu honor.

Podent gosà una dòna guapa
rumbosa y feta, ab flòs al cap,
y anà ensenyantla en llocs y places
ab joies d'or, cap mal de cap!

Que si la fam ahí ha arribada
Nostre Senyor ja la treurà.
Y, tenint bo ab cacics y frares,
qui ha fet avui farà demà.

La qüestió es viure el goig que passa,
els dies clars, assoleiats,
y ¿revoltarse? sols a plassa
quan hi hagin bous mal capejats.

Tenint un jas y una guitarra
y un rostre hermós a qui cantà,
ab uns vels negres: virolades
faldilla y cos, sabent dansà,
la terra es gran: el cor s'eixampla
y no hi fa res que l'endemà
s'estigui pres per matà un home
o be que's degui anà a captà,

que la remor de castanyoles
allunya el dol, sab exaltà,
y allí ont hi hagin espanyoles
el ganivet no hi patirà.

Si el sabs fer moure ab lleugeresa
y si es ab molles y esmolat,
home fogós, tindras les dònes
morenes, blanques y casades
allà ont les vulgues; cor donat.

A fòra el bosc a matinada;
a dintre casa cap al tard,
o a primera hora de la tarda
quan el marit al cafè ha anat;

que un mateix home cada vespre
el goig d'amor deixa extenuat,
y... mai podrà desnamorarse
qui el sol d'Espanya hagi tastat!

JOAN PI

El carro y l'automobil

Seguint cada hù el seu mobil,
se toparen, temps enrera,
en mitg d'una carretera
un carro y un automobil.
—¿Aont vas?—aquell preguntà.
—Aont me porta el meu neguit.
—Sembles un mal esperit;
això no es corre', es volà.
—Volà o corre', es la fal'lera
que m'empeny, y a ella m'entrego.
—Jo't daré pau y sossego:
ienrera, dimoni, enrera!

PRIMAVERA

—¿Ets dolent, boig o ignorant?
—De Deu soc la veu terrible.
—¡Enrera, dius! ¡Impossible!
Jo haig d'anar sempre endavant.
—No hi aniras.—Hi aniré.
—Si ara dius naps, diras cols.
—Tant si ho vols com si no ho vols,
haig de corre' y correré.
—Si't destrosso...—Si t'agarro...

Feu el carro una girada;
l'auto enjegà trompetada
deixant aixordat al carro;
y ab dalit de veure món,
alsant blanca polsaguera,
per la llarga carretera
se n'anà qui sab aont.
El carro, en un fort trontoll,
mitg caigut, la veu molt trista,
tot perdent l'auto de vista
barbotejà com un foll:
—Bogeria inutil es
la meva, cal que me'n curi,
perquè no hi ha qui deturi
l'automobil del Progrés.—

JOAN TOMAS SALVANY

DOS TREMPATS

En Llorens Soler y en Pau Roca eren dos bons veïns de la vila de Figueres, y dic vila perquè, a mitjans del segle passat, època a que'm referesc, encar no s'honorava ab el distingit titul de Ciutat.

En Llorens Soler exercia de sabater al Pujant de l'Iglesia, anantli prou be el negoci. En Pau Roca tenia una botiga d'adroguer de la que no'n treia pas pera estacar els gossos ab llangonisses, emprò sí pera anar fent la viu-viu y pera posar qualche quartet de recó, estalviat, perxò, tant com podia y fent una vida més aviat migrada que esplèndida; malgrat lo qual criava bona panxa y ostentava uns colors molt sanitosos, que semblaven desmentir les paraules seves als que li preguntaven: "—Y be, Pau: us guanyeu la vida?", responent ell invariablement: "—Si no mengem gaire, sí, senyor."

A la vila en Pau tenia fama d'aixerit, y ho era de valent, essent ademés un flica—lo que ara se'n diu un tranquil—de marca major; així es que sempre se'n pensava una, com si volgués fer la competència an en Llorens Soler, qui cada any, per Carnestoltes, estava disposat a animar els balls de confits y a organitzar mascarades, ridiculisant qualche fet, ofici o carrera, acompanyat d'en Traiter, d'en Quicou y altres plagues com ell; prenent part en les batalles de cenrades, en lloc d'ous de farina, y pedregades de confits, també de farina, que no donaven pas gota de gust al pobre que'n rebia una descàrrega, produint trencadissa de vidres si qualche veí de la plassa de les Cols s'oblidava d'obrir balcones, finestres y ventalles de bat a bat.

Y no era solament per Carnestoltes que en Soler y en Roca feien despesa d'humor, sinó que a tot temps de l'any estaven disposats a rifarse fins al mateix Sursum Corda que'ls ne donés ocasió.

Un dematí de mercat va presentarse a la botiga d'en Llorens un pobre pagès, que duia una barba de vuit dies, preguntant si hi havia qualche barber per allí aprop.

—Sí, l'home, aquí mateix—va respondreli en Soler; y posant un tamboret al bell mitg de la botiga, afegí:—Seieu!

El pobre home prengué seient, y en Llorens, que aquell dematí havia fet pastetes, va pendre el coco, que n'era ple, y comensa d'empastar la cara del pagès, qui, no tenint mirall ont veure's, no's donava compte de l'embadurnament.

Mentres durava l'operació, en Llorens tot era fitar al crac; y una volta el va tenir ben empastifat, que ja no quedaven més pastes al coco, exclamà:

—Això pla que ho es; ja t'ho juroc. Ont es el tirapeu?

Y prenent la corretgeta comensà a baquetejar al pobre home, mentres li anava dient:

—Ara me les pagareu totes plegades! Que us penseu que no us he reconegut, gran papau, que sou aquell que'm vareu quedar a deure un parell de borceguins? Bretol, més que bretol!

El pagès, al veure's tractat en tal forma, prou protestava y s'excusava, però de re li servia, no tenint altre remei que fugir d'aquell ruixat de cops de tirapeu, eixint de la botiga en direcció de la plassa de les Cols, ont va esser la riota de pageses y marmaneres.

La veritat es que en una població com Figueres, ont el caracter de llurs habitants es molt alegre, y més llavors, que tothom se guanyava be la vida, fins que va venir el carril a perjudicarla de valent, se necessitava esser un Llorens Soler o un Pau Roca pera distingirse dels demés, que, no tenint l'inventiva d'aquets dos, també se les pensaven totes pera fer tabola.

Mireu si abundaven els trempats que tot sovint se sentia una cobla anant darrera d'un mort, tocant qualche cansó popular; y si algun foraster preguntaven el per què d'aquella música li responien: "Es que enterren al gat dels frares d'en Pep Gralla, o d'en Pau Negre, o d'en Patusques, que ha deixat manat que volia, pel seu enterrament, la cobla de Castelló tocant tal o qual vals, o sardana, o tirabou.

El dia de Sant Guillem, (1) patró de les dònes, se feia una passada a la que concorrien les dònes més grasses y brutes de la vila, totes tacades y greixoses, portant un penó y cantant els goigs de Sant Guillem fets per un plaga.

Per Setmana Santa acudien a la processó una vintena de tranquils, ab vesta y vidre volador, estirant, lligades al cos, llargues y gruixudes cadenes, havent fet juguesques, que perdia el qui's cansava, portant cada hu al costat un bilet ab una panera de bunyols, que'ls anava donant pera mantenirlos les forces; y als qui, també per aposta, duïen, a més de la cadena, una creu a la mà dreta y un ciri a l'esquerra, ab els brassos extesos, els patges bunyolers els anaven posant bunyols a la boca. Una volta acabada la processó se n'anaven a fer un sopar tots plegats, el menú del qual no era pas tot oli ..

En Pau Roca no feia tanta fressa com en Llorens Soler, però també'n tenia de molt bones, entre elles una que l'havia repetida forces voltes, obtenint sempre el mateix resultat: el dematí que desde la porta de la botiga veia baixar pel carrer Nou qualche capellà, cavaller d'una mula o altre animal, quasi sempre armat de paraigües vermell y moltes voltes ab mocador d'herbes lligat sota les barres, pera que la tramontana no se li endugués la teula, eixia al carrer y, sense coneixe'l, l'aturava saludantlo:

—Bon dia tingui, senyor rector. Què tal, com li va?

—Molt be, gracies a Deu; y a vostè?

—Ja ho pot veure; sí... Endemés, que fan a Crespià, tots bons?

—No ho es pas, un servidor, de Crespià; soc de Vilamacolum...

—Calli, calli: es veritat; ara jo'm confonia... Y doncs, que no ha esmorzat, senyor rector?

—No, senyor, no pas encara.

—Doncs baixi, que pendrà xacolata.

—Moltes gracies; no, senyor.

—Com s'entén, no, senyor? Bo; no faltava més. Noia: desfés xacolata pera'l senyor rector de Vilamacolum y ves a cercar un petit de llet.

—No ho vui pas, gracies, ja me'n donaran a l'hostal.

—Qui parla d'hostals? Si que estariem frescos! Vostè es a casa seva, y si no li ve de gust la xacolata li farem una truiteta, una costella...

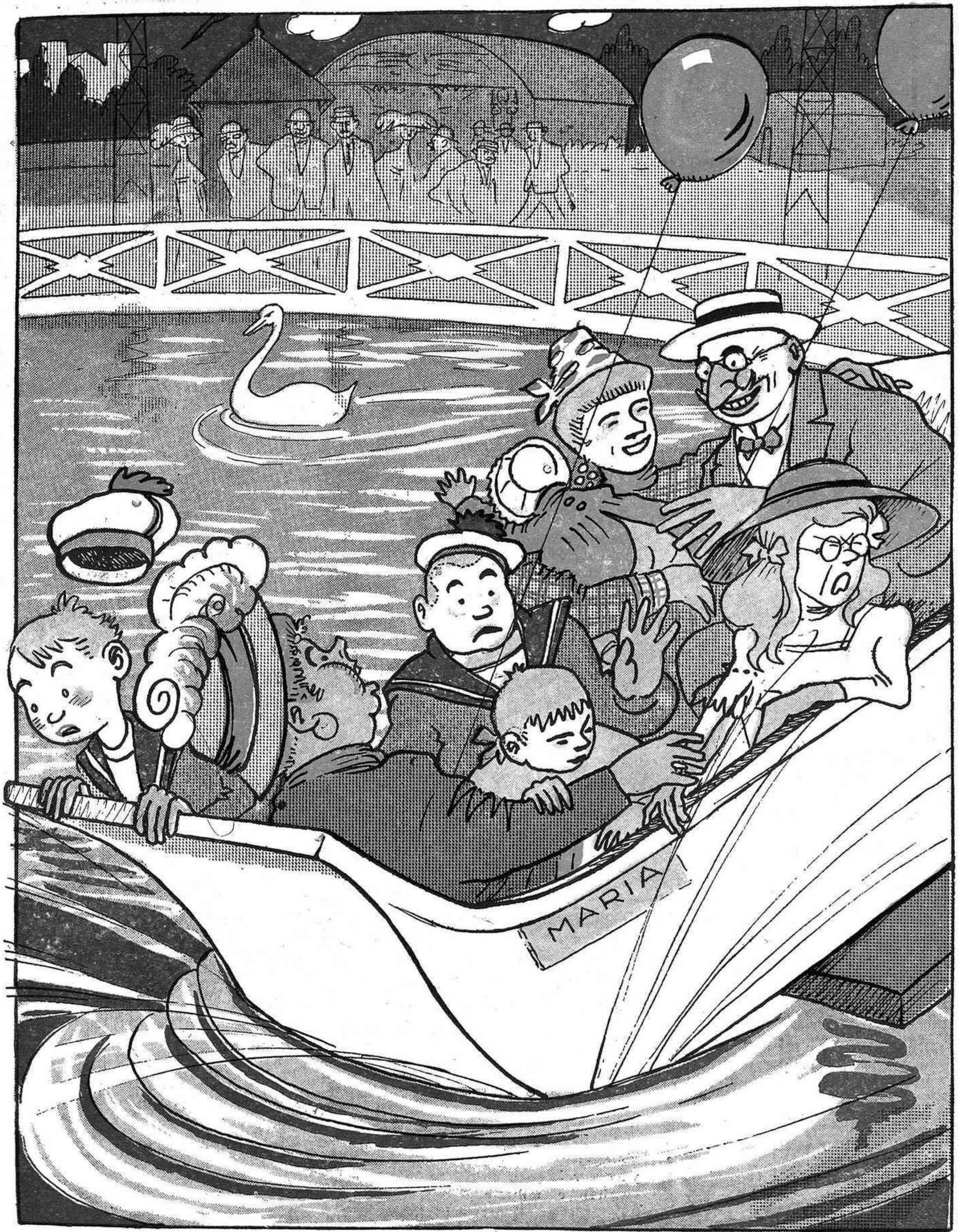
Y quan, al veure's tan pregat, el pobre rector, decidit a acceptar, treia el peu dret de l'esclop pera desmontar, llavors en Pau Roca li posava una mà sobre la cuixa dientli:

—Vaja, veig que vostè fa com jo: en dient no, no.

Tot escorregut, el pobre home tornava a ficar el peu dins l'esclop y, taconejant a la mula, tirava carrer avall, cap a la plasseta, mentres els veïns, que ja coneixien la maniobra, reien com si els fessin pessigolles sota l'aixella.

R. F. P.

(1) A Figueres d'una taca'n diuen un guillem.

ESTIU

HOMES Y DÒNES

I

Per' coneixer ben be un home
poca cosa s'ha de fê,
sapiguent el nom que porta
sabreu els vicis que té.

Els Franciscos y els Marianos
quasi tots maniatcs són,
els Joseps, com els Cornelis,
porten el sello en el front.

Els Paus y els Peres són baladrers,
els Ramons pequen de llaminers,
són embustersos tots els Bernats,
y els Quimets, quan ballen,
ho fan bon xic acostats.

Els Manels són vergonyosos,
el Rafelet, ensopit,
el Tofol té les dents grosses
y lo demás molt petit.

Els Ricardos són donetes,
els Lluísos mal-pensats,
y els cordons de les sabates
sempre els porten descordats.

Culs de taberna són els Andreus,
molt dormilegues els Bartomeus,
un xic tanasi el qui's diu Roc
prò no té, el pobre,
pèls a la llengua ni enlloc.

Són els Enrics y els Rossendos
desconfiats y llargs de dits,
al que's diu Tomàs, li agrada
empaïtar dònnes de nits.

Els Marcelinos són tontos,
els Agustins són molt fins,
y són uns "me gustan todas"
els Fernandos y els Magins.

An els Maties com als Carlets
els surt la veta dels calsetets;
y an els Emilios, com als Llorens,
els agraden dònnes
que tinguin els davants plens.

D'un home que es digui Nofre
no n'espereu res de bo;
el que's diu Julio o Ernesto
sols es bo per fê el senyô.

En cambi el que's diu Ignasi,
Mateu, Pascual o Roman
veureu que en la seva esquena
sempre porta l'òs bertran.

Es l'Eduardo molt bon minyó,
per les modistes sent afició;
y els Federicos, com els Antons,
en veient faldilles
ja tenen palpitations.

Són curts de gambals els Felix;
els Estevets, desnarits,
y els Cintets, sempre que ballen,
s'entretenen ab els dits.

El Miquel, a les butxaques
sempre hi du molles de pa;
pera estar bons, els Ventures
tot sovint s'han de purgâ.

Té l'Alejandro afició al mam
y a més la llengua llarga d'un pam;
el Casimiro n'és bon xicot
y a les noies maques
els ho donaria tot.

Els Jaumets són campetxanos,
els Joanets són molt tranquils
y al que's diu Albert li agrada,
dels tocinos, els pernills.

Els Victors són molt amables,
l'Isidro sol ser poruc
y an els Benets els agraden
les patates sense suc.

Si els que'm llegeixen n'hi ha algun d'aquets
que no s'enfadi si trec drapets,
que són els homes com els melons,
entre ells se n'hi troben
de dolents y de molt bons.

II

Per dar gust a moltes d'elles
quelcom avui contaré
ja cal, doncs, que escoltin totes
lo que ara d'elles diré.

La noia que's diu Pepeta
sent molta afició pel ball;
les Quimetes passen hores
arreglantse en el mirall.

La Francisqueta defecte té
tan sols disfruta vestint molt be.
Y la Pauleta, ja ho podeu dî,
quan ella s'enfada
fa uns morros grossos així.

Les Antonies totes baden,
són falses les Trinitats,
les Loles són aixerides,
prò remenen els costats.

Són gracioses les Ritetes,
molt garrelles les Pilars,
y les Mercès quasi totes
suspiren pels militars.

La Tereseta sent grans passions
pels gossets negres y els nois bufons,
són les Joanes fines de pell,
prò tenen totes
pessigolles al clatell.

La Petronilla es molt bleada,
la Carmeta sab de lluí,
l'Eularia es de les nervioses
y li agrada molt el vi

La Mònica es molt xerraire,
l'Elvira d'amor té fam,
la Llucia, a més d'embustera,
camina penjim-penjam.

Les Marietes senten amor
pels homes rossos y els botons d'or
Són mal pensades les Montserrats
y les Vicentes
són rabioses com els gats.

La Julia sol se ensopida,
la Rosa, amiga de flors,
la Marina, vanitosa,
la Marta fletxa molts còrs.

Són carrinclones les Tecles,
les Isabels van al pas
y les Tomases són totes
peludes de dintre'l nas.
La que's diu Clara té una ilusió:
deixar robarse per un senyô.
Són les Conxites de genit fort
y les Carolines
sempre van ab la mà al cor.

Les Rosalies són fredes,
l'Agnés, amiga del sol,
les Petres y les Ramones
a les ungles porten dol.

Són esquerpes les Felipes,
les Gregories fan molts anys
y les Narcises no's renten
més que quan han d'anâ als banys.

A l'Angeleta tot li ve just,
la Magdalena mai té cap gust
y l'Aniceta va sempre ab guants
perquè no li vegin
la brutícia de les mans.

Les Emilies y Enriquetes
orgulloses totes són,
a les Matildes agrada
amor de vell solteron.

Les Remeis són presumides,
geloses les Assumpcions
y les Florentines porten
ben tapats els pantalons.

Avui, si un home se vol casar,
com se diu ella s'ha d'enterar,
y elles, en cambi, son propi nom,
com una desgracia,
han d'amagarlo a tothom.

J. STARAMSA

TARDOR

La veu de la Campana

—Quan l'home naix, ab mon segell de bronzo,
deixo marcat el memorable instant.
Mentres dels cingles cap avall m'enfonso
la meua veu va ressonant...
¡sonant, sonant!

Si hi ha perill de lladres, foc o guerra,
per' congregar, de sobte, a somatent,
del fons humil al cim de l'alta serra
mon toc se'n va, pel lluny, perdent...
¡perdent..., perdent...!

Quan es l'Església qui a pregar convida,
uns per creencies, altres per instint,
fins al qui dubta de que hi ha altra vida
els va mon dols reclam rendint...
¡rendint, rendint!

¡Festa major! La vila s'engalana;
ardits *xiquets* fan lo "castell" al pont.
Balla el jovent, a plassa, la sardana...
Tot a ma alegre veu respon...
¡respon, respon!...

Quan, endolat, cap al fossar fa via
l'acompanyant del vell veí difunt,
se sent mon plany, que, ab trista melangia,
ve al darrer full posant bon punt...
¡bon punt, bon punt...!

So'l crit de Patria que enalteix l'Historia;
so'l preg de Fe que al poble fa constant;
so'l clam d'Amor que guia vers la gloria
y so'l Progrés que diu: ¡Avant!...
¡Avant!... ¡Avant!...

JOSEP DE LASARTE

Contemplació

Sota'ls arbres, com d'ala nocturnal,
vora un abim, seguia un caminal
estret y perillós.

Com a vells ajupits, d'aire insolent
treien el cap els boixos d'un torrent
al pregon de l'abim.

Al lluny del lluny la taca resplendia
del mar, ferit per l'astre que somnia
l'idili vagarós.

Entre'l torrent y el mar fosforejaven
la tenebra y la llum, que joguaven
de les fulles al cim.

Al meu davant, fantàstica maisó,
veia un castell de pins y tenebrò,
avensant imponent.

Y per sobre, l'espessa nuvolada
sepultava una lluna sangonada
que finia lluitant.

L'aleteig de la flaire temerosa
portava el cant melangic de l'alosa
suau y lentament.

Ressonaven mes passes, y clapien,
entre balms que, mudes, me seguien
ab sos ulls cranials.

Bramava el riu, a sota de mos peus,

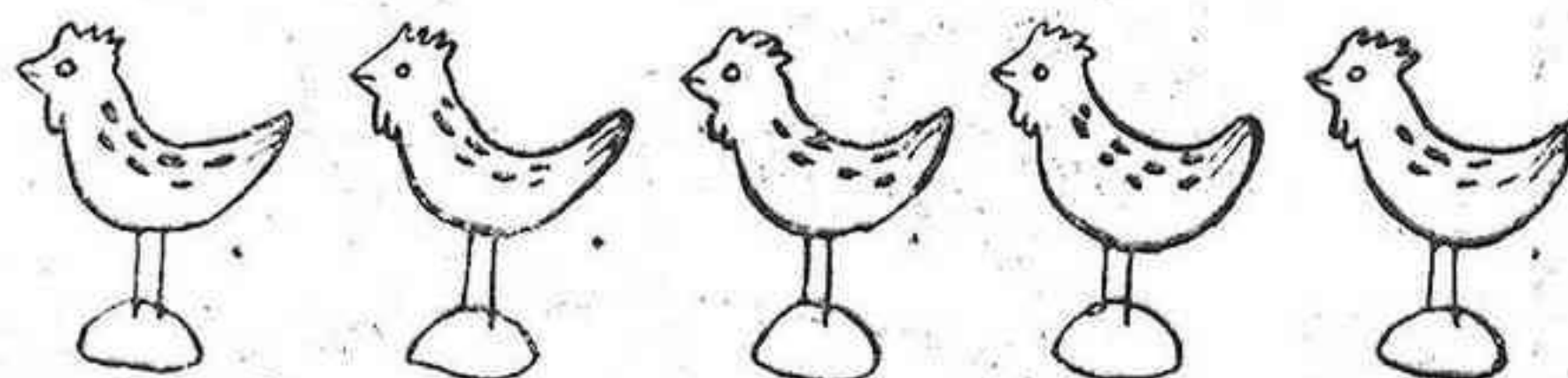
com un clam de la terra a tots els deus,
del dolor protestant...

Quan al ple de la nit, com una aurora,
planares davant meu, gentil senyora,
coberta de joiells.

Feies cap an-e mi, vestint de rosa;
duent als llavis, gràcila y hermosa,
ta rialla ideal.

Y eres tu, ma fantàstica ilusió,
al projectar ta esplèndida visió,
coronada d'estels!

J. PLANA Y DORCA

Ruptura de relacions

(CANTANT.) *¿Qué te quieres apostar
á que tengo yo una cosa
que no tiene Putifar?*

—Escolti, *Pascuala*, a casa no volem canturies, y menos
d'aquestes que vostè canta.

—Per què?... Que no'ls agraden?

—Nosaltres no'n tenim de fer res de tot això d'en *Putifar*.

—Si es d'una funció molt bonica.

—Be, no ho vull saber.

—*Bueno*, dòna, no hem de renyir per això.

(CANTANT.) *Tengo un jardín en mi casa
que es la mar de rebonito.*

—Prou, li dic. Vostè fassi la seva feina y deixi's d'escandalitzar
el veinat.

—Ni allò del *Conde*?

(CANTANT.) *Por favor, por favor
dame un beso y verds.*

—Digui que té un repertori molt indecent.

—Això troba indecent?... Ai, la mare!... Què diria si sentís can-
tar *La pulga*, el *Sarassa* y el *garrotín*, acompanyat de tot el *ma-
neyo* que exigeix l'argument de l'obra?

—Calli, descarada; per ser tant jove veig que sab massa.

—Poc a poc, ab això de descarada no hi passo.

—Ab un xic més...

—Doncs, si coneix, cantaré el *Vivolai*, que no escalfa ni refre-
da, y fins s'hi podrà adormir, si es que té la costum d'anar a fer la
siesta.

—Ja li he dit que no vull que canti res.

—Es que hi estic acostumada, y, la veritat...

—Y sempre ha escandalitzat aixís?

—Com que una servidora, abans de posarse a servir, ja havia
cantat en el *Paralelo*, vostè compendrà...

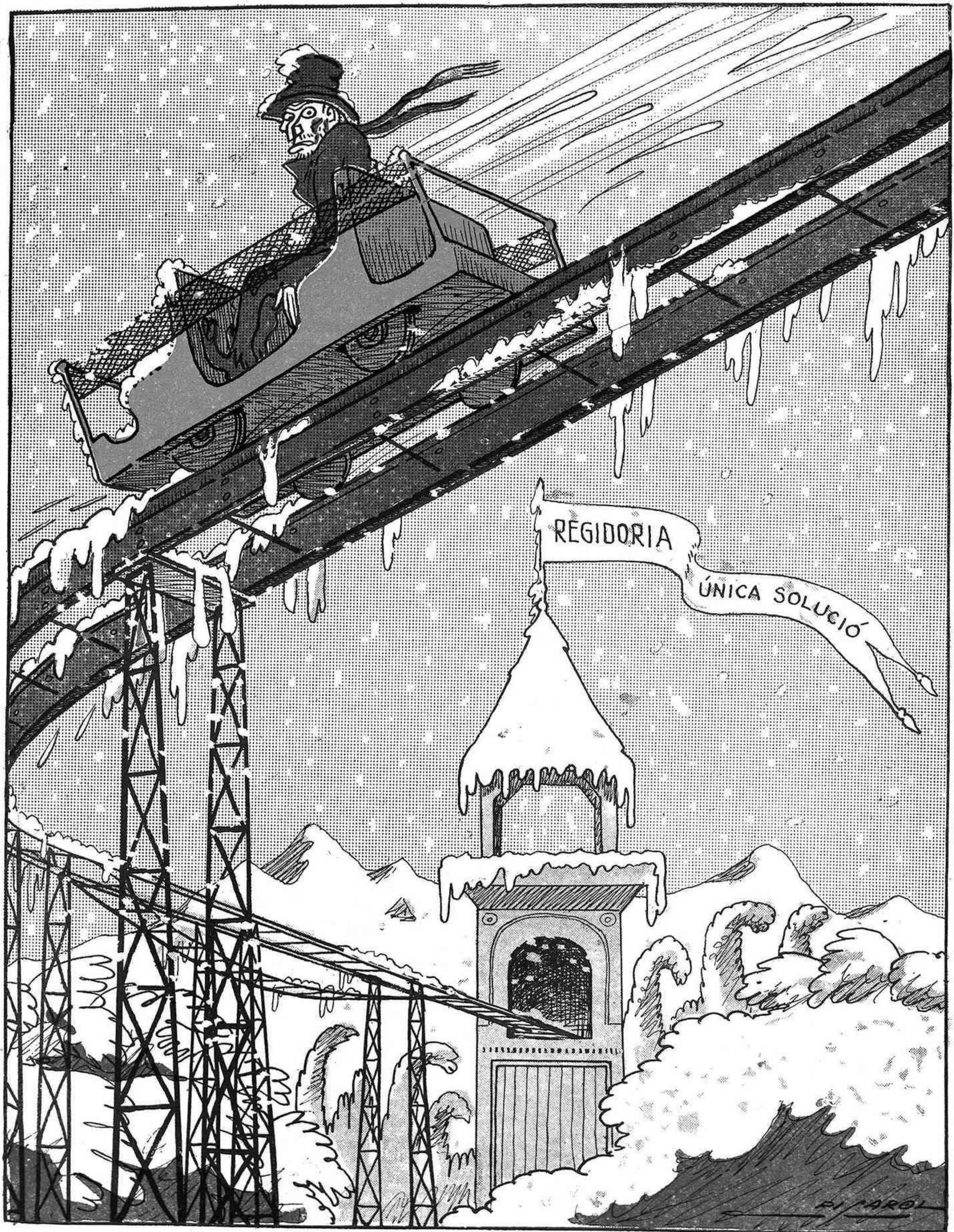
—Ai, Reina Santíssima!

—Que es cap mal?

—Si ho arribo a saber abans no hauria pas entrat a casa.

—Ai, Senyor!... Encara vostè no es morta que no balli la *fa-
rruca*.

—Per qui m'ha pres, vostè?

HIVERN

—Vegi que li faltessin les garrofes, ja veuria si ballaria, per forsa.

—No ho cregui.

—També jo pensava aixís; però quan vaig veure que perdia carn y la pell me feia bosses, vareig dirme: "*Pascuala, esto se va*", es qüestió d'espavilarte, y deixa que digui la gent, o si no...

—Prou! No vull saber tantes histories. Aquí's pot fer la feina sense necessitat de tenir d'obrir la boca.

—Que's pensa que me'n sabré estar?

—Doncs tindrà de fer lo que li manen, o si no, ja sab lo que li toca.

—Si no hagués tingut la desgracia d'haverse'm afuixat la corda mitja, jo li juro que no m'hauria conegut.

—Ni ganes. Escolti, quan estigui llesta de fregar aquest corredor, farà aquell quarto d'allí baix, que es el despaig del senyoret.

—Encara hi ha més quartos pera fer dissabte? . Digui, doncs, que m'esperaven.

—Que potser s'havia cregut que l'haviem presa pera que'ns cantés cançons?

—No, senyora; però si m'haguessin advertit que'm volien fer fregar un pis com l'hospital de Sant Pau, ja'ls hauria dit que pera bombes la *Camancia*.

—Sí que es xistosa!

—Que's pensa que no soc de carn y ossos com vostè?... Aquí ont me veu, també tinc el cutis fi.

—Qualsevol que la sentís se creuria que fa dèu hores que treballa.

—Deu n'hi do, de les que porto ja enganxades al clatell.

—Si coneix... prop de vostè hi ha un sofà...

—Si vostè es tant amable...

—Aixequi's d'aquí; encara té la barra d'asseureshi!

—Que's pensa que es el primer en que m'assec?

—Ja m'ho penso; però aquet no s'ha fet pera agèureshi vostè.

—Deixi's d'un moble tan *lujós*.

—Què vol dir?

—Que no ho veu que aquets *reps* ja són d'un color de basca, y que aquestes molles, abans de posarles aquí, ja havien servit de *saca-tapos*?

—Surti tot seguit de casa!

—Y de qui haig de cobrar jo?

—Que no li han donat esmorzar?... Me sembla que, per lo que ha fet...

—Y vostè creu que per un plat de carn d'olla rescalfada, y encara sense pilota, m'hauria posat a fregar un pis com una plassa de toros?

—Si no hi ha trobat pilota, en cambi hi ha trobat gallina, sigrons y cansalada.

—Gallina?... Tan sols un coll, y encara més pelat que una escala de caragol.

—Criticona!

—Quan se diuen les veritats...

(CANTANT) *Serafina tiene un novio
emperador de la China.
Se...ra ..fina, Se...ra...*

—Pasquala!...

—No'm toqui, que no tinc més roba que la que porto a sobre.

—No sé quin sant me deté!...

—Uil... De més cremats n'he vist, y ab agua y oli s'han curat.

—No ha sentit què li he dit?... No vull tenirla més!

—Ja me'n vaig, no s'acalori.

—Ja té casa pera anar?

—Casa?... Cap al *Comic*, a cantar.

(CANTANT.) *Po...bre, chi...ca, la que tiene que servir.*

SANTIAGO BOY

Una ensopegada

—Ecolti, Madaleneta...

—Dispensi, per qui m'ha pres?

—Jo l'he pres... tres cops.

—¡Burrangol!

—Tres cops, sí, senyora, tres.

El primer cop la vaig pendre per cubana.

—No està mal.

—La vaig veure moreneta...

—Doncs va errarse.

—¿Sí?

—Formal.

—Lo segon cop la vaig pendre per senyora.

—Y van dos cops.

—La veig que va tan mudada...

—Doncs treballa, faig esclops.

—Y per ultim, la vaig pendre

per filla de l'Ampurdà;

com sempre balla sardanes...

—Doncs vaig neixe' a Sarrià.

Vostè diu que tres vegades

m'ha pres y ho trobo graciós.

¿Vol que jo el prengui sols una?

—¿Com?

—¿Que'l prengui per espós?

—Pubilla, vostè es molt guapa

y l'estimo ab gran anhel,

tant, que tot m'ho deixo pendre.

—¿Ah, sí?

—Tot... menos el pèl.

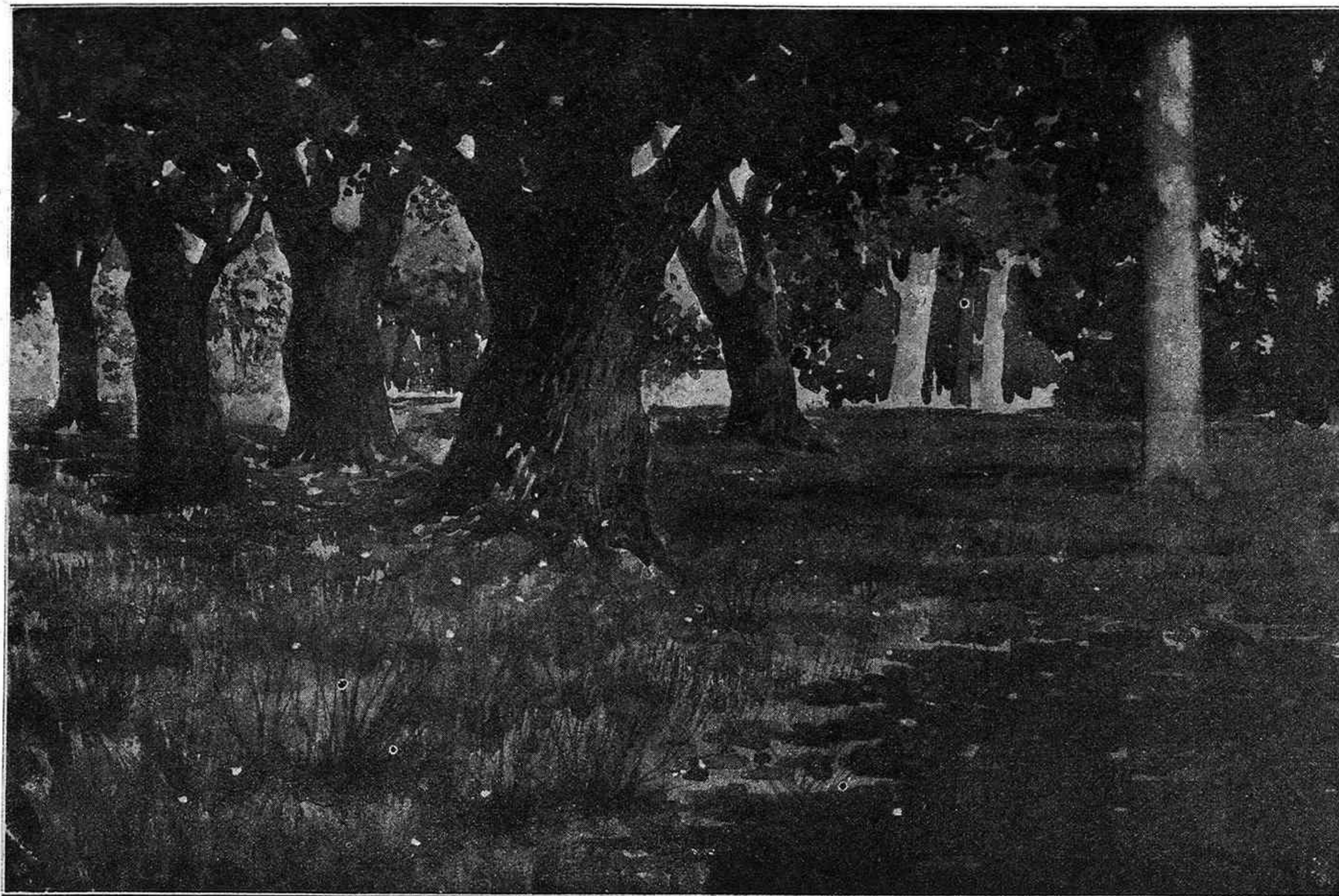
Q. ROIG

HEROICA

Per la vessant del Tibidabo y fugint de Barcelona pujava majestuosament, més que a corre-cuita, un magnific automobil, que una fresca y lleu marinada acaritava dolsament, fent volejar ab aleteig de papallona el vel de la dama recolzada en els flonjos coixins, bressolantla ab moviments d'onada, mentres distreta y sense fixarse en res de les belleses del paisatge que's descobria, anava conversant ab son jove company d'assiento. El sol esplendid y enervador d'un dia d'estiu serè y alegre animava ab lluissors metàliques l'acerada ferramenta irisada, venint a ferir la vista ab coissors fibladores, en tant que'l perfidiós y ritmic ptaf... ptaf... s'extenia pels voltants en acompassada remor, com si fos el respir de la monstruosa màquina.

L'opulent graner don Anton Codina y Mas, que havia agomolat la seva immensa fortuna a copia de comprar y vendre sigrons y mongetes, tot ho volia bo: desde la casa que habitava en la Granvia, feixuga y complicada mole de pedra y ferro, fins a l'auto magnific 80 H. P., d'una de les millors marques y, naturalment, més cares. Els seus mobles eren els més sumptuosos; la seva torre, la més esplèndida; el tren de casa seva, de princep; com aixís també la seva dòna, la deliciosa *Anita*, era tinguda per la més bonica y apetitosa de Barcelona. Ara, lo que ningú sabia explicarse era com aquell garbuix de gracia, bellesa y elegancia havia anat a parar en mans de persona tant vulgar, tant antipàtica y fins repulsiva com aquell pobre home, d'una mitja edat sobradament adelantada, rodanxó, petit y flonjo, pelat de cap, vermell de pell y cara plena, com ampliació d'un d'aquells sigrons que l'havien enriquit; ab ullets bellugadissos, indefinibles de to y ab mirada d'esquirol.

Solsament podia tenir certa explicació el misteri pels qui sabien que l'*Anita*, abans d'esser la senyora Codina, era una pobre cusidora de blanc, filla de l'unió casual d'un sargento de voluntaris

VELLS AMICS (Per J. Juliana.)

y una planxadora, que quedà abandonada per la mare—el pare temps ha que havia volat—al rompre els quinze anys, però a qui l'instint de conservació, apesat de les moltes instigacions rebudes, aguantà com un aucell en el saltador. Don Anton vegé a la noia, se n'enamorà ab amor de vell, y feu, com els altres, certes proposicions, d'aquelles que tothom se creu ab dret de fer a les noies abandonades; però ella no's decidí a pegar el salt sinó pera caure al principal de la Granvia després d'haverlo fet passar per la curia.

Don Anton era un home que estimava ab amor exclusiu tot lo que era seu; però damunt de totes les altres coses, y d'una manera especial, a la seva *Anita*. Impossible semblava que aquell home, més aviat fred y flonjo en totes les qüestions y actituds de la vida, prengué ab tanta veemencia, ab tant foc, tot lo que's referia a la "seva doneta," com solia expressar en la fogositat de vell enardit.

Y en tant l'automobil—que aquell dia volgué menar ell mateix, deixant el chauffeur a casa, com havia fet algunes vegades—havia traspasat l'oposada vessant del Tibidabo, accelerant cap a Rubí la seva marxa remorosa.

Ell també era qui havia convidat, aquell matí, a Llotja, an en *Paulino*, aquell amic jove, elegant y parlador que, d'algun temps ensà, no'ls deixava gairebé mai.

—Vaja, *Paulino*, —li digué,—vingui a esmorzar ab nosaltres, que després tinc ganes de pendre l'automobil y fer molts kilòmetres, molts kilòmetres!... No més anirem l'*Anita*, vostè y jo; gairebé en familia; ja veurà que'ns divertirem,—afegí, accentuant la rialla mofeta.—Està dit? Doncs fins a la una.

L'amic semblà titubejar una mica, però després acceptà; y per això l'auto anava menjantse la cinta de carretera ab trepidacions sempre més accentuades.

En sent a Rubí prengueren cap a l'esquerra, y després dret a Martorell y Esparraguera, agafant l'antiga carretera d'Igualada per dessota mateix dels espadats del Montserrat.

Y don Anton, atent al joc de la maquinaria, disfressat ab el guarda-pols y les ulleres, que'l feien més ridicol, no prenia cura de la conversa que's desgranava darrera seu, els ulls ab els ulls, les mans ab les mans, essent cada paraula un petó xardorós escapat d'aquelles boques resseques pel desitg.

En carrera desenfrenada passaren els Brucs, comensant la devallada per aquells recolzes en els quals la més elemental prudencia aconsellava refrenar la marxa d'aquella màquina infernal, que aquell home llensava cada cop ab més velocitat, sens que'ls altres dos, abstrats en la conversa, se n'adonessin pera res. De prompte aparegué un recolze més sobtat que'ls altres, abocantse materialment pel damunt de l'espadat precipici. Don Anton mirà de quà d'ull als joves; una rabiosa rialla s'expandí en son rostre, mentres ab moviment febril llensava fòra de la carretera l'automobil, que saltà en el vuid com un monstre furiós. Un crit d'esglai s'escapà dels joves, no més que un, que's barrejà ab una estrident riallada de don Anton, y tot seguit el carruatge s'estimbà, a tomballons, fins al pregon, per ont, frescal y transparenta, corria plascèvolament l'aigua del torrent ab dols remoreig...

L'endemà tots els diaris de Barcelona escamparen l'esgarri-fosa noticia, detallant ab minucia aquell amassament de carns, ferros y fustes; però la verdadera causa de l'accident, la verdadera, no la sabrà mai ningú. Els tres personatges del drama quedaren esmicolats entre les estelles del veícol.

F. FIGUERAS Y RIBOT

Anhel vital

Com el vent, com el llamp,
el Temps corre y s'escapa,
prenent la Joventut
mentres la Mort s'atansa.
Quan s'apropa la Mort
més la Vida m'es cara.

A cada jorn que fuig
me sento el cor més jove,
y la visió del món
m'apar més gloriosa,
y la set d'estimar
més asseca ma gola.

A cada cabell blanc
més sento el goig de viure,
més clar me sembla el cel,
la terra més florida,
més abrandat mon pit
d'un foc que es flama viva.

D'ulls blaus el món es ple,
el món es ple d'ulls negres,
de besos no esclatats
y de mans per extrener,
y d'abbrassos per fer,
y de cors que flamegen.

Y el temps es or, y es perd
per sempre més quan passa:
l'instant que's deix fugir
jamai pot recobrar-se:
cal gosar el moment,
y, després de l'un, l'altre.

Al jardí de l'amor
les rialles ressonen;
sardaneja el jovent
al compas de la joia,
entre cants y petons
y cremors de sang nova.

Oh! jo encara hi vui ser
al festí de la vida!
Feume lloc y cantem,
y dansem nit y dia,
y quan vingui la Mort—agafeume ben fort,
que no'm pugui arrencar—de vostres mans amigues.

CLAUDI MAS Y JORNET

Himne de Germanor ⁽¹⁾

Lema: CANTRMLLO

De Pol a Pol no hi ha guerra,
sols una veu té ressò
que va voltejant la terra:
—¡Germanò!

Llassats els brassos, els cors s'apropen.

(1) Premiat, y ab música del mestre Montserrat Ayerbe.

Fidels bateguen dintre llurs pits:
de dia en dia, quants més s'agropen,
montanya aixequen més enfortits.

Rostres seriosos ja no se'n veuen
que llambregades llensin de por,
perquè en tot home trobarhi creuen
trafec y xarxes de qui es traïdor.

Res val que'ns enorgullim
del què som ni el què serem:
de la terra tots eixim,
a la terra tots tornem.

¡Cantem!

Cantem l'himne de l'amor
que'ns uneix com a germans:
cantem tots ab veu del cor,
que cantant ens fem humans.

Odis de rassa, que abans seguien
de poble a poble, de fill a fill,
ja no s'enconen, ja als cors no hi nien,
ja morts, tots resten lluny de perill.

L'humana pensa, sens cor d'hiena,
amorosida tot ho ha esplanat,
y a chor els pobles, ab veu serena,
ja canten l'himne d'humanitat.

De Pol a Pol no hi ha guerra,
sols una veu té ressò
que va voltejant la terra:
¡Germanò!

LLUÍS MILLÀ

LA PESCATERA (Per J. Pellicer Montseny.)

— Senyora!... Vingui, si va «per peix», que
aquí'n tenim de fresc y de barat!...

FILADORA CATALANA (Per F. Sardà.)

De París a Marsella

Erem al cafè.

Parlavem de les meravelles de l'aviació y, naturalment, entre noms famosos, va sonar el d'en Bleriot.

—Es el més fort y el més simpatic dels homes-aucells,—va dir en Giralt, l'impertorbable Giralt, que fins llavors no s'havia ficat en la conversa:—Prou ho sé jo, que'l conec.

—Ah, sí?...

—No sols el conec, sinó que he tingut la satisfacció de fer ab ell una excursió deliciosíssima.

—Tots els de la taula, sorpresos, varem clavar la vista en els ulls d'en Giralt.

—¿Vostè ha volat ab en Bleriot?...

—Si de fer setanta kilòmetres per hora se'n pot dir volar...—respongué pausadament l'intrepid narrador.

—No'n sabiem res... Conti, conti... ¿Com va ser?

—Ja veuran...

Y sense ferse pregar gens, va comensar l'interessant historia.

—Trobantme aquest estiu a París, la vigilia precisament del dia en que pensava tornar cap aquí, un amic, enginyer mecanic, va presentarme an en Bleriot Parlant, parlant, vareig ferli saber que l'endemà sortia en direcció a Marsella. "Home, es casual—va dirme:—Jo també penso anarhi. ¿Voleu venir ab mi?—Per què no?—Doncs no'n parlem més. En lloc de fer el viatge sol, lo qual sempre es aburrit, tindrè un company brau y agradable.—

Aquí en Giralt va tornar a encendre el cigarro, que acabava d'apagarseli, y continuà:

—Varem sortir de París ab un temps magnific. Jo anava assentat al costat seu, y, dec confessarho, al principi no sabia avenirme de la felís casualitat que'm permetia anar ab un home de tanta anomenada. Per més esforços que feia pera fixarme en altres coses, no'm recordava de res més ni podia pensar en res més que ab això: ¡Vaig ab en Bleriot, ab el gran Bleriot!...

—Ja hi havia motiu, ja...

—Aquest home que tens al costat—pensava jo—es una de les figures representatives del sigle xx. An ell li dèu l'aviació les seves victories més sorolloses; ell es qui ha desbancat als germans Wright, ell ha destronat an en Farman; ell es el primer que ha realisat la proesa d'atravessar el canal de la Manxa...

—Y mentres pensava això, vostès corrent...

—Com uns mals esperits. Devoravem materialment la distancia. En Bleriot, sossegat, tranquil, no parava ni un moment de distreure'm ab la seva paraula encisadora. "Veieu, me deia. Allí teniu Fontainebleau... Ara som a Laroche... Ara a Dijon... Això es Màcon, terra de bons vins... Lyon, la gran ciutat dels telers de seda... Avinyó, l'antic alberg dels Papes... Tarascó, la patria d'en *Tartarin*... Y ja hi som: això es Marsella."

—¿Allí varen baixar?

—Sí. El viatge, felís, alegre, sense incidents, havia sigut pera mi com un bellissim somni. La satisfacció d'anar de company ab el rei dels aires; l'amabilitat ab que en Bleriot exercia de *cicerone*, il·lustrantme sobre'ls llocs y comarques que recorriem; els graciosos ditxos ab que ab freqüencia amenisava les seves observacions geogràfiques o històriques..., tot això va fer que'l temps me passés sense donarme'n compte y que, al despedirme a Marsella del gran aviador, no sapigués apenes còm expressarli la gratitut que omplia la meva ànima y el goig ab que sempre recordaria aquella excursió meravellosa.—

Y en Giralt, tot satisfet, va pegar al cigarro una xuclada tremenda.

—De totes maneres, sigui franc,—vareig dirli jo:—¿no va passar alguns moments de veritable angunia al veure's tant en l'aire?

—¿Tant en l'aire, diu?

—Sí; quan l'aeroplà s'allunyava molt de la terra.

—¿A quin aeroplà's refereix?

—Home, al que en Bleriot y vostè tripulaven...

En Giralt gronxà el cap ab la seva tranquil·litat acostumada, y va respondre, somrient:

—Però si el viatge varem ferlo en ferrocarril...

A. MARCH

**

Avui han fet la verema
del seu tros, els masovers.
Ab l'esposa y la quitxalla
hi hem anat dematinet.

Quin cel més clà y més alegre
y quin sol més rialler!
y quin dringar més de joia
els picarols dels matxets!

De moscatell curullada,
la portadora va y ve;
reinflat els gotims sobrixen
y regalimen arreu.

Es el vessar de la vida;
l'abundor del fruit promès.
Es el tribut que la terra
ens brinda ab agraiment.

Tips de raim, la mainada,
vinga empaitarse entre'ls ceps.
A l'esquena d'un dels matxos
hi he enfilat el més marrec.

Ma esposa y jo l'aguantavem
del bras, perquè no caigués...
El meu fill, y com hi reia,
cavalcant tot satisfet!

.....
Els ulls d'ella, de sa mare,
plens d'amor reien també.

J. BURGAS

Floreal

Deu te guard, Primavera,
que'ls rosers has florit!...
De la rosa primera
la fragancia he sentit...

No ha sigut ella sola
qui mon cor ha embaumat;
a l'obrirs la viola
de perfum m'ha inundat.

La viola y la rosa
—majestats dels jardins—
la poncella han desclosa
dels novells gessamins...

La gardenia nimbada
y l'esvelt lliri blau
m'han portat l'alenada
del perfum més suau...

Oh, madona encisera,
t'he mirat y m'he dit:
Deu te guard, Primavera,
que ab l'Amor has florit!

J. AYNÉ RABELL

ALBUM HISTORIC

(MONOLEG IRREPRESENTABLE)

LLOC DE L'ACCIÓ.—El Cap de Sant Sebastià. Grandiosa obra geològica coronada per una hermita y un far de primer ordre. Guaita el primer, un dia, pera donar als moradors baixempordanesos el crit d'alerta quan s'atansaven els alarbs y els pirates a les nostres costes. Guia el segon, avui, de nostres vaixells, que, com blanques gavines, revoltegen a sos peus en ruta cap a Fransa, cap a ponent, o cap a terres africanes.

Cel esplendent de llum, aire pletoric d'oxigen y de sals marines. Resguard amorós de les rialleres platges y poblats de Calella, el Canadell, Llafranch, Cala-Padrosa y Tamarin.

Bell mirador del Mediterrani, gronxat per les onès, que constantment li canten tendres y idíliques cançons; quan les acompanya la dolça y suau remor del lleveig o la garbinada feréstegues y estridentes notes de música vagneriana y garretista, quan els acompanyants són els xiulets de la tramontana, o els sorollosos y imponents bufets de la llevantada.

Aquí tenen descrit el lloc de l'escena. Un altre Teatre de la Naturalesa com el del bosc de can Tarrés, de La Garriga, y aont una producció de l'Ignasi Iglesias hi alcanzaria un exit sorollós y extraordinari.

SALA EN LA PLANTA BAIXA DEL FAR.—Bonic edifici de l'Estat, ben construït, ben conservat y net com una patena. Ocupen les parets de la sala unes vitrines-armaris plenes d'aparells y instruments. Molts d'ells ni'ls *torreros*, ni l'enginyer quefe de la provincia, ni el mateix ministre del ram saben pera què serveixen. Més ben dit, sí: serveixen pera que,—com qui no té res que fer el gat pentina—als

CAPTAIRES D'IGLESIA (Per I. Nonell.)

torreros, entascats en sa llimpiesa, no se'ls passin tan monòtones y interminables les hores de vaga.

Al mitg de la taula hi ha un album gros com un missal.

A l'aixecarse el teló el *torrero segundo* despedeix a uns turistes que acaben d'estampar *algo* en les planes del llibre. El *torrero* tanca les finestres y la porta y se'n va.

* * *

L'ALBUM

(*Que, un cop ha quedat sol, baixa de la taula, s'atansa al prosceni y's dirigeix al public.*)

Bon dia tinguin. Vostès no'm coneixen, veritat? Soc l'Album del far de Sant Sebastià, que, ab el temps que tinc, m'he fet més cèlebre que en Maura, que en Canalejas, que en Cambó, que en Lerroux, que'l *Vivillo* y que Mossén Pollastre.

Ja'm poden fullejar y mirar; en les meves planes hi trobaran firmes de tota classe de celebritats: polítiques, literaries, científiques, camperoles y casolanes; desde la d'en Castelar y la d'en Salmerón fins a la del quartiller d'*El Baix Empordà*, un prosista de cap de brot que'ns ha sortit últimament, un diamant en brut descobert pel *leader* de la dreta, en Francesc Cambó, y per un dels capítols de l'esquerra, l'Emili Junoy, entremitg d'unes saques de *trefins*, de *modelo* y de *divuits*.

No busquin en mi pensaments profunds ni paragrafs de nota. Per una pensada mitg passadora hi trobaran cent etzegallades, duescentes xabacaneries y altres tantes sortides de peu de banc. El visitant, per llumanera que sigui, quan baixa aquí al far, generalment, ha dinat be allí dalt de l'hermita. Exigir a un home que està ben tip, en ple període de digestió y ab el ventrell embolcallat de vapors de xampany, una filigrana, seria *pedir peras al olmo*, com diu el meu quefe, el senyor enginyer. Si jo pogués parlar sempre que algú ve a visitar-me, quantes planxes evitarial! La primera pregunta fora:

—Ve de dinar vostè? Sí? Doncs no s'encaparrí. Torni un altre rato.

Encara'm recordo del dia que en Pitarra vingué a visitar-me ab uns senyors de Palafrugell. El pobre va passar les de Cain. Quan li indicaren que tenia d'escriure *algo*, don Frederic, febrósenc y neguitós, va excusarse, comensant a donar llargues gambades, ab el berret de copa al clatell, estirantse aquella característica *luchana* y fentse voleiar els faldons d'aquella històrica levitassa. Insistiren els acompanyants, y aleshores ell surt al jardí, dona la volta per la terrassa, torna a entrar per la porta de la torre, y, a l'últim, escriu quatre ratlles curtes, una quarteta que, mirin, si tenen gust, poden llegirla. Està en aquesta plana, (*senyalantla*). Més que pensament d'un autor tan fecond com era ell, sembla una grolleria d'*El coplero de Canapost*, un versaire del terror que fa anys va *cortarse la coleta*. (*Pausa.*)

* * *

Com els deia, soc una celebritat empordanesa y fins mundial.

Temps endarrera fins vaig patir persecució per la justícia. Sí, senyors, sí, per la justícia. Un dia vingué aquí la Guardia civil, acompanyada del Jutge de primera instancia del partit, y, lligat com un Crist, cap al castell de La Bisbal faltan Albums. Que com fou:

*“Es una famosa historia
a la cual debo mi gloria”,*

com diu l'“Escultor” del *Tenorio*.

Que no tenen pressa? Doncs els la contaré fil per randa.

Era aleshores de la febre solidaria, del catalanisme y anticatalanisme; aleshores que, segons els de l'altra banda de l'Ebre, els d'aquí eren uns descastats y uns separatistes, y per nosaltres ells uns analfabets y uns *tiranos*; aleshores que uns volien *cortar las amarras* y els altres sembrar de sal y convertir en desert de Sahara tot Catalunya.

En aquells dies en que tots havien perdut el seny, en aquells dies d'odis y rencunies, vingué al far un jove valencià a exercir son ofici de pintor. Aquell jove era redactor d'un periodic lerrouxista de Palafrugell. En sos ratos de descans me fullejava y llegia autografs. Un sojorn veig que'l jove exhala una exclamació, pintantse ensems en son rostre la mateixa alegria y sorpresa que deü experimentar un avar al descobrir un tresor.

Què havia succeït?

Una friolera: entremitg, o al peu mateix de la firma de la reputada escriptora madona Carme Karr, hi havia descobert un microscòpic “*Mori Espanya!*”

Al dia següent el setmanari lerrouxista de Palafrugell, més content que un bilet ab sabates noves, esbombava la nova als quatre vents.

A l'endemà *El Progreso* [quina manera de tocar a sometent, invocant *los manes* del Cid y Pelayo! Fins va suspendre per dos dies *La verdad en marcha* pera ocuparse exclusivament del fet y col·locar tot el seu culte repertori contra'ls catalanistes.

Resultat: que l'autoritat judicial prengué cartes en l'assumpte, y ja'm tenen a mi a la garjola per espai de quatre o cinc mesos. Quan ja'm veia condemnat a esser el protagonista d'un auto de fe en la plassa del castell de La Bisbal, un dia entra l'agutzil del Jutge y'm notifica la llibertat. La causa havia sigut sobresseïda. Per més declaracions que's prenguessin a madona Karr, a la distingida familia Linares, de Palafrugell, que l'acompanyava en sa excursió, al pintor lerrouxista, als *torreros* y fins als ermitans, no's va poder esbrinar el tal “*mori!*” d'ont havia sortit. ¿Fou una entremaliadura d'algun xicot, o una martingala d'algun lerrouxista? Vagin a saber! Lo cert es que ja'm tenen altre cop en aquesta sala *libre y sin cuestras*. (*Pausa.*)

* * *

Però la gesta que'm donarà més fama y'm farà passar a l'història es la que, per fi de festa y pera no cansar-los més, vaig a contarlos.

Erem a ultims de Juny,—època en que això's comensa a animar—quan un dia veig entrar per aquella porta un escamot d'alegres visitants. Per la pinta y per les rialles que esclafien de segur que havien ben dinat, y que'l *Moet Chandon* havia anat a dojo.

—*Vamos, D. Lorenzo*,—digué un senyor a un altre, que, per la mostra, devia ser l'obsequiat y persona d'upa, obrintme—*escriba V. algo*.

Autógrafo tenemos—vaig dir-me jo entre mi, y en castellà també, per no esser menys y per cortesia.

L'interpelat no's feu pregar y esgrigué:

“*En 1904 vine siendo vicerector de la universidad de Barcelona. En 1911 vine de gobernador civil de la provincia. ¿Qué será la próxima vez que vuelva? ¿Quizá ministro! Otros más brutos que yo lo han sido.*”

Y firmà *L. de Benito*.

—*Vatual*—vaig exclamar jo.—El senyor governador! Té raó que es el mateix!

Feia pocs dies que havia estat aquí ab un altre joc de companys (aquells devien esser els del casino de baix); però no es extrany, com que allavors anava d'uniforme, ab una gorra ab uns galons de

tres pams, y avui va de *paisano*, ab aquet barret de palla d'ales xafades, vès qui l'havia de coneixer.

Els altres alegres acompanyants de *D. Lorenzo*, per no esser menys, mirin, també varen obsequiar-me ab la seva pensada: "*Yo, ministro de Gracia y justicia*", escrigué un. "*Yo, director general de Obras Públicas*", afegí un altre. "*Nosotros, lo que quede*", posaren dos més. Però la de més *chic* fou la del Cook, un cafeter de Palafrugell que lo mateix us fa una sopa de peix o un estofat de caragols ab llagosta que us ne talla quaranta sense porta. Aquet minyó, a qui la policia havia donat més d'un disgust, estampà un: "*Y yo, jefe de policia*" com una casa.

Passaren uns quants dies; ja no'm recordava d'aquella *juerga*, quan veig entrar dos jovincels acompanyats del *torrero*. M'obren, y en comptes d'estampar un autògraf o firma en les meves planes, se treuen un instrument que porten penjat al coll y—ksacl—en un dir Jesús me prenen la fesomia.

—Ja estem aixís?—vaig exclamar —Es dir que també haig d'anar en postals y caps de mistos com una *Chelito* o una *Fornarina* qualsevol?

Sí, sí, postals; ja'ls ho diran de misses: als dos dies *El Norte*, l'orgue dels carlistes o jaumistes de Girona, ocupava tota la primera plana del periodich ab el facsimil de l'autograf del senyor governador.

Com que, per fondo que's fassi el foc, el fum transpira, la pensada fou descoberta per uns joves de Palamós, corresponsals de *El Norte*. Com que a l'ocasió la pinten calva, els jaumistes, o carlins, aprofitaren l'etzegallada del de Benito en venjansa, segons males llengües, d'un fet que va passar en un cinematograf de Girona quan aquella pelícua del papa Sixte V estava en boga.

L'endemà tots els periòdics de Catalunya, ab saborosos comentaris, sortien ab el cèlebre: "*...otros más brutos que yo...*", etc. Conseqüència: que'l facsimil anà a parar a les mans d'en Canalejas, rebent el senyor governador, que, molt tranquil, estiuejava en aquell xalet que poden veure allà abaix (*senyalant la punta del Port-Pelegrí de Calella*) un telegrama concebut en aquestos o semblants termes: "*Cuando se presenta una aurora boreal, ¿sabe V. lo que le toca hacer á un gobernador?*"

El senyor de Benito entengué l'indirecta, pujà a l'expres y cap a Madrid, a presentar la dimissió.

En Canalejas li diu que *bueno*; que pera aquell viatge no necessitava alforjes; que se'n pot tornar a continuar l'estiueig en el xalet de Port-Pelegrí; que a l'endemà el consell de ministres se reuniria, y que ja li tornarien la resposta.

Han passat tres mesos. Estem a ultims de Setembre. El Consell (dèu tenir altres mals de cap) no s'ha ocupat encara del cas de referencia. Y aquí teniu una provincia de l'importancia de la de Girona sense governador efectiu, y al pobre de *D. Lorenzo* com en Quevedo:

"que no sube, ni baja,
ni se está quedo."

¿Què'ls sembla, senyors: tinc o no tinc motius pera dir que ab el temps passaré a l'istoria?

Epl Y ara, què fa vostè? (*Dirigintse a un espectador que ab un llapis està omplenant quartilles.*) ¿Què diu, que vol posar la meua historia a l'ALMANAC DE L'ESQUELLA d'enguany?... Vol dir que... Ah! no, no, per mi no quedi, vostè mateix; però miri, jo les mans me'n rento. Estiguin bons. (*Pega un salt, puja a la taula y's tomba a la bartola. Teló ràpid.*)

ROMUALD VIDAL

La deria de la Laiona

—¡Corri, corri, mossén Jaume,
que la cosa no té esperal

Als escolanets avisi

que endiumengin la capella,

y's poleixin..., y's pentinin...,

y's vesteixin de les festes,

y repiquin les campanes

fins cansarse les munyeques,

perquè'l poble se n'enteri,

perquè tots me puguin veure

al costat del meu bon mosso,

ben mudada, ben contenta,

fent morir de gelosia

a les noies fadrinetes,

que'm bescanten y'm murmuren

perquè'm quedo sempre enrera.

¡Ara ho veuran si no pinto!

¡Vaia un xasco se'ls esperal

—Prò ¿què tens, Laiona? explica't.

¿Què es aquesta xerrameca?

—Que'm caso.

—¿Què dius?

—Que'm caso.

—¿Al fi l'has pogut convencer?

—Després de cinc anys y pico

d'aixordarli les orelles

avui m'ha donat paraula

de casori.

—¿Avui?

—Depressa,

que'l nuvi ja s'empolaina,

y tota la parentela

espera que sigui l'hora

pera acompanyarme al temple.

—¿Vols dir, Laia, que'n Saldoni

no farà com per sant Pere,

que al dirli jo si't volia

per esposa, el poca-pena,

ab un terrible "no pare"

ens feu caure a tots d'esquena?

—Avui m'ha donat paraula

de cumplir la prometensa.

—¿Vols dir?

—Corri, mossén Jaume,

que la cosa no té espera,

¿Dos galls per una gallina?
¡Això acabarà ab tunyina!

y abans de mitja hora escassa
ens té a tots dintre l'iglesia.

.....
.....

—¡No'ls puc casar!

—¡Què diu aral!

—¡Com s'entén!

—¿Què diu, Climenta?

—¿Que no'ls pot casar?

—¡Quin xascol!

—Aquet cop soc jo qui's nega
celebrar l'acte.

—¿De serio?

—Per quin sant!

—¡Bona l'hem fetal!

¿Que tinc de quedar per tia,
mossén Jaume? ¿Doncs què espera?

¿No les té totes vestides
les imatges de l'iglesia?

¿Que's pensa que soc molt jove?

Miri que ja vaig pels trenta,
y si avui no l'engarjolo
Deu sab quan el podré heure.

—Tot lo que vulguis, Laiona,
no pot ser de cap manera.

Espereu dos o tres dies...

—D'esperarme'm vaig fent vella.

—¿No veus, santa cristiana,
que'l nuvi no té consciencia
dels seus actes? ¿Que'n Saldoni
avui no sab lo que's pesca?

¿No m'entens?...

—De cap paraula.

—...Que està mona..., que està belga...

¡Que'n Saldoni està borratxol!

—Doncs per'xò. Per'xò's celebra
el casament; si n'hi parlo
quan me diu vostè que pensa,
que es quan no beu, ¡verge santa!
¡se'm posa fet una fiera!

JOAQUIM BORRELL

Enviant una *Gioconda*

Perfecta no la feu naturalesa.
La gracia del somris y la mirada
l'han elevada a una eternal bellesa.
No envegis les hermoses, estimada;
la gracia es tot y poc es la maquesa.

D'aquesta gracia que en el rostre lluu
de la Gioconda, n'hi ha un bell raig en tu.
Passen els anys, la joventut se'n va
y l'hermosura..., mes un dols mirá
venç en amor y el vent no se l'endú.

JOAN PUIG Y FERRETER

LES DONES

Sempre he cregut que una dòna y una flor són dugues flors. Y ho he cregut aixís perquè sempre he vist a les flors entre les dònes y a les dònes entre les flors.

Quin conjunt més hermós formen! Y elles deuen saberho be, ja que's busquen pera completarse y's completen pera embellirse mutuament.

La dòna que posseeix el bell instint de la dòna, prefereix, sense donarse'n compte, la rosa més humil al més preciós diamant. Y crec també que la rosa deü preferir més ostentarse en el sedós ris d'una dòna que en el més sugestiu jardí.

Això va segons les opinions. Y jo tinc tan ben arrelada la meva, que, quan en aqueixes grises y fredes tardes de la tardor, que l'atmòsfera sembla de plom pel seu pes y pel seu color, y els vents huracanats semblen lleons pels seus bramuls y per la seva forsa, m'he parat davant d'una floresta moribonda, y he vist nuclis de flors sortir per entre les grogues fulles dels seus esquelets encara hermosos; quan en aqueixes tardes aclaparadores he fixat la meva atenció sobre aqueixos fondos rastres de flors seques, que sols esperen a pulveritzarse que les esventi el buf destructor d'una borrasca, no sé per quin estranya successió d'idees he anat a parar, en ales de la meva fantasia, an aqueix estol de dònes joves y hermoses, y tal vegada enamorades, que, al badallar el funeral

Novembre, baixen a la fossa, emportantse y perdentse ab elles un ric tresor de ditxes y d'ilusions que tantost han tingut temps de florir en els seus daurats y virginals ensomnis. Pobres dònes! Oh, sí, pobres dònes! Si algunes vegades són dolentes, tard o d'hora paguen ben cares les seves malifetes.

Maleim les dònes per costum, per tradició, tal vegada per moda, sense capir què seria de nosaltres sense les dònes, sense aquei-

res pobres dònes que tan sovint maltractem de paraula y de fet, pensant més en donar una satisfacció a les creencies estranyes que a les nostres, y en corroborar l'agena opinió abans que'l nostre propi judici.

Meditem un instant sobre lo que seria el món sense les dònes, y, després de meditar ab consciencia, elevem a axioma aquesta afirmació: "Sense dònes no podria existir el món.", A què dir més en

honor d'elles si ab això ja està dit tot?

Maltractar y rebaixar a la dòna, an aqueixa sirena del delecte, an aqueixa lluna d'humanes formes, an aqueix arquetipu de la bellesa, quan el sospir d'una dòna es capas de moure una tempestat en el cor de l'home! Maltractar-la y rebaixarla quan, si algú de nosaltres s'aixeca una mica sobre'l nivell dels demés, es, o perquè ascendeix en braços d'una dòna, o perquè puja y puja ab afany fins assolirla en el mateix firmament.

Quants grans homes y quants grans genis fa o desfà una dòna, crea o anula; aixeca ab la grandesa o tira en l'oblit! Obriu l'història y llegiu.

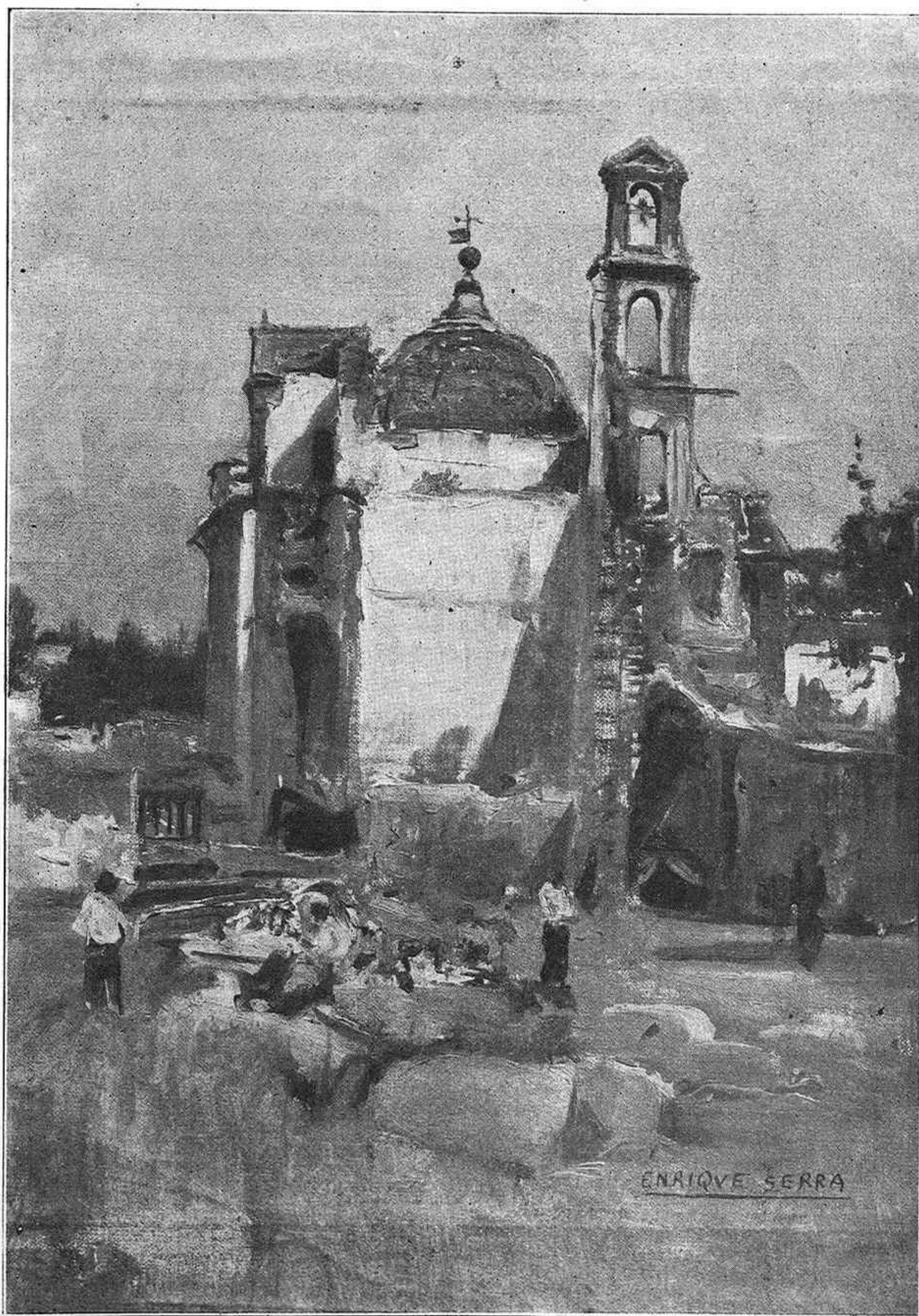
Llarg, molt llarg, interminable, es el cataleg. Però no llegiu més; no busqueu pas proves en el llibre agè. Fullegeu l'invisible llibre del vostre cor y ab seguretat que allí hi trobareu la nova de tota acció, bona o dolenta, autorisada ab la firma d'una dòna.

Definir una dòna es un problema insoluble, y jo no pretenc pas definirla; pero sí que vull dir com la crec y com la sento. La dòna es, abans que tot, flor, desde que neix fins que mor; únicament cambien els

seus flaires. Més encara: la dòna es, en la seva infantesa, una rialla que plora, y una llàgrima que riu en la seva joventut. No parlo de la vellesa perquè les dònes, si no per fora per dins, són joves eternament.

Y aquí faig punt final, no essent més extens, malgrat lo que'm plauria, perquè lo que se m'acut ara, de les dònes, no es del meu agrado, y ab seguretat que desafinaria molt en la benigna entona-

JOIES DESAPAREGUDES (Quadro al oli de Enric Serra.)

Un recó de la Vella Roma.

ció d'aquesta apologia. Qui no té motius pera parlar malament d'una dòna! Doncs be, jo, abans de ferho, me faig un nus a la llengua, deixo la ploma y penso en la meva mare.

J. PUIG CASSANYAS

A una morta

Ja s'acabà el teu dolor,
ta llarga nit ja es finida,
que l'ombra's va fer claror
a l'hora de la partida,
al deixar la vall del plor
pera anar a l'altra vida!

Foren de ta joventut
les hores d'amargor plenes,
que del bres a l'ataut
no tingueres sinó penes;
mes la Mort al fi ha vingut,
la que trenca les cadenes.

Y va venir de traïdor
el dia de ta Patrona,
en que, pressentint ta sort,
me deies, trobante bona:
—¿Oi que l'hora de la mort
quan naixem Deu ja'ns la dona?

¡Pobreta! Encara prop meu
te contemplo en l'agonia,
y't veig com beses la creu
que la teva mà estrenyia
quan deies aquell ¡adeu!
que sento de nit y dia!

L'abim de la Mort no't vens,
que ab esguard segur l'abrigues:
aixís, plantant cara als vents,
se'n van a llunyes comarques
les figures macilents
de les proes de les barques.

No t'espantava el morí,
y, serena y resignada,
"—Mare meval" vares di
per la darrera vegada;
ton cap s'inclinà al coixí
y s'apagà ta mirada!...

Soleta, com has viscut,
avui te tanca la llosa,
vetllante la solitud
y la veu del mar que imposa
quan a les flors que t'he dut
l'últim raig de sol s'hi posa.

Mon goig ab tu's va morí
y'm corseco d'anyoransa;
però encara tinc ab mi
el Record y l'Esperansa,
y oviro al cap del camí
la claror de la bonansa.

F. BARTRINA

(FRAGMENT)

I

La familia de don Tomàs Miralles, acreditat agent de Duanes de Tarragona, anava cada any a estiuejar a l'Espluga de Francolí, el prestigiós balneari d'aigües ferruginoses. A l'arribar el mes de Juliol, quan la calor apretava y minvava la feina del port, don Tomàs, la seva senyora y el seu fill unic Manuel, ab la cambrera y la cuinera, marxaven cap a l'Espluga y s'instalaven en el xalet de la seva propietat, situat aprop del monastir de Poblet. Després, quan les fortes calors eren passades y el cant dels veremadors s'extenia per les vinyes, la familia tornava a la ciutat.

Anys enrera els metges havien aconcellat a donya Carme, l'esposa, delicada de salut y molt castigada dels nirvis, que passés cada estiu una bona temporada a l'Espluga, bevent diariament l'aigua de la font del ferro y fent excursions per aquelles montanyes.

Les llargues estades a l'Espluga eren l'alegria de donya Carme. Tot ho trobava allí deliciós: la fresquíssima aigua del pou, la llet de la casa casolana, el pa moreno, el raim moscatell de la vella parra, les verdures y les fruites de l'hort... Que bona era l'aigua y com apagava la set! Que alimentosa la llet, que gustós el pa, que dols el raim, que sanitoses les verdures, que exquisides les fruites!

Aquell any hi havia una persona més a la residencia estiuenca de la familia Miralles. Hi havia una senyoreta, parenta de donya Carme. Se deia Enriqueta. Tenia uns vintiquatre anys. Era alta y esvelta, graciosa y guapa. Vestia ab elegancia y ab distinció. Tenia un sotil refinament de coqueteria, y els seus ulls, negres y brillants, guspirejaven en la fina blancor de la cara y llensaven espurnes de malicia picaresca. Sempre tenia al rostre la claror d'un mitg-riure, y era pròdiga en amabilitats.

La companyia de l'Enriqueta enjoiava l'estiueig d'en Manuel, el fill, jove de vint anys. En Manuel era un noi prim, de bona alçada, ab un bigotet negre. Era educat, complimentós, timid; no havia encara fruit l'encant de la conversa femenina. Educad y dirigit severament per la seva mare, l'ànima seva seguia essent una ànima d'infant, neta de passions y de malicies. Pera ell encara no havia arribat l'hora dels festeigs primerencs y de les escapades clandestines a les cases impures. El seu esperit y el seu cos eren verges d'amor...

Pera aquell jove que no havia desplegat encara les ales als vents de la vida, era una joia immensa el tracte familiar y diari ab l'Enriqueta. El viure gris d'en Manuel, fet de devers y d'humilitat, se li aclarí de sobte ab lluminositats resplendents. Parlar ab l'Enriqueta, passejar ab l'Enriqueta, riure ab l'Enriqueta..., heusaquí quina era, en aquells dies, la seva suprema felicitat.

L'Enriqueta era una noia amable y lleugera. Reia ab sonoritat de picarols, y el seu riure era inacabable y encomanadís. Reia per qualsevol cosa; devegades reia per no res, perquè sí, perquè li venien ganes de riure y havia d'esclafir per forsa. Y quan reia els pits li tremolejaven per dessota de les robes, y mostrava unes nítides dents entre la vermellor dels seus llavis voluptuosos.

Don Tomàs no mirava ab bons ulls l'amistat del seu fill ab l'Enriqueta, en qual amistat hi veia grossos perills. Quan, un mes abans, donya Carme li comunicà el seu pensament de convidar a la seva parenta a passar l'estiu junt ab ells al xalet de l'Espluga, no

pogué dissimular la seva disconformitat. Però donya Carme insistia, y la voluntat de donya Carme fou feta.

Els vint anys de matrimoni havien habituat a don Tomàs a no oposarse als desitjos y a les resolucions de la seva muller. Y això que'l senyor Miralles no era un home de poca voluntat y de caracter feble; no era un exemplar del classic tipu marital del *cal-sasses*. Posseia, al contrari, energies pera manar y coratge pera lluitar ab qui convingués. Entre'ls socis de la Cambra de Comers de Tarragona tenia grans prestigis, per esser ell un dels capdavanters en totes les coses del gremi. Sempre que's produien conflictes entre'ls patrons y els obrers y aquets se declaraven en vaga, don Tomàs era un dels que donaven la cara ab valentia pera combatre intransigentament les demandes obreres y organitzar la resistencia patronal.

Però havia topat el senyor Miralles ab una dòna neuròtica. Negarse a lo que ella volia era provocar un dalta-baix domestic. La més petita contrarietat, el més lleuger entravanc posat a les decisions o als projectes de donya Carme bastaven pera que aquesta tingués un terrible disgust, ab plors y crits y atacs de nirvis.

Al principi d'esser casats don Tomàs mantingué el seu dret enfront de les extralimitacions de la seva senyora. Mes la casa devenia un cau de raons, un infern, un lloc de tortura. Les escenes violentes de llàgrimes y de crits sovintejaven... Y don Tomàs sentia la necessitat de l'apacible repòs casolà y de l'armonia conjugal, y volia pendre la xacolata del matí ab serena placidesa. L'actitut de donya Carme l'afectava; l'afectaven especialment les conseqüències que les renyines tenien en l'intimitat nocturna de l'arcova. Un difícil dilema's plantejà pera ell: o viure en perpetua querella, o deixar el governament domestic a la seva esposa. Optà, finalment, per aquet darrer extrem, y sacrificà les seves prerrogatives d'es-

pòs a la pau de la llar, a l'amor de les nits y a la placidesa del xacolata matinal. El senyor Miralles se limità a desempenyar un paper merament consultiu al costat de donya Carme, investida de tots els poders familiars.

Emperò, per avesat que estés a respectar la voluntat de la

seva esposa, la qüestió de la vinguda de l'Enriqueta el tenia preocupat dies ensà. Li semblava inversemblant, li semblava impossible que la seva muller, tan exageradament cuidadosa y restrictiva ab en Manuel, li posés ara al costat una noia com l'Enriqueta y comportés, ab visible complacencia, la creixenta confiança dels dos joves. Y a fe que donya Carme coneixia prou be l'història y la condició de la seva parenta...

Un gran dubte encuriòsia y inquietava a don Tomàs:

—Què's deù proposar la meva dòna?

II

Era al matí d'un dia del mes de Juliol. Don Tomàs, en el menjador de la planta baixa del xalet, assegut en un balancí, llegia un diari de Barcelona del dia abans.

Bell matí. L'estansa era tota clara de llum matinal. A través d'una gran vidriera's veia el jardí, ab les copes dels arbres daurades pel sol. Del jardí venia, ab les alenades fresques de l'oreig, una veu femenina que tral'larejava un aire de *La Bohème*.

En el rellotge de paret del menjador tocaren les nou... Al cap d'un moment aparegué donya Carme, habillada ab un matiné blanc y un refaixo

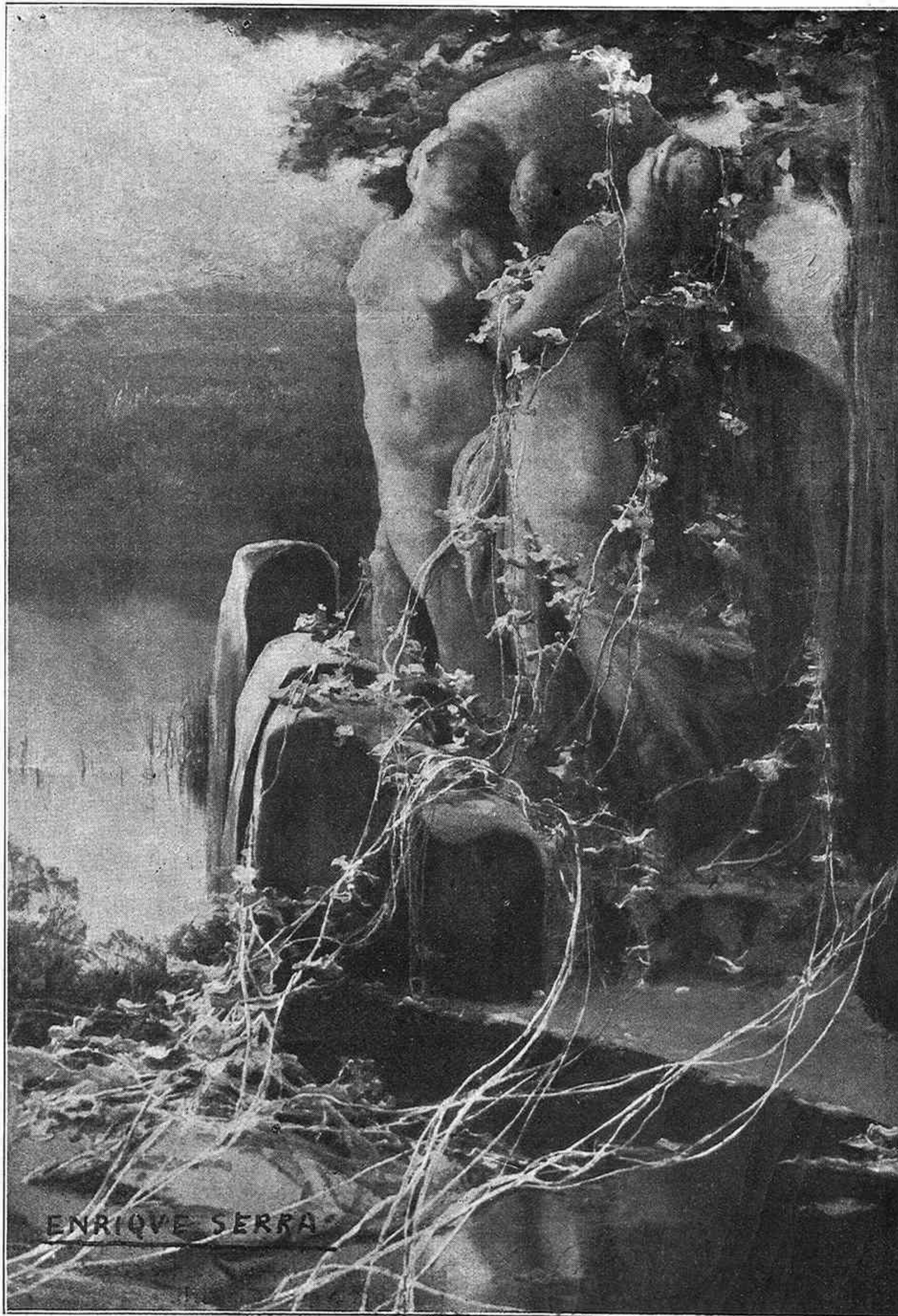
de ratlles blaves. Dirigintse al seu marit, preguntà:

—Encara no ha sortit de l'habitació el noi?

—No l'he vist,—contestà don Tomàs, sense aixecar la vista del periodic.

—Es extrany. Cada dia a les vuit ja està llevat. Acaben de tocar les nou...

UN ALTRE QUADRO DE ENRIC SERRA

Magnificències desvanescudes.

(Propietat de la casa May Soehne, de Frankfurt.)

—Deixa'l dormir, dòna, si té sòn. Al cap y a l'ultim ja té la feina feta.

—Ja ho sé.. Però es que jo vull que en el llevarse, com en tot, tingui ordre. Els joves, si comensen a desordenarse en una cosa, per petita que sigui, aviat se desordenen en tot.

—No te'n pots pas queixar, del noi. Fa tot lo que tu vols y res de lo que tu no vols.

—Que no't sembla be?

—Què vols que't diguil... Desseguida tindrà vint anys, y sem-

CONTRAST (Per P. Sabaté.)

—¿T'has fixat, quins gossos més lletjos porta sempre aquesta xicota?...

—Ho fa expressament. Aixís ressalta més la seva hermosura.

pre'l portes enganxat a les faldilles. Tu'l cuides y el guies com si aprengué a caminar.

—Es que ha d'esser així, sabs? Tot just aquesta es l'edat dels perills. A vint anys un fill necessita més que mai els consells y la direcció de la mare.

—Y els del pare, no?

—També. Però principalment els de la mare. A un pare li passen desapercebudes moltes coses, respecte d'un fill; a una mare, a una bona mare, no se li escapa res.—

Don Tomàs brandà el cap. Donya Carme callà, satisfeta de la seva argumentació. Després d'un curt silenci digué ell, pausadament, remarcant els mots ab intenció:

—No ho diguis massa alt això, Carme. Hi ha coses que a una mare se li escapen, devegades...

Un mitg-riure ironic de suficiencia contragué els llavis de la mare.

—Que potser ho dius per mi?—interrogà, esguardant al seu espòs.

—Veig que desseguida t'has donat per entesa. Doncs, vaja, vull esser franc: sí que ho dic per tu.

Donya Carme tornà a mitg-riure.

—A veure, explica't, doncs, home.

—Ja ho crec que m'explicaré.

—De manera que, segons tu creus, hi ha alguna cosa referent an en Manuel que a mi'm passa desapercebuda...

—Això mateix.

—Se tracta d'alguna cosa d'importancia?—preguntà donya Carme ab burleta afectació.

—De gran importancia, sí, senyora.

—Estic impacienta per saber el què.—

Donya Carme s'assegué en una cadira al costat de don Tomàs.

—Escolta, doncs,—digué aquest ab cert embras.

—T'escolto.

—Per una tossuderia teva ha vingut aquí, a pendre les aigües ab nosaltres, aqueixa parenta.

—L'Enriqueta.

—L'Enriqueta, sí. El cas es que no comprenc per què l'has feta venir. No la necessitem pera res, y, per torna, encara ens fa nosa y ens amoïna...

—Això no es veritat; però ves dient.—

L'aplom de la seva senyora desconcertà una mica a don Tomàs. Havia iniciat l'interpelació ab relatiu ímpetu; però a les primeres paraules el perdé. Ab un esforç continuà:

—Te dic que fa nosa y que amoïna. Quan es a casa passa les hores cantant més que un canari y movent un xivarri de mil dimonis. Mai para de riure, ab una rialla que posa frenetic... Tot ho trasbalsa y tot ho tira enrenou. Sembla que aquí sigui ella la mestressa. Saqueja el jardí cada dia, ab tot el desvergonyiment del món; no hi ha clavell que, després d'esclatar, pugui estar una hora al claveller; ve la senyoreta y cull tot lo que hi ha per cullir. Mira: ara mateix la tens al jardí, cantant que cantarás, y fent neteja de flors... Es una mica massa, això!

Evidentment, don Tomàs estava desgraciat formulant els carrecs acusadors contra l'Enriqueta. Tot allò eren nimietats, futeses. Donya Carme quedà decepcionada; ella s'esperava una altra cosa.

—Són aquets tots els teus motius de queixa?

—Oh... d'altres ne tinc, y de més pes,—contestà don Tomàs, que s'havia adonat de la seva pobríssima acusació.

—Però era del noi o de l'Enriqueta que'm volies parlar?—digué ella, impacienta, esforçantse pera fer dir al seu marit allò que ella ja suposava que volia dirli.

Una mica torbat, y ensopegant ab la llengua, seguí don Tomàs:

—Deixa'm explicar, que l'una cosa lliga ab l'altra. Es que lo que haig de dirte, me costa de dir...—

Donya Carme donà mostres de vera impaciencia y feu un gest nerviós. Això enardí a don Tomàs, el qual reaccionà.

—Vaja, t'ho diré en poques paraules,—exclamà ab decisió.—La teva parenta, la ditxosa Enriqueta, no es una noia com cal, comprens? Tu ho sabs millor que jo. Ha portat una vida no gaire regular, y... vaja, que té una llista de dos o tres senyors que l'han protegida... M'entens?... Massa que ho sabs!

—Naturalment que ho sé,—digué donya Carme ab freda serenitat.

—Si ara'm vegés l'Andreuet, quina vergonya... se'n donaria!...

—Doncs per això mateix. Es prudent tenir aqueixa dona a la vora d'en Manuel, un jove de vint anys, un home's pot dir?... Tu que presums de que res te passa desapercebut, potser no t'has fixat en que de cada dia són més amics l'Enriqueta y el noi. Sempre van l'un darrera de l'altre; passegen, corren, parlen, riuen...

—Deixa'ls riure, home!

—Be, sí; però de les rialles ne venen les ploralles. Tractantse de la dona que's tracta, com ha d'acabar tot això? El noi es tant bon noi com tu vulguis, però ja té l'edat... Creume, Carme, tindrem un disgust; es qüestió de dies. Arribaran...

—Y que hi arribin!—digué donya Carme ab despreocupació, somrient ab malícia.

Don Tomàs quedà parat. A la seva cara s'hi retratà una sorpresa barrejada d'indignació.

—Ah, sí?—exclamà.

—Sí; que hi arribin,—repetí ella ab tota naturalitat.

—Ho escolto y no ho crec! Ets tu la que parles així?... Que hi arribin, eh? Molt be, molt be! D'això'n dic jo una bona mare!—

Parlava ab calor don Tomàs; movia enèrgicament el cap y els brassos. S'havia enfadat. Donya Carme's mossegà els llavis, com contenintse; els seus ulls lluien, y digué ab accent altiu:

—No cridis, no cridis... Soc tan bona mare jo com tu puguis esser bon pare. Y dic tant, per no dir més.

—Tens raó. La prova es a la vista!

—Sí; es a la vista. Però es que hi ha persones com tu, que tenen ulls y no hi veuen. Ara t'ho demostraré si les coses me passen desapercebudes y si soc o no soc una mare com cal... Pera que vegis si'm ve de nou lo que tu'm contes te faig saber que jo he portat

aquí l'Enriqueta expressament. Expressament, sí, senyor. El noi, com tu mateix acabes de dir, es molt bon noi; però té l'edat y ha de comensar a sentirse home... Y doncs què? Te penses que ni tu, ni jo, ni ningú, podem aturar-lo? Sense que tu ho sàpigues, sense que ho sàpiga jo, qualsevol dia, o qualsevol nit, sol o ab companys, visitarà d'amagat cases de dones de mala vida, y caurà en els braços d'una donota dolenta y fastigosa. Després, un altre dia, y un altre dia hi tornarà. Doncs be: jo això no ho vull. Tu t'imagines que, després d'haver educat jo mateixa al meu fill, fentlo un jove d'excelentes costums, obedient y temorós dels pares, un jove model, me puc conformar a que, tot esperant el dia del matrimoni, se perverteixi, exposantse a perdre alhora la salut de l'ànima y la salut del cos? Oh, no; no m'hi conformo, no m'hi conformaré mail! No puc consentir que en una hora s'enfonsi tot el meu treball de mare; vull continuarlo y acabar-lo, tancant al meu fill els mals camins per ont podria perdre's; ara's presenta l'ocasió més difícil y compromesa, y jo vull sortirne en be. Díguesme: ¿no val cinquanta vegades més que'l noi s'entengui ab l'Enriqueta, que, deixant apart les seves lleugereses, es una noia educada y fina? Així s'evitarà un mal major. Després de tot, jo vigilaré els seus amors y'm cuidaré de que no traspassin els limits de la prudencia... Ara, Tomàs, ab la mà posada damunt del cor, digues si obro be o malament.—

Donya Carme callà, fadigada del seu esforç oratori. La forsa lògica dels seus arguments havien fet, indubtablement, un gros efecte a don Tomàs; però no arribà a convencer's. Tota aquella trama de la seva muller estava molt ben pensada y era molt bonica en apariencia; mes, no seria un assaig perillós? No resultaria el remei pitjor que la malaltia?

A. ROVIRA Y VIRGILI

Estiuenca

Aquest estiu, hermosa,
quin follejar farem!
pel mig d'espès boscatge
sovint ens perderem.

Al cim de les montanyes
irem de bon matí
quan canti l'aucellada,
quan flairi el romaní.

Pels tous del fresc herbatge
estirarem el cos,
juntets de mans y cara,
juntets be'n be tots dos.

Paraules de ventura
destrenarem ensems.
¡Y que depressa, hermosa,
ens passarà el bon temps!

Les nostres alegries
després seran tristors
quan vinguen aquells dies
de separar els cors.

Mes no hiensem encara,
l'estiu ha de venir,
ensem que nostra ditxa
encara ha de florir.

J. NOVELLAS DE MOLINS

Plany

Fa temps que la situació en que'm trobo'm preocupa y es perquè la gent s'ocupa de la meva complexió.

Després que ja'n tinc un feix d'anar sempre ab dotze arrobes a cada punt bromes noves m'haig de sentir pel meu greix.

Alguns, al veure'm passar, ja veig que'm miren y riuen y altres més indiscrets diuen: —Aquet ja es bo per matar.—

Jo, es clà, el meu disgust no oculto y a voltes fins faig protesta, prò ja trobo qui'm contesta: —Be, ¿què vol ara aquet bulto?

Si replico y hi ha disputa la gent s'atura, y, compacta, al sapiguer de què's tracta ¡podeu comptar com disfruta!

Si ensopego, no n'hi ha cap que'm planyi dels quins s'aturen, sols se sent que baix murmuren: —Si arriba a caure ¡quin xapl—

M'he proposat ser promès d'alguna noia guapeta y ab irònica rialleta m'ha respost.—Hi ha massa pes.—

Molts cops que'm trobo malalt ningú'm creu, per més que'm queixi; res, volen que m'amagreixi per justificà el meu mal.

Jo prou ser magre voldria perquè'm deixessin tranquil; de coses n'he fetes mil pensant que m'aflaquiria.

Jo he provat de fe excursions, prò el cansanci m'ha vensut; de tè crec que n'hi begut ja de totes les nacions.

Si provo de fe un excés de treball una setmana, suo, se m'obre la gana y encara menjo molt més.

També, per més que'm consum, de fer dejuni he provat, prò caic de debilitat y faig el mateix volum.

Si ho dic al metge, m'apura sempre ab la cansó mateixa: —No begui aigua, que això engreixa;

camini y mengi verdura.—

Si corro, semblo una manxa; si pujo escales, m'ofego, y el que'm cau, si ho arreplego, es fent un esforç de panxa.

Si d'anà al teatre he provat, seure en butaca es un fastic; sembla que tingui per castic l'estar dins d'ella premsat.

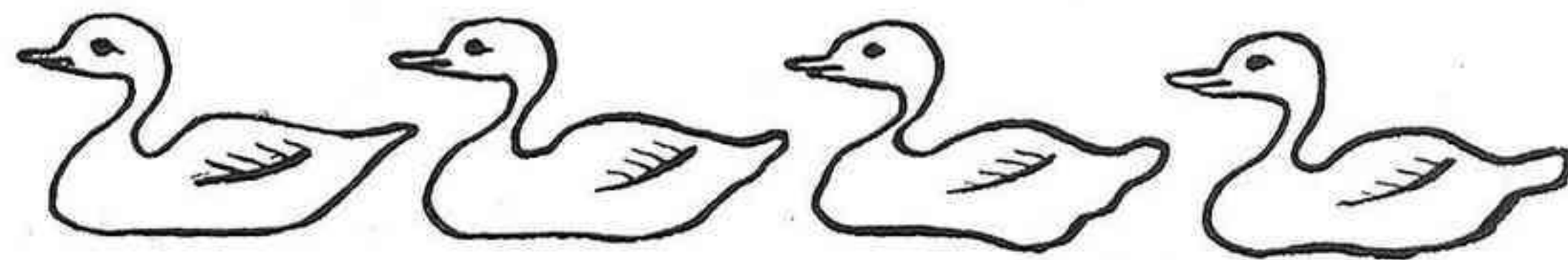
El sastre, ab roba igual bona, me'n fa pagar més que'ls altres, y es que està vist que ab nosaltres, els grossos, tothom s'hi abona.

Y en fi, ja no es sols la gracia que pugui fê a certa gent, es que es un inconvenient, es que es per' mi una desgracia.

Com que'l que dic no es engany, y no es facil doblegarme, vull que aquells que han de jutjarme trobin logic el meu plany.

Si ho logro estaré en repòs mentres ma existencia duri. Del mal no es facil que'm curi, puig que es, de tots, el més gros.

MARTÍ REVOLTÓS

Girona de pedra

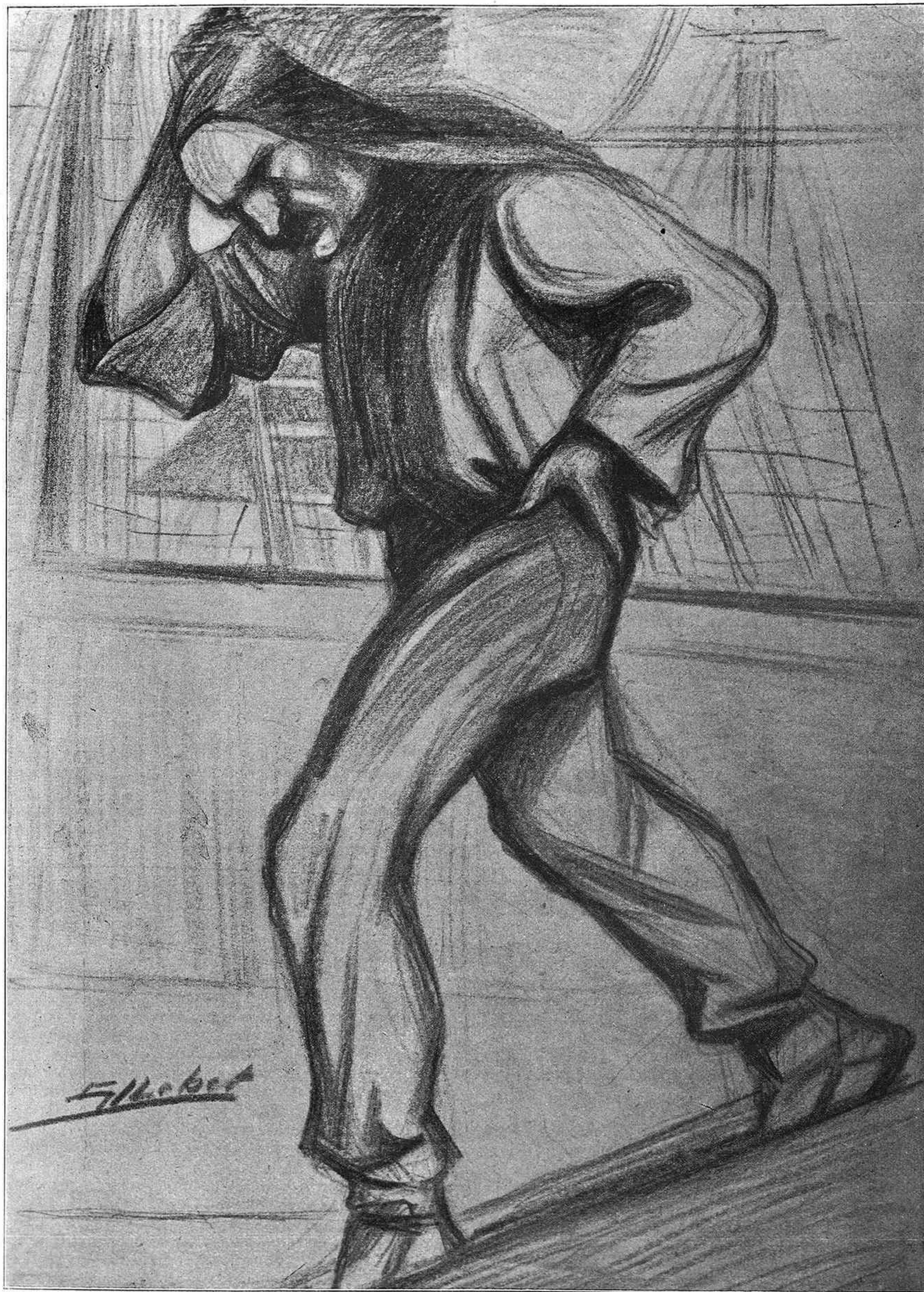
Tu, viatger, anant o venint de Fransa, al passar pel pont de ferre que'ls enginyers *tant-se-me'n-dona* per les coses de l'art y de la bellesa van plantar davant de Girona, no hauras pogut estarte de treure el cap per la portelleta, y al veure aquell munt de pedra, escalonada y monumental, ab centenars de finestres que guaiten per les junteres, y alts murs esgrogueïts pel sol, y campanars corcats pel temps, de segur que hauras pensat: "Si això dels trens no corressin tant y no portessin aquesta pressa, m'aturaria unes quantes hores, pera veure què guarden darrera aquestes parets tant fornides.

Aquet desig que has tingut realisa'l aixís que puguis, que si encara estimes les coses velles, y els records de la pedra, y l'art d'ojiva, y els campanars ab orenetes, y les tombes escultrades, y les esquerdes ab molsa, y les lloses ab herba, y els carrerons, y les llanties enceses a l'ombra, y l'ombra blava dels edificis, y el silenci, y la pau, y tantes coses que molts les tenen per cursis de tants cursis que n'han fet cromos..., si estimes això, atúrathi, que no't sabrà greu: hauras vist una ciutat de les poques que'ns van deixant els nous sitiadors de muralles.

Baixa del tren y no t'entretenguis, perquè del tren al primer pont trobaras que ja hi han fet estragos aquets retocadors de bellesa. Veuras que ja han fet el seu *ensanche*, ab carrers *linials*,

com un Paraná o un Guantánamo; que les cases, ab simetria d'arquitecte de fielat, no tenen pols que sia prou nova ni polsina prou respectable, y que neixen velles y no son mai noves; t'exposes a veure el *matadero*, y aquell indigne cubell de fer el gas, y tot lo util que's necessita pera enlletgir una ciutat; però aixís que siguis al pont, baixa del cotxe y mira arreu, que't semblarà que alsin la cortina, y que després del pati nou d'una sala cinematogràfica, et mostrin l'esplendidesa de la ciutat d'altres temps, extesa a les vores del riu, y edificantse cases amunt, fins aprop dels campanars, pera que's pugui veure ben be tota.

Afigura't dos rengles de cases de totes les mides y midetes, que volen mirarhi, an aquet riu, y com que no hi ha lloc per qui'n voldria, s'apreten les unes a les altres ab els brassos y ab els colzes, y estiren el coll pels terrats fins a podershi enquibir. Ne veuras algunes que no hi han pogut treure més que un ull, altres un bras, altres una cama, y per galeries y galerietes, terrats com caps de panses y balcones com gavies de canaris mostren les intimitats. El que li dona pels conills treu una gavia y allí fa la cria; el que li agrada l'esquirol li fa una roda, y roda que rodaras penjat a la galeria; el que té gallines, cap al terrat; el que infants, allí ont volen ells; el que es aimant de les flors, vinguen testos penjats arreu, y el que no té res per penjar, hi estén la roba... diguem-ne blanca; y com que tot això's destaca de parets torrades pel sol, y teulades de color de suro, y barraquetes ab tubes pera servir... pera lo que serveixen, la visió es extraordinaria. Ve a ser una gran nierada que viu de sol, de color y de molsa!

TIPOS DEL MOLL. — DESCARREGADOR DE BLAT.

(Dibuix de S. Llobet.)

Tomba el riu y trobaras la plassa, y en la plassa uns arcs, y en els arcs botigues. Aquets arcs son de mitja atmetlla, o, més ben dit, de quart d'atmetlla, y, pera goig dels ulls que saben veure, no n'hi ha dos que siguin parions. En aquesta plassa hi ha el mercat, aont tot lo que hi porten a vendre es tan colorit y tan hermós, que sembla que ho porten a estendre pera'ls ulls en lloc del ventrell, y aquestes botigues son tan típiques, que semblen més pera fer couinar, o pera entretenirshi els que hi vénen que no pas pera ferhi negoci. Veuras adroguers ab unes drogues sortint d'unes capsas tan velles, que més aviat que cosa d'especies sembla que't vénen reliquies, o polsina de ciutat; unes tendes de robes tan estretes que'l gènere no pot ser gaire ample y el tenen de vendre a talles; bacallaners, els bacallans dels quals tenen d'estar de perfil, y argenters que ab quatre arracades ja han omplert l'aparador. Hi ha tendes aont no més hi tenen dos o tres melons penjats al sostre, y un pensa: pera què'ls deuen guardar?; altres que no se sab lo que vénen, a no ser el gat o la vella adormida, y altres tan plenes de capsetes que quan els van a comprar el dependent es torna boig cercant en aquell laberinte. Algunes son tan petites, que si no hi viu algun memorialista no sabras pas qui es que hi pugui viure, y totes, o quasi totes, fan fer simpatic un comers que no acapara, que no trusteja, que menja poc però que paeix be; que s'entreté guanyantse la vida, sense preocupació pels problemes economics, que fan tornar tontos a tants homes y fan barallar a tants pobles.

Deixant la plassa y anant endintre de la Girona comercial, en el bon sentit del mot, se passa a la conventual, o millor dit, a la pairal. En lloc de les botiguetes, tan simpàtiques, que's van deixant, entrarem en els carrerons, y aquí les cases s'ennegreixen, se puguen graons, se troben plassetes, y el silenci de la pedra t'anirà entrant fins al moll de l'ànima. A cada dèu passes un portal, d'arc rodó y vell pica-portes; a cada arc un escut rovellat, ab l'heràldica mitg esborrada; amunt de l'escut, la finestra ab columnes tan primes que, en lloc de sostenir els capitells, sembla que baixen dels arcs; més amunt l'ample barbacana deixant en l'ombra el carreró; a dintre'ls patis, humits y terbols, resos que surtèn de gelosies, remors llunyanes de rosari, cants de vespres, y quietut, y pel carrer quasi ningú! Alguna vella endolada; un jutge ab berret de copa que va a fer la visita als presos; dos escrivents que venen de l'Arxiu; un canonge que parla sol; una veïna que va a la font, y, de tant en tant, com un tro, el tipu popular que passa, y que arma un esvalot de crits, que surten de les finestres y de les golfes, pera tornar a quedar tot somort, tot callat, com un gran convent del que se n'ha-guessin anat els frares.

Però puja esgraons, y, entre parets d'ont ne pengen arbres mitg morts, arriba a la Catedral, y allí sabras lo que es la pau que pot arribar a donar la pedra. L'immens edifici ve al davant; el palau del Bisbe a un costat; lloses a terra y campanars al lluny, y tot lo que veuras ho es, de pedra! Sembla que tota una pedrera s'ha anat desmontant y deixant masses que'l temps y el sol n'han fet grans palaus! Sembla que han sortit de terra, y el gotellam de la pluja hi ha anat dibuixant cresteries, y finestrals, y cornises, y sembla que, al ferse edificis, una gran fornall ho ha cuit tot, deixant les lloses de blau d'ombra, els murs d'aram y els soports de bronzo, y que no es obra feta dels homes, perquè són massa petits els homes pera aixecar tan bella ossamenta. Allí la nau s'ha petrificat. S'ha fet nau, estalactita y plassa, y si no fos per les campanes que volten al cim pausadament, y l'immensa agulla del rellotge, y els crits que arriben de la plassa, talment seria una tomba, servint de tomba an ella mateixa, ab els dotze apostols de pedra, guardantne solem-nialment la portal

Y entra al temple, y veuras que en la nau n'hi ha tanta, de pe-dra, y es tan alta, que no sembla un arc, sembla un vuid; y que la claror es tan severa, que la sola visió del qui entra fa baixar la veu per respecte; y les tombes són tan pesantes que la mort sembla més reclosa. Ves al claustre; y es tan aclofat, tan intim, tan mitgeval, tan tancat dintre mateix, tant enfonsat al cor de la casa, que les columnes, a parelles, arriben a semblar que caminen en professó misteriosa, y mira, desde la porta que dona a baix, vers Montjuich, y si lo que veus des d'allí no't dona pas l'impressió més aspra, més bella, més forta de tots els llocs que hagis corregut, ja te'n pots anar als pobles nous, de guix, estuc y ciment portland, que no has nascut pera recordar les coses santes y venerables!

— Sembla que nó y, en aquet món, es molt difícil saber guardar les formes.

Si tot lo que has vist fins aleshores era la pedra conventual, la pedra mística, la pedra sagrada, des d'allí veuras la pedra heroica, perquè allí veuras les muralles.

Compta que allò que veus al lluny, talment ajagut a terra, esclafat damunt d'ell mateix, havia sigut aquell Montjuich, defensat fins a la bogeria; que aquelles pedres de més aprop havien sigut edificis, que, en lloc de caure, s'enfonsaven; que lo d'aquell campanar apedassat no són pedassos, sinó ferides, tant penetrants en sos nervis que encara se'n planyen les campanes; que aquell mut de runa y bardisses havia sigut un munt de morts; que pel torrent hi baixava sang, y que aquelles muralles corcades no es corc lo que hi ha: són llagues, llagues fetes a la pedra, y la pedra vol dir Gironal

Sí, viatger, Girona es de pedra! De pedra santa y de pedra sagrada! Y avui, que tot va tant depressa, que ja no's fan les cases pera'ls fills, ni pera'l proxim, ni pera ningú, sino per aquell tant per cent que no admet pedres, sinó argamassa; avui, que d'un temple gotic els rics ne farien finques y els pobres ne farien grava; avui, que se'n diu progrés de fer aixamplis a una ciutat, y d'escampar cases lletges ab les desferres de les velles; que qualsevol mestre d'obres té dret a aterrar monuments, per bestiesa natural y tonteria del que paga; que l'art s'ha tornat democratic, perquè aixís el bon burgès hi pugui clavar les uncles y les majories les mans brutes... Avui que tot va depressa, veshi aviat, oh viatger! que si Girona's tornés rica, y, a més de rica, volgués... *progressar...*, ab tres o quatre anys d'*adelanto* ja no hi trobaries Girona...

Hi trobaries una ciutat pera pendre banys, pera tenirhi torre, pera anar en automobil... enlloc..., y pera que de les muralles n'ha-guessin fet torratxetes ab vidres vermells... pera no veure res!

Girona ha resistit molts setges, però el del mal gust es terrible; perquè abans sitiaven ab bales y avui sitien ab diners, y el diner, manejat per tontos, fa més estragos que les bales.

SANTIAGO RUSIÑOL

Visca la gallina!...

Dèu anys que en Baró està invalid;
d'ells, vuit que no's pot vestir,
quatre que no surt de casa
y un que no s'alsa del llit.
Prò en Badó no s'hi amoïna,
puig mentres tingui pa y vi
y la pipa carregada
de tabac, qui més felís?

A cada consulta els metges
—No hi ha esperansa!—li han dit,
omplintli el cap d'artritis
y paràlisis senils.
Prò en Badó no s'hi encaparra,
com que va fent la viu-viu,
pensa que val més sentència
de metge que de botxí.

Sa ex-muller, desde la fossa,
l'ànima li dèu maleir,
considerantlo culpable
d'haverla morta a fatics.
Prò en Badó no's desconorta.
Què'n treuria d'estar trist?
Causar més pena als qui'l cuiden?
Prefereix estar tranquil.

Sa nora sembla un cadavre.
Les fatigues y neguits,
y un parell d'aborts per torna,
l'han posada en greu perill.
Però en Badó no s'hi enfunda,
perquè creu en el Destí.
Que estan mals? Es sa planeta!
Que's moren? Ja estava escrit!

Com que pesa cent vint kilos,
en ausencia dels seus fills,
si's vol moure, necessita
quart y ajuda dels veïns.
Prò en Badó no vol posarse
cap pedra al fetge, puig diu:

—Ja se sab que han d'assistirme.
Pera ells demà; avui per' mi.—

En sa solitud, a voltes,
el visita algun amic,
el qual, somrient, li pregunta:
—Y doncs, quan te vols morir?—
Prò en Badó, sense immutarse,
li contesta: —Ai, infelís!
creu que, si la mort m'escolta,
haig d'enterrà el sigle vint.—

La familia que'l rodeja
ja espera ab ansia sa fi.
Prou que ho llegeix en llurs rostres,
clà ho revelen llurs sospirs.
Prò en Badó no s'hi capfica,
y en pau vol anar vivint,
oblidantse de ses xacres
y rientse dels morts y els vius.

M. BADIA

Tan punt esmenten trepitg
fugen a la desbandada:
quan desert resta el balcó
ja'n tornen dèu si eren quatre.
Com saben que no'ls vull mal
atrebits me planten cara
y'm guaiten, com volent dir:
—A què va que no m'atrapes?—
Com l'esclavatge no'm plau,
no'ls paro parans ni trampes,
y per xò abusen de mi,
y'm destrossen flors y plantes.
Si els parés algun parany
prou n'hi cauria un o altre,
y els podria di allavors:
—A què va que no t'escapes?—
Mes no temeu, no, petits:
res de parans, res de gavies,
res que'm parli d'opressió,
res que'm recordi esclavatge.
Y endevinant mon sentir
sense pô al balcó s'atansen,
y damunt d'ell han fet niu.
Ja puc dir que són de casal

EMILI COCA Y COLLADO

Els pardals

Aixís que l'alba desclou
llur parpella sonrosada
se deixonden els pardals
per terrats y barbacanes.

Empaitantse enjogassats,
com els nois sortint de l'aula,
no'ls proveu pas de dir res,
que al qui ho fa li planten cara.

Ab aquell plomatge fosc
de color d'habit del Carme;
ab aquell cap aixirit,
rodonet com una bala,
acuden aixelebrats
a trossejarme les plantes
que en mon espaiós balcó
servo fa temps recatades.

L'arbre's va despullant. Tristes despulles
d'un passat tot verdor, tot fruit, tot vida.
L'aixuta branca van deixant les fulles
com els records la dòna que'ns oblida.

L'arbre's va despullant; l'Hivern avansa,
y ab sos besos de gel al lluny s'emporta,
qui sab si avarament o be ab racansa,
el trist eixam de tanta fulla morta.

L'arbre's va despullant; mes ell no inclina,
per la pena abatut, sa nua testa.
Esguarda el temps que per igual camina
y el demà espera per' vestir's de festa.

A. JULIÀ POUS

L'ENTERRO DE LA BRUIXA (Per M. Urgell.)

Lo privat es lo desitjat

REMEY CONTRA L'ADULTERI

Don Magí de Bonviure y de Benpahî va estar a punt de perdre lo que se'n diu la felicitat.

Se sentia formigor al front per culpes de sa muller, que's tornava un xiquet massa balconera, y era qüestió de ventar un revés, una senyora bofetada que fes historia; y com que don Magí era *historic* per tots quatre costats, ja'l tenim ensajantse pera que, quan fos vinguda l'ocasió, *flas!* no fes un paper ridicol.

¡Massa que ho sabia que no més tirantli el guant a la cara ja n'hi havia prou!... Però ell, ab tot y ser tan noble, lo que precisament volia era no desafiarse!... Desitjava tan sols esquivar l'enemic, y per això feia exercici de bofetada: *flis, flas,* deixarlo tonto, y res de targetes ni padrins.

¿Y si en lloc de quedarse tonto li puja la sang al cap?... Oh!, oh!; cal ser diplomatic; l'astucia vènç a la forsa; som en ple sigle de la diplomacia! Tot enginy de guerra va anar a recó, y ell, don Magí, cap a ferse soci del Circol que freqüentava el seu contrari.

Van ferse molt amics, verdaders amics de conveniencia, y aixís fou com, rodat rodat, el candi donjoanesc va posarse als peus de la senyora de Bonviure.

Des d'aquell dia va comensar l'odissea de don Magí, l'odissea d'aquell casat filosof. Y'n dic odissea perquè realment fou brau y poematic en cantar l'amistat nit y dia; a totes hores; ja que de dia y de nit, en el passeig y en el teatre, a dinar y a sopar, ell volia que hi fos l'amic, el futur amant de la muller...

Y si no hi era perdía la gana, l'humor y fins la sòn, ¡la sòn!, ja que moltes vegades, a mitja nit, quan més de gust dormia la muller, don Magí la cridava, la despertava, pera parlarli d'ell, sempre d'ell, de l'amic, de l'inseparable, del benvolgut, del benplantat amic que sabia de tot, que ho podia tot...

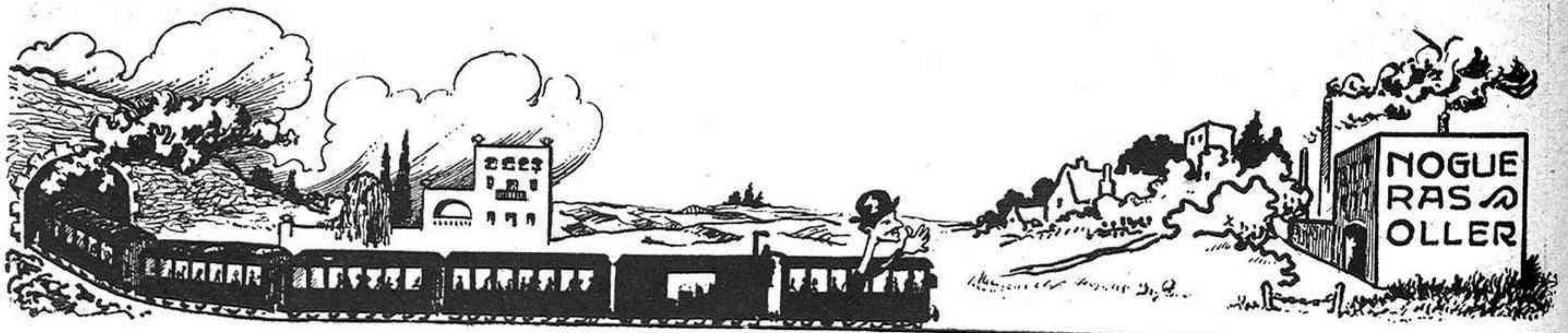

Y va omplir tota la casa de retrats: l'amic ab berret de copa; l'amic sense berret; l'amic ajagut al camp, l'amic montat a cavall; y la muller se n'empatxava de tant d'amic; ¡la muller, de tant veure carmetlos els va avorrir sense provarlos!, y el marit, retrat sobre retrat, va portar fins el mitg bust de l'amic!

—Ja'n tinc prou!—va cridar la muller.—No me'l portis pas el tros que'n falta del teu empalagós amic! Que't vull pera mi, que ets meu, y ell me priva de tenirte! Creume, fugim de la ciutat, ben lluny, moltes hores de tren!...

Y don Magí, ab aquella mà que havia de ventar el revés, va fer pam y pipa!...

Cebes

Un tal Lluís de Maribona,
que està empleat a Madrid,
ab l'ascens que ha conseguit
té de vení a Barcelona.

Com es madrilenyo, ¡es clà!
vení a Catalunya ho sent,
perquè l'infelís no entén
ni un sol mot en català.

Ni'l vol entendre tampoc.
Qu'es cas! Diu que es una trava
pel progrés. Que si ell manava
no'l parlarien enlloc.

Si'l voleu veure cremat
y que us tiri les babutxes
feuli d'i allò: "Setze jutges
mengen fetge d'un penjat."

Y abans d'empendre 'l camí
posa empenyos per mirà
de quedarse a Madrid. Cal
No pot ser, té de vení.

Ve aquí, y, com la paga es poca,
no té de buscar grandeses:
hi ha una casa de dispeses
barata, al carrer d'en Roca,

Y allà va. Puja al quart pis;
li obre la porta la criada,
y una discussió embrollada
s'entaula entre ella y don Lluís.

—Buenos días. ¿Es la casa
de huéspedes?

—Com? Què diu?
Aquet senyò aquí no hi viu
—¡Maldita lengua! ¡Qué guasa!
¡Huéspedes!

—Ja l'he sentit.
—Si es limpia me quedaré.
A ver, enséñeme usté
las camas.

—Desvergonyit!
Senyora! Vingui!

—¿A quién llamas?
¿Me las enseñas ó no?
—Cuiti, dóna! Aquet senyò
diu que'm vol veure les cames!

—¡No seas tan brutal!
—Jo?
Soc més neta que vostè!
Castellufo! Neula!

—¿Qué?
—Ja està dit!
—Pues se acabó.

Me voy.
—Què diu?
—Basta ya.

Con esquimales yo no hablo.
—Però, què vol?
—¡Vete al diablo,
que él tal vez te entenderà!

Y se'n va molt decidit,
però surt la dispesera
y, correntli un tros darrera,
li diu:—Pugi si es servit.

—¿Qué quiere?
—Ca suba.
—Qué hay?

diu, pujant.—¿Habla cristiano?

—Cristiano?
—Sí, el castellano.
—Ja sé'l què vol d'i. Això rail

No'l parlo, però l'antiendo
y'm faig entendre. Vostè
busca una dispesa.

—¿Qué?
No sé lo que habla. ¡Es tremendo!

—Aquí el tractarem de casa:
sopa, bullit y un entrant,
sab?

—¡Maldito catalán!
no entiendo nada.
—Es molt asa!

—No puedo quedarme. ¡Quiá!
Yo aquí me volvía loco.
Adios.

—Esperi's un poco.
Tinc un criat que'l sab parlà.

Va viure un mes a Madrid
y el parla perfectament.
(A la criada.)

Tu, ves á d'i an en Climent

que vingui aquí tot seguit.

Ve el criat, y la dispesera
li diu: Aquet ve a tractà.
Esplicali en castellà,
com, què y de quina manera.

Ves traduint lo que't diré:
Li dius que som molt mirats
en tot, que donem bons plats.

—Ja l'entenc, ja; deixi'm fê.

Aquí somos muy mirados
en todo,—diu en Climent—
y los platos estan bien.

—Pues quedamos enterados.

—Ous ferrats per esmorzar.

—De almuerzo, huevos herrados.

—O remenats.

—O meneados.

—Ara esplicali el dinar.

—Escudilla de payés,
el hervido y un entrante.

GENERO D'EXPORTACIÓ (Per J. Blanco Coris.)

J. Blanco Coris

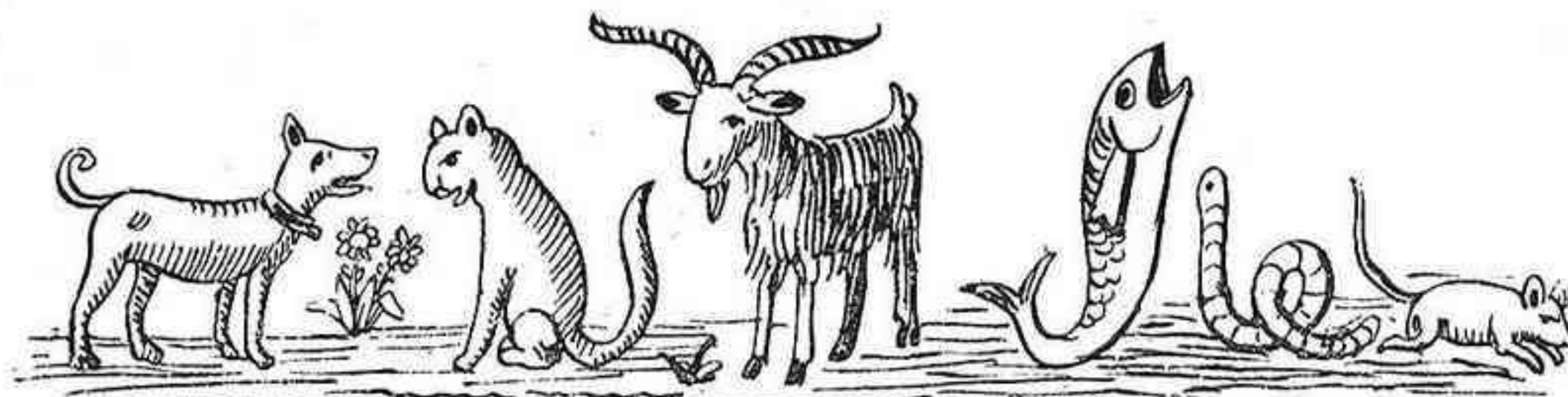
Els eterns embaixadors d'Espanya.

—No le entiendo. ¡Es irritante!
 —Doncs va està a Madrid un mes.
 —Qué lengua habla usted?
 —Hombre, es gran!
 Castellano y del correcto.
 —Pues me hace á mi el mismo efecto
 que si hablara en catalán.
 —Dígali que cada dia
 fem pilota.
 —Caballero,
 hay pelota en el puchero!
 —¿Pelota? ¡Qué porquería!
 ¿Y aquí no hay principio?
 —Sí,
 se principia ab l'escudella,
 bullit, sardina a la graella...
 —Ara els postres li has de dí.
 —De postres hay variedad:
 borregos, panzas, y luego...
 —¿Y hay quien se come un borrego
 de postres? ¡Qué atrocidad!
 —Hay platos de rechupete,

setas á la hoja de lata,
 pescado sin sangre, pata,
 perdiz de buey y changuete.
 —Basta; no entendí ni jota.
 Yo aquí me embrutecería,
 y, además, no comería
 ni borrego, ni pelota.
 Y para evitar cuestiones
 me voy. No estaría un mes.
 Yo soy así.
 —Usted lo que es
 un órgano de razones.
 —No entiendo, no. Esto es ladrar.
 —Doncs espavili's.
 —Ben dit.
 —La vez que yo fuí en Madrid
 ma tuve que espavilar.
 Pues habla usted un castellano
 que no entiende ni Luzbel.
 —Usted, con este papel
 que hace de señor Marianol
 —Adios

—Abur. Quin trompetal
 —Està tocat del bolet.
 —¿Qué dicen?
 —Que es un ximplet.
 —Sí, un tocado de la seta.
 —Cuando usted aprenderá
 castellano, volveré.
 —Doncs quan torni no el rebré
 si no ha après el català.
 Segons explica l'història,
 lo mateix li va passar
 per tot arreu ont va anar:
 Bot, Jupí, Ponent y Boria.
 Fins que al fi, fòra de tino,
 rabiós y ab la sang calenta,
 se'n va a Madrid, y presenta
 la renuncia del destino.
 Y a tot el qui li enraona
 diu que està més divertit
 vivint cessant a Madrid
 que ab destino a Barcelona.

EDUARD AULÉS

Els amors d'en Casulleras

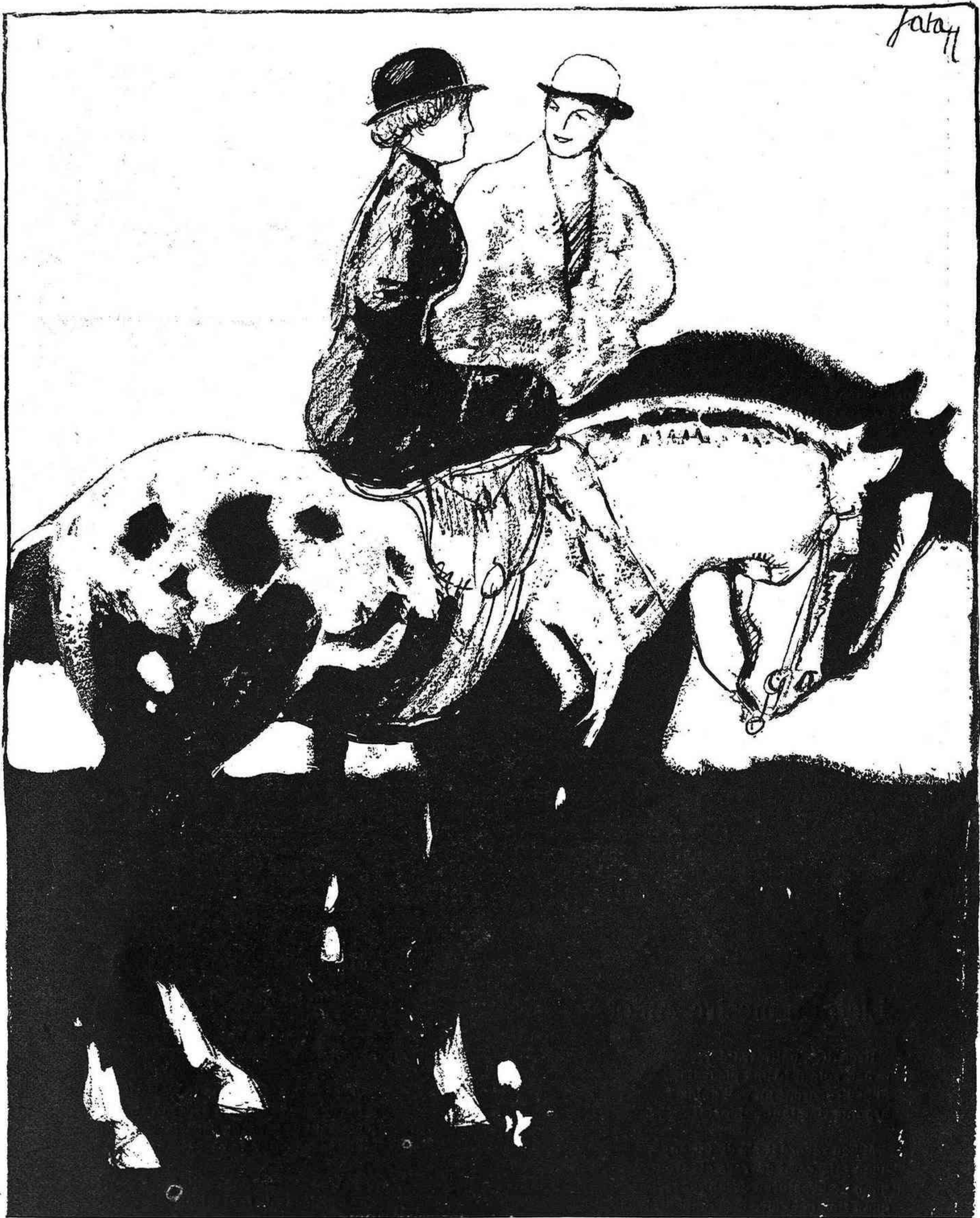
Als tres mesos de fruit les gracies mitg infantivols mitg interessades de la seva nova amant, en Lluís Casulleras, eminent desvagat conegut pels seus diners tant com per la seva exagerada petulància, s'assegué, ab la lassitut de sempre, a la terrassa del *Continental*. El camarer, amable y cerimoniós, li serví l'aperitiu. Begut el primer glop comensà en Casulleras a discorrer d'aquet modo:

—Evidentment es aquesta Susagna una xicota gentil. Bonica y alegre al plegat, m'ha ofert el regal d'una jove carn en flor, sense que entelés la seva ofrena el més lleu perill de capritxos y escenes de que comenso a estar ja fins al cap d'amunt. Tampoc cap temensa d'infidelitat. En mon desitg de sentirme del tot ditxós, he experimentat vivament dugues sensacions: la d'admiració per l'home de món que la gent veu en mi, y la de gratitut pel bon viure que ella m'ha degut fins ara. Ab tot, no han deixat en certs moments d'inquietarme sa baixa extracció y la seva manca de prestigi. ¿Com, per més que m'esforsi en lograrho, oblidar les seves anades y vingudes per aquet mateix enllosat, la cartera de decims a la mà, mal cobert el cos ab uns senzills parracs, darrera els quals vaig tenir la sort d'endevinarhi sa fresca y estúpida bellesa? Es una noia pintoresca y sense història. Pot dirse que fins avui ningú la coneixia. La veritat es que, per resplendent que sigui la seva encarnació, no m'he presentat ab ella en public sense que quelcom d'extrany y misteriós que no m'explico vingués a interposarse entre nosaltres, donantme una impressió com la de que sortís ab una criada endiumenjada. Nol... Un home del meu rang necessita, pera compartir la seva vida, d'una dòna sorprenent, espantosa, que produexi sensació ab sols el seu posat; una dòna coneguda, de la que's

parli pel seu passat de gloria y d'aventures; una dòna que ab sols la seva aparició desperti un món de murmuracions y de desitjos...

Esgroguèit, mesquí, estafet de cos y ànima, posava en Lluís Casulleras en aquestes paraules de desencant un *rictus* amarg de conquistador pretenció y crudel. Això l'endemà d'un dia que, després de mil meritories complacencies y de mil tendreses que no sabriem com lloar, l'amable Susagna, tota radiant de sa recent promoció d'humil bitlletaire a l'esfera de dòna galant, s'havia negat a tolerar les rebufades, els agres desdenys y les llòbregues abjeccions d'en Casulleras. Per mica que'l cor d'aquesta punta d'home de pèl il·lustrós, de dentadura feta malbé, de carn flonja, d'esperit mediocre, hagués covat un lleu sentiment de justícia, hauria sentit el més gran dels reconeixements per una dòna que, baldament fos pensant en els diners, consentí en apropar sa carn fresca, sanitària, ab la miseria física de qui, orgullós y exigent com ell, juntava al seu riure malalt les seves vanitats insoportables.

De molt temps patia en Lluís l'incurable costum de no sentirse be si no era en companyia de dònnes hermoses, arrogants, de posats victoriosos: dònnes que ajuntessin a l'esplendidesa dels seus encants el prestigi d'una notorietat aparatosa o simplement d'una gloria mundana. Ric fins a l'insolència, podent col·locar l'or y les joies fins a la punta mateixa dels seus més depravats desitjos, res se li'n donava haver de satisfer a gros preu les seves ambicions. S'havia de veure el seu orgull, la seva vergonya y la seva angoixa prop d'aquestes dònnes que'l dominaven ab tota sa majestuosa elegància. Inútilment provava l'infelís d'alsarse damunt els talons de les seves sabates, ja de sí ben alts, pera pendre al costat d'elles un aire de vencedor. En els passadissos dels teatres, en els que les seves esplèndides companyes deixaven darrera d'elles una suau estela de favors y de desitjos; en els restaurants de moda, en els quals produia sempre la seva aparició un silenci admiratiu; en les grans

— Trobo que pera vostè, tan menuda, es massa gran aquet cavall...

— Oh, no'n fassi cas. Veu el meu marit, tant gros que es?... Doncs ara ha deixat els cavalls pels «caballitos».

festes esportives, al *music-hall*, a tot arreu, obtenia en Casulleras l'exit d'un nano de Velázquez escortant el pas d'una reina. Son posat orgullós, el seu comic esforços pera allargar la seva persona esquistada, pera pendre l'aire tranquil de l'home que ocupa naturalment el seu lloc, feien venir ganes de riure.

¡Calia veure ab quin despreci parlaven les sobiranes de la galanteria d'aquet degenerat de dents corcades y expressió anguniosa, que, tot desitjantles, semblava odiarles! ¡Pobre mortal encongit que havia tingut l'audacia de cobdiciar dònnes davant les quals no podia aspirar a l'honor d'ajudarles a posarse el mantell! Era sempre el camarer el qui, entre mofeta y diligent, s'havia d'encarregar d'aquesta feina. ¡Endevini's, doncs, de quins desdenys, de quins sarcasmes, de quines exigencies, havia de pagar a cada minut les guspires de felicitat de que s'ufanava!

Humiliat en public per qualques mirades de commiseració o de mofa, filles del contrast massa poixant entre la seva mesquina indigesta y l'esplendor enlluernador de les seves companyes, ab un sobressalt de revolta refugiava en Lluís de quan en quan sa lletgesa despreciable lluny d'aquestes dònnes imperioses, y, esdevenint raonable per uns moments, decidia cercar el goig en la possessió de criatures humils, que, atretes pel seu renom, li sentissin grat de lo que estimava ell com suprema protecció. Era en aquestes fortes sotragades quan, lluny de tot luxe y ostentació, tastava ab felicitat la quietut de no esser trait, de no veure's burlat, de semblarli atenuada la seva lletgesa de cràpula grotesc.

Emperò aquets amors obscurs el consternaven, an en Lluís. El seu cor glatia pel tracte de les dònnes glorioses y llampantes. Aparentant oblidar velles tortures, pensava novament en donar satisfacció al seu ridicol amor propi y a la seva exaltada vanitat. Impacient pera recomensar el seu paper de nano entre les faldilles de les cortisanes altives, en el moment de pendre seient en aquesta acera del *Continental*, en la que tantes hores havia mort, experimentava una vegada més la necessitat de cedir a la seva bogeria, abandonant a la pobre bitlletaire, prop de la qual, y per espai de tres mesos, havia corregut l'alegria de no esser befat. Precisament, com deiem, la vetlla abans havia descendit tant davant de l'humil amorosa, tan greument havia ofès la seva dignitat de dòna, que, ab tot y la seva bondat y la seva repulsió a correr altra vegada les aceres dels cafès, hagué de revoltarse furiosa.

Ofensiu y crispat se preparava en Lluís Casulleras a guanyar la porta de l'escala. Com si logrés desferse d'un gran pes, deia ella, tot veient allunyar-se de la seva vora aquell gastament crudel:

—Ja'n tinc prou de l'estimació d'una mona! Vull un home que, com jo, sàpiga riure y que'm respecti. Vagi aquet poll a moure's prop de les flors d'estufa, vora les quals se mostra pietós de vanitat, de sofriment y d'humiliació!

Y, incorretgible, escoltava en Lluís Casulleras les imprecacions de la seva aimant, tot fruïnt ab el pensament, com mai, mil torturants ubriagueses, suplici del seu pobre cor petit de setmesó vanitós.

Boy

Lletra a mestre Amor

Eros diví, polit, traïdor;
m'heu volgut fè una picardia...
M'heu recordat un vell dolor
ara que tinc tanta alegria!

M'heu recordat els divuit anys,
quan faig camí darrera els trenta,
quan no m'astoren desenganys,
quan tinc pel viure més empental

Els meus esclats de joventut
tenien aire de febrada...
¡Be prou, Amor, que se'ls ha endut
un quart de vida sossegada!

EN RUSIÑOL A GIRONA (Fotografia de J. Vidal.)

Mentres passa així el ratet,
rumia un drama en quatre actes
tres comedias y un sainet.

¿A què oferirme la visió
d'un temps passat, de febre intensa,
si ara ja tinc per la passió
a mon fogar brava defensa?

Ara soc fort com un tità,
perquè he gaudit la vida pura;
ara ja sé que l'estimâ,
quan es honrat, es quan perdura.

Aquells amors de sol a sol,
d'eternitats sempre promeses,
sols han deixat el borrhissol...
el sediment... d'hores enceses.

¿Que no ho sabeu que ja he florit
a les entranyes de ma esposa?...
¿Que avui es tot mon esperit
un caparró color de rosa?

Ja tinc bressol ont reclinâ
el cap cansat de fantasies!
Bressol d'ahir, d'avui, demà...
per voler meu, de tots els dies!

Es un bressol que ha dut al món,
feta petons, la meva imatge;

feta petons, que, per mí, són
com un vi bo que don coratge.

...Company Amor: voleu venir?
Veureu ma filla en la bujola...
y compendreu que un bell florir,
tan fi y tan blanc, tot ho aconsola.

El meu bigot entremaliat,
rebec y fort com una espina,
es la juguina que ha triat,
¡y Deu li guardi tal juguina!

¡Vès qui recorda un vell dolor,
o una passada traidoria,
quan se té aprop tanta dolsor,
tan fresca deù de poesia!

Company Amor: vos no'n sabeu
de tatanets y ball-manetes!
Y es ¡ail que vos, vos no jugueu
més que'l carcaix y les sagetes!

Aneu pel món tan venat d'ulls
que sols sabeu d'homes y d'ones...
No heu besat mai, potser, uns rulls
d'un angelet que està fent nones!

Mireu, Amor: mentre això escric
sento els seus dits a mes orelles...
¡prou se m'espera algun pessic
que tindrà gust de mel d'abelles!

Es ma muller qui l'ha agafat
y a coll-y-bè l'ha encamellada...
¡es la menuda, que'm fa *tat*
mentres me dona una besada!

¿Sentiu, Amor? Ella ha granat
com cap petó d'anys endarrera...
¡sí, més que bes, es un esclat
de clavell roig y rosa veral!

Ja ho veieu doncs, company Amor,
si equivoqueu la punteria
al recordarme un vell dolor...
¡ara que tinc tanta alegria!

LLUÍS ALMERICH

L'home felís

Més de vintitrès vegades
he sentit
a persones enlletrades
com han dit:
"La felicitat complerta
no existeix."
Y una cosa tan incerta
be's mereix
que, ab tot el degut respecte,
els contesti a tots aixís:
—Aquí tenen un subjecte
que es completament felís.

Jo no soc ni ric ni pobre...
Tant se vall
Res me manca del que'm sobra.
Va formal.

No soc pas de llarga mida
ni petit;
ni he sigut gros en ma vida
ni esquifit.
No soc ros ni soc moreno;
y tinc un temperament
que ni en ser covard m'esmeno
ni tampoc en ser valent.

Quan desitjo alguna cosa
es prou just,
si en contrari res s'hi oposa,
que'l meu gust
satisfassi. Mes no sento
cap neguit
si no logro lo que intento
tot seguit.

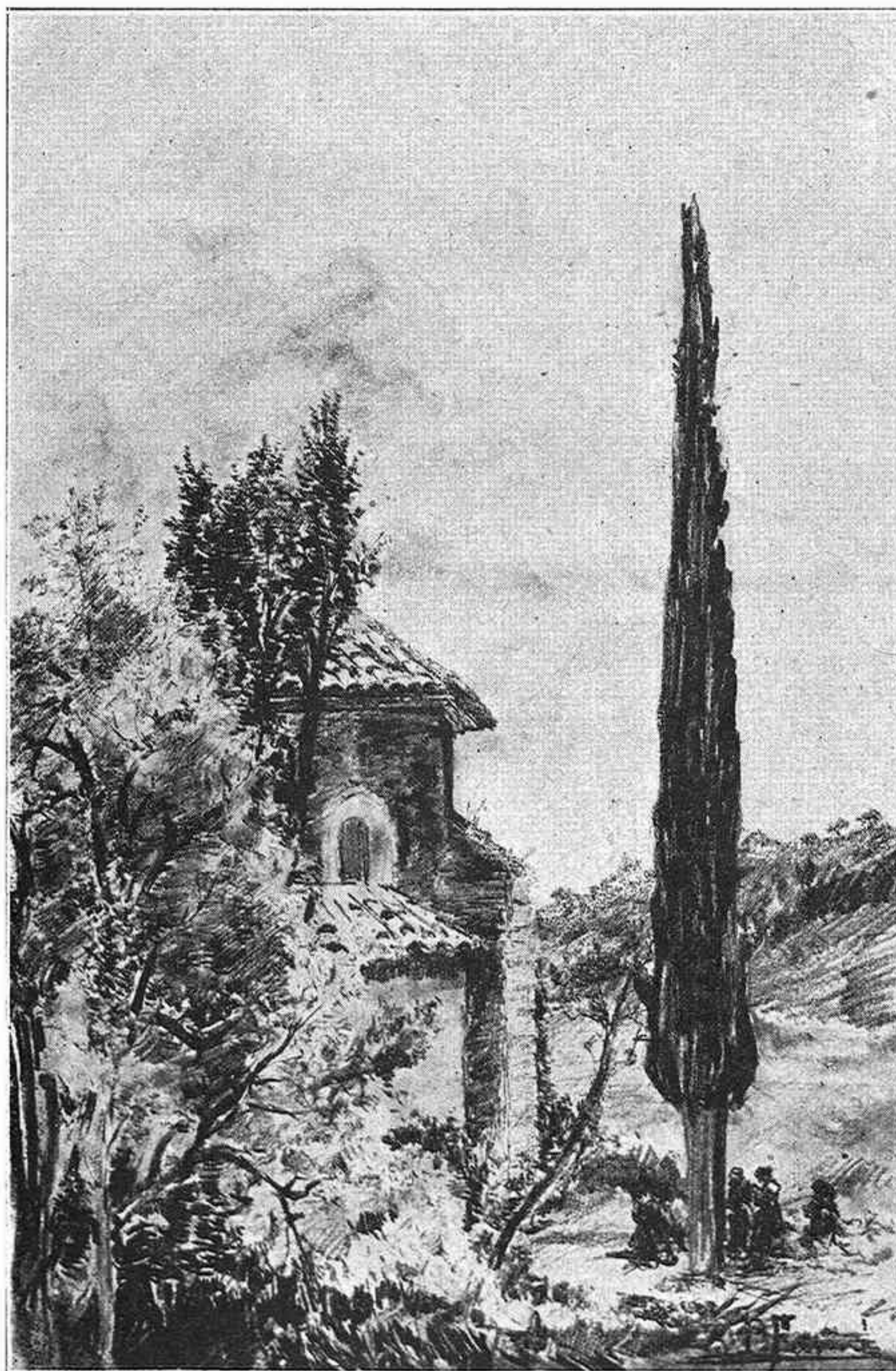
Ab constancia tot s'alcansa,
y tinc sempre per entès
que, si avui no, la balansa
algun dia farà el pes.

No tinc ambició de gloria;

perquè's diu
que pot falsejar l'història
qui l'escriu.
Y seria trista bromà,
francament,
que, un cop mort, passés per home
de talent.
Com tampoc gens me plauria
que quan deixés d'existí,
—y això que fos lluny voldria—
ningú s'ocupés de mi.

Enemic soc del mal viure,
ja que al món
sols hi som per gosà y riure
sens afront.
Si tinc feina, prou treballa
com un ruc;
mes si no'n tinc, salto y ballo
tant com puc.
An el perill mai m'exposo;
soc dels que mai se'ls fa tard;
quan estic cansat, reposo,

VOLTANTS DE BARCELONA (Per P. Farré)

Un reconet de Vallvidrera.

y no menjo... si estic fart.

Que si m'agraden les dones?
D'allò més.
Per mi totes son prou bones.
—Doncs, com es
que no't cases?—em pregunten.
Què'ls diré?
No ho faig perquè si s'ajunten
dos, ja sé
que la llibertat perilla
de tots dos, com es prou vist;
y per una francesilla

com casarse, això es molt trist.

A més, sent casat viuria
sens repòs
y a totes hores tindria
l'ai al còs.
Doncs a la muller voldria
com un Deu;
y si mai me la fregia...
vès quin greul

Resumint: que jo no'm queixo
per res mai.

Que m'aflaqueixo o m'engreixo?
Això rail
Si governa en Pau o en Pere,
y a mi què,
no fent mai, de cap manera,
cas de rê?
Jo tant sols desitjo viure
com fins ara, molt tranquil,
y entre beure, menjà y riure...
arribar a l'any 2.000!

LLUÍS G. SALVADOR

L'ESPARVER

(FRAGMENT D'UNA NOVELA INÉDITA)

El senyor Felip Montagut era un home dintre la cinquantena, ni alt ni baix, ni gras ni magre, ab un cap petit y llargarut, fort de ceies y les pometes sortides, el front y la barba rudimentaris, esbiaixats endarrera. Però les dues coses que més el caracterisaven eren els ulls, rodons, a flor de cap, com de granota, ab tot de fils de sang que s'entrecruaven en la llur apagada blancor, y un nas monumental, carnut, vermell, que descobria de bella escomesa les amistoses relacions del seu propietari ab el porró, y menassava del seu formidable embalum una boca esquerdada fins a mitja galta, tota guarnida a l'entorn per un bigoti de respall y una barba curta, clara, erta com una rostollada.

Totes les emocions del senyor Felip se traduïen en un canvi de tonalitat damunt d'aquella trompa poderosa. Encara l'home no s'alterava una mica, la vermellor habitual del seu nas pujava de punt fins a devenir d'una hermosa tonalitat d'esbarginia madura. Això li acostumava normalment a succeir set o vuit vegades cada dia.

Genit més llunatic y busca-raons no era possible trobarlo. Puntós, rampellut, dominador, s'havia ben guanyat el sobre-nom d'"Esparver", que li traguïeren els que tenia ofesos. Estava renyit ab tothom: ab els veïns, ab la parentela, ab els germans, ab la seva mateixa filla. El que per desgracia l'havia de tractar de massa prop no passava gaire temps que no se n'apartés, cansat dels seus rampells y falconades.

La pobre de la seva dona hi passà en vida tots els vituperis d'aquet món. Per qualsevol cosa l'atracallava de mala manera, donantli mal temps ab esclats d'una gelosia bestial immotivada. Y no per efecte del molt amor que li dugués, perquè obertament s'entenia ab donotes del poble que no eren dignes de besar les petrades de la seva. Però la sola idea d'un altre poder posseir allò que era seu revoltava la seva superbia de senyor absolut, y martiritzava l'infelissa ab brutalitats inconcebibles.

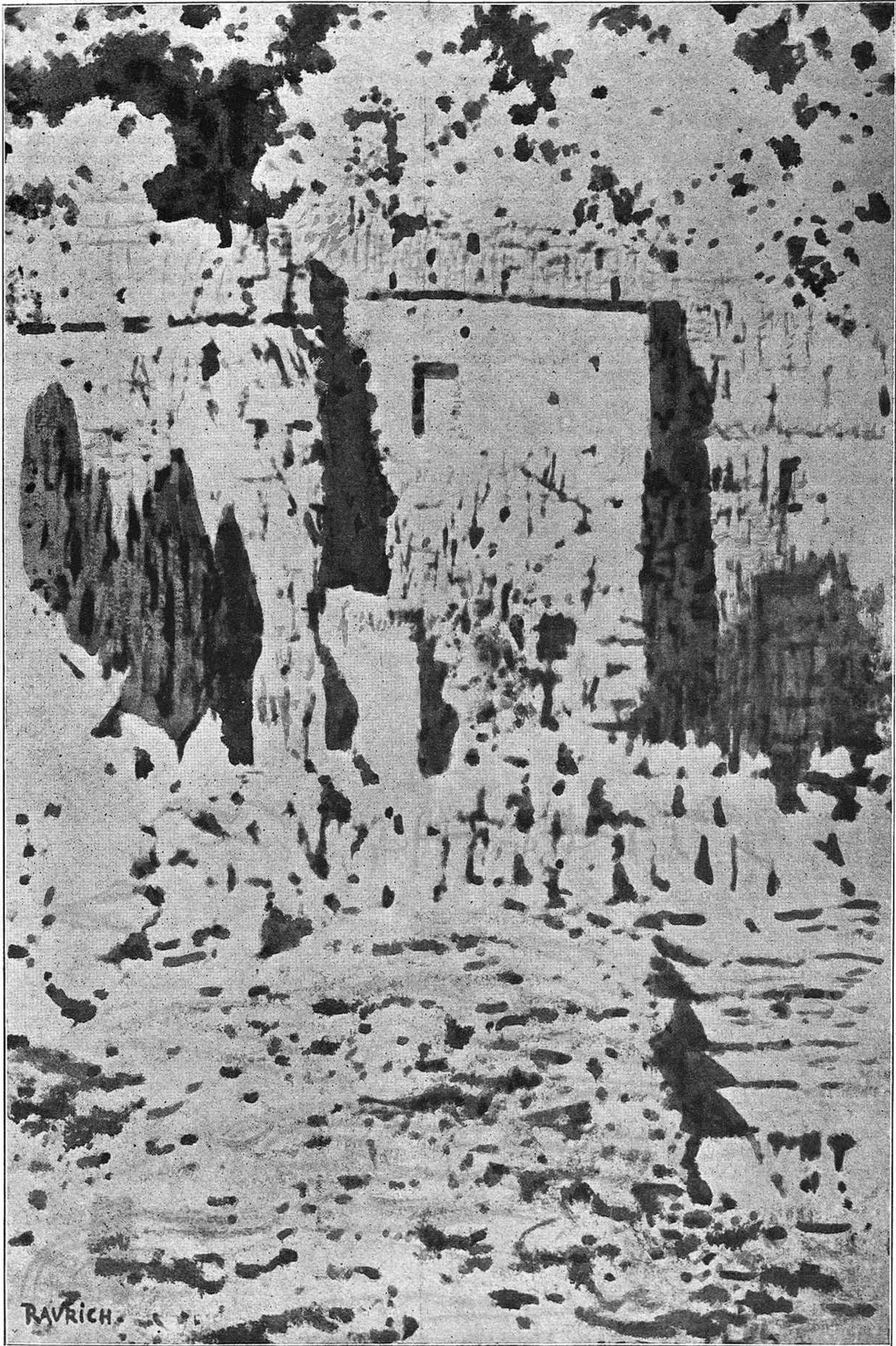
Molt sovint, després d'haver dit que estaria fora tot el matí, tornava a casa de sobte, y comensava a requissar per totes les estancies, acusantla de tenirhi un home amagat; y obria els armaris,

y cercava per tots els recons, y mirava per sota dels llits, fins que, no trobant res enlloc, acabava ensumantli la roba, y les mans, y la cara, per si podia descobrirhi una farum reveladora. Y pobre d'ella que, exasperada per aquelles insultants sospites, gosés rebelarse en un redressament de la dignitat ofesa! Sentintse atacat en el seu poder de senyor absolut, llavors el senyor Felip la maltractava de

ARTISTES CATALANS

El pintor N. Raurich.

UN RECÓ DE CASTELLERSOL (Dibuix a la tinta, per *N. Raurich.*)

paraula y d'obra, trompejantla bàrbarament, arrossegantla fins pels cabells en un paroxisme d'irada follia.

Després d'anys d'aquet viure d'infern, l'infelissa morí d'una afecció de cor, deixantli una filla. L'home la tancà a les monges franceses de Figueres, sense cuidar-se d'altra cosa que de pagarli la pensió cada primer de mes, unic instant que l'anava a veure. Ni per festes ni vagances la treia mai del convent, y fins que tingué dinou anys no's determinà de posàrsela a casa.

Filla única, ab un bon dot de part de mare, l'esperansa d'una de les millors hisendes de l'Empordà quan se trobés sola, y bonicoia de més a més, no li mancaren pretendents desseguida. Però el seu pare els esquivava tots inexorablement ab roncs y carades. Tant li feia que fossin bons partits com no; tant hi valien hereus com fadristerns. L'home no volia ficarse a casa qui pogués aixecarli la veu, y acabà que la tenia sempre al mas, gelosament vigilada, sense deixarla anar mai a festes majors ni a mercat a Figueres.

Fins que li semblà haverli trobat un minyó de prou bona pasta pera poderlo dominar com voldria, no consentí que's casés. Però, malgrat esser el gendre molt curt de genit, tant y tant el burxà ab els seus rampells y el seu absolutisme, que'l minyó acabà un dia la paciència, dientli quatre de fresques. Quan l'home vegé que se li quadrava, se posà com un mal esperit. Acostumat a que tot se doblegués davant seu, no podia avenirse que un sobrevingut li plantés cara. Y, sense mirament de cap mena, encastà en les galtes de l'atrevit la seva manassa.

De moment el xicot quedà sorprès. Però, reaccionant desseguida, se li abraonà ab tota la seva furia, batentse l'un y l'altre bella estona, fins que'l vell rodolà per terra, entre'ls xiscles de la filla y les criades, que totes li donaven la culpa de la batussa.

D'aquella feta els dos joves marxaren a viure a Girona, sense acostarse més al mas ni voler tractes ab el senyor Felip, que'ls pagava ab la mateixa moneda.

L'home yisqué sol d'aleshores, en aquella gran casa de la Riba que semblava un castell, aconduït per una criada que li servia de tot, y li deia les males paraules que li venien a la boca y el robava tant com podia.

Ja de molt temps abans se vegé obligat a arrendarse les terres, perquè cap mosso podia estarli a la vora, de rondinaire que era y del mal passament que'ls donava. Allò que en altres cases ho feien servir no més pera menjar dels porcs hauria volgut que ho aprofitessin les persones. Y ell mateix comensava donantne exemple. Malgrat esser el propietari més ric d'aquella afrau, ab quatre heretats a la plana, sense la de Vilapujant, ont vivia, y un sens fi d'hores de bosc a montanya, menjava pitjor que'l més miserable jornalier. De la vestidura no cal parlarne. La roba que duia pel mas y l'hisenda no l'hauria aprofitada cap pobre dels que van a trucar portes.

Mes tot quant tenia de rata pel seu passament era després en tractantse de fer la llei an algú, encara que fos contra dret y justicia. Per un punt hauria sigut capas de gastarse la meitat de les seves hisendes. Y sempre estava embolicat en un plet o altre, entossudintse en seguir la qüestió fins a tenir agotats els recursos y argucies del procediment, encara que de bell anduvi ja's veiés que era causa perduda.

Si els advocats li advertien la seva manca de raó, tractant de ferli veure que, després de molt gastar diners inutilment, havia de venirli per forsa una sentència contraria, sempre interrompia les ilurs demostracions exclamant:

—Vostè no se'n cuidi d'això! Vostè tiri al

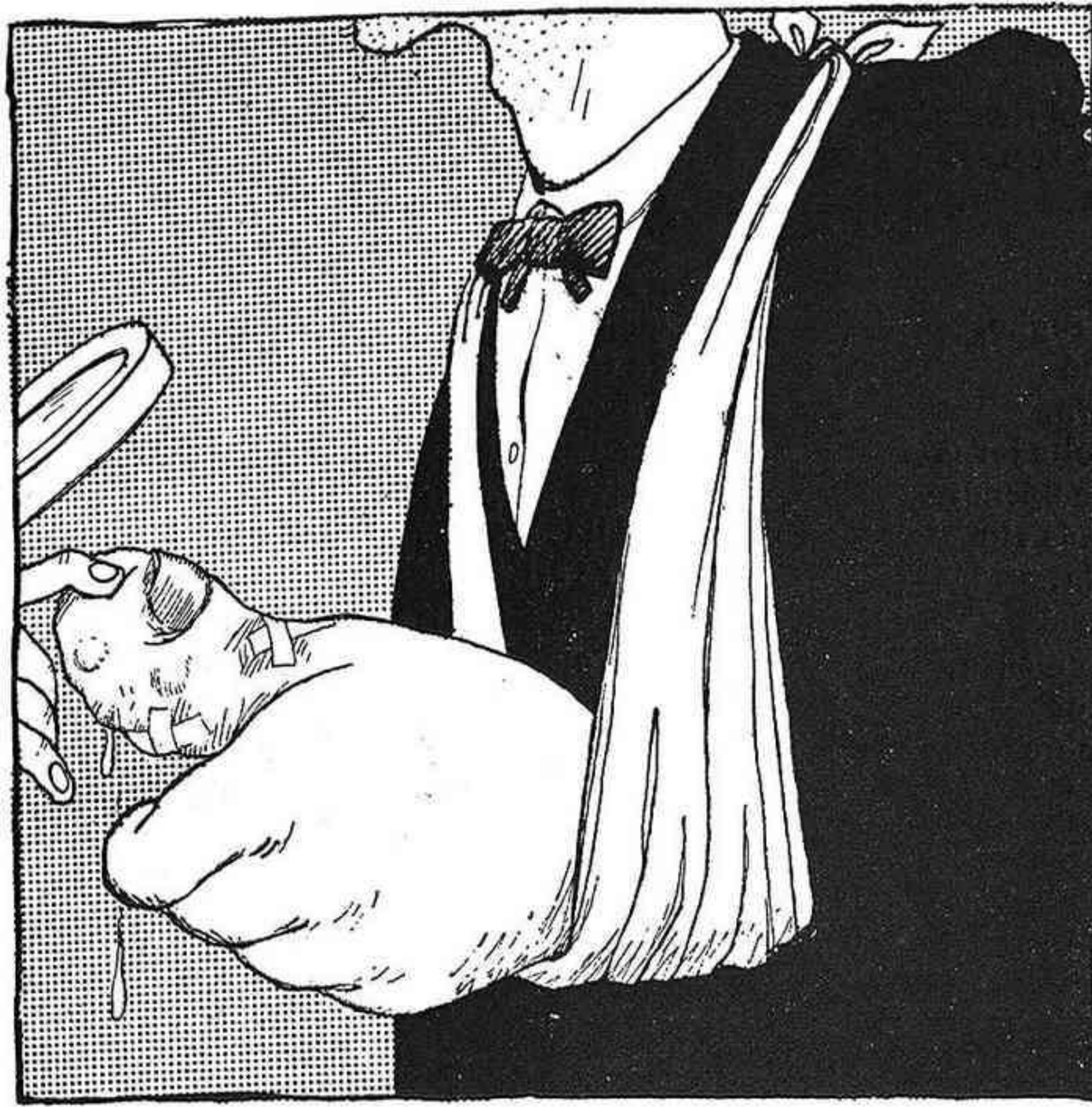
dret, embrutant tot el paper que pugui. Com més quedi la troca embullada més content me farà. Tant se me'n dona que'm costi un ull de la cara, mentres el contrari hagi de gastar el que tingui y el que no tingui. A mi rai que no'm vé d'un milenar de duros!

Els advocats no s'ho feien pas dir dugues vegades. Forfes n'haguessin tingut de parroquians com aquell! Y apilaven montanyes de paper sellat, y feien correr rius de tinta, y la cosa més clara y senzilla's tornava un embolic de cordes que volia anys y fatics pera treure'n l'entrellat, ab gran satisfacció d'escrivans y procuradors y altres esgarrapaires de l'art de la ploma, que viuen a l'esquena dels tossuts y dels que van errats de comptes.

Allò era la joia del senyor Felip. Quant més el plet s'allargava, quant més incidents podien entaularse, més fort se fregava les mans d'alegria, pensant en les angunies del contrari, sobre tot si era un pobre dimoni que no la ballés gaire grassa. Encara que, després de passar pel Jutjat y l'Audiencia y el Suprem, el condemnessin a l'ultim en costes y tot, no li dolien els diners que se'n feia, mentres hagués pogut portar el seu adversari al caire de la mina, obligantlo a gastar un pou de moneda en viatges y consultes, fentli perdre ab les angunies y el tragí salut y feina. L'idea del perjudici

CAMI DE LA DEMOCRACIA (Per J. Blanco Coris.)

—Curi'm aviat, perquè haig de pendre possessió de la regidoria.
—Doncs es una llàstima, perquè aquesta unglà... trigarà molts mesos a ser llarga.

causat el rescabava a la seva manera de la despesa, per molt que fos grossa.

Arribà que li fou una vera necessitat aquell neguitós trasbals de judicis y parers y diligencies. No estava content sinó entre advocats y procuradors y feixos de paper sellat a les mans. Aixís com altres propietaris se diverteixen anant de cassera, el seu divertiment era pledejar, fruit el goig de moure fressa al primer que li caigués de mal ull, ja per no voler doblegarse a les seves absurdes imposicions, ja perquè, en el seu pensar, li hagués trencat quelcom la girada ab intent d'agraviarlo.

Entre'ls terratinents que afrontaven ab alguna de les seves heretats, parlar de l'«Esparver», era parlar del dimoni. No n'hi havia cap que, tard o d'hora, no hagués hagut de tenirhi raons. Un arbre, un camí, una font, una verdissa, tot li era motiu de cercarlos brega. Y com que tot seguit ho tirava per justícia, y a la bona gent els fa més por el paper sellat que una pedregada, gairebé sempre's feia fer la llei contra dret y raó, perquè'ls pagesos se deixaven retallar de la capa abans d'embolicarse en un plet que, tot y anant be, podia serlos una sangnia oberta.

Mes tots ne guardaven viu ressentiment, tots giraven rabiosos els ulls cap a la Riba, tots ensenyaven el puny, de part darrera, an el seu estadà, rondinant entre dents, si per atzar els passava per la vora:

—Lladre d'«Esparver!» Mala negada fessis!

J. Pous y PACÉS

La bona mare

—Mare, avui un jove ros,
d'encisadores mirades
y paraletes de mel,
m'ha seguit mitj'hora llarga.
—¿Y què t'ha dit?

—¿Què sé jo!

—Es dir que no hi creieu en el «pavo republicano»?

—No, senyor. Jo ja no més crec en gallines, y encara d'una rassa que no son ponedores.

Que li tinc robada l'ànima,
que'm somia cada nit,
que porta la meva imatge
gravada en el fons del cor,
que soc per'ell una fada,
un iman, un...

—¿Quin ximplet!

Si gosa tornà a amoinarte,
li claves un bon pebrot
y te li gires d'espatlles.

—Mare, avui un morenet,
alegre com unes Pasques,
ab un bigoti esbullat
que li va molt be a la cara,
s'ha posat al costat meu...
—¿Y què t'ha dit?

—¿Ahl... Gatades.

Que en lloc ha vist tanta sal,
que jo soc la que ell buscava,
que desitja ballà ab mi
y que'l diumenge a la tarda
m'esperarà aquí al portal.
—Doncs dígalí que *naranjas*,
y, sense contemplacions,
envia'l a fregí esparregs.

—Mare, avui un jove... es dir,
de jove ja no n'es massa...
—Be, *bueno*, ¿què?

—M'ha aturat
al girar la cantonada,
molt atent...

—¿Y què t'ha dit?
—Que té ganes de casarse,
que li agrado, y que si el vull,
dintre de tres mesos...

—¿Angelal

Això es sê un home com cal.
Demà, si torna a aturarte,
li somrius amablement
y, sense allargarte massa,
li dius que fassi el favor
de pujâ a enraonâ ab ton pare.

C. GUMA

El primer missatger

(Al Doctor Cuixart, ex-President
del Centre Colombofil Català.)

Per manament d'algun Deu
s'ajuntà el mar y la terra
quedant en confós estany
sense limits pera extendre's;
van quedar les multituds
sota el cop de la tempesta,

y els orgulls y vanitats,
que ja anaven en creixensa,
en un obrî y tancar d'ulls
se reduïren a cendra.

Quan l'aigua ja va cobrir
tots els plans, casals y serres,
anava surant pel món
una rònega caseta
convoïada per humils
servidors del Deu del regne,
acompanyantlos també
de cada animal, parella.

Aixis van passar molts jorns
sens saber quin camí emprendre
fins a l'ultim que, al més viu
de tota la colla aquella,
se li acudí un pensament
que fou d'aprovació immensa,
puig estribava en saber
què podrien fer per sebre
si l'aigua anava pujant
o la xuclava la terra,

y, natural, desseguit
efectuà el fruit de sa pensa
engegant un dels coloms
guardats dins de la caseta
ab l'intent notori y clâ
que si era sola la bestia
moriria al no trobar
pel seu sustent una bessa.

Prò res, al cap d'algun temps,
quan tots ells morta la creïen
va tornar, portant un brot
d'una branca d'olivera
demostrant clar que l'aigüat
anava minvant depressa...

Allavors tots reunits
entre crits, xiulets y gresca,
van consagrarla ab el nom
de Coloma Missatgera.

.....
Veliaquí, doctor Cuixart,
la derivació ben neta.

P. VALLESPINÓS Y CASAS

Nonell - 1910.

DE BAIXA ESTOFA (Per I. Nonell.)

Filosofies de tardor

AN EN JOAQUIM RUYRA

Instalats novament en el pis de ciutat, retrobeu les coses y comoditats anyorades, senti per fi aquella suau escalfor familiar que sembla radiar dels vestits endressats, dels mobles y de tota mena de records que omplen les habitacions, enfilantse parets amunt fins al sostre, y aleshores vos sembla un somni haver vegetat tantes y tantes setmanes a montanya; es precis cloure els ulls pera evocar aquella vida de ciutadà desvagat y aburrit. La vida del camp—penseu—bonica y temptadora pera esser descrita des d'aquet despaig confortable, tema socorregut pera'ls qui, dientse poetes, sols n'han conegut el sentiment en els llibres, per més que hagin terrejat anys y panys a l'ombra de les fresques salzeredes o de la pineda aspra y sanitosa... La vida del camp! Jo la descriuré, la meva vida del camp, d'una manera diferenta de com ho solen fer els poetes sentimentalistes y cerebrals, y ho faré en poques ratlles, perquè voldria cassar al vol l'impressió fugitiva y no tinc el lleure d'amplificarla ab enfarfec literaris.

Lo que més me plau d'aquella vida es el record idealizat que vos sobta y's converteix en desitg. En les hores d'agotament nerviós dels dies terbols de l'hivern ciutadà es quan devegades llampega dintre del cervell una visió traidora de camp assoleiat, de matinada olorosa, tebia, del misteri de trenc d'alba, de cel estrellat vist tot sencer desde l'improvisat jas de palla nova de l'era. Quedeu enlluernat d'aital visió y no trigueu a pensar que l'home fou creat pera la vida patriarcal dels boscos y garrigues y no pera la febriscitant de les aglomeracions monstruoses. Com vola aleshores la fantasia! Tant com vos enamorava aquella evocació impensada de les belles impressions rurals, vos heu engrunyit al trobarvos engaviat, lligat a la prosa, respirant ab pena l'aire infecte de la gran urbs. Y ve el desitg com un cavall desbocat, y fins arribeu a recitar en llatí aquella exclamació d'Horaci: "Oh camps, quan vos reveuré! Quan serà que podré olvidar dolsament aquesta cansada vida, fullejant llibres vells, dormint o ensopintme en les llargues hores vagaroses!" El desitg després del record: heusaquí lo millor de la vida rústega. ¿L'assoliu, aquet desitg, ab la mateixa vivor ab que vos esperona? Un matí d'Agost podeu deixar la ciutat, cada moment més llunyana en la calitja, y ja conseguíu encararvos ab la realitat somniada. Una extensió de terra sens fi, arbredes, bassals d'aigua verdsosa, cases patinades al costat de femers y corrals y colonisades per gent rústega y per moltes menes d'insectes, costers perillosos, pedres y barrancs...

Vos comensa a entrar el dubte de si tot ha sigut ilusió. No són aquets els paisatges arcadics que imaginaveu, y ja ho sabieu, perquè tots ells vos són familiars de tan vistos cada estiu; coneixeu tots els arbres y matolls, cada pedra de les parets foranes de casa vostra, que'l sol ha bronzejat durant alguns segles, totes les siluetes del país les teniu gravades en el cervell. Y ara que tot això, tan vist y tan anyorat, ho teniu a la vista, vos senti enganyats? Sí, mes ja reaccionareu sense adonarvos; deixeu fer a l'imaginació. Sortireu un matí d'aquets potser ab l'escopeta al coll, plens de galvana, ensopegant ab les pedres, esgarrinxantvos mans y cames ab les argelagues, y, malgrat el vostre emmurriament, la santa

NOTA DE VIATGE. — TOLEDO. (Per A. Cardunets.)

impressió de la naturalesa, aquella que'ls pagesos sols senten a la seva faisó quan l'anyoransa els atueix a ciutat, tornarà a filtrarse dins de vosaltres com aquesta rosada entendridora de les plantes que ara mateix mulla molestosament les dels vostres peus. Vagueu pel camp ab esbufecs y mala gana, tracteu ab pagesos avorrint sa baixa malícia..., es igual; la naturalesa vos domarà a traició, depositant en lo més intim de vosaltres la llevor del record y del desitg de les grans y senzilles meravelles que vos envolten y potser no compreneu. Un instint sagrat, l'atavisme, vos relligarà cada vegada més fort a la mare terra fins que vos absorbirà y barrejarà per sempre en ses entranyes fecundes.

Aixís l'hem compresa aquesta sensació naturista que tot sovint encén el desitg de la gent ciutadana.

E. MOLINÉ Y BRASÉS

"TODO ES SEGÚN EL COLOR..."

Per segons qui, l'automobil es mitja vida...

A uns ulls

Són tan joganers sos ulls,
que quan se'ls miren els meus
me sembla estar contemplant
el bellugueig dels estels.

Ulls pels qui tant jo daleixo,
cada vegada que'm miren
ni endevinen lo que veuen
ni veuen lo que endevinen.

Jo endevino en sos reflexes
lo que no sab dir son cor,
jo hi llegeixo, en ses mirades,
tot un gran llibre d'amor.

¿Quin poder tindran sos ulls
que cada volta que'm miren
deixen mon cor llatzerat
y aclaparades mes nines?

A. RIBAS LLAGOSTERA

A un tranquil com no n'hi ha gaires

Si no has conegut mai an els teus pares,
que t'han portat al món com una bestia,
ni has tingut al costat cap avi u oncle,
o un carinyós germà, o una germaneta,
que un poc t'hagin donat de dols carinyo,
creixent tan sols com creix l'herba a la terra;

...DEL CRISTAL CON QUE SE MIRA"

(Per J. Pellicer Montseny.)

Per segons qui, es una vida «partida pel mitg».

si, un cop enamorat tu d'una dòna,
l'has festejada fins que ha sigut teva,
y no t'ha acompanyat al nupcial talem
cap sogre, ni cunyat, ni cosí, etcètera;
si no t'ha sortit fruit del frondós arbre
que'ns pinten com simbòlica pomera;
si no t'ha dut més dot la teva esposa
que aquell acostumat dot d'en Comellas;
si no tens cap amic, company, o lloro,
o gos, per tení un poc de coneixensa;
si no has treballat mai ab afany noble
per' podè arreconar una pesseta;
si no has fet cap negoci en *companyia*
ni en cap *raó social* t'has fet conèixer;
si no has tingut al món pena ni gloria,
passant com foc-follet sobre la terra,
ja't dic que ets ben felís, noi, a hores d'ara,
puix quan te moriras, al teu darrera,
si no ve cap *anglès* al teu enterro,
no t'hi acompanyarà la parentela,
y mort, igual que viu, serà el teu retol:
"Que la terra li sigui ben lleugera."

LLRÓ VILA

UN DESENGANY

Feia forsa temps que la Felícia m'agradava, però, malgrat haver buscat sovint l'ocasió de dirliho, mai havia lograt una mitja hora de conversa a soles ab ella pera esbrinar si jo li era o no indiferent.

Transcorregueren els dos mesos d'estiu que la Felícia y la seva mare havien decidit passar a Igualada, y a mitjans de Setembre s'entornaren a Capellades, sense que jo hagués tingut manera de dirli que l'estimava, y havent lograt solsament que ella's fixés en mes mirades insinuants y en les meves passejades per davant d'allà ont s'hostatjava.

La ventatja del meu temperament es que oblidat ab la mateixa facilitat que estimo, y als tres mesos de no veure a l'hermosa Felícia ja el record d'ella's confonia ab el d'altres belleses que també m'havien fortament impressionat

A primers d'any, y en un dels meus freqüents viatges a Barcelona, anava sol y aburrit en el departament de primera del Central Català, quan a l'estació de Capellades puja la Felícia; desde la plataforma's despedeix de sa mare, y a l'arrencar el tren entra al meu departament. Va saludarme, y jo, ab la sang apilotada al cor, sentint renaixer ab més forsa que mai l'amor que per ella havia sentit, vaig voler correspondre al seu saludo ab una dolcesa y va sortirme una tonteria.

Ja refet de la sorpresa y de l'emoció vaig entaular conversa, y no erem pas a l'estació de Piera que ja li havia pintat ab els colors més vius el meu enamorament del passat estiu, les meves angoixes per no haver tingut ocasió de dirliho, y la meua alegria per la sortosa casualitat que'm permetia expressarli els meus sentiments ab tota la forsa y tota la veemencia que'ls sentia.

La Felícia m'escoltava somrient; a les meves ardentes declaracions contestava ab fredes paraules de compliment. Ni un instant vaig poder sorprendre vibració en son accent, y va semblarme, sens que ella rebutgés les meves frases, plenes de passió, que picava en ferro fret.

La mena d'indiferent cortesia ab que la Felícia acullia els meus juraments d'amor va esperonar les meves ganes de vencer, y encara no erem arribats a Martorell que ja l'havia grosserament invitada a dinar junts a l'arribar a Barcelona.

Ni va acceptar, ni va semblar que l'ofenia la meua proposició. Va dirme que no podia complaure'm perquè al baixador del Passeig de Gràcia l'esperaria, segurament, la familia a qui ella havia escrit el dia abans anunciantlos la seva arribada.

A Martorell varem baixar del Central Català; la vareig acompanyar fins al tren de Fransa y varem pujar junts al mateix departament. De Martorell a Barcelona apenes varem tenir ocasió de parlar, com no fos de coses indiferents ab les altres persones que omplien el vagó.

A la una y tres minuts arribavem al Passeig de Gràcia; al baixador va trobarse la Felícia ab la sorpresa de que no l'esperava ningú. Llavors vareig oferirli acompanyarla a la casa d'aquella familia coneguda. Va mirarme un moment, com si consultés les meves intencions; vaig sostenir aquella mirada ab tanta naturalitat que segurament va semblarli que no tenia res de particular el meu oferiment, y va acceptarlo.

Prenguerem un cotxe y un cop a dintre vareig rescabalar-me del parèntesis forsos que havia sofert nostra conversa en el tren de Martorell; agafant les mans de la Felícia, que se les deixà pendre sense resistencia, vareig repetirli els meus juraments d'amor, donant a mes paraules tals accents de passió veritable, que va semblarme endevinar en els ulls de la Felícia un llampegueix d'emoció. Això va animarme a proposarli novament l'anar a dinar junts, però ella va negarshi, alegant que la familia que l'esperava pensaria qui sab què si no hi anava com els tenia anunciat.

Jo estava boig: tenia intencions de dir al cotxer que no parés al menys fins a la Rabassada. Aquella hermosa xicota de dinou anys, d'ulls ignocents y llavis voluptuosos, de formes exuberants y fredor desesperadora, que atreia y contenia a un temps, tras-

tornava el meu enteniment, m'encenia la sang y solsament mitjansant un gran esforç de voluntat no vareig fer la brutalitat a que m'empenyia l'instint bestial de que'm sentia dominat.

Sortosament varem arribar a la casa ont vivia la familia amiga y aont anava la Felícia a passar uns quants dies. Varem baixar del cotxe, y, acompanyantla a la porteria, va preguntar a la portera per la senyora Isabel.

—Són a Montserrat.

—¿Desde quan?

—Desde ahir, y no sé si tornaran aquet vespre o demà. Aquí els guardo unes quantes cartes que pera ells s'han rebut.

La Felícia va tornarse groga. Després va mirarme y va tornarse vermella Procurant amagar el goig de que'm sentia plena

Vareig repetirli els meus juraments d'amor...

l'ànima, y posant la cara ab el gest més ignocent que podia pera inspirarli confiança, vareig senyalarli el cotxe, invitantla a pujarhi de nou.

—¿Aont?—preguntà el cotxer.

—A Bonavista,—vaig respondre.

Al posarse el cotxe en marxa la Felícia va mirarme ab tanta serietat que vareig sentir apagats la meitat dels meus entusiasmes. Després ab veu reposada, va dirme:

—Les circumstancies m'obliguen a acceptar els seus oferiments, però vull, amic meu, imposar condicions. Dinarem allà ont vulgui, però en lloc aont no siguem sols. M'acompanyarà després a passejar pel Parc fins a finir la tarda. Anirem després a veure si han arribat la senyora Isabel y el seu marit de Montserrat. Si no han arribat encara, anirem a sopar allà ont vostè indiqui, però tampoc sols. Després tornarem de nou a cà la senyora Isabel... De vostè depèn el conservar la simpatia que ha sapigut inspirarme.

—¿No més simpatia?

—No sigui impacient.

Vareig conformarme a lo que ella volgué, renunciant al re-

servat de Bonavista que havia somniat la meva fantasia, y jurantli que ja considerava com la més grossa de les ventures el poder passar tantes hores al seu costat.

Dinant, va consentir que'ls meus peus juguessin ab els seus; passejant, acceptà el meu bras, y fins, al caure la tarda y al passar per un lloc solitari, no va protestar de que pugés la seva mà als meus llavis. No havien arribat, a les set, la senyora Isabel y el seu marit, y sopàrem junts. A les deu, quan havia ja arribat el tren del Nort, tornàrem a la casa de la senyora Isabel: tampoc estaven de retorn.

Al despedirse de la portera y sentir la porta del carrer tancar-se darrera d'ella la Felicia quedà immobilitat, ab els ulls mitg tancats y els brassos caiguts; si les ondulacions del seu pit no haguessin acusat la respiració fadigosa produida per una fonda emoció, haguera semblat una estatua policromada.

Sobtadament la Felicia s'abalansà al meu costat, s'agafà del meu bras, y, acostant els seus llavis als meus llavis, me digué, ben clar ab els ulls y confosament ab les paraules:

—Anem allà ont vulguis. Vull esser teva!

Jo no podia conformarme en no seguir aquell idili comensat. L'immensa felicitat d'aquella nit, de record inesborrable, deixà als meus llavis y al meu cor una sed de plaers inextingible, sed que sols podia esser apagada per les caricies ardents de l'hermosa Felicia.

Desde que, al dia següent d'aquella venturosa nit, vareig acompanyar-la a cà la senyora Isabel, que havia ja vingut de Montserrat, no havia vist més a la Felicia. Sabia que ja era de retorn a casa seva, però, malgrat anar cada tarda a la xamosa vila de Capellades y vagar per davant de la casa ont vivia, no havia pogut veureli el rostre, com si s'amagués tossudament de qui havia conseguit les primicies del seu amor. Jo no podia dubtar de que m'estimava ab deliri després de les ardents proves que aquella nit me n'havia donat, y per això m'extranyava més aquella persistència en fugir les ocasions de veure'm.

Fins al dia de *Santa Dorotea*, que Capellades celebra un dels seus balls més famosos, no vareig poder veurela. A l'arribar ella, esclatant d'hermosura, vareig correr a invitarla a ballar. Ab un gest cortès, que va deixarme fred, va dirme que'ls tenia tots compromesos menys la última americana de la segona part, que me la reservaria. Crec que ni li vareig contestar tampoc. Vaig marxar del saló, y, no sé com, vareig trobar-me a la Font de la Reina. Vagant per les vores del Noia, desesperat, sense ni sapiguer donarme compte de lo que'm passava, varen transcórrer quatre o cinc hores. A les quatre y mitja de matinada entrava de nou al saló; tocaven americana. Vaig veure a la Felicia seient; m'hi acosto y'm diu, ab el més amable dels seus somriures:

—Li compleixo la paraula, a pesar de que'm creia que ja era a Igualada.

—Gracies,—vareig dir secament.

Ballant, anava a donar sortida a totes les meves indignacions, però ella va pararme la llengua, dient:

—No's cansi, amic meu. Oblidi aquella nit, com jo l'he oblidada, o guardi tan sols d'ella el record agradós que's guarda d'un dols

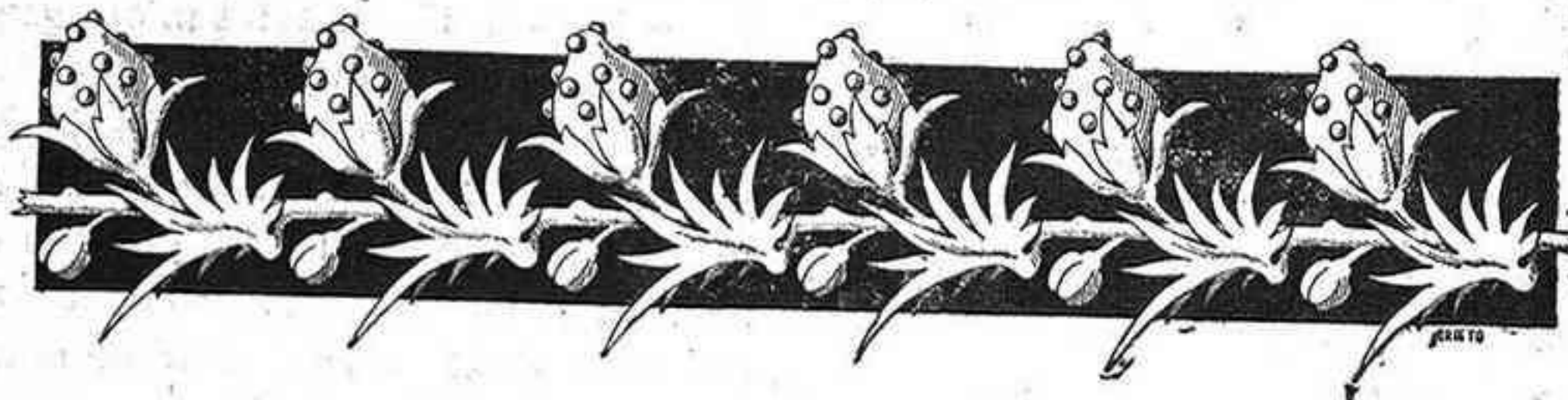

—No pensis més en mi; sé ja lo que volia...

somni. Tenia curiositat pera sapiguer lo que era el goig de l'amor y la casualitat va portarme als brassos de vostè, mestre excelent per cert, de qui restaré eternament agraida. No pensi més en mi; sé ja lo que volia y la nit aquella m'ha fet prou forta pera que pugui reservar totes, absolutament totes mes caricies, tan sols pera l'home que'm dongui el titol d'esposa.

¡Quin desengany!

JEPH DE JESPU

CAP-VESPRAL

Del seu prat tornant ell,
pel camí alcançà an ella:
ell era omé novell,
ella tendra puncella.

Paraules, poques se 'n van dir.

(El dia anava ja a finir.

Les herbes feien una flaire!

Quin no sé què tenia l'aire
d'ubriagant, de calitjós!

Era al bon temps de les calòs.)

Varen trobar-se 'ls ulls d'ambdós:

varen encendre-s els colòs

del rostre d'ell, del rostre d'ella.

(Ell era donzell, ella era puncella·

ja feia temps que s'agradaven

emperò dir-s'ho mai gosaven.)

Varen mirar-se,

van acostar-se:

per cada mà 'y va avê altra mà,

i altra vegada 's van mirà...

i 's van uns llavis atansà

vers altres llavis.

.....
I les estrelles van apuntà

totes tremoloses,

totes vergonyoses,

totes temeroses.

I van tornar-se negres les montanyes,

i tot d'ombres ferestegues, extranyes,

van ser guardiänes dels amors novells.

Sens treva, els aucells,

amb tendror piulaven desde 'ls nius estant.

Llunyana, molt lluny, encara una esquella

seguia sonant.

I el temps, intorbable, anava passant.

.....
I de cop se veien, cap al poble anant,

pel cos gentil d'ella ell el braç voltant

(com ombres confoses,

sobtils, silencioses),

l'home encar novell,

la fa poc puncella,

si enamorat ell,

enamorada ella.

E. GUANYABÉNS

A un aucell

Aucellet de fi plomatge
que gentil vas rumbejant
per entre'l frondós brancatge
aixerit saltironant;

para la escomesa franca
del teu afany joganer
front d'aquella casa blanca
que a la porta hi té un roser.

¿Sabs qui hi viu baix la teulada
com urna d'immens tresor?
Doncs hi viu l'enamorada
del meu esclavissat cor.

Hi viu la dòna bonica
que a les flors del seu jardí
els ha pres la flaira rica
sols per ubriacarme a mi.

Díguesli, com tu sabs dirho
a l'aucella del teu cor,
que per ella sols suspiro,
que per ella sento amor,
que per ella crec y espero,
que per ella es mon anhel
y que l'adoro y venero
com a una Santa del cel.

Díguesli que quan me troba
no clogui els ulls com fer sol,
perquè m'apareix que'm roba
al cloure'ls la llum del sol.

Díguesli, aucellet cantaire,
que'ls llavis no clogui mai,
perquè'm mancaria l'aire
per respirar ab esplai.

Díguesli que canti y rigui
com els que felissos són,
perquè ab sa alegria estigui
ben alegre també el món.

Que l'amor es sempre joia,
que l'amor es tot rosat,
que l'amor es una toia

que deixa el món perfumat.

Que es amor l'oreig que bressa
el brancam d'arbres florits,
que es amor el cant que endressa
el rossinyol a les nits.

Y ho es la dolça harmonia
del rajolí de la font,
y ho es l'auca quan ve el dia,
y ho es l'hora en que'l sol se pon.

Y es amor l'estel que brilla
del cel en l'immensitat,
y ho es la viola senzilla
y el papelló enjogassat.

Y ho es la sega, la brema,
la festa major, l'aplec,
y ho es la llar quan hi crema,
a l'hivern, el tió sec.

Essent amor cel y terra,
¡qui pot deixar d'estimar
si fins amor es la guerra
pera defensar la llar!

Torna, aucell gentil, depressa,
a dirme lo que hagas vist,
perquè sapiguer m'apressa
si haig d'estar alegre o trist.

Si ha de ser de sa hermosura
l'altar alegre el meu cor
o ha de ser la sepultura
eterna del meu amor.

SIMON ALSINA Y CLOS

Els vostres ulls, quan en els meus se miren
serenament, guiats d'un cast anhel,
¿què's deuen dir, que'ls nostres pits suspiren?
¿es que'ls esguards, a l'ajuntarse, oviren
al fons de tot la serenor d'un cel?

Cel esplendent, de riallera aubada,
que es esperança d'altres jorns millors;
quan me mireu ab ulls d'enamorada
se fonen en un sol els nostres cors.

Els vostres ulls tenen un fat, senyora,
que exerceix sobre'ls meus encís tan gran,
que fa que's girin vers ont són tothora,
perquè's figura que m'esteu mirant.

Y's troben tot sovint; y, a l'ajuntarse,
causen un tal efecte a mos sentits
que, com si fos algun pecat mirarse,
se retiren els meus avergonyits.

Mes si algun cop he procurat sostindre
la mirada insinuant de vostres ulls,
he quedat encantat de vostres manyes,
al veure que abaixaveu les pestanyes
per cobrir pudorosa aquells esculls.

No abaixeu vostres ulls, senyora mia,
sien ells a tothora el far que'm guia,
mireume fit a fit;

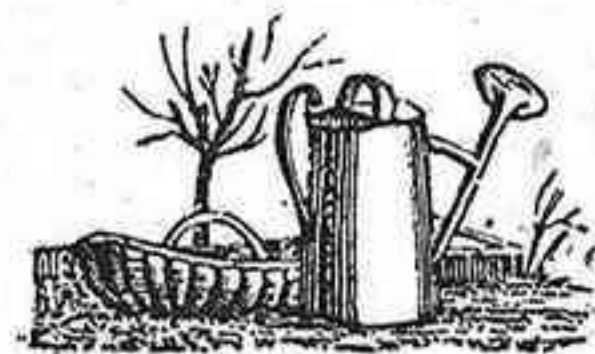
mirantme així, serena, sens recansa,
fareu que trobi en mon camí bonansa
per' arribar al port mai assolit.

Port de repòs es vostre pit, que alena
ab un ritme pausat, encisador,
de tresors y ventures arca plena,
fent de ses formes virginals ofrena
en holocauste en el altar d'Amor.

LL. BARCELÓ Y BOU

Íntima

El meu destí ja ho deuen voler, que us aimi,
perquè us posa sovint en mon camí;
si s'empenya en juntarnos el destí
en va els homes y el món, per més que fassin,
ens privaran d'uní.

EL POBRE COTXER (Per Pous y Palau.

— Marit y muller, cinc criatures, tretze bultos...
y venen del Vendrell?... Ara sols falta que no'm
donguin propina!...

Dèu estar embrassada de la primera criatura aquesta noia que
acaba de passar, als ulls la tendresa dels disset anys, de dalt a
baix l'orgull de la propera florida, menjant, sense donarse'n ver-
gonya, una tallada de cindria que ha comprat en aquella parada
del cantó.

Devia tenirne desitg, y s'ha decidit valerosament, vencent els
escrupòls que hauria tingut un any endarrera, quan anava al cos-
tat del promès, faienta y aixerida, ab el mateix vestit que du, que
s'ha degut eixamplar pera seguir l'impuls de l'arrodoniment del cos.

Y ara veieu com se'n troba, de despresa, perquè el nen o la
nena ab qui ella està ilusionada li ha demanat cindria, y com sab,
abans que fer cas del dir de la gent y de la meua rialleta d'obser-
vador, atendre els desitjos de l'infant.

La tallada de cindria anava disminuint, omplint de frescor les
dents d'aquesta noia, que té un fort orgull del petit merit que té la
promesa d'esser mare.

Y aquest orgull y aquella tallada omplien de gracia el seu ca-
minar reposat de dòna experimentada y treien tota l'amargor que
deixava, al passar, la seva cara esgrogueïda, els ulls sense vivor
y els pits que tot just se marcaven damunt la protuberancia del
ventre y que tenien tot l'aire de la fruita feta madurar abans del
temps, fòra de l'arbre que l'hauria feta exquisida...

AVELÍ ARTÍS Y BALAGUER

ELS MESTRES DE LA CARICATURA

Il·lustració de «La ciocca raspita» (Dibuix de A. Beardsley.)

L'idili de la cabana

Que'n feia de temps que a la conca de les garrigues no havien vist una tempestat semblant! Els elements, com furies desfermades, corrien ab folia per la terra. Xiulava el vent huracanat en els caires de les cingleres y bramulava en els boscos, brandant les velles alsines com si volgués arrencarles de soca-arrel. Ressonava el tro en els penyalars, y els llamps, sinistres com maledicció, brillaven seguidament en ràpides fulguracions, esquinsaven la negra volta de l'espai y s'entafuraven en la crosta del món, regirantlo en les pregoneses de la seva ossamenta. Queia un aiguat diluvial, que sobreixia d'aigua roja barrancs, rieres y rius. L'eco duia de conca en conca l'estrepit de la tempesta. Semblava esberlar-se tot...

Refiats, pensant que la nuvolada seria gotellam d'Agost, en mitg de les serres y lluny de tot soplug, la Dolors y en Rafel s'en-

UN SANDWICH DESIGUAL (Per J. Blanco Coris.)

— De quin partit ets, tu, simpatic?
— Ja t'ho pots pensar... En aquets moments soc de la dreta.

contraven al Pas de la Mola quan havia comensat la pluja. No's deturaren pas, perquè en aquella vessant no podien soplujarse enlloc, mentres que a l'altre costat de la Mola, en el bosc de cà'n Miró, trobarien la vella cabana que'ls donaria refugi.

Caminaren més depressa, la Dolors cavalcant en el matxet roig. La noble bestiola, que conduia en Rafel pel ramal, dressava les orelles y aixecava el cap cada vegada que sentia l'espetegar del tro o l'enlluernava la claror del llamp.

Quan arribaren al "pas", damunt del Barranc dels Moliners, que baixava curull, arrossegant còdols y troncs y rames, en Rafel estava tot xop y la Dolors tenia bona sort de la manta que duia tirada al damunt..

El "pas" era estret y esquerp, ab cingle dalt, cingle sota y al fons el torrent escumejant. Se deturaren. La Dolors anava per descavalcar quan, d'una, prop d'ells, creuà els aires la claror verdenca d'una centella seguida d'un tro aixordador. El matxo dressà el cap, llençà un renill y, pegant bot, arrencà a correr com alocat. De primer, ella s'aguantà ferma a cavall, però a l'arribar al lloc perillós del pas tingué un rodament de cap, va caure y s'estimbà roques avall.

Ell l'esguardava fit a fit, alenat tantost. Angoixa de mort li nuava el cor al veurela ferida y desmaiada, tan lluny de tota humana ajuda, y ab la tempestat que regnava desfeta, com senyora de malastres...

Què fer? Què fer?... Y com passava el temps!... Oh! de tot, de tot tenia ell la culpa! Per què no l'havia deturat, el matxo? Per què l'havia deixada caure, a la Dolors? Mereixia!... Si ella morís!... Però belluga un bras..., obre els ulls..., guaita pausadament arreu de la cabana..., se palpa el front, somriu y parla. Que es dolsa la seva veu!

— Estas ferit, Rafel?

— No es res..., algunes rascades...

— De debò?... No m'enganyis... Com te les has fetes aquestes rascades?... Recordo...

— No't preocupi, Dolors. Posa't tranquila. El meu mal ja ha passat al passar el teu desmai. Ara ja no tinc res; mira'm, que content.

— Conta'm, conta'm què ha succeït.

— Ni quasi ho sé... Sols recordo que al veure't caure volia tirar-me darrera teu, pera salvarte o morir tots dos. Però al guaitar al barranc, t'he vist desmaiada en un replà de les penyes, y allavors he baixat, agafantme a les mates y a les esquerdes del cingle, ab les mans, ab les ungles; no sé com he arribat al teu costat, y no sé com ni per aont t'he pujat de l'abim y dut fins aquí entre'ls meus brassos. Per sort he pogut encendre foc després de curar la ferida del teu front. Y aquí estem fa dues hores, dues hores mortals, durant les quals he pensat veure't morir cent vegades... Estas molt pàlida encara, Dolors... Al menys fos de dia y parés de ploure!

— No temis; estic més be y vaig sentintme forta.

— Com plou! Quin aiguat! Haurem de fer nit aquí.

— Sisquera acabés la tempestat!...

Se miraren sens dir mot, en silenci que deia dolces hores futures. Y el seu silenci durava, durava, y no se'n daven compte.

Part de fòra el bosc tenia udols com de monstres posats en tortura. Sovint la ventada feia cruixir la cabana. Venien, d'ací y d'allà, feréstegues remors que tornaven més negre l'horror de la nit.

— Te trobes més be, Dolors?

— Sí, Rafel..., estic més be...; te dec la vida.

— Tu a mi la vida?...

Y tornaren a callar, y altra vegada els ulls digueren lo que

callaven els llavis. Les mirades devingueren somriures, y aprés ell s'atansà an ella y murmurà, ab paraula sospirant:

—Dolors, no puc més. Vull que sàpigues el meu patir, vull que sàpigues la lluita de l'ànima meva. Oh, si sabies! Jo t'estimo! Abans el meu sér havia eixit als ulls y ara vol rajar a dolls dels llavis pera dirte la meva passió immensa. T'estimo! Jo he somniat pera tu ditxes sens fi, felicitats sens compte; emocions pures m'han ubriagat al pensar que podies estimarme y pregona tristesa m'ha envait a l'idea de no ésser de tu estimat. Sí, t'estimava, t'estimo, tu ets ma darrera esperansa!

Havia ella abaixat el capet bru. Una encesor com de rosella entelava de sa cara la blancor. Li tremolaven els llavis y dels seus ulls, unes llàgrimes que resplandien a la claror de les flames, com diamants, emocionaren ab inquietut al Rafel. La tempestat havia cessat els seus furors. La pluja queia ab suau ritme damunt la teulada.

—Oh, digues, digues,—demanava el Rafel ab emoció creixent—per què son aquestes llàgrimes? Són de goig? Són de pena? T'he ofès? Què puc esperar? Parla, allunya del meu esperit aquet dubte que m mata! M'estimes, Dolors?

—Rafel, jo no sé lo que tinc! Voldria riure y, ja ho veus,estic plorant! Tota jo sento una alegria mai sentida!.. Sí.. jo t'he estimat sempre! Desde'l primer dia de veure't y de sentirte me va semblar que tu eres superior a tots els homes que jo havia conegut. Un no sé què, que avui no sé encara lo que era, m'atreia envers tu ab forsa misteriosa... Sí, Rafel, jo t'estimo!

Ses paraules sonaven ab cadencia musical, tendres com sospirs. Ell l'esguardava ab beatitut, extasiat...

—Gracies, Dolors, gracies; m'has donat altra volta la vida! Perquè tu no sabs lo que jo he patit! Era un esceptic, un sense fe, un descregut. Els homes m'havien fet d'aital condició! Jo volia viure en les lluminoses alsaries de l'ideal; ells volgueren ensorrar-me en el fang, mes jo vaig aixecarme triomfant, triomfant, però soll Sabs tu lo que es trobarse sol enmitg d'una ciutat immensa, ont tots te senyalen ab el dit al passar? Al veure'm tan sol vaig ésser covard, vaig fugir, vaig anar pel món com el jueu de la llegenda, fins que tu m'ensenyares el port de salvació.

Escolta. Pera que no t'extranyi, he de dirte que no soc qui tots creieu. Soc ric, molt ric; podria comprar sens esforços tota l'hisenda del teu pare y tot el poble y son terme. Ving de llunyana ciutat, ont me feien acatament els humils y s'humiliaven davant meu els

poderosos y els imbecils. Vaig estimar y ésser estimat. La meva estimada era de bellesa ideal y majestuosa figura. L'adorava. Y un dia, cregut de que la prova faria més gran la passió meva, perquè ella'n seria triomfanta, vaig simular que arriscades combinacions de borsa m'havien gaire be arruïnat. Què vaig fer! Aquella dòna, per qui jo hauria donat tot lo del món, pretextant no sé què, va deixarme... Així els amics, així tothom, fins que vaig tirarlos en cara el seu repugnant egoisme y vaig marxar de la ciutat ab més afany que mai d'assolir l'ideal per mi somniat.

Ja sabs com, arribat a la vila, el teu pare'm donà treball per mosso. A la fi havia trobat la ditxa! No més mancava conquerirla y merèixela. Y la so conquerit y la so merescut, ja que tu, amor meu, m'estimes; y m'estimes com jo volia, com jo vull que se m'estimi: per amor sens egoismes. Callaras el meu secret. Que jo pugui tenir la joia de gaudir carinyo per carinyo solsament. Si no pot ésser així, marxarem lluny, cercarem lluny, cercarem una terra ont hi hagi boscos sens fi d'arbres gegantins, en el brancatge dels quals pugui construirse unà casa, un niu d'amor...

S'era finida la pluja. Un silenci august posava majestat a la nit. Tantost s'oïa el gotejar de l'aigua que s'escorria de les fulles dels arbres y la fosca remor de les cascates. Les flames, joganeres y llengotejantes, tenyien de rosa la dolsa cara de la Dolors y de tintes enèrgiques la d'en Rafel

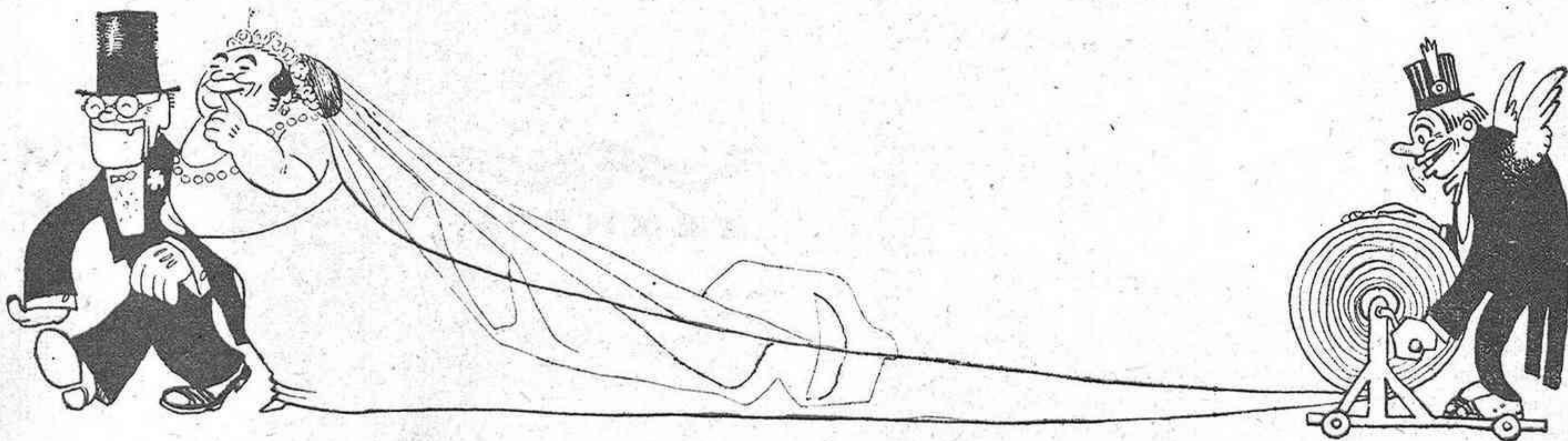
—Parla, Rafel, parla! Parla, que la teva veu me dona goig, y quant més parles més la teva enamorada t'estima. Jo moria per tu y no ho sabia, jo era tota amor y no m'ho creïa!

Y parlaren, parlaren, y les hores passaren de l'idili hermós. Ni un mal pensament entelava les ànimes pures dels joves... Y tantes emocions, y el cansament y la perdua de sang debilitaren a la gentil nena, qui, poc a poc, deixà anar el cap sobre'l pit de l'aimant, tancà els ulls y s'adormí ab somriure d'amor.

Ell la deixà en el llit de fullaraca, l'abrigà ab la manta, avivà el foc y la contemplà apassionat. Una goteta de sang purpurina s'escorria front avall de l'amada. Ell l'hauria beguda aquella goteta de sang. Després, extasiat, la mirà una vegada y altra, y al veure a la seva amor tan tranquila, tan confiada, tan sobiranament hermosa, digué ab goig incomparable, infinit:

—Dorm, que jo vetllo per tu; dorm, la meva amor, la meva vida, l'angel blanc dels meus somnis, dorm! Beneida siguis!

PERE CASALS

Tirolesos pels carrers de Munich.

Feu favors a besties...

Aquet dia un subjecte,
 crec foraster,
 va trobar-me a la Rambla
 de Sant Josep,
 y tot dient-me: —Sabria
 algun hotel,
 o restaurant, o fonda
 per' menjar be?—
 vaig comensà a explicarme,
 bastant atent,
 ab aquestes paraules:
 —Una jo'n sé
 que'l tractaran, no ho dubti,
 a cos de rei.
 Fan unes mandonguilles...
 de rechupé,

truites ab botifarra,
 bunyols, bistecs,
 llebra o conill *al ajo*
 y pollastrets
 rostits o be a la llauna
 ab molts bolets,
 arròs de totes classes...
 —Però be, aont es?
 (va preguntarme l'home,
 molt impacient).
 —Ja li diré: a can... Moritz.
 Y ell, el pagès,
 va girarse'm d'esquena,
 dient entre dents:
 —Vagi a enganyà al dimoni...
 Mori's vostè!

CRISPEN TIRIRIN

Ab el cos ple de mistela,
 l'altra nit, al Paralelo,
 insultava als que passaven
 un home bastant ferrenyo.
 Un sereno se li apropa
 y li diu, tot fent el serio:
 —Prou escandol, y seguime.
 —Com s'entén?—replica el bretol.—
 Qui sou vos per detenirme?
 —Jo qui soc? Soc el sereno.
 —Donques jo soc el *nublado*,
 aixís es que no segueixo.

El fart de ranxo d'en Panxo,
 que per res sempre s'enganxa,
 armat ab un clau de ganxo,
 volia punxà an en Sanxo,
 que es un pinxo de la Manxa.
 Y en Sanxo, no gaire motxo,
 li digué:—Prepara el ninxo,
 y ja pots avisà el cotxo...
 Apa... home. No siguis totxo:
 Punxa, Panxo, si ets tan pinxo.

DOLORS MONT

El porter d'un café-cantant.

va dir:—Jo hi passo l'estona,
pro a mi, com a bon marit,
me plau més jugà ab la dòna.

J. ALAMALIV

¡Oh, si't trobés!

De cara encisadora,
de llavis carmesins, dent nacarada,
de boca petiteta y ben formada,
d'ulls grossos, vius y negres, com la mora
que cau de madurada.
De negra y abundosa cabellera,
de cadenciosa veu, de cos flexible,
de pit turgent, esvelta, joganera,
flairosa, exuberant, tendra y sensible,
com flor de primavera.
D'elevats sentiments, graciosa y sana,
de noble cor, glatint d'amor sens treva,
d'ingeni falaguer, senzilla, ufana,
honesto, amant, riallera y sobirana
t'ha somniada ma pensa, aimada meva.

JOBICO

NOTES D'ALEMANYA (Per Brunet)

Conductor de l'ambulancia de Correus.

Epigramatics

En un cantonet de plassa
cinc veïnes, fent burgit,
elogiaven ab trassa
un merit del seu marit.

—El meu es un gran violí.
—El meu un bon clarinet.
—El meu un cornetí... fi.
—El meu un flauta clà y nèt.

Y l'altra, que no té preu
per les feines de la casa,
—Doncs mirin,—va d'ilshi—el meu
toca d'allò més be... l'ase.

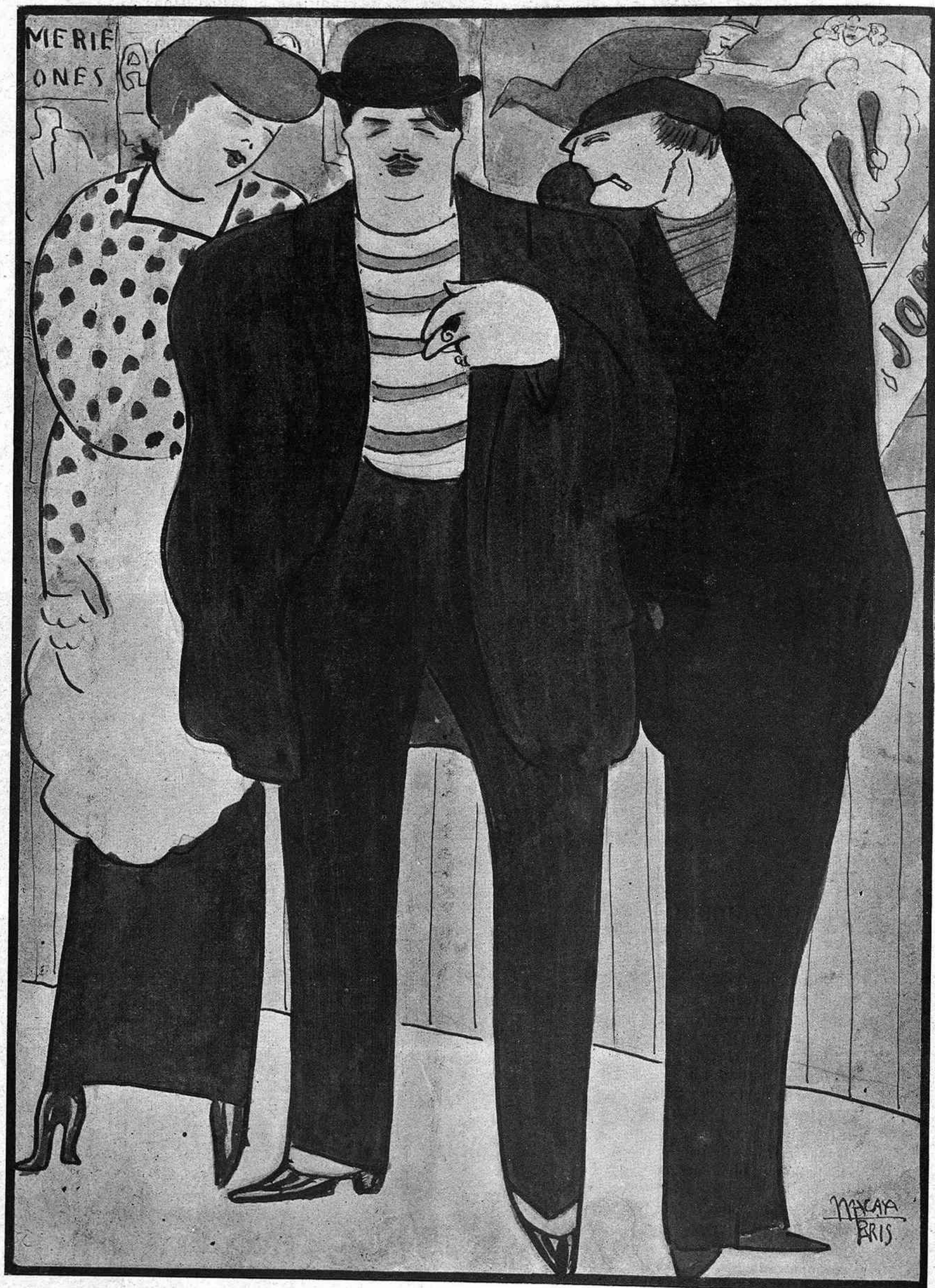
Uns jugadors, bons casats,
que cap d'ells gastar podia,
jugaven, entusiasmat,
a la mona cada dia.

Y un deia:—A mi'm plau jugà
ab en Xarau, el llaunê.—
Y un altre:—A mi ab en Jafà,
puig juga d'allò més be.—

Mes un de molt divertit

Un cotxer de Berlin.

APACHES (Per Macaya.)

—Avui se'n ve ab mí, perquè sí..., perquè ella sab apreciar les diferencies.
—Diferencies?... Ah, ja sé què vols dir... Que jo soc un guapo valent y tu no passes de ser un «valent» guapo!...

L'HORA BAIXA

Ab el cap sobre la taula plorà llarga estona. Les llàgrimes, abundantes y tebies, calaren la seda de les mànigues, les belles puntes; lliscaren per la satinada pell de ses munyques y caigueren, a la fi, posantse, com gotes de rosada, damunt les exòtiques flors del tablero de laca. Quan s'aixecà tenia les parpelles inflades, les nines encara humides, en desordre els rissos del front. Fondos sospirs marcavenli el pit y una punxada vivíssima li mortificava els polsos ab un fort dolor. Mullà una tovallola ab aigua fresca y se la passà per la cara. Després, ab una mica d'aigua de Colonia, se fregà el front. Encara que'l dolor seguia, aquesta fresca la retornà quelcom. Obrí la finestra y's repenjà, llanguida, en el marc.

Moria la tarda. El sol, proxim a l'horitzó, els seus raigs sense forsa ja, s'acomentava en perllongar l'ombra dels troncs sobre l'arena del jardí. Damunt l'arena, baix la carícia suau d'aquesta mica de sol, un gat negre dormia entremitg de les potes d'un danès. Amagada entre les branques d'un taronger, una cadenera cantava; dos moixons se disputaven, en l'herba, una molla de pa, y el doll del brollador entonava la cansó de l'hora, al caure desgranantse al peu de la font.

El gemec d'una porta a l'obrirse li feu tombar la cara. Era la vella dida, que entrava poc a poc. Poc a poc s'apropà a la finestra.

—Però encara... encara estem així?

Ella no contestà; plegà, abatuda, ses mans, y una altra vegada sos ulls s'ompliren de llàgrimes.

—Vaja, per Deu, no siguis així. No hi ha motiu pera que't disgustis d'aquesta manera... Qui sab, encara... Potser quan aquest home conegui ta situació...

Ella responia movent el cap.

—No, no... Es molt ric. Ja vas sentir lo que'm digueren ahir. Es lo suficient ric pera permetre's el luxe de pagar sos desitjos, per cars que siguin. Està decidit a quedarse ab la masia, costi lo que costi. Donarà per ella tot lo que li demanin.

—Li vas escriure?

—Sí.

—Y no ha vingut?

—No; ni vindrà. Per què vols que vingui? S'entendrà ab el meu marit.

—Però ton marit...

—Mon marit!... Mon marit, en quant vegi que es negoci...

—Vas fer molt mal fet en no rebre'l l'altra tarda.

—Jo què sabial! Vareig creure que lo de la masia era un pretext. Me vareig pensar que lo que pretenia era... Y no. Es la casa, solament la casa lo que ell vol. Sortosament jo'l tinc sense cuidado...

—Però ell no coneix ta situació. Ell no sab les raons que t'obliguen a viure aquí... Quan avui li hagin dit...

—Què n'ha de fer de mi aquest home? Quin interès pot tenir per mi, si no'm coneix, si no sab qui soc? Y encara que ho sàpigal! Serà un home com tots: groller, dèspota, brutal, egoista.

—Dòna, qui sab!

—Tots són iguals, tots, tots.

Y, com dominada per un record, se tapà la cara ab les mans y's deixà caure altra vegada sobre'l marc de la finestra. La vella dida se la mirà compassiva, y sortí lentament murmurant, entre un sospir, un: "Tot sia per Deu!"

Oh, els homes, els homes! Quin odi, quin despreci, quina repugnancia, quin fastic li inspiraven tots, tots, tots! Per ells havia estat desgraciada, de nena, de jove, de dòna, tota la vida, sempre! Nena, sos germans li prenien les joguines, se divertien martiritzantla, fentla plorar. Jove, conegué en la llar ses baixeses, sos vicis, ses immoralitats, ses absències nocturnes, ses exigències de diner, ses converses obscenes, la persecució constant de minyones, els atacs en els corredors, els assalts de les cambres, un desbordament de passions immondes, un desentrè de desitjos barroers... Dòna, se casà sense amor. Freda, insensible, no trobà en els braços del seu marit més que sensacions desagradables... De sa efimera vida conjugal no conservava més que un record dol: els dos ultims mesos d'embras. Quines ilusions, quines esperances y quines realitats més dolces! Son marit la mimava, l'atenia, carinyós y sollicit, com a una nena malalta, atent a sos menors desitjos, a sos capritxos insignificants; mentres ella, quasi inutil, assistia a la confecció de la panereta de llassos rosa: les camisetes de batista, les gorres de puntes, els bolquers de fil, les mantellines brodades. Després, una cosa horrible, horrorosa, brutal. El nen mort, l'operació sangnanta, la lluita despietada de la mort y la vida, y, com conseqüència, una revelació més horrible encara: l'assassinat en flor de tota esperança, l'implacable notificació d'una sentència: l'adeu definitiu a l'amor.

Després... lo inevitable. El marit buscant fóra de la llar lo que la llar no tenia; discretament al principi, pretextant obligacions imaginaries; després en cru, sense pudor, devegades fins a la mateixa casa. Y ella, la malalta, la inutil, l'infecunda, l'esteril, havia d'abaixar el cap, consentir y callar.

Y arribà un jorn en que no pogué més, y fugí de son marit, y se n'anà a buscar el consol de ses penes en l'aturdiment dels viatges, en l'emoció de lo desconegut, de lo nou. Y a tot arreu trobà lo mateix: homes brutals que l'assetjaren sens descans ab les mateixes proposicions, ab identic fi. Tots eren iguals, tots, tots. No concebien l'amor més que sota la forma estúpida del goig selvatge.

Allavors, com d'un ultim redós, se recordà de la masia, la vella masia de parets patriarcals, blanca, neta, sumptuosa de majestat en mitg de l'extensa verdor de camps y vinyes, acotxada de sendiment per les dues fileres d'alzines que s'allargaven fins al seu peu, ab el rellotge de sol damunt la portalada gòtica, aquell rellotge de sol que senyalava les hores silenciosament, que feia passar els dies sense notes inarmoniques, com si s'hagués avesat a la quietut retornadora de la casa. Y quan en ella vivia tranquila, aconsolada, oblidada del món, vetaquí que un desconegut venia, dèspota, brutal, egoista, a voler trèurela, a llansarla d'allí, pera exposarla altra vegada als desitjos insans dels homes. Ah, els homes, els homes!

Soroll de passos la feu incorporar, y tombà, espantada, el cap.

—Com?... Es vostè?

Era ell. Avansava lentament, torbat, indecís...

—Senyora, perdoni'm. Comprènc la mala estona que indubtablement li he fet passar, però li prego que'm perdoni... Jo no sabia... Jo no podia mai suposar...

—Li han dit?

—Sí; sí, senyora.

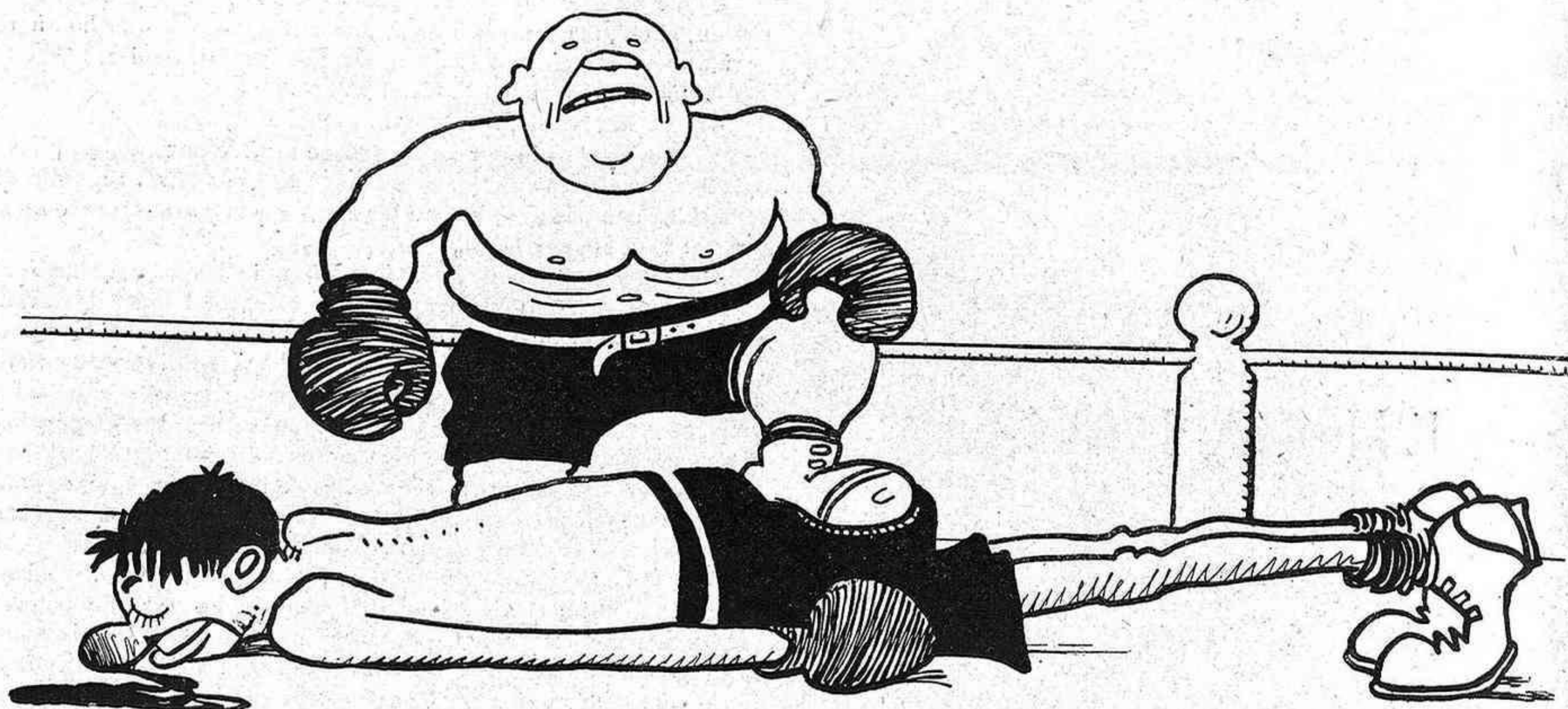
—Y...

—Ah, per Deu!... No'n parlem; renunció a la compra...

—De veres? Oh, gracies, gracies!

Els ulls se li obriren, plens d'agraiment. Y en la mitja claror de l'hora baixa, un raig de confiança alleugerí les ombres d'aquella vida.

ARTUR GAS BELENGUER

BOXEJADORS (Per *Picarol*.)

— Qui es que diu que'l cop no ha sigut legal?... Que baixi, aquest senyor, y tindrè l'honor de demostrarli la «legalitat» pràcticament.

Les fortaleses aèries

— ¡Quin burgit més paorós
an el món se li prepara
ab la febre que hi ha ara
de l'aeroplà... Es horrorós!...

Tant y tant se perfeccionen
aquets moderns aparatos
que daran bons y mals ratos
a tots els que s'hi aficionen.

Es ben segur que en la Ciència,
que inspira seriosos plans,
això dels nous aeroplans
es lo de més transcendència.

Al revés de les marítimes
y del gran teixit de fèrries
totes les vies aèries
per tothom seran legítimes,

y's podrà, sense extorsions,
sense fatiga ni pena,
sense obstacles de cap mena,
volà en totes direccions,

ja que, ben mirat, a dalt
la propietat no es privada,
sinó que es, tota plegada,
del domini universal;

y si els tècnics no menteixen,
tant alemanys com francesos,
seguint, com qui diu, encesos
els entusiasmes, tant creixen

les aficions a dar vols
per l'immens y lliure espai
que, sens dubte, darà esglai
lo contemplar els estols

que's veuran, com d'estornells,
d'aeroplans espantosos,
plens de canons monstruosos,
com formidables castells

els que, a l'estallà una guerra,
horripilant y sagnanta
fins faran, pensarho espanta,
tremolar, junts, cel y terra.

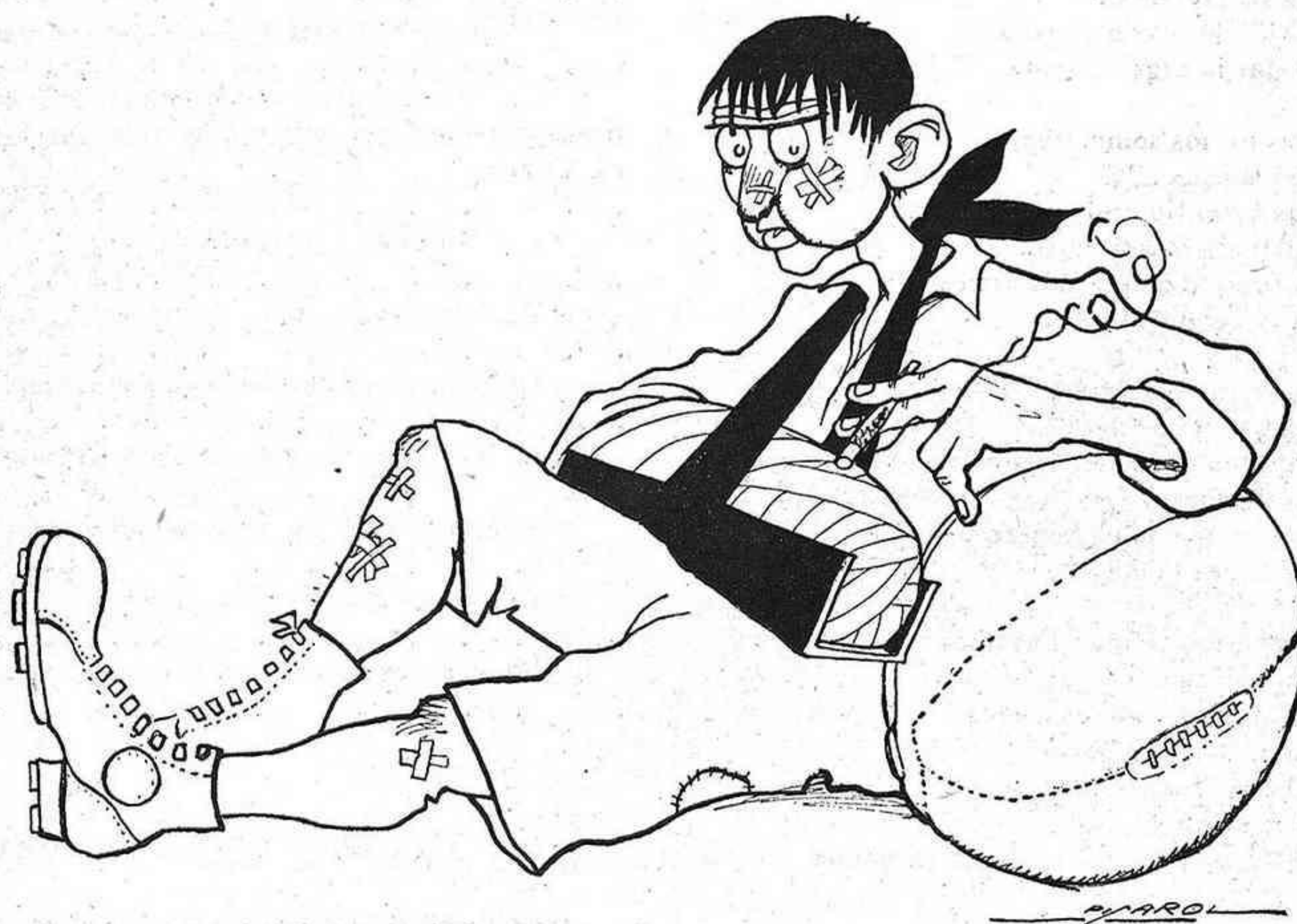
Com que soc impressionable
y al propi temps tafaner...
¿me vol dir, senyor Janer,
vostè que es atent, amable,

intelligent y erudit,
en el ram d'inginyeria
y en el d'aerometria,
si es possible lo que he dit?...

— Si t'haig de parlà ab franquesa
y ab tota sinceritat
jo no hi veig seguretat
absoluta en tal empresa;

y no crec n'obtinguin gaire
ni els francesos ni alemanys,
perquè això, d'aquí a mil anys
serà encar... *castells en l'aire*.

AGUILETA

EL LEMA DELS "SPORTMEN" (Per Picarol.)

• Fuerza... Salud... Belleza. •

Oda prosaica

LEMA: *Muses de carn.*

I

Mares, mares redemptores
qui sofriu per vostres fills,
que són sanc de la sanc vostra,
que'ls guardeu de tots perills:
Sou l'essència de la vida.
De l'amor sou els espills.

Que hi ha al món com una mare
qui no més sab d'estimar?
Quin amor incomparable
pot al vostre superar?
Quina forsa vos anima?
D'ont treieu vostre besar?

Oh vosaltres, nobles mares
qui mireu vers l'infinit
y porteu, en vostres brassos,
el fruit sant d'un goig finit
y li dèu, ab alegria,
el doll d'or del vostre pit!

Hi ha en vosaltres tal essència
de bellesa espiritual,
hi ha en vosaltres tanta vida,
tal estima maternal,
que sou santes en la terra
quan guarriu al fill malalt.

Sou les Muses palpitantes
de la vera inspiració.

Sou empori de poesia;
més n'hi ha en la vostra unció
que en l'imatge d'Afrodita
y altres Deues tot ficció.

Oh poetes fantasistes!
Oblideu, per un instant,
les belleses mitològiques
y guardeu un ritme, un cant,
per la mare dolorosa
qui du als brassos un infant!

II

Mare jove qui treballes
pera'l fill, qui es tot candor,
y somnies, en tes penes,
un pervindre d'esplendor.
Si be ets pobre, ets opulenta:
el tresor tens de l'amor.

Oh tu, mare adolorida
per la perdua d'un fill ros!
Què hi ha al món, fatal, que causi
un penar més dolorós?
Mai ton plor incomparable
ab cap altre s'ha confós.

Què es que alegre ton bell rostre,
ton bell rostre immaculat?
Per què't sents felís, oh mare!
aquet jorn per tu oblidat?
Es que'l fill de tes entranyes
pare y mare ja ha cridat.

Per què crides, mare augusta,
a l'espòs qui ve amatent?

Per què vessa la teva ànima
d'una joia resplendent?
Es que al fill de tes entranyes
li ha esclatat ja alguna dent.

Y tu rius ab sos somriures,
y tu plores ab sos ulls.
Vella't fas veientlo creixer
y aromantli els rossos rulls.
Ahl que prompte el qui tant aimes
t'omplirà el camí d'esculls!

Fruirà, de tu oblidantse,
de la vida que li has dat.
Sord serà a tos precis dolcissims,
faras tu sa voluntat
y altre amor, que no el de mare,
el seu cor haurà inundat.

Si a cap blanc, oh mare! arribes
isolada en un recó,
busca els brassos d'altres mares
y foneuse en un petó...
Per vosaltres ja'ls poetes
trenaran una cansó.

JOAN REDONDO

HORA MATINAL

Després d'un diumenge tan ben aprofitat, aquesta mitja nit tindria d'esser, pera mi, de repòs.

M'he tirat al llit, y vetaquí que, en comptes d'adormirme, ha comensat el meu enteniment a donar voltes...

Percebeixo clarament els sorolls del carrer. Sento caure les hores, que mai com ara m'havien semblat passar tan depressa... Arriben a les meves orelles les veus dels vianants... L'estrepit de portes que s'obren y's tanquen...

Com vola el temps! Y el pensament ab quina velocitat caminal!

En un no-res s'han agombolat al meu magí mils y mils d'idees que la quietut de la cambra, els nirvis revoltats y la fosca de la nit me presenten com planeres, malgrat la seva manifesta inverosimilitut.

Aquet pensar seguidament me deixa las, aplanat; tot jo'm sento com si sortís de la més pesanta de les feines... Demà no podré valdre'm.

Ba... ba... M'also del llit. Altre cop encenc el llum, y prenc seient davant la taula d'escriure...

Un llibre... un altre... Llegir! Qui està per llegir en aquesta situació y en aquestes hores?... Escriure?... De feina a escriure prou ne tinc, però ja al ficarme al llit m'he fet el proposit de no agafar la ploma fins demà.

Al carrer ja no hi ha tan burgit. El sorolls han anat disminuint de mica en mica. Per l'obertura dels finestrons mitg closos m'arriba no més el cant escalonat d'un gall llunyà, el més matiner, y el ric-ric amoinós d'aquet grill que fa hores y hores que dura y que deù posar per aquí a la vora...

El dia s'apropa. Aquet es l'unic moment de silenci en aquet barri del botavant; l'hora curta que marca el parèntesis que separa un dia de l'altre. Llevat del cant d'aquet gall y el ric-ric del grill, res torba la quietut d'aquesta hora solemne, matinal.

A poques passes d'ont jo'm trobo reposen els meus fillets. Si tingués els finestrons ben ajustats sentiria desde la taula el seu pantejar acompasat.

Vaig a dedicarlos aquesta estona. Vaig a ferme compte de que parlo ab ells, tot reproduint un dialeg, que no per esser cada dia el mateix, deixo de descobrir en les seves esparses nous y més fondos encants, a mida que entre tots l'anem repetint.

—Vina aquí, tu, Octavi. Y tu, Victor. Y tu també, Avelí.

—Aixís, tots tres damunt les meves cuixes.

—Tu, Octavi, nerviós y rondinaire, comensa a estar quiet, y pren paciència, que ells també volen estarhi a la falda del papa, oi, Victor?

—Sí, y tu també, *nen petit*.

—Aixís, tots a la una.

—Què es aquesta historia que'm contes, Victor estimat?

—Sí, home, sí; no fassis aquesta cantarella.

—Tu has tocat les plumes del papa, *nen petit*?

—Doncs per què ho dius, Victor?

—T'has arrossegat per terra y has fet enfadar a la *mama*?

UNA ESCULPTURA (Per Rafel Atché.)

Al aguait.

—Tu, Octavi, vindras ab mi aquesta tarda.

—Tu, Victor, ja vindras un altre dia. No sabs que sempre t'encantes y ensopegues?

—Sí, tu també, *nen petit*.

—Tots plegats.

—Allà ont volgueu.

—Ho comprarem tot.

—Un llapis, sí...

—Y un carril ab corda.

—Y un monoplà.

—Y un tramvia. Lo que vulguis.

—No vols venir tu?

—Per què?

—Ja sabs que'l *papa* t'ensenya totes les coses y t'ho explica tot.

—Tu ja ets grandet y tens de venir ab mi.

—Ja tindries de saber de lletra. Llegiries els retols, y m'estalviaries molta feina.

—Be hi tens prou afició als ditxosos barcos!

—Sí, home, sí... Ab la barqueta, ab la *golondrina*, ab el vapor, ab lo que vulguis.

—Ja hi anirem ab el carril.

—També. Tot ho acabes anant a menjar.

—Y tu què vols, *nen petit*?

—Lo que tinguin els nens?... Be, home, be.

—Ja sé que tu, Victor, estas no més pels llapis y els papers.

—A la Plassa Real? Conformes.

—M'hi ensenyaras? Corrent.

Octavi preguntador y inquiet; Victor pacífic, rampellut a voltes; Avellí sorrut y maliciós, com persona experimentada... Com el *papa* vos estima a tots! Com el preocupa el vostre avenir incert! Contemplantvos se li guareixen les ferides del cor; la vostra companyia l'aconsola de totes les decepcions; els cabells que blanquegen la seva joventut diuen ben clar l'amor que vos porta, lo que, pensant en vosaltres, sofreix de nit y dia, y l'esfors sobrehumà que pera sostenirvos realisa.

Vull fervos forsa petons a tots. Aixís.

Quin goig poderlos rebre de les vostres boques innocentes!
Tornemhi.

Y tu, dòna estimada, que ab ells m'has donat una segona vida, apropa't també, que vull tornar a besarte.

JOSEP ARTÍS

—Entre'ls «tumobils» y els catres voladors... ara sí que serà qüestió de plegar!

COMENTANT LO DEL NUMANCIA (Per J. Pellicer Montseny.)

—Aleshores del Callao l'hauria volgut veure an aquet xerraire de Canalejas!

DEL COR

I

Al llibre dels meus records
hi sou en primera plana;
hi sou vestida de blanc,
riallera y enjogassada.
Hi sou en matins d'istiu,
tota alegre y tota franca,
caminant lleugerament
per la vila assolejada.
Hi sou en tardes de sol,
passejant pel mitg la plana
ab amigues de braset
o al carrer ballant sardanes.
Hi sou en nits estivals,
—nits que ara'm semblen somniades—
sota els arbres del jardí
mirant la lluna enriolada,
que ab llenguatge encisador
us deia coses estranyes
parlantvos potser de mi,
que part de fòra esperava.

Hi sou quan sortieu Vos,
com de costum, tota blanca
y quan, sense dirnos res,
primerament ens besavem.
Hi sou parlantme baixet
de promeses y esperances,
hi sou donantme l'adeu
y besantme altra vegada.

Hi sou rient davant la gent
y plorant dintre la cambra.

Hi sou llegint versos meus,
trossos de dolor de l'ànima,
que Vos llegieu plorant
y jo els escrivia ab llàgrimes.

II

Sent lluny com soc be us ho puc dir
que tot m'anyoro;
be us ho puc dir sense enrogir
que a voltes ploro.

Ara que'l Maig per tot floreix
sempre deliro;
la vostra imatge s'apareix
per tot ont miro.

Us veig riallera en la blavô
de nits serenes;
us veig al mar feta cansó
entre sirenes.

Y us veig als parcs assoleiats
boi cullint roses,
y us veig en totes les ciutats
que trobo hermoses.

Sou a tot'hora al costat meu
com ombra pia,
que si algun cop us allunyeu
fug l'alegria.

Sou sols un somni y un record
que ab mi fa via;
sou una estrofa y un acord
sou .. poesia.

EMILI SALETA Y LLORENS

Vilaxorca

QUASI BALADA

Té records de Moreria
Vilaxorca en sos palaus;
com una blanca coloma
caiguda al mitg del sorral,
les ones la petonegen,
les ones d'aquet mar blau
que arreu li canta amoretes
y li envia els bells encants
per gosar junts dolces joies,
per sufrir junts greus pesars.

Mes els fills de Vilaxorca
no l'entenen a la mar,
no els escolten els seus ritmes
cadenciosos y eternals,
ni entenen d'ella els poemes
que'n té tants pera cantar.

Els records de Moreria
fan estada en els palaus
d'aquells fills de Vilaxorca,
dels senyors semi-feudals
que's barallen y's denigren
per luxes y vanitats.

La mala fe es sa gran mestra,
no saben què es ser lleal
y desconeixen l'altruisme
dels cors nobles y els cors grans.

Tots estimen el seu poble
y per ell volen la pau,
aquella pau benefactora,
aquell goig y benestar
que les ones llevantines
espandeixen pel sorral
de la platja riallera
ab sos ritmes eternals
y ab veus esperansadores
d'un sol de felicitat.

Aquells fills de Vilaxorca,
els senyors semi-feudals
que recorden Moreria
per l'amor que'ls fa lluitar
no les veuen les onades,
no l'entenen el seu cant,
ni capeixen les veus nobles
que hi ha enmitg dels seus semblants.

Per' xò arreu, fruit de sa tasca,
els senyors semi-feudals
que's barallen y's denigren
per luxes y vanitats,
sobre'ls fills de Vilaxorca,
com exhalació vibrant,
boi cercant pau redemptora,
troben vents de tempestat.

Y conten que Vilaxorca
com un estigma fatal,
té escrita en signes profetics
sa eterna infeconditat.

JOAN B. ALEMANY Y BORRÁS

Però, mamà!... No's posi a apedassar mitjons, ara!... ¿Què diran els banyistes?

—Deixa'ls estar, els banyistes. Quan ells venen aquí a pendre aigües, senyal que també's volen «apedassar» alguna cosa.

—Per anar al manantial y no trobarhi cap «mosquit», tant se val quedar-se a Barcelona y bèurela embotellada.

Clam de despit

El despit m'ha cegat!... Ab traidora vilesa
ma passió per tu he vist humiliada, escarnida.

Tu, la fada gentil que encisava ma vida!

Tu, a qui vaig adorar lo mateix que a una deesa!

Jo't creia com un nen. Y era engany ta dolcesa,
ton somris era fals, tos juraments, mentida.

Del despreci crudel al sentir la ferida

he vist ton cor pervers en tota sa nuesa.

T'aborreixol... Si el fat, cap a tu en ta fi'm porta

y entre quatre blandons t'aribo a veure morta,

el vel t'arrencaré del rostre, y dels agravis

que al més sant dels amors has fet en remembransa,

ab sàtira insolent sortirà dels meus llavis

l'oració funeral de ma folla venjansa.

JOAQUIM M.^a DE ARCE

Quid-pro-quo

En cert poble de montanya,

del qual no recordo el nom,

rifen una hermosa ovella

al ser la festa major,

donantse el cas—cosa rara!—

de que un any tingués la sort

de treure la mansa bestia

un pagès que's deia Llop;

y així's feu practic el ditxo,

molt corrent entre pastors,

de que: "Sol la millò ovella

sempre emportàrsela el llop".

S. BRUGUÉS BERTA

Mutasim y el cèlebre cantaire Ishaq

Damasc, joia mussulmana, convertida ab els acaronaments de les aigües del Bardines en pomell de flors de la Siria, superba y ensomniada estansa del sobirà, qui a la vegada ho era dels reialmes de l'Egipte, s'amarava de sang ab una mai estroncada brega, promoguda per l'entercament y el mal geni del califa Mutasim. —¡Que alabat sigui Alà, y la salut caigui sobre vosaltres que m'escolteu, y ab la misericordia y la benedicció per l'eternitat!— Home de poc tracte, sorrut, passava hores y més hores ab quefers religiosos, remugant sempre venjances pera enjagarles entre cap y coll del primer que, a son entendre, s'esgairava del credo musulmà.

Un dia, un dia que'ls esquarteraments dels forasters rebecs en acatar la fe mussulmana havien ben esquitxat de sang els portals que donaven entrada a la princesa de les ciutats orientals, a la dels ulls de les terres del Suristan, el primer paradís dels quatre de l'Orient, com li canten, alabantla, els poetes, li esdevingué una pensada que li mossegava l'ànima. Per més que s'hi esforçava no conseguí oblidarla, com tampoc els grassos petons ni la carn flonja de l'eixam de dònnes que mantenia lograren difumarli. Lo mateix que un clau clavat entranyes endintre, el punyia ab un rau-rau aclaparador. Va ser aleshores que manà cercar al cèlebre jueu, cantaire y home de saber, Ishaq, qui esmersava sa veu y la seva sabiesa en les encontrades que encaixonen el Nil.

Una vegada en el palau del Califa, aquest, donantli una prova d'admiració, va ferlo seure a vora seu, y, ab el to manyac y de galana persona, cosa en ell no acostumada, li va dir:

—Fins aquí m'ha arribat la teva anomenada d'home saberut; tothom t'anomena pel sabi. No es sols la teva hermosa veu, que encanta a la gent dels meus reialmes, sinó els teus grans coneixements en tota mena de ciències, y principalment en lo que's refereix a coses divines. Ara be: com t'expliques que'ls homes ens matem per tres idees, per tres religions: la jueva, la cristiana y la mussulmana? Al meu entendre no n'hi pot haver sinó una de millor y única veritable. Tu segueixes la primera, jo la última, y emperaires de molt nom, la cristiana, que en l'ordre del temps ve a ser entre-mitg de les nostres. Home com tu, tan sabi, no segueixes, sens motius fundats, les creencies que per l'atzar de naixensa reberes. Digue'm les teves raons sense temensa, sincerament, y ab una confiança d'un ver amic, que, per Alà, qui'ns dongui molts anys de vida y mosses tendres, embascades d'amor, tens l'amistat meva y tot el respecte per les teves virtuts y gran saber.

Ishaq s'atreu a aixecar sa mirada dolça y flamejant, y, al remoure son cos encarcerat escoltant al sobirà, se li escapà quelcom d'una flaira que nuava el cor ab un lligam de simpàtica atracció, y, mitg afinat, digué:

—Oh amo de ma vida y de mon reialme!—y va fer ab el cap una grossa reverencia en senyal d'agraït y d'acatament,—la qüestió que us digneu proposarme es hermosa y té gran importancia. Permeteume, senyor, que us conti un conte abans de contestarvos d'una manera satisfactoria.

Hi assentí el califa, y el jueu s'explicà com segueix:

—N'era al temps de l'antigor, y a les nostres terres de l'Orient hi vivia un home possessor de cert anell, d'una bellesa y d'un valor que no tenia preu. Anava adornat d'una esmeralda y llensava milers d'espurnes de brillantor, y al seu dueny li donava la virtut misteriosa de ferlo agradable a Deu y als homes. Per això l'amo felís de l'anell mai se'l treia del dit, y cap extranyesa té que procurés conservar-lo eternament entre'ls de la seva propia familia. Y heusaquí com s'ho va arreglar.

Va deixar l'anell al fill preferit, y a la vegada el nomenà en son testament hereu, ab la condició que'l seu successor deixaria igualment son preciós tresor al fill més volgut. D'aquesta manera passà l'anell de pares a fills. Y succeí que un dels possessors tingué tres fills. Els tres eren plens de virtuts, carinyosos, molt obedients, y per això a tots els estimava ab igual afecte. No volgueu saber les angunies que passà l'home quan, ja vell y veientse la mort a sobre, s'hagué de decidir; no sabia a qui donar l'anell: sos més vius desitjos eren de que'ls tres quedessin acontentats. Després de molt rumiarho va anar d'amagat a casa d'un argenter, home entès en

coses del seu art, y li pregà li fes altres dos anells completament iguals al que ja posseïa.

L'argenter ne complí l'encarrec ab aital destresa, que al portar els tres anells al vell, aquet no va saber distingir quins eren els falsos y quin n'era el veritable. No volgueu saber de content si n'estava, y cridant a soles a cada un dels seus fills, els beneí y els donà un anell, y més tard se va morir. ¡Que Alà n'hagi acullit la seva ànima!

Y califa y cantaire encorvaren el seu cos en senyal d'acatament.

Ishaq seguí dient:

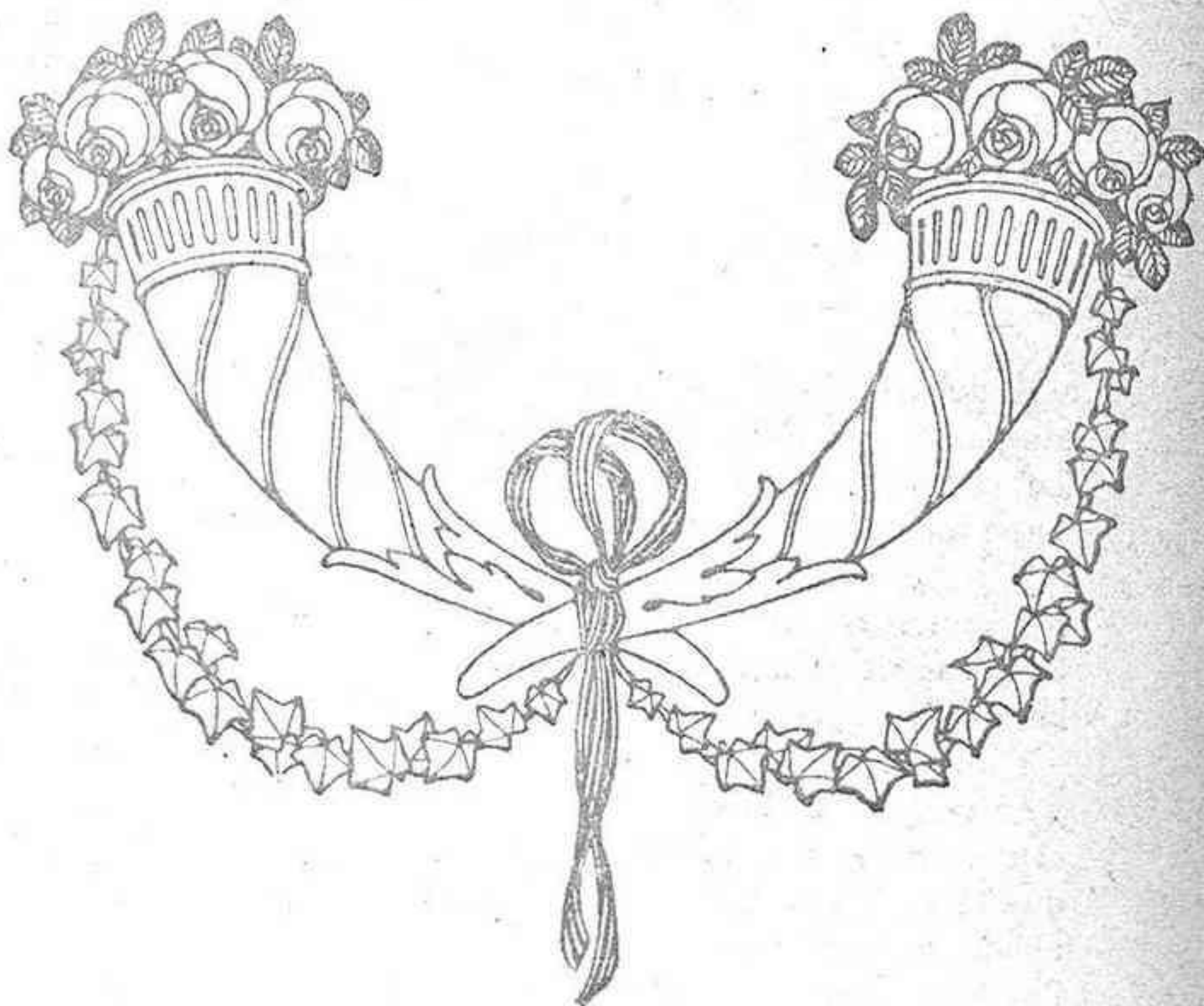
—Tant bon punt signé enterrat el pare, els nois, oh califa! ja us ho deveu pensar les batusses que tingueren. Quiscún d'ells pretenia tenir l'anell veritable. Cansats de barallarse, ho posaren a mans de la justicia. Ja davant del jutge, juraven que havien rebut l'anell verdader. El jutge, en assumpte d'aital faisó, s marejava y no sabia com manegarsho. Va, primer, mirarse'ls ab la més gran sollicitut; els feu revisar, després, per homes entesos y experimentats, y com els anells ho eren tant, de semblants, ni els homes més aixerits, ni els argenters més practics y llestos en el seu ofici pogueren distingir el verdader.

Y va dir als tres fills:

Vosaltres afirmeu y sosteniu que'l verdader anell té la virtut miraculosa de fer agradable davant de Deu y dels homes al qui el posseeixi. Doncs, mireu com ho tinc resolt: Penseu que cada hu de vosaltres el porta, l'anell verdader; proveu, ab la vostra manera d'obrar, ab vostra dolcesa, ab vostra bondat, ab vostre amor al proxim y vostra sumissió a la voluntat de Deu, com l'anell exerceix son poder misteriós sobre vosaltres y sobre'ls vostres nets, y per d'aquí a cent mil anys cito als vostres descendents davant d'aquet jutjat. Aleshores hi haurà un altre jutge més sabi que jo, y ell, segons les vostres obres, farà la sentència definitiva.

El califa, que restà ab molta atenció sempre, compregué el sentit del conte. Se'n quedà alguns moments regirat y neguitós. Qualque llàgrima vergonyosa rodolava dificultosament per sa cara morena y sorruda: recordava les víctimes de la seva intransigencia. Desseguida's refé, y agrai y recompensà ab molta esplendidesa a Ishaq, y des d'allavors, jutjant als demés no per ses idees, sinó per sa manera de portarse, s convertí en un califa amable, y a més d'amable, benevol ab tots els homes, pensessin com volguessin.

J. VIDAL Y JUMBERT

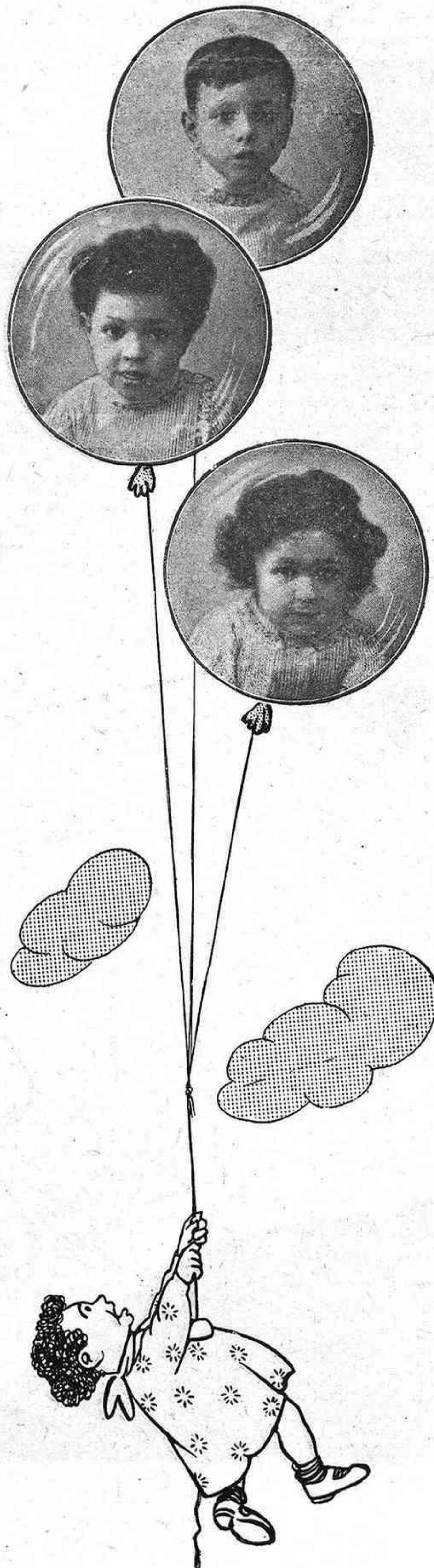
VILAMICÓ

Som a la vigilia
de festa major
del pintoresc poble
de Vilamicó.
Si els uns no treballen,
els altres tampoc;
si els uns badoquegen,
els altres fan l'ós
passejant a l'ombra
o al batent del sol.
Y arriben els carros
ab tot l'enrenou
de caixes y cordes,
pals drets y pals torts,
y draps bruts de totes
mides y colors,
ab altres *adornos*
carregats de pols.

L'armatosta puja;
l'envelat fa goig
de mirà y de veure
com s'enfila airós
davant del casino
dels quatre senyors
més rics y més sabis
de la població.
La canalla hi juga;
fins els grandassots
hi entren, lluquen, baden,
com qui veu visions,
y ab respecte el miren
els del ronyó clos,
els pares dels pobres
de Vilamicó.

Si a Deu plau bon dia
que farà bon sol,
demà s'ha de veure
sarau dels millors;
a duro l'entrada,
y l'obligació
de portà sabates
tots els balladors;
programa a... la moda
com no's veu enlloc:
walg, americana,
polka, rigodon,
llancers, mazurka,
schotisc, cake-walk, (1)
garrotín, machicha
bóston y galop...
Llàstima que'l mestre
de Vilamicó
se'n dongui de menos
y balli tot soll!

Ja són aquí els musics,
trempats y xirois,
ab totes les armes
de moure soroll.
Van a competencia
cornetí y fiscorn
respecte a qui bufa
y espinga més fort.
Al caure la tarda,

no be el sol se pon,
vinga la passada
per la població,
motets y completes,
lletrilles y goigs
y grans serenates
a casa el Rector,
a casa del Batlle,
del Jutge y de tots
els que més figuren
a Vilamicó.

Tot just l'alba apunta,
que un seguit de trons
ressona per l'ambit
de la població.
Tritllen les campanes
en alegres sòns
fins que'l sol esbomba
llambregades d'or.
Y al punt l'hora arriba
de missa major,
a corrua feta
surten els minyons
ab les noies maques
com un pom de flors,
dret a la Parroquia
de Vilamicó.
També allà acudeixen
tots els grans senyors,
els mentors del poble,
els més fins y bons
quals virtuts y merits
pregona tothom.

La xaranga sòna,
cornetí y fiscorn
en concurs artistic
criden qui més pot.
De casa la vila
surt un gran estol
de bailets cridaires
y destorbadors;
la cobla refila
tot d'una més fort...
Es l'hora solemne
dels vilamicons!

Quin goig fa l'Arcalde,
gras com un toixó,
ab les calces noves
y ab jupa y tarot!
Ab quin garbo el Jutge,
que'l segueix de prop,
porta la mangala
sarrellada d'or!
Quin posat més digne
tots els regidors
ab llurs xarpes verdes
y habillats de nou!
També el secretari,
mangonejador
que... té lleis y articles
per vendre a l'engròs,
llueix sa importancia
de brau filosof;
y el nunci, darrera
del docte escamot,
clou la... comitiva,
magre, mut y moix.

Tornant de l'iglesia,

(1) Keke uóc.

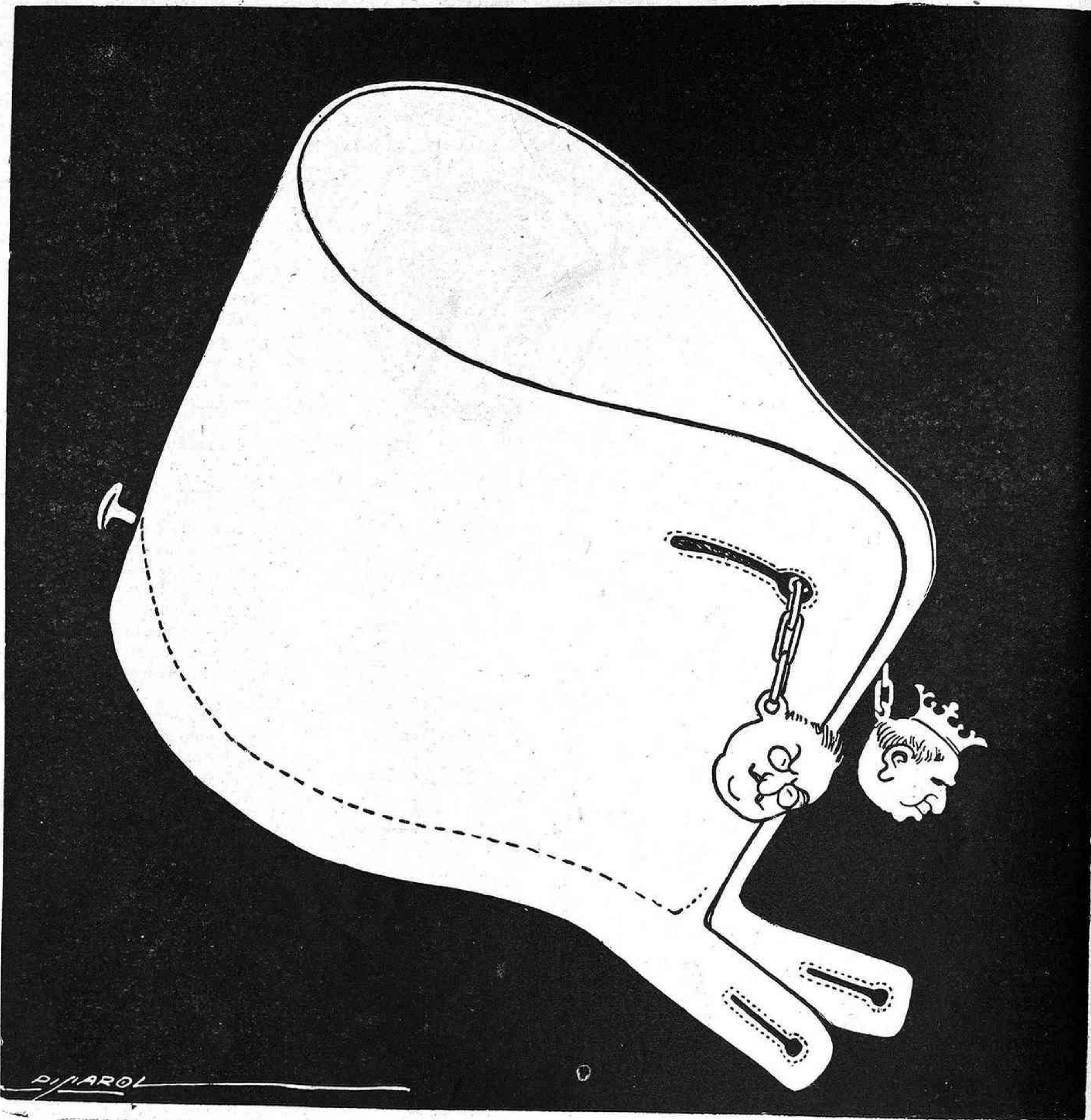
Jesús, quin borboll!
Quan el poble crida,
raó o no raó,
cal donarli sempre
tot allò que vol.
Vinga contradansa,
ballet, tirabou,
sardana per ultim
y... a la garba, nois,
que qui no la volta,

ab cama y pit bons
y sang catalana,
pot dirse fill bort
de la mare terra
que'ns aguanta a tots!

Finides les balles,
quin cambi, senyors!
El sol, que lluia
tan esplendorós,

s'amaga darrera
les boires de plom.
Ronca el vent indomit,
brama el tro furiós,
els llamps reparteixen
olimpics fulgors
y a barrals la pluja
tomba del cel fosc,
fins que la nit negra
n'ha engolida prou.

UNA PRENDA DE LA PUBILLA (Per *Picarol*.)

Ab el parell de «gemelos»
que tenen aquí a la vista...
I pobre puny de Barcelona
no dura ni quatre dies!

L'envelat, per portes,
 tot malmès y xop.
 Renegant els musics
 com uns oriols
 perquè'ls individuus
 de la comissió
 tracten de pagarlos
 ab bones raons.
 L'amo de les fustes
 y altres enrenous
 reclama que'l paguin
 a crits y esvalots,
 y en nom dels deus jura
 que ho matarà tot
 si el Jutge no hi posa
 remei dintre poc.
 Els dignes, amables
 y esplendids senyors
 que donen al poble
 de Vilamicó
 virtuts, llum y ciencia,
 per ara, tots bons.

J. BAUCELLS PRAT

**

La dels rinxols de fils d'or,
 la del clotet a les galtes,
 la dels ulls de blau de cel,
 la de les dentetes blanques...

Per què'm mires fit a fit?
 Per què'm somrius quan me parles?
 Per què cada volta dons
 més dolcesa a tes paraules?

No sé si't befes de mi
 o si t'has enamorada
 de qui't parla per sè atent,
 puig ma criansa així ho mana.

Diga'm prompte què es això,
 treume aquet dubte que'm mata,
 no vulgues ferirla més
 ma pobre ànima malalta.

Si es que'm vols, ser teu no puc,
 que mon cor ja es tot d'una altra,
 malgrat fê anys que menyspreuà
 l'amor que li servo encara.

Y si es befa ton mirar,
 ton somris y tes paraules,
 riu forsa, fins a desdir;
 t'ho perdono ab tota l'ànima!

JOSEPH FERRÉ Y ROIG

La flor pretenciosa

En un jardí que hi ha davant de casa
 hi va neixre una flor
 de flaire ubriagadora y exquisida,
 d'hermós y viu color.
 Aixís que la va veure la donzella
 que regava el jardí
 va exclamar tota alegre: "Que bonical
 Déixamela cullí,
 y la tindrè guardada com reliquia

en un gerro d'argent
 pera que'ls raigs del sol no la marceixin
 ni la destulli el vent."

Mes al tocarla, "—Ail ail" fa la minyona.—
 "—Per què m'has de punxar?

Y la flor diu: "—No més per una reina
 me deixaré arrencar."

Mes, per dissort, jamai se'n vegé una
 en aquell bell jardí,
 y la flor pretenciosa, sola y trista,
 allà hagué de morí.

Això m'ha vingut be pera exposarte
 que no es prudent, Remei,
 que una nena com tu, perquè es bufona,
 esperi trobà un rei.

Si un home digne lo seu nom vol darte,
 dónali tu el teu cor,
 d'altre modo podria succeirte
 el cas d'aquella flor.

R. PAMONICAS

EL MONA (Per J. Blanco Coris.)

—Ditxosos italians de Trípoli!... Allà per
 una turca més o menos, ningú els deu dir
 res...

Sonet fervorós

D'un greu perill tu m'has gorit
 multiplicant ta gran destresa;
 per xò te'n soc tan agrait
 de tes virtuts y gentilesa.

Prò si, d'un dany emmalaltit,
 torno altre cop a la tristesa,
 no sé si en và tindrè dalit...
 no sé si en và tindrè fermesa.

Puig tens un modo de curar
 y una fatlera d'amoixar
 al mitg mateix de la ferida,

que temo molt, dòna del cor,
 que, si es mon mal el mal d'amor,
 pitjorarà molt més ma vida.

J. VIVES BORRELL

La caseta blanca

En e barri del Raig, habitat per gent de mar, pintoresc, alegre y vistós, tan adornat ab penjolls d'ormetjos de pescar y encatifat de xarxes y veles, hi vivia una vella endressada y aixerida com un pesol, en una casa blanca y petitona com de pessebre, de la que no n'eixia més que pera anar a l'iglesia, lluint en son cap la caputxa de color de llet, y, enroscats en ses mans arrugades, uns rosaris negres com enfilall de mores.

Del matí al vespre s'estava la velleta en son niu arracerat, fent puntes, d'esma, en un coixí ple de boixets joganers y xerraires que's movien neguitosament entre-mitg de sos dits de cera, o be contemplant embadalida, ab santa veneració, el retrat de son fill unic, un *hombrón* guapo y ben plantat que feia la ratlla de trenta anys que se n'anà a l'Habana y al que no havia tornat a veure més que per fotografia, descolorida pel temps y més encara per l'humitat de petons y llàgrimes, en la qual, sobre un fondo grogenc, com de boira bruta, s'hi destacava l'aprenent d'*americano*, dret, arrogant, irresistible, ab sa clenxa tan ben marcada al costat esquerre de son cap, que fins el cartró sentia a pomada; sa mà dreta aguantant un *jipi* autentic, y l'altra un *veguero*, segurament de la *Vuelta de Abajo* de lo més avall de tot, y ab sa cadenassa d'or, que, pel cap baix, valia *ochenta pesos oro*, sobre son ventre refet, lluint armilla blanca.

Si n'hi havia fet, la pobre vella, de petons y petons a l'imatge del seu fill! Y com la cuidava ab dolsos acaronaments aquella caseta blanca, ont el fill seu havia nascut quaranta anys enrera, tenint sempre en la cambra del davant, parat, a punt de rebre'l, el llit pairal, ab sos llensols blanquissims y son cobre-llit d'indiana ramejat, ple tot d'aquella sentor sanitosa de poma camosina.

Era aquella la cambra del fill, de la que la bona mare, un cop la tenia airejada, ne tancava cuidadosament les finestres y la porta, com tement que alguna mirada forastera profanés aquell, pera ella, santuari, en el que's venerava tota una historia d'amor plena de dolses emocions. Y aquell llit, y aquella tauleta negra ab marbre blanc, y aquella calaixera de xicranda ab globos al damunt, plens de petxines nacarades y de flors descolorides y sense flaire, restaven a punt sempre de rebre a l'hoste adorat, al fill que tants anys feia que l'esperava!

La pobre velleta no podia pas viure més que de dolsos records. Si son esperit resseguia constantment, en grat romiatge, coses que foren, son cos no podia ja ni tenirse per falta d'alimentació. Y en mitg de les crudels necessitats de la vida, pera satisfer les quals no bastaven els pocs quartos que treia de les puntes, se vegé obligada a acceptar un plat d'escudella d'alguna veïna bondadosa pera no morir de fam, esgarriantse, ab tot, a l'oïr la proposta de

vendre's la seva caseta idolatrada. Aquella casa que tenia com urna sagrada guardadora dels records de sa nissaga!... Mai, mai això! Primerament aniria a captar de porta en porta, abans se deixaria morir de fam que vendre's el niu ont ella s'ajocava y en el que devien ajocarse el seu fill y els seus néts, aquella casa que conservava ab tanta perseverancia pera oferirla al seu fill quan tornés, tal com aquell l'havia deixada trenta anys endarrera, ab la mateixa blancor de ses cortines y la mateixa sentor de poma camosa d'aleshores.

Y les necessitats, al perllongarse, se feren tan sensibles que l'obligaren a recórrer a un de sos ultims extrems: a tenir de demanar caritat de porta en porta. Aleshores fou quan algú, compadit, va oferirli diners sobre la casa, y ella, com afollada, de poc que s'hi abraona.

Ab tot, en mitg del cercle de sa miseria que l'oprimia cada dia més, no's descuidà ni un sol matí d'airejar el quarto de son fill y de besar el seu retrat. Aquet devia havèrsela campada per allí dalt. Els primers anys d'haver enviadat sa mare, mensualment li enviava una quantitat bastant esquivada pera ajudarla en son manteniment, fins que, obeint dòcilment als precés d'aquella quan li deia que no li enviés res, que s'ho guardés tot pera poder tornar ben aviat fet un *americano*, no li va enviar res més que alguna que altra carta plena de fredor, fins que ni cartes va enviarli.

Un jorn al poble va arribarhi un, d'*americano*, que portà a la Bel una carta del fill, en la qual, sense cap preambul, li deia que en el proxím vapor s'embarcaria pera la península ab son fill y sa muller.

La pobre velleta, atribulada, tremolant d'emoció, s'encaminà tot seguit a veure al portador de la bona nova, que li donà tots els datos que desitjava. Aquell se devia haver embarcat en el vapor que degué *zarpar* de l'Habana el dia quinze; estava casat ab una mulata d'un fosc molt clar, de la que'n tenia un noi; portava molts pesos, y tornava decidit a quedarse en *sus patrios lares*, haventli fet an ell l'encarrec de buscarli una casa vora de la mar pera comprarla pera ell y la familia.

La Bel no ho entenia prou be això de comprar una casa pel seu fill. Son fill ja'n tenia, de casa: la seva, neta com una patena, blanca com un berralló de neu... Però no s'hi volgué capficar ab això, per entregarse de ple a fruit des d'aquell instant les emocions de l'arribada.

Que llargs els trobà aquells deu dies y deu nits! Si s'hi revolcà en son catre, abraçant, en insomni venturós, a son fill adorat! Si la fregà y refregà aquella tauleta de nit y aquella calaixera de xicranda! Y, al tenirho tot a punt de rebre'l, com s'hi entregava a l'imaginació, allunyantse de la terra pera acostarse a un cel blau, ple, fins aleshores, de desconeguda felicitat!

Pensava en son netet y's deia: —Serà ros com son pare, serà... —y en aquell instant creuaven per son esperit ombres que l'entrístien, a l'endevinar probabilitats que foren, de realisarse, pera ella una gran desgracia. Però tornant a pensar no més que en son fill se li esvaien els nuvols tristos, deixantli l'ànima serena com abans.

Y arribà el fill. Ella no anà pas a rebre'l a l'estació, ja que, d'afectada, ni's podia tenir dreta. L'esperà en sa casa, en aquella casa ont devia ajocar-lo com un niu arracerat... Però el fill no hi anava, y passà un quart, y passà mitja hora, no aturantse ningú davant de la porta ab quieta remor y ab crits d'alegria.

Per fi va entrar una veïna acompanyada d'una altra dòna extranya, de cara negra com el sutge.

—Alsa, Bel,—cridà, entrant, aquella.—Vostre fill us espera. Anem.

—Mon fill? Ont es? Ont es?—exclamà, amaràntseli els ulls.

—A la casa nova. Apa, anem, que m'ha dit que us hi portés desseguida.

—Pero... jo'm pensava que vindria aquí —digué la Bel, mirant com enlluernada, no comprenent be lo que li deia la veïna.

—Aquí? Aquí voleu que's fiqui el vostre fill? No'm feu riure, Bell Anem, anem. Agafeuse ab mi.

Y's deixà dur, atontada, vers la casa de son fill. Y per fi estigué a son davant, y per fi va extrenye'l en sos brassos tremolosos, no gosant a besarlo davant de sa muller, de qui veia uns ulls molt blancs sobre una cara fosca... El fill va rebre a la mare ab geladora naturalitat, com hauria rebut a una dispesera d'aquell temps,

INANICIÓ (Per I. Nonell.)

dientli en llengua d'americano que's quedés allí ab ell, que ja ho sabia que s'havia atrevit a demanar caritat, insultant així el nom de la família, però que li perdonava tot y volia que's quedés a viure ab ell en la nova casa. La casa vella la vendrien... o la donarien a qualsevol, ja que *no le venia de mil pesos, caramba!*

La velleta, un cop hagué aixecat l'esguard pera mirar an aquell home, que era, sens dubte, el seu fill, va baixarlo tot seguit pera aixugarne la primera llàgrima del devassall que se li escorregueren per les arrugues de sa cara de cera.

Provà de sopar ab son fill, y, un cop estigué llesta, fou acompanyada a la cambra arreglada pera ella, aont, al quedar sola, pogué plorar y plorar, donant eixida per sos ulls al dolor immens produït per la fonda ferida que son fill acabava de ferli al mitg del cor. Però arribà a serenarse, y, ja aparentment calmada del tot, després de restar bona estona ab la mirada fita a la flama de l'espelma que llengotejava neguitosa al seu davant, eixí de la cambra

caminant d'esma. Y arribà al carrer, y, ab els ulls ben oberts, mirant fitament, avansà com una sonàmbula vers sa casa, sa caseta blanca, que, sens ella, se moria de fred y d'anyoransa...

L'endemà, a casa del fill, a l'hora del dinar, buscaren en và per tota la casa a la velleta. Preguntaren als veïns y ningú l'havia vista. Aleshores se decidiren a anar per ella a sa casa, suposant que devia haverhi anat pera recullirne tot lo que hi tenia; y, en efecte, van trobarli. Extesa en son catre, erta, ab els ulls ben oberts y vidrosos, ab sa cara arrugada y groga, d'un groc de sofriment, d'un groc d'ivori.

Son fill li disposà un enterro sumptuós, que li costà *más de seiscientos pesos.*

P. COLOMER Y FORS

—Cap aont me girarà el vent, d'aquí a una estona?... Aneuho a sapiguer!

Dos cantis trencats, un mico y un senyor que perd un «pico.»

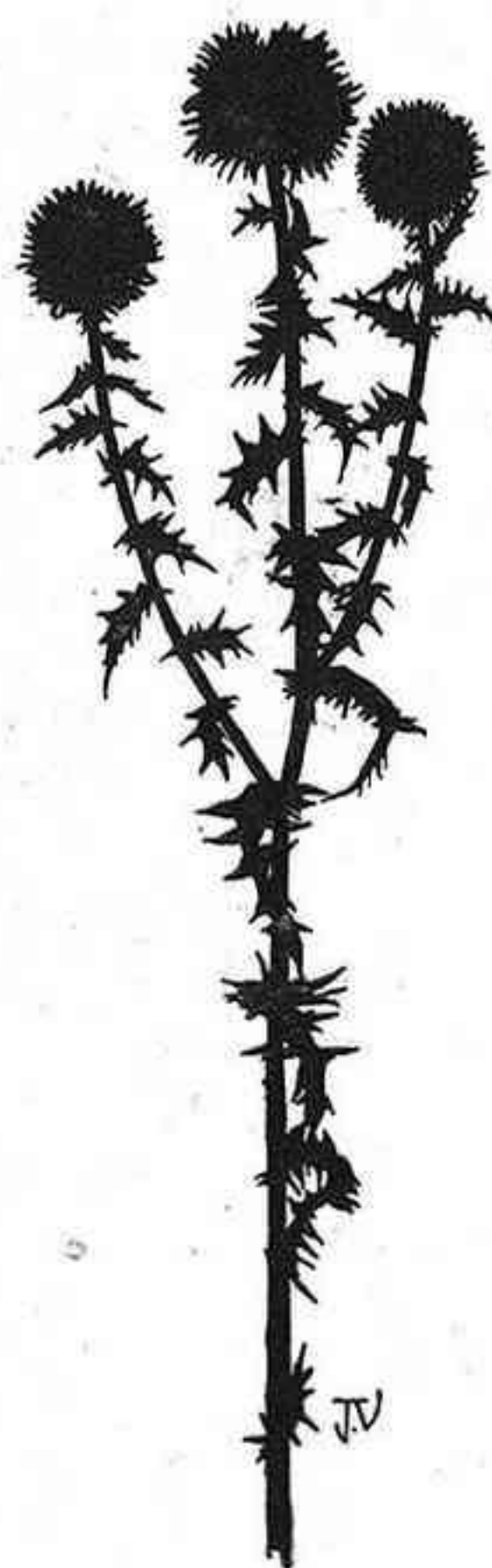
Instantanies

(DIALEG CULLIT AL VOL.)

—Coneixes an en Ricoma?
 —Si el conec?... Ens entenem ab una mateixa... Comptal
 —Pot anar dient que es tan fidel a la seva dònal...
 —Aquesta, aquesta vull dir que ell y jo ens hi entenem!!

!!!Bomball!!!

— A una casa de dormir del carrer de Cremat Gran van passar la nit dos nyebits dels que's graten sempre el cap.
 L'endemà, al eixir tots dos, d'aqueix modo's van parlar:
 —Tota la nit ¡revatúal he somiat polls... ¡que es extrany!
 —No sé perquè extrany ho trobes, puig quan un dorm, ja se sabl... somía lo que de dia a un hom li ha passat pel cap.

Per les fires de Nadal arriba un pagès d'Ordal; volta la catedral, mira... y exclama, cridant ben alt:
 —Ai, tafoi! La Catedral l'han feta al mitg de la fira!

— Un magistrat de l'Audiencia va preguntà a un advocat perquè sols les males causes defensava, y contestà:
 —Oh! Com que de causa bona no he pogut guanyarne cap, vull mirar si ab les dolentes hi soc més afortunat.

— D'una taberna a la porta un poca-solta aturat, creient que faria gracia va dir als de dins, cridant:
 —¿Que es aquesta la taberna dels cornuts?—Y el principal, molt a temps, va contestarli:
 —Sí, senyor; ja pot passar.

PRPET DEL CARRIL

— Què me'n diuen d'aquet grapat de trastos inútils?... Oi que no més faltaria que m'hi fiqués jo, en aquest cabas?...

La rèplica de Satanas

(UNA IDEA DE LEOPARDI)

SONET

Clavantli la mirada enlluernadora,
mal llamp encès de rabia y de verí,
Satan ab Deu s'encara y diuli així:
— Ab quin dret, ¡oh mal pare! 'm treus defòra?
No vares dar-me vida en mala hora?
No'm criares dolent y feloni?
No soc la conseqüència y lògic fi
de la teva torpesa creadora?
Doncs, a què ve, si'm vas dar mala sang,
ofendre't perquè escampo l'infecció
que'n pot sortir del miserable fang?
No't dius omnipotent? Doncs fes-me bo;
pro si, podentho fé'm deixes està
y'm pegues sense dret, ets un tirà.

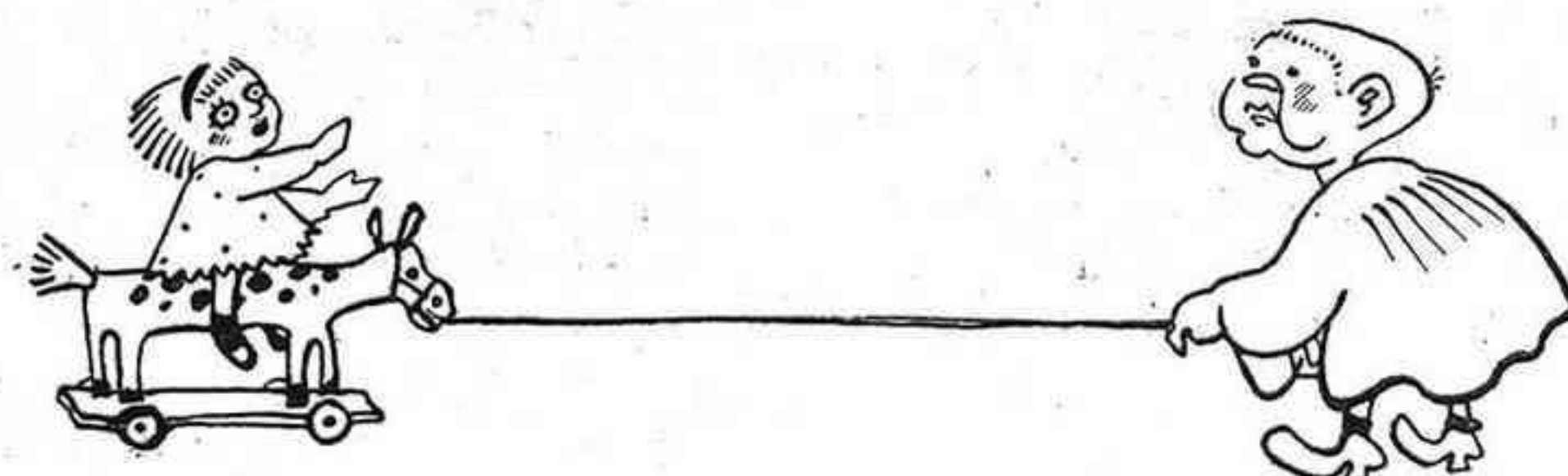
E. VILARET

Consells d'un egoista pera viatjar be

- * A la tartana entrahi l'ultim, y a la fonda, el primer.
- * Ans de fer relacions en hostals pensathi be, y, després d'haverhi pensat, dormhi; y després d'haverhi dormit, segueix fent ton camí tot sol.
- * Porta sempre cartes de recomanació, però no les usis més que en cas de gran necessitat, pera estalviarte lligams y forsos correspondències.
- * Porta el bagul tan petit com puguis y la maleta tan grossa com te siga permès. El lloc que ocupa el bagul paga y el de la maleta es de franc. Además, la maleta va sempre ab tu, y el bagul moltes vegades te desampara.
- * Quan vegis criatures petites fuig del vagó, perquè, pagant mitg bitllet, ocupen dues vegades més espai, per lo molt que's mouen, y t'ocasionen dobles molesties que'ls grans.
- * Aixís que no't trobis gaire be, anant pel món, sens consultar al metge posa't a dieta, que de no menjar un dia no se'n mor pas ningú, y en cambi són molts els que'n surten bons y sans.
- * Procura sempre, a ser possible, no llogar més que l'habitació. Aixís pots escullir el restaurant que més te plagui, y quan mengis a la fonda s'esforsaran pera servirte lo millor que sàpiguen.
- * Si tens de viatjar ab grans privacions més val que no't moguis de casa.
- * Si estas llarga temporada en una fonda demana el compte cada vuit dies. Aixís sabras com les gasten. Y si hi estas pocs dies demana'l ab prou temps pera repassarlo y discutirlo, si convé, sens perill de que t'escapi el tren.
- * Si trobes un bon cotxer procura que no t'escapi, contractantlo pera tots els dies que seras a una ciutat.
- * Quan arribis a una font sigues obsequiós, deixant que beguin abans els altres. Mentrestant tu reposes.
- * Aquí a Espanya, quan te tornin cambi al pagar el compte, si hi ha alguna moneda que no t'agrada, dónala de propina.
- * Ves mudat y net, tant com puguis, perquè aixís per tot te faran més bona cara.
- * No portis molts quartos a sobre, y si'n portes no cambiis mai d'armilla.
- * Si al quarto de la fonda hi ha clau y ditlló tanca ab el ditlló, y de la clau no te'n preocupis.
- * Quan al bufet d'una estació, ab vinticinc minuts de parada, trobes un plat que t'agrada, menja'l despai y repeteix, sense preocuparte dels que vindran. No t'entretenguis ab els postres: empòrtate'ls a la butxaca.

Per la còpia

FREDERIC RAHOLA

Epigrames

—Com estas, Pep?
—Jo, molt be;
y tu, que encara ets soltè?
—No: casat ab la Dominga.
—Vaja, *Deu te la mantinga*.
—Tant de bo que fos així;
pro jo l'haig de *manteni*!

PAU VENDRELL

Ahî nit, a la Templaris
li deia lo seu espòs:
—Per tenî calma y repòs
te falten sis duros diaris.
Y ella, amatent, respongué:
—Mes, com que no sé de lletra,
jo hasta'ls podria admetre
sense'ls *diaris* també.

EUDALD SALA

Miniatura

No t'acostis tant a mi,
que les teves robes taquen;
vas comprarles ab l'honor
y tothom ja t'assenyala.

Un bell jorn vaig estimar
la virtut de la teva ànima,
perquè eres pura com llir
y el món en pes t'admirava.

¡Has caigut al mitg del fang!...
No m'encisen tes paraules...
Les fulles que bressa el vent
ja tant sols m'inspiren llàstima.

EMILI GRAELLS CASTELLS

El gat y la rata

Una rata grossa
corria pel camp,
portant a la boca
un tros de pa blanc
que de les gallines
havia robat.

Veient com fugia
li corre al detras
un gat que s'estava
de guardia al corral,
el qual va empaitarla
fins a vora el cau.

Com el cau estava
molt entafurat
entremitg de punxes
no pogué encalsar
la rata maleida
que se li escapà.

La rata altra volta
torna l'endemà
a fer la rapinya

dintre del corral,
deixant les gallines
en sense menjar.

Mes el gat ja estava
més ben preparat,
y d'ahir la burla
volia venjar,
li clavà les urpes
y la degollà.

Aquell que acostumi
d'un savi a furtar
sos treballs, firmantlos
com a originals,
per sort la primera
volta escaparà;
però a la segona
hi caurà de cap,
com aquella rata
que va matà el gat.

FELIX CANA

Decaleg de l'Empresari

I.—Procuraras agafar un teatre que estigui lo més desacreditat possible, fente la facil ilusió de que la teva experiencia sabrà més que ningú.

II.—Contractaras immediatament comics baratets, encara que siguin més dolents que fets d'encarreg, tenint en compte que en el teatre, segons opinió dels que hi viuen, "*obras son amores y no buenos actores*".

III.—Provat que no fan l'exit els comics, sinó les obres, adquiriras les que a l'extranger hagin donat més diners, entregantles, pera que te les arregli convenientment, a un escriptor que pateixi forsa gana, el qual, per necessitat de la sagrada mongeta, te farà la feina en un tancar y obrir d'ulls y per cinquanta pessetes. Aixís probaras també que en el teatre "*obras son amores y no buenos traductores*".

IV.—Posaras desseguida el cataplasma que l'autor t'entregui, procurant que l'estrena hagi d'anar ben depressa y donant els menos ensaigs possibles.

V.—Quan te sembli que l'obra està a punt de carmetlo, encara que no hi estigui, l'estrenaras, si pot ser, a darrera hora, a fi de que'l public se trobi convenientment aburrit.

VI.—Ordenaras enèrgicament a la *claque* que *figui mà* en aquells números de música que a tu't semblin més dolents, perquè els bons ja's faran repetir per ells mateixos.

VII.—Faras de manera que, al final, surtin els autors a saludar, encara que, quan siguin fóra, el respectable public els cridi:—Fills de mala mare!—o alguna cosa pitjor.

VIII.—Una vegada convensut de que l'obra no ha agradat, ni ha de donar un ral, la mantindras en el cartell, a *pesar de tots els pesars*, pera veure si ab el temps arriba a millorar.

IX.—Conservaras cuidadosament això que'n diuen funció *vermouth*, pera veure si els "*morenos*" són tan imbecils que deixin de preferirla a la funció de nit, que es més cara.

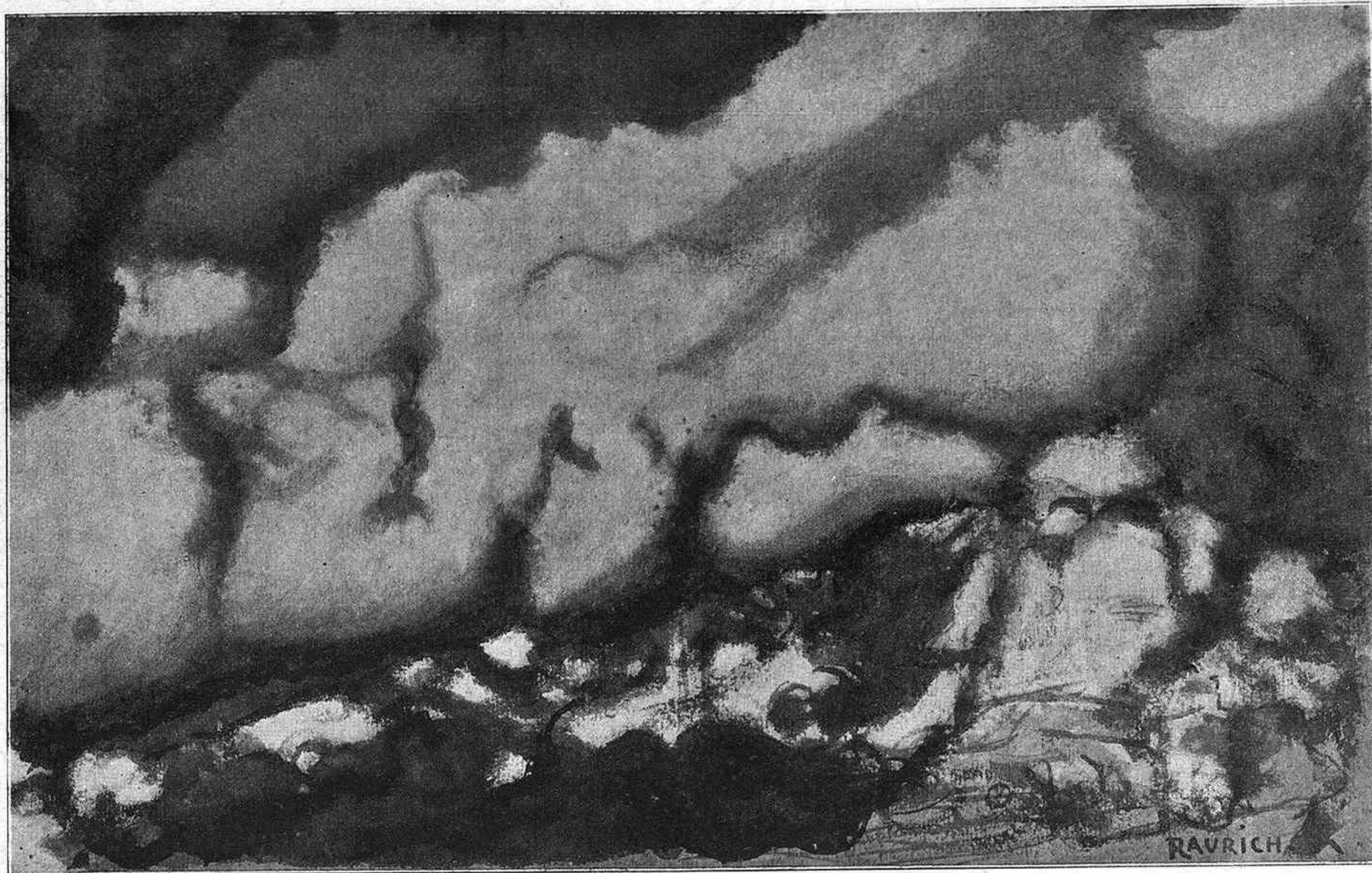
X.—Y, finalment, procuraras per tots els medis molestar al pu-

DE CONFIANSA (Per P. Sabaté.)

—Ja te'n deus haver adonat, Enric, que m'han vestit de llarg?...

—Ah, sí?... La veritat, si no m'ho dius, no ho hauria conegut.

PUIG DE ROSANES (Dibuix a la tinta, per N. Raurich.)

blic, considerantlo com un remat de xais indignes de la teva sollicitut y inferiors a la teva immensa sabiduria.

ORACIÓ

Fes, Senyor, que la teva bondat infinita trobi un empresari de sentit comú que fassi les coses totalment a l'inrevés de com ordena l'anterior *Decaleg*, y un cop trobat, lo que veig difícil fins per la teva omnipotencia, enviansen'l a la nostra terra, pera que, abans d'entornarse'n a l'acreditat sí d'Abraham, poguem conèixer un sér tan meravellós!

Amen dico vobis...

FREDERIC URRECHA

Els arbosos

Filtra la quietut ab la llum divina
pel bosc extenentse com un vel gegant;
tot es soletat, el vent qu'ho empolsina
passa tot cantant!

Passa tot cantant la diada hermosa
que per pla y montanya pausada s'extén;
els arbosos forts llensen aromosa
sa reina al vent.

Mentres tot se crema en la soleuada
són els cirerers més verds y polits...
Espurneig de foc brilla en la brancada,
fruit amorosit.

Y entre la verdô del fullam que's gronxa
la rojô hi brilleja com llavis roents,
precursors d'amor, que l'alè els esponja
besantse inclements.

Sembla un paradís tot en la montanya,
hont gosen el viure y el goig de l'amor;
els llavis, besantse..., murmuren l'extranya
eterna cansó!

Sembla un bosc de vides enamorades
tot resant delícies y besantse fort...
y quant més se besen... molt més granades
les cireres són!

JOAN UMBERT

* * *

He llegit tot un llibre de poesies
pulcres, correctes, plenes de dolsô;
ma púdica muller, com tots els dies,
m'ha besat dolsament, sense passió.

De moscatell m'ha fet gustâ una copa
un company que he trobat pel carrer
y tinc de mel la gargamella xopa...
Veniu, hostaler!

Porteume un raim verd, una dòna impura
y un got d'aigua de mar.
Vull treure'm el regust de confitura
que'm desnatura el paladar.

J. PONSÀ

Un viatge ab Nostramo

Pam!... pam!... pam! Tres pics solemniais, energics, acompasats, descarregaren davant la porta forana de cà'l metge de Vilasoleiada. S'esvai el ressò dels trucs en la deserta y silenciosa via, negra com gola de llop en aquella hora de la matinada, y el llur retrò deixondí tant sols a la vella Mariagna, que tragué el cap pel finestral del primer pis, entaulantse, en plena fosca, el següent dialèg:

—¿Qui truca?

—Digueu al senyor *Taiudoru* que enllesteixi, que a "Les Falgueres" el necessiten.

—¿No ets el Gori?

—Sí.

—¿Quina novetat teniu?

—L'avi, que'ns vol jugar una mala passada. Penso que li ha vingut un ram de feridura.

—Tot seguit vaig a despertar-lo.

—Que s'afanyi, que l'espero.

Als cinc minuts cabals, el metge nou, en Teodor Pineda, obria la porta de casa decidit a socorrer al vell malalt. En Gori s'apropà, destacantse ab prou feines la llur silueta damunt de la foscuria que invadia el carrer.

—Anem, Gori,—feu el metge, boi cordantse a tota pressa els botons de l'abric, un rus folgat, ab coll d'astrakan, fet a prova d'huracans y glassades.

—Esperem un moment, que vindrà el carret. Hem quedat ab el masover, que'l mena, y que ara es a la rectoria a buscar Nostramo, que passaria desseguida a buscars.

Y, tal dit, tal fet. En aquell precís moment el carret-tartana de "Les Falgueres" tombava la cantonada, cercant als nostres interlocutors.

Mai com aquella nit podia dirse que l'aire tallava com un ganivet. Una fredor intensa, cruel, dolorosa, que aumentava al rèbrela acanalada dins del carret, arrossegat al trot llarg per una euga valenta y corredora, arraulia als viatgers, glassantlos les paraules a ran de llavis.

Aixís y tot, com el camí era llarg, fent esforços de flaqueza y ab afany de desensopirse, la conversa prengué peu, y entre'l Gori y el metge y el capellà s'armà prompte una xerrameca que ajudà bon tros a fer la via curta y agradosa, encara que no pogué evitar que'l senyor *Taiudoru* utilisés una pila de vegades el mocador, ni que fes una pila de reverencies cada cop que les pessigolles a la pituitaria l'obligaven a fer una serie d'estornuts.

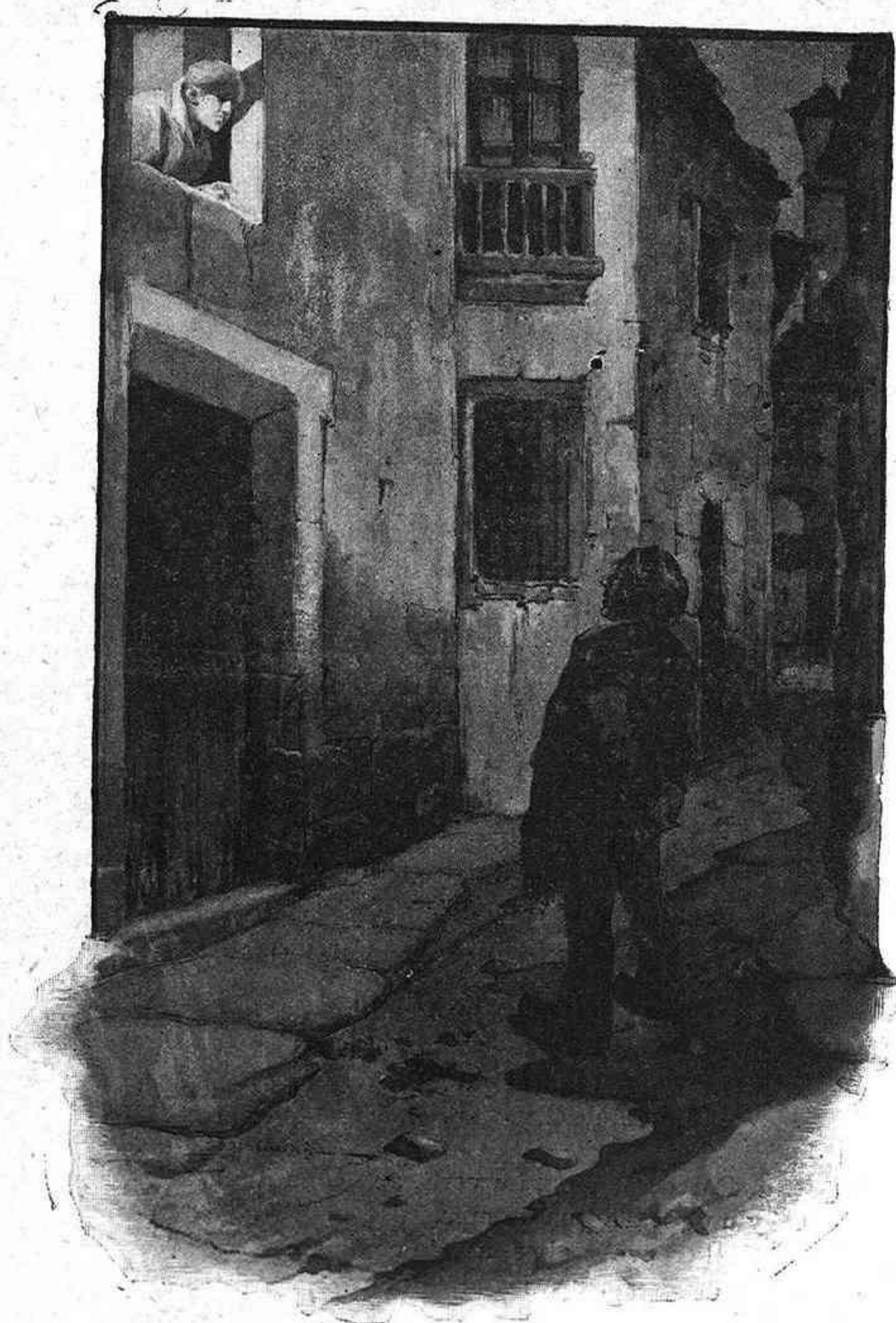
Y, parlant parlant, anà enterantse el metge de que a la parroquia de Vilasoleiada hi havia un copó d'or y pedres fines, ofrena piadosa d'una acabalada propietaria, la senyora baronesa de Torremartina; que aquella joia, per previsora mida del rector, a fi d'evitar un cop de mà d'alguna mala animeta, no surtia mai del poble; y que, pera portar el Viatic a pagès, se feia servir un copó petit y d'escassa valua, proveintlo d'una sola hostia, que era l'indispensable.

Y entre quèntos y veritats la tartaneta arribà a terme, mentres el campaner y l'escolà major, rendits de sòn, boi fent caparrades, aguantaven damunt dels genolls dos fanalassos de vidres bruts y greixosos, entelats per la pols y regalimats de cera, per ont filtrava l'esmortuida claror d'un cul de ciri encès, rebrec d'altar y sagristia.

A "Les Falgueres" els esperava una sorpresa. El malalt mateix sortí a rebre'ls. En pocs termes els ho tingué contat.

—Ja'm trobo be, gracies a Deu. Res, una marfugota que'ls ha alarmat bon xic y que tot seguit ha estat passada. A fe que sento l'incomodo. Y amb una nit aixís, ¡valga'm Deu!—

Un viatge dolent ab fi humanitari pot soportarse, perquè la

satisfacció interna de l'obra caritativa atempera en aquet cas el disgust dels sentits, el bon sentiment endolceix la mala sensació. Mes quan un passa incomoditats en và, la protesta de dins s'exteriorisa desseguida, y aixís, després de la relació del vell, les cares dels viatgers, plenes abans de commiseració y pietat, se tornaren ferrenyes y enfutismades. ¡Fer sortir del llit a tanta gent y regalarlos ab un fret inaguantable no més que pera veure la fesomia burleta d'aquell avi ressucitat! Ah, lo que es el campaner y l'escolà major de bona gana li haurien torsat el coll; y els demás..., els demás, Deu sab les caricies y tendreses ab que mentalment l'obsequiaven.

La situació era crítica, quan logrà desvirtuarla un derivatiu. El vell de "Les Falgueres" tingué un acudit.

—Ara que es aquí, senyor *Taiudoru*, podria donar un cop d'ull a la Pepa. Potser ab el trasbals no se li ha assentat be'l sopar, perquè ara fa poc se n'ha anat al llit y's queixava d'un pes a la boca del cor, que fins la noia li ha fet pendre una tassa de camamilla.—

* * *

Quan el metge sortí de la cambra de la Pepa posà cara de prunes agres. Demanà paper y ploma, extengué la recepta, y encarrantse ab el vell y els demás presents, parlà a mitja veu:

—¿Creurieu que no m'agrada gens, aquesta bona dòna? Sembla, a primera vista, que no té res; doncs la part nerviosa està tan afectada que'l cor se'n ressent de debò. No m'extranyaria pas que li vingués un atac de l'un moment a l'altre y que la deixés al siti.—

Les paraules del metge aclapararen l'auditori. No més la vella tingué pit pera afrontar la situació. Ella fou la que prengué l'iniciativa.

—Si li sembla, senyor *Taiudoru*, quan tornin al poble el Gori podrà passar a cà l'apotecari a cercar la medecina, y, si la Pepa està tant mala, ara que es aquí Nostramo podrien combregarla.—

El senyor metge, a més d'aprovarho ab una inclinació de cap, afegí en alta veu:

—Ho trobo molt ben pensat.—

Y el vicari de Vilassoleiada comensà a entrar en funcions propies del seu ministeri.

* * *

Carretera avall la tartaneta corria suau, lleugera, com un trineu eslleivissantse pel glas. El fret era intens com a l'anada, mes les peripecies de "Les Falgueres" havien, sens dubte, fet reaccionar als passatgers. Encara que les llanternes eren apagades, els caps anaven coberts, y això sol constituia un gros alivi pera'ls cossos balbs.

—Si'm permet,—digué el capellà al metge ab respectuosa temensa—haig de ferli present que m'ha sorprès l'estat de la Pepa. Jo en Medecina no hi entenc una jota, ho reconec; mes a copia de veure els malalts en les seves postrimeries fa que un hom s'acostumi a endevinar ab més o menys exactitut la proximitat dels fatals desenlassos. Y—vol que li siga franc, senyor doctor?—dispensi'm si dic un disbarat, me sembla que la Pepa no està malalta de cuidado.

—Senyor vicari,—respongué el metge, movent els llavis ab burlesca rialleta—jo'l felicito pel seu bon cop d'ull. A la franquesa de vostè correspondré ab la meua. La Pepa no té més que una lleugera indisposició, y ara li explicaré el motiu d'haver decantat la cosa fins a consentir que la viatquessin. La nit es freda, y anant ab Nostramo ens hem vist obligats a descobrirnos, a riscos d'agafar una malaltia. Per les explicacions de vostè he sabut que al copó hi portava una sola forma, de manera que quan a "Les Falgueres" hem trobat l'avi ja restablert he suferit una gran desilusió, però al dirme que la Pepa no's trobava be tot d'una he pres el determini, y he pensat (dispensi'm l'irreverencia): ab el fret que fa, lo que es a Nostre Senyor no'l portaré pas de company a la tornada.—

XAVIER ALEMANY

Tornanthi

Per què no hem de cantar altra vegada?
Per què, dòna estimada,
hem covat el caliu del nostre amor,
oblidant les cançons de llunyania?
Tornemhi an aquells temps que erem ardor,
que'ls teus llavis de foc vora dels meus sentia.

La nostra casa, quina tristesa
que avui me fal
Hi ha la patina sobre dels mobles
que hem oblidat.
Guaita el bressol, però no ploris
al ros infant,
que, quan arribi l'hora estimada
del nou fruitar,
en lloc del mort
un germanet hi bresseras.

No me l'ensenyis la roba aquella
que'm fa sofrir;
omple els calaixos, tu, la pacienta,
pòsala be;
pòsala y canta, canta pel fill
que ha de venir;
pòsala y canta pel forastè
qu'es dintre tu,
que ja'l sabem
y que talment el coneixem
sens havè'l vist encar ningú.

No les oblidis les cansonetes
que vas cantar.
Si tu vols dirles,
com un infant sabré escoltar.
Riu a tothora,
que aquella mort que va venir
avui ja es fòra.

No la rememberis sa vinguda,
que fou temuda,
ni menys recordis sa fugida,
que avui el nostre cor
dèu apartar la mort
fent acostà una vida.

L'Hivern es lluny!
Som al bon temps, Esposa.
Si es fred algun matí
la mitgdiada es calorosa.
El sol dona esplendor
damunt de tota cosa.
De nou vindrà l'Istiu, y quan les terres
ens mostrin els sembrats;
quan les riques llevors que s'amagaven
els vegis son esclat;
quan lo que avui es negre
ho vegis verdejant;
quan fins entre pedreres
hi hagi espigues de blat,
també llavors, Esposa,
un bell present faras,
que ab la futura anyada
m'hi ha d'arribà un infant.
Senyor de les cullites:
desitjo amor y pa!

Me sembla que nosaltres
estem massa tancats,
y en 'questa casa noble

El suplici de Tàntal.

no hi fa de bon estar,
 car les parets m'ofeguen
 y el sostre'm té aplanat.
 Obrim be les finestres,
 que'l sol hi vagi entrant,
 y el fill que ha d'arribarnos
 serà més bo y més sà.
 No vulguis estar trista,
 que ho pot pagar l'infant!

Acosta't a ma vora
 y obre'ls llavis ben prest;
 dessobre de tes galtes
 hi vull posar un bés,
 un bes ple de claror
 ben encès.

Rebrega'm els cabells
 y riu, y riu y canta.
 T'agafes al meu coll,
 que jo sabré abraçar-te,
 y'm dius tot lo més bo
 que sàpigues

Me contes efusions
 que deus portar guardades
 y a cada mot veuras
 com s'anima la cara
 del teu marit, que vol
 molt llum, forces rialles,
 d'aquest marit que anyor
 cansons que no les cantes
 perquè'l bressol es buid,
 perquè l'infant hi falta.

Recorda el Juny que ve,
 quan la fals farà segada;
 Recorda els blats altius
 y pensa en l'esplet de garbes.
 Recorda els segadors
 y les eres curullades.
 La carreta dels bous,
 ab la mossa espitregada,
 que va dessobre'ls blats
 igual que una flor pagana.

Y pensant en això
 veuré ta cara animada,
 que ha de venir un fill
 quan els segadors treballin.
 Avui el Sol es alt!
 Canta, amor, canta!

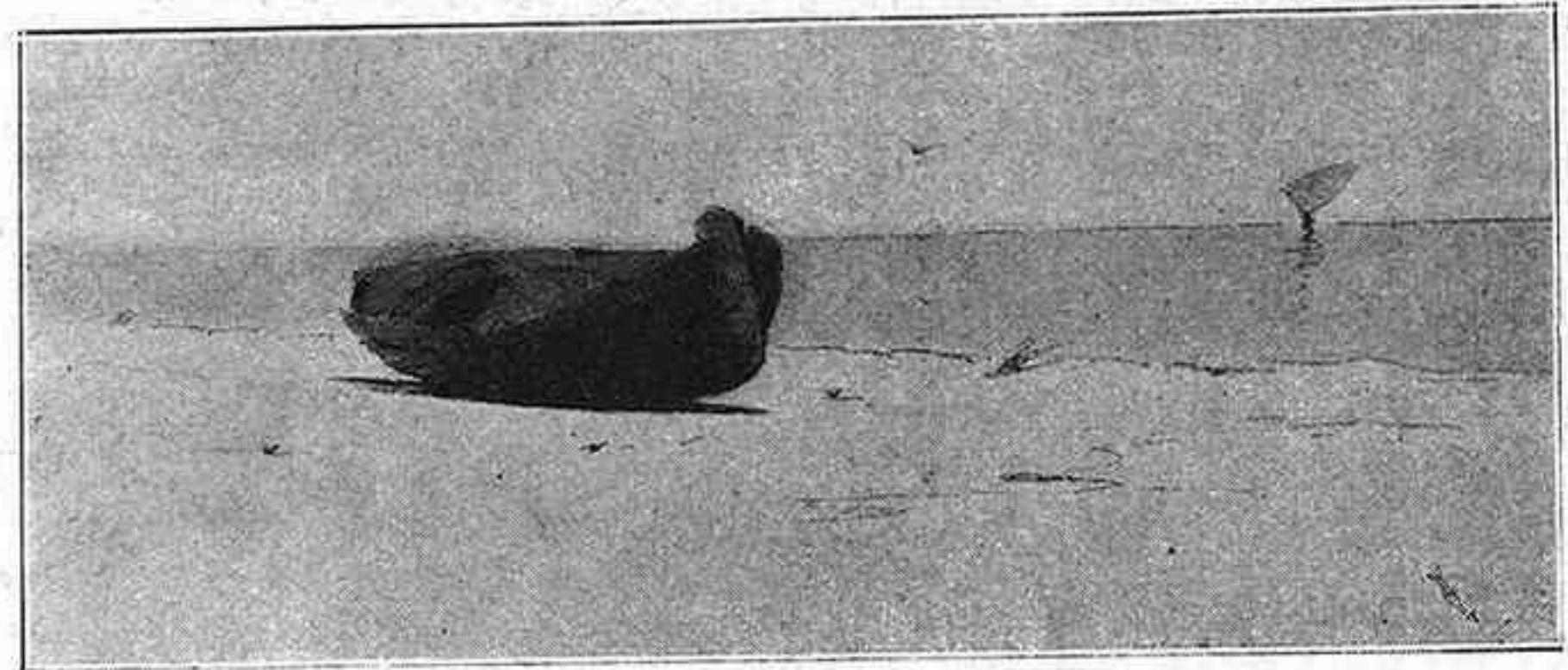
PERE SALOM Y MORERA

Fragment d'un quadro dramatic

ESCENA IV

LA FILLA, sola. Baixa, y, esma-perduda, guaita per tots indrets sense saber què fer. Després se dirigeix a la porta del quarto y escolta.

LA FILLA.—Sembla que ja dorm... Millor, pobre mare!, que dormi, que dormint no sentirà el rau-rau de la fam... La fam!... Jo no'n tenia esment de lo que eren les privacions de la miseria... Criada entre'l luxe y l'abundor; veure satisfets els capritxos més costosos de la vanitat; fruit el goig d'una vida d'afalags, rublerta de visions y de realitats agradoses en la plena primavera de l'existència, en

REPOS (Per M. Urgell.)

que tot se veu rioler, de color de cel... y, de sobte, sense gradacions de transició, en el curt espai de temps que dura el brutal y esferidor espetec d'un tret de pistola, enderrocarse tot el benestar d'una existència aparatosa, caure en el sot ferestec de la miseria, y trobarse, esma-perduts, embolcallats en les negrors d'una existència de privacions, faltar lo més necessari y sentir, y fins contemplar cara a cara l'horrible espectre de la fam!... (Can abatauda en una cadira.)

ESCENA V

LA FILLA y LA PORTERA

LA PORTERA.—Se pot entrar?

LA FILLA (*Aixecant el cap.*)—Qui?... Ah, es vostè, portera?

LA PORTERA.—Pujava a buscar la petita, y me l'he trobada a l'escala que baixava.

LA FILLA.—M'ha demanat pera anar a jugar ab la filla de vostè.

LA PORTERA.—Les criatures se migren d'estar soles. Ja la pot deixar venir sempre que vulgui... Y, com que jo era a mitg camí d'aquestes altures, he pensat: arriba't fins a dalt y preguntaras què tal segueixen.

LA FILLA.—Com vol que seguim: la *mamá* més malalta cada dia.

LA PORTERA.—Pobre senyora!... Y vostè no ha trobat encara colocació?

LA FILLA.—No!... He buscat per tot!... Ho he provat tot!... Tot!... Y res!

LA PORTERA.—Que es trist volerse guanyar la vida treballant, y no trobar treball!... Y tan bones mans que té pera les labors, segons va dirme la seva *mamá*.

LA FILLA (*Sospirant.*)—Que'n va d'errada la pobre *mamá*! També m'ho pensava jo, que sabia fer algunes de les coses que m'ensenyaven en els colegis!

LA PORTERA.—Y ara les deù tenir oblidades.

LA FILLA.—No, no es això! Es que en els colegis de moda, ont me portaren, no ensenyen res, res!... de res!...

LA PORTERA.—Me deixa parada!

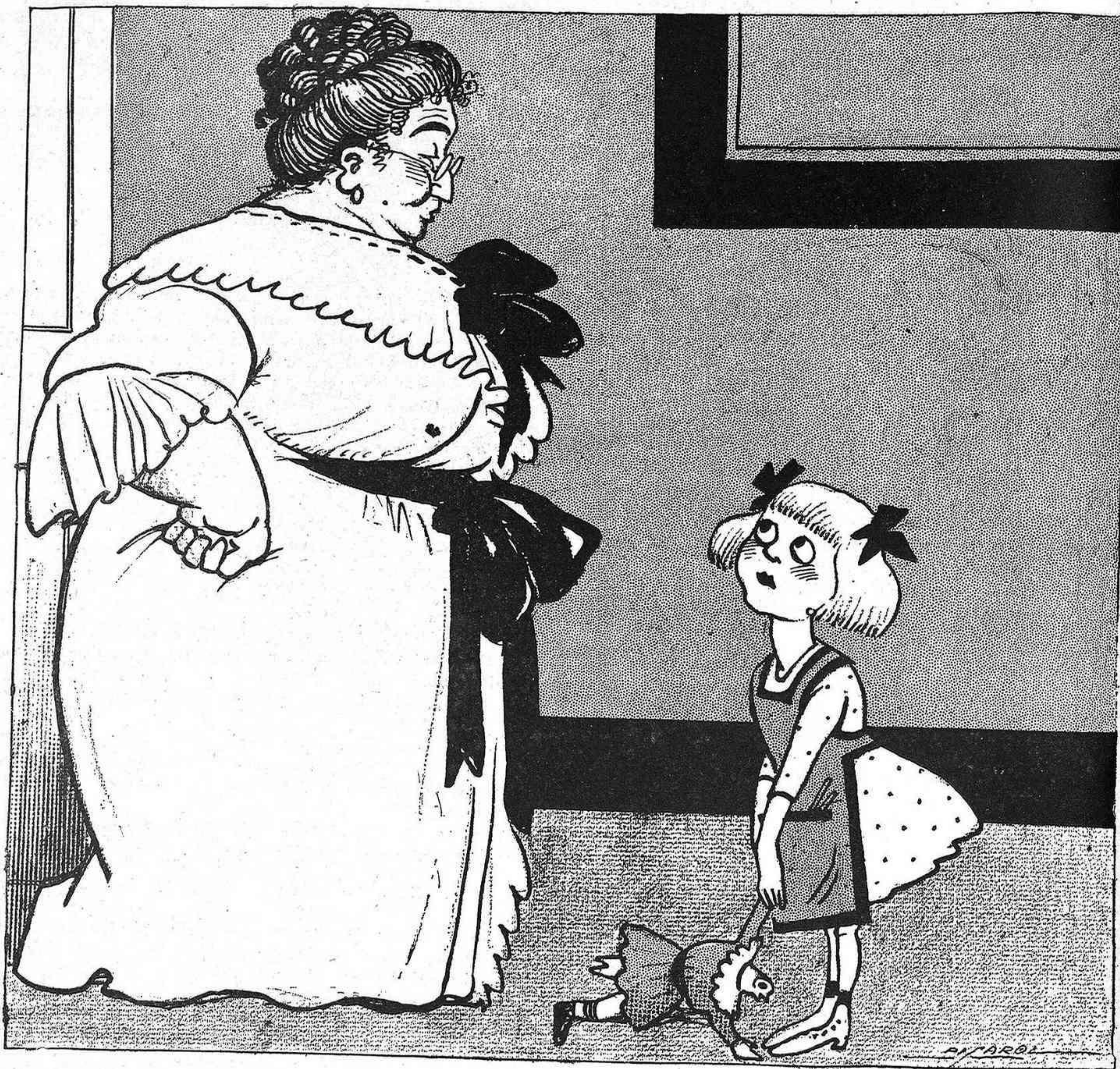
LA FILLA.—En ells ho feia tot ab l'ajuda de les *hermanes*, de les *madres* y de les professores. Y ara no me'n resta ni un borrall d'una ensenyansa pagada a pes d'or, ensenyansa de moment, d'ocasió, pera quan s'apropava el sant del *papá*, o el de la *mamá*, o be el cumpleany de l'avia.

LA PORTERA.—Y doncs, què es lo que ensenyen en aquestes costures de moda?

LA FILLA.—Moltes coses... que no serveixen més que pera allargar els comptes d'ensenyansa especial y extraordinaria.

LA PORTERA.—Y jo que'm pensava que en aquesta mena de costures s'hi aprenia de tot!

LA FILLA.—Sí, de tot lo que no ha de servir de res! Aquí'm té a mi, que, quan ha vingut l'hora de treure profit de lo que'm creia que sabia fer, m'he trobat ab que no sé ni brodar, ni dibuixar, ni fer flors, ni pintar... ni tan sols cusir, ni fer mitja; perquè de cusir y de fer mitja no n'ensenyen!

—Diu ton pare que tens tan bona veu?... Veiam si'm cantes una cansoneta...
—Prou!... De quines les vol?... De les de la «Meller», de la «Goya» o de la «Escribano?»

LA PORTERA.—Però si això de cusir, y de fer mitja, y d'apedassar, es de lo que haurien d'ensenyar més! Y es clar, ara's troba...

LA FILLA.—En que no sé fer res!... Y, com no sé fer res, enlloc m'han volgut donar ocupació!... Y pensant en la mare, mancada de salut, y en ma ignocenta germaneta, que no més pensa en joguines, he demanat, he suplicat, ab llàgrimes als ulls, una engruna de treball, y allà ont rodonament no m'han dit que no, m'ho han dit després, convensuts de que no sabia fer res, de que no era bona pera res!... (Ab desespero.) Pera res!...

(Arrenca en plor, deixantse caure en una cadira. La Portera, enternida, s'aixuga les llàgrimes. Pausa.)

LA PORTERA.—Pobre noial... Sossegui's, senyoreta, no's despaienti... Jo l'ajudaré a buscar colocació, y molt serà que...

LA FILLA.—Si ja ho he provat tot! He mirat pera colocarme de

minyona de servei, y, al veure'm tan esllanguida y mancada de forces, m'han rebutjat!... Fins he demanat almoïna, y, al veure'm jove y sens defecte físic, els vianants m'han mirat ab despreci... y han passat de llarg!...

LA PORTERA.—(Sí que'n passen de miseria, pobres senyores!)

LA FILLA (Aixecantse y com desvariejant.)—Y no sabent ja ont recorrer, en el paroxisme de la desesperació, al veure'm rebutjada de per tot, al trobar-me ab totes les portes barrades... (Petita pausa. Dubta si farà la confessió, que a la fi fa, horroritzada.) M'he recordat per un moment de que era dòna, y jove, y...

LA PORTERA.—¡Jesús, Deu meul... (Interrompentla y abraçant-la, li amoixa el cap contra son pit.) ¡Filla meval!... Què has fet?...

LA FILLA (Aixeca el cap tot fent «que no».) No, nol... Qui m'hauria volgut?... Si haurien fet burla de mil... Y m'haurien esçarnit y

befat!... Y fins potser m'haurien pres per... un rebrec del vicil... Oh,
(*Tapantse la cara ab les mans.*)

LA PORTERA.—Deu meul... Deu meul

LA FILLA.—Perdó, mare meval (*Plora.*)

LA PORTERA.—Val més que hagi pensat així, senyoreta!

(*Pausa. La Filla, a la fi, s'asserena, y ab rialla sarcàstica va parlant com si's trobés sola.*)

LA FILLA.—Je, je, jel... No soc bona pera res! Tothom me rebutja!... Tot ho he provat pera portar un bocí de pa a la mare! que's mor, més de miseria que de la malaltia!

LA PORTERA.—Tranquilisi's, senyoreta!

LA FILLA.—Què'm toca provar ara?... Si ja ho he provat tot!... Tot!... (*Ab desespero.*) Ja no'm resta més que... robar!...

LA PORTERA.—Què diu, desventuradal... Robar?

LA FILLA (*Reaccionant.*) Sil... Mai sia sinó un rosegó de pa pera la mare! (*Ab un crit de desespero y convicció.*) Mare... Avui la teva filla portarà pa a casa! (*Fuig corrent. La Portera li va al darrera fins a la porta, cridantla.*)

LA PORTERA.—Senyoreta!... Vinguil... Escoltil... .

(*Dintre'l quarto, com responent al crit de la Filla, se sent la veu de la Mare que crida:*)

LA MARE (*Dintre.*) Filla!... Filla meval...

LA PORTERA (*Parantse a la porta del fons.*)—La senyora crida... Diastre de xicota, ha fugit saltant els graons de quatre en quatrel...

R. RAMON Y VIDALES

Xifladures

—Si ara't veiés un pintor...
com te pintaria, Lolal...

—Ja sabs que no'l necessito.

—Per què?

—Perquè'm pinto sola.

*
—Sé que vas dient per tot
que soc l'home... més *xerraire*.
Molt be... Així no podras dir
que soc un *poca-paraula*...

*
—Per tu me n'niria a Amèrica,
a París, o be al Perú.
Què sé jo aont aniria!
Prò... pera estar lluny de tu.

*
—Me dius que't busqui un xicot
que ab tu se vulgui casar?...
Prò escolta, escolta, tonteta:
que'm prens per moneder fals?

J. MORET DE GRACIA

Resignació

Després d'una tempesta
el cel se torna clar,
se'ns presenta diàfan,
am son alegre blau.

Y la visió del iris bell, breu, torna
dins nostre cor l'esclat
del desitj de la vida,
que la borrasca, en moments, sol matar...

* *

Tempestes de la vida:
aneu solcant les llars;
els cants de la ventura, resignada,
riuran de vostre pas.

Ja podeu sè implacables;
detras vostre vindrà,
eternament, l'arc-iris de bonansa
dels cors ont la resignació ha triomfat.

VÍCTOR CANIGÓ.

NOSTRE BATLLE (Per Sancho.)

Senyò y pagès d'una pessa,
dú barretina y corona...
y es diligent recader
de Cambrils a Barcelona.

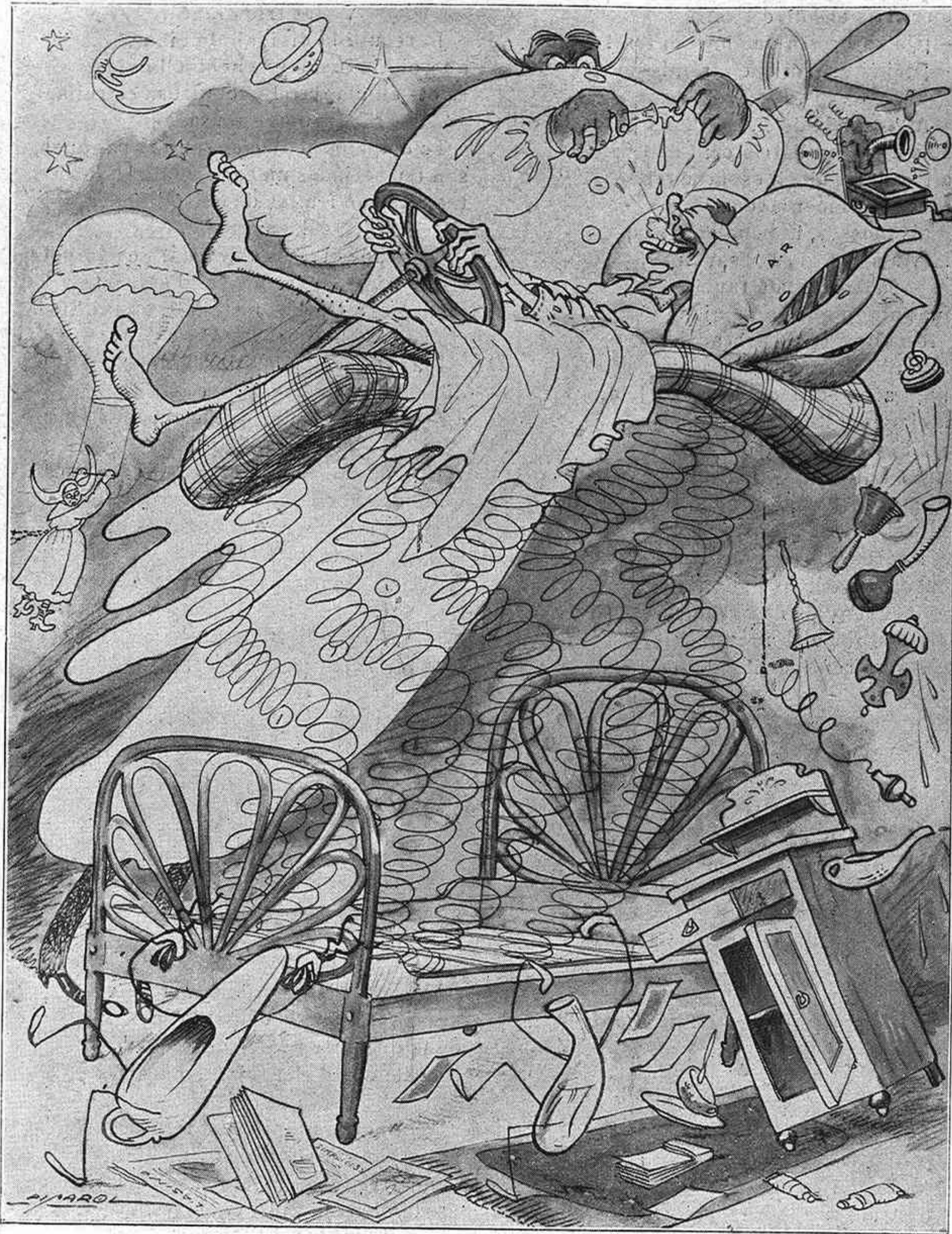
MADRIGAL

Avui el cel es blau, les flors pansides
han badat el seu calzer matineres,
y les fulles humides,
que sense un raig de sol la nit les mata,
somniaen impossibles primaveres
en somnis d'or y plata.

En el Desembre cor-gelat,
sota la boira perfidiosa,
l'ingenua flor, tota plorosa,
les seves gracies ha mostrat.
Y en la passió de la florida
les ha mostrades tan gentil
com si li hagués donat la vida
un raig de sol del mes d'Abril.

Flors de tardor, pàlides flors d'un dia,
que ignoreu de les Pasqües sobiranes
la triomfal alegria,
si el sol ja vell no escalfa ni enamora
en vostre dol, frèvoles flors tardanes,
el meu cor vos adora.

PERE COROMINAS

Efectes del cloroformo.

PENSAMENTS

Les situacions d'escassetat, més aviat que l'enraonar molt, les salva el treballar molt.

Distingir no es tan facil com sembla, ni sembla tan necessari com es.

Vivint esbojarrat, el món està en possessió de tu; vivint seriós, tu estas en possessió del món.

La forsa bruta sovint té de deixar de funcionar; la sabiduria pot estar funcionant sempre.

Acatem fortunes rendint honors, y les analisem dientne horrors.

RAMON MASSIP

Les indiscrecions són les flamarades de l'ignorancia.

Ab qui es esbojarrat no hi passegis pel terrat.

L'experiencia es un lastre que eleva.

Qui més dura es qui's detura.

No tenim el dever de ser víctimes, però no tenim el dret de ferne.

Si al criminal se'l tanca a la presó pera que s'esmeni, a l'ignorant se l'hauria de tancar dins una biblioteca pera que s'instrueixi.

Quant més vagis avansant pel camí del sentit comú, més desert el trobaras.

Pocs són els llamps que, a pesar de la seva molta forsa, deixen rastre; moltes són les accions que, encara que sien petites, se recorden tota la vida.

Ab qui no distingeix, no hi fassis feix.

L'ombra d'una mare es millor que'l sol que més escalfa.

Entonen sempre els llavis l'honor en marxa, y els fets proclamen quasi sempre la marxa de l'honor.

Passar de mitja virtut es entrar en el terreny dels martres.

Quant més a la menuda s'ha anat fent la fortuna, més a l'engròs se disfruta.

De coneguts, ab molts n'hi ha pocs; d'amics, ab un n'hi ha prou, y d'amigues, ab una n'hi ha massa.

Sortir de la vulgaritat, es entrar al doctorat.

Ab serenitat, trobes el camí que't falta; atolondrat, perds el que tens.

Vibracions del prelude

Cerco temes per' fer versos
y no més te veig a tu...
que es fulgor de poesia
la clariana dels teus ulls!

Oh, els teus ulls de cel puríssim,
y els teus llavis somrisents,
y ta hermosa cabellera,
y el teu front d'espai de neu!

La dolçura del teu rostre
es l'esclat d'una cansó;
cansó tota melodia
que armoniso jo ab mon cor.

De ta ingenua gentilesa
m'anyaga el gai encís;
jo el bressolò ab gran delícia
al ritme d'un cant senzill.

Ma ilusió fulgura idilis
y't festeja ab madrigals,
y't trasllú ma fantasia
en un blau d'immensitat.

Cerco temes per fer versos
y sols veig ta excelsitut,
que es ma gloria d'armonies
si en els brassos meus l'aculls.

ANTONI DIVÍ PAÑELLA

Rialles y ploralles

En el Mas de Sobrerroca
tot es festa y alegror,
s'hi han juntat varies families
quina més de bon humor.

S'ha fet ball, concert, sardanes,
jocs de prendes... y altres jocs,
sortija..., y a la vesprada
fins hi haurà castell de focs.

Ara estan inflant un globo
que ¡qui sab ont anirà...!
Ja l'enjegen...; ja s'enlaira...!
—¡¡Bravo!!—¡Que segur que val—

Una salva aixordadora
ressona d'aplaudiments;
tothom crida y, extasiantshi,
van seguintli els moviments.

—Cap a llevant pren la ruta.

—Ja es sobre Roca de Droc.

—Ara el Llobregat travessa.

—¡Y que no corre pas poc!

Mireu, ja deixa endarrera
el turó de câ'n Pungrau,
y el Castell cap a l'esquerra.

—Ara's remonta tot suau
cap a Puig.—¡Ja hi arriba!

—Ja es a câ'n Amigonet.

—¡Quasi be no s'afigura!

—¡Que es lluny!—¡Que's veu petitet...!

—¡Ara cau! ¡Noy, que depressa

que baixa! ¡Mireu, mireu!

—¡Cau a l'altra fondalada!

—¡Ja es a terra! —¡¡Ja no's veull...
—¡Apa! Anem a alsarne d'altres,
que aixís ens divertirem.
—¡Quina broma que havem feta!
—¡Quina broma que farem!—

A l'hisenda de câ'n Planas
sols hi regna la tristor;
a l'amo els ulls li espurnegen
assegut al menjador;
als mossos, fa pena veure'ls,
abatuts per greu pesar...;
el sopà's refreda a taula
mes ningú gosa a menjar.

Una desgracia sobtada
han tingut que'ls ha atuit:
¡l'immens bosc, que era una joia,
un incendi l'ha destruït!

Era prop de mitja tarde
quan el foc ha comensat;
hi han corregut; al poc rato
ja estava tot arbolat.

Roures, pins y ginesteres
espetegaven, y el vent,
empenyent les flamarades,
dava al foc més increment.

Arrostrant perills y obstacles,
tothom lluitava a desdir,
saltant marges y maleses
pera poderlo extingir.

¡Tot esforç ha estat inútil!
¡Tot en và! A posta de sol,
sols troncs fumejant s'hi veien
¡y munts de cendra a tot vol...!

Mes ¿qui ha estat l'incendiari?
La causa, ¿quina ha sigut?
¡Res! un globo dels que enlairen,
que... ¡qui sab d'hont ha vingut..!

CASIMIR RIBÓ Y MALLA

La meva amiga

Plácida verge de mirada dolça,
somris profètic de ventura y calma,
bella promesa de l'amor prolífic,
dòna volguda!

mira'm ab goig, ab eternal delícia,
blanca coloma consagrada a Jove,
entri en mon cor remorejanta y pura
la vida teva,

obre'm el temple fastuós del somni,
ont oficien temptadores gojes,
y allí'm bressolin ab l'encís d'un dia
joiosos cantic;

tu ets ma companya de galanes festes
entre perfums y dringuejar de copes
oïnt elogis d'elegants patricis
folls d'alegria.

Recordo encara quan vingueres nubil
per ferme ofrena del teu cos de fada,
obra esculpida ab el cisell d'un geni,
flor de puresa!

Era el teu peplum de blancor de marbre
y't modelava prodigioses curves;
l'oval magnífic de ta faç d'ivori
com resplendial...

el jove Apolus del jardí mirífic

s'embadalia desitjant fruites,
talment semblaves la beutat suprema,
Venus triomfanta!

Jo recullí la divinal almoïna
ab goig immens y benehint la vida,
tu ets en ma llar la venturosa estrella,
pròdiga musa.

Tu omplenes l'aire de sentors paganes,
son tes petjades un camí de lliris,
tos pits son fruites de dolsò infinita,
balsem erotic.

Ornem les testes ab verdor de pampols
assaborint del vi més vell l'essència
mentres, a Baccus festejant, ens voltin
nimfes y satirs.

Plácida verge de mirada dolça,
dòna del Tiber, adorable deesa,
omple'm el vas fins que'l meu cor s'abrusi
en nostra orgia;

No vull mes gloria que l'amor pletoric,
ni més bellesa que'l teu gest olimpic,
ni altra mirada que'ls teus ulls encesos
de llum serena...

FRANCESC OLIVES

El monjo jove

Pels ronegs claustres del monastir
passeja el monjo, cota la testa;
records que anyora, ditxes d'ahir,
el cor li punxen com una aresta.

Pensa ab la nina dels seus amors,
la companyona d'edats florides,
de la que serva toies de flors,
com l'amor d'ella també marcides.

Y el pobre monjo sent revifar
en sa sang jove l'amor d'un dia...
Quina tristesa!... Quin sospirar!...
Si el veiés ella, no'l coneixia!...

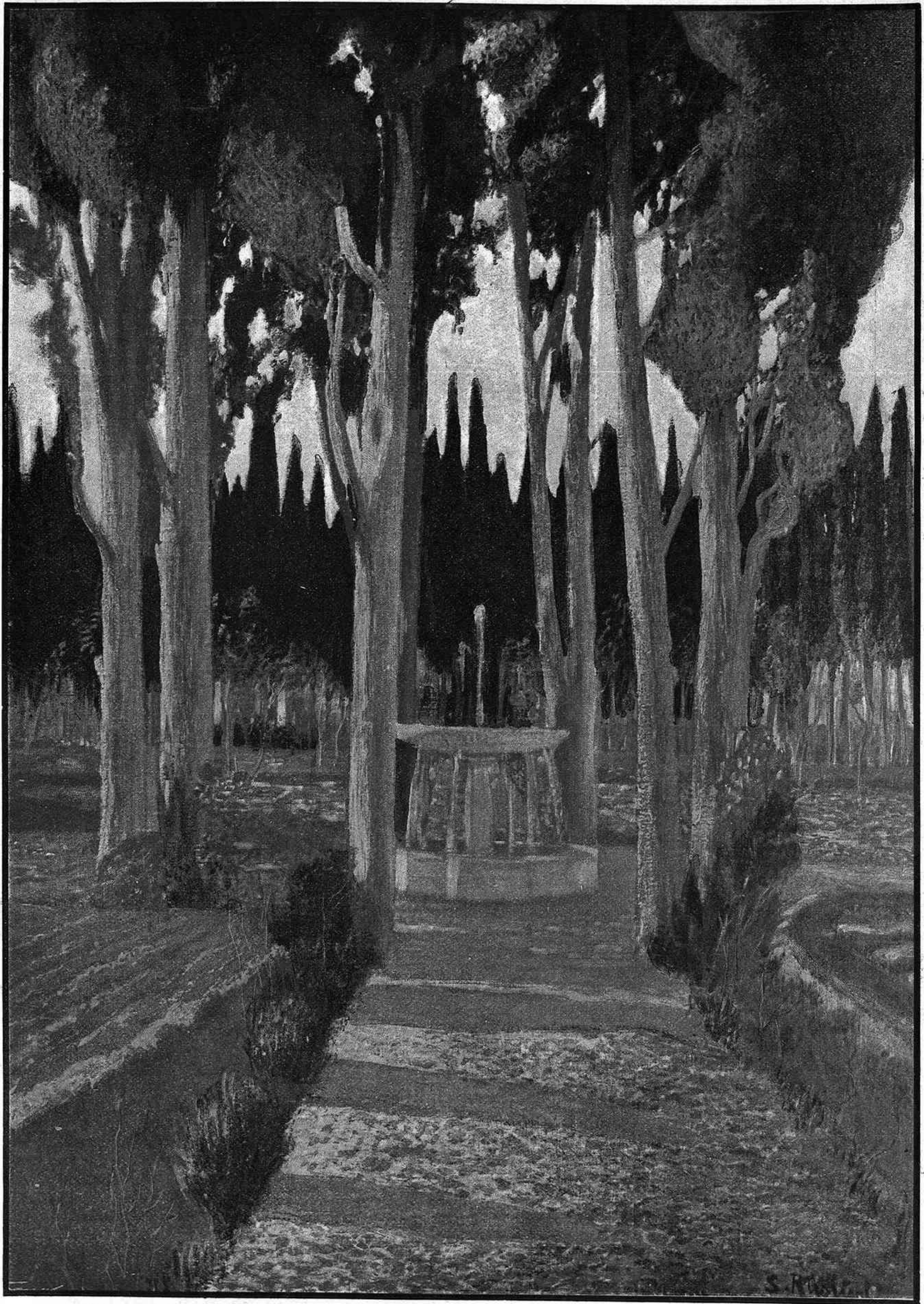
No es pas el que era gentil galan
d'ullassos negres d'ardent mirada;
ara es un feble, si sofreix tant!...
Las!... y ab la vista mitg desmaiada!...

Darrera els vidres del finestral
anyorós guaita la Ciutat blanca
d'ont tantes joies van fer gosàl,
d'ont una pena per sempre el tanca!...

Y son cor jove, ple d'ilusions,
records esmenta y allí s'envola;
mes, repensantse, tanca els balcons
y de tristesa tot ell s'endola.

Y ensems que alegres gosen cantant
els altres monjos en la capella,
el monjo jove resa plorant
enfront la Verge, pensant en ella.

Y en transport d'èxtasis dels purs amors
besa a la Verge que tant adora,
y de flors seques, d'aquelles flors
que ell més estima, tota l'enflora.

XIPRERS DAURATS.—GRANADA. (Per *Santiago Rusiñol.*)

Y un suspir llença... Son rostre trist
de dol agreuja punxanta espina,
y mor el monjo besant al Crist
que al pit ostenta com flor divina.

Y ensems, com mare vessant d'amor,
apar que'l plori la Verge santa;
en la capella, com un gran chor,
els altres monjos, canta que cantal..

F. CARRERAS PADRÓS

LA SEGA

El que no hagi presenciat mai una colla de segadors, mentres conversen de les seves coses, tot reposant a l'ombra d'una barraca encanyissada, se pot dir que desconeix un quadro ple de color y vida. Aquets homes forsuts, torrats pel sol, espitregats y amarats de suor, tenen en el seu acoblament una plasticitat tan naturalisada, una penetració tan fonda de sí mateixos, que cada paraula, cada gest y cada riulla espontania y fresca sura majestuosament, ab una alegria que tots se la fan seva.

Uns, els més joves, conversen ilusionats de la propera festa major del poble, de les noies espigades y ull-preses; conversen ale-

SORTINT DEL CONCERT (Per Ros.)

—Ja m'agrada, aquesta xicota; però trobo que té un «andante» poc «maestoso».

gremment dels dies clars, plens de juvenesa. Cada un, en l'imaginació's forja y s'idealisa la seva enamorada; el més jove de tots, per no dir el més innocent, escoltant la conversa franca, li sembla despertar-se d'un somni, y, confiant en l'avenir rialler, fa que'l seu cor s'eixampli de satisfaccions inconegudes.

Els de més edat evoquen un record a l'esposa y als fills, relacionen els seus assumptes particulars, discuteixen si les cullites han sigut bones, parlen de pluges y pedregades, y, en conceptes enlairats, fan un balans de l'anyada, prescindint de llibretes y xifres, ja que la memoria d'ells no'ls fa equivocar ni en la cosa més insignificant.

El contrast de la colla dels segadors es un vell xaruc, que, junt ab son xaval al costat, parla d'experiencies y descapdella teories antigues; mes el baiet de cabells de panotxa no hi vol saber res ab les teories de l'avi ell gosa solament quan sent descapdellar una rondalla tota misteriosa, o algun fet ocorregut en alguna masia d'aquells encontorns. Y el vell xaruc de cabells nevats y el xaval de cabells de panotxa riuen innocentament, esbojarradament y sens donarse'n compte de les converses d'infants.

Quan la suor ja no regala en les pitreres dels segadors, y després d'haver fet xerricar el vi fresc, tots s'aixequen esperansats pera seguir ab més empena y entusiasme que mai la seva feina.

Y mentres els uns se còloquen l'esclopet a la mà, mentres els altres agafen la fals, y els demás se posen la paiola, una veu enco- ratjadora exclama:

—Apa, minyons, tornem a la sega! Ara que'l sol cau de ple, fem bona feina!

Y surten riallers de la barraca encanyissada, com si diguessin: "Ara que'l sol tot ho amara, seguem, companys, perquè una sega sense sol fora molt trista!"

R. RIBERA LLOVET

¡.....!

Sempre que en ma cara vegis
reflectada la tristesa
pensar pots que mon cor tanca
profonda pena.

Si un somris naix en mos llavis
fente creure, falaguera,
que mos dolors ja passaren,
no es cert, no ho cregues.

Puig per' mi morí per sempre,
ab l'amor d'una donzella,
lo més hermós de la vida,
la Primavera...

D'ella sols tinc un record
que mon pensament mai deixa:
la traició que'm feu, cercant
altra fatlera.

ANTONI JAUREGUI

El colom

Te dono la llibertat
y podras, oh benhaurat!
empendre nova volada.
Ai, colomet del meu cor!
si volguessis fê el favor
de cercar a ma estimada.
Si la trobes tot volant,
sola o ab altre galan,
li dius sols, a cau d'orella,
què es lo que ha fet d'aquell cor
que li vaig dar, ple d'amor,
y que sols era pera ella.

JOAQUIM BIUMALA

—Què has fet, desgraciat?
 —No ho veus?... Una pel·lícula de bromal

TIPOS DE POBLE

EL VAGO

Aquest es un dels tipus que ab més abundància hi ha en tots els pobles y viles.

Se lleva quan el sol ha fet ben prop de la meitat del seu camí diari, y ab els ulls embotornats y el cos displicent, surt de casa, sens direcció fixa ni idea de cap mena. Surt, y en la primera botiga que hi veu en vaga una cadira o un tamboret, allí se n'entra y s'aclofa mirant com treballen, donant conversa y distraient als obrers o obreres y caragolant cigarrets, un darrera l'altre, guaitant com el fum s'enlaira, tot fent rodones o estirantse com terrenyines; y allí, sens moviment, ab el cap recolzat a la paret y les cames arronsades, espera el toc de mitg-dia pera anar en busca del dinar.

En havent dinat, tot mastegant o escurantse les genives ab la llengua, baixa carrer avall en direcció a l'estanc, a fer provisió de tabac, paper y mistos, úniques eines necessaries per l'unic treball

que fa, y de dret cap al cafè, aont, tan prompte arriba, s'aclofa en un balancí o cadira, y ab el diari que no llegeix en una mà y el cigarrot en l'altra, va saborejant aquell brevatge que li donen per cafè, y allí pasa la tarde, ensopit, com alelat, fins a la baixa hora, en que, mogut instintivament, s'aixeca y surt a donar la volta pels afores.

Retorna a vila, y, com al matí, va en busca del primer tamboret, en qualsevol botiga, pera descansar les *fadigues del dia* y esperar l'hora de sopar.

Ell no es cassador, ni pescador, ni li agraden les plantes, ni els aucells. No es cassador perquè, segons ell, el cassar es una ximplesa que costa molts diners de cartutxos y espardenyes, tot plegat pera matar un aucellot que no val la pena, exposantse a arreplegar un cansament, una soleiada o una mullena. Ell no es pescador perquè ho troba molt tonto estarse hores y hores assentat al cim d'una roca, ab la canya a les mans, esperant que'ls peixos piquin, perdent el temps y la paciència pera agafar, al fi, uns quants peixots, ab més espines que carn, y exposat a arreplegar una soleiada o un reuma. No li agrada anar en tartana, perquè allò d'haver d'estar tancat en aquell *tunel*, ab les cames arronsades, y re-

bre sotracs y cops de cap... No li agrada fer sortides al camp, ni anar a fer dinades, perquè tenir que anar carregat ab tant de fato, tenir de cuinar, tot plegat pera menjar un plat d'arròs fumat y ple de sorra, tenir d'assentarse a terra a tall de moro y sofrir les picades de les mosques y mosquits..., tot això un ho té a casa, ben repapat en una cadira, ab una taula y totes les conveniencies...

Ell no vol flors a casa, ni aucells de cap mena, perquè les flors s'han de regar y els aucells donen massa molestia en tenir que donarlos menjar y aigua; y tot plegat perquè ¿pera veure els colors de les flors y sentir quatre canturies?

El llegir li sembla perjudicial pera'l cap y troba tonto voler saber lo que feien els romans o els grecs y qui va ser Napoleon I. ¿Que n'ha de fer ell de la Revolució francesa y de tots aquestos fets historics ocorreguts al món que contenen aquestos llibrots? Tot això són falornies y *papa-dineros* pera fer vendre llibres y portar gent a Sant Boi.

Després de sopar, torna altra volta al cafè, y, tornant a ocupar el lloc del mitg-dia, tot fent bacaines, va deixant passar les hores, fins que'l cafeter el desperta y li tira les portes per l'esquena, y allavors, sol, ensopit, va voltant pels carrers tot fent tentines, fins que'l cruiximent de cames y la sòn el deixen atuit y l'instint el porta a sa casa, ab la plena satisfacció, d'haver passat un dia més de la seva *fadigosa* vida, esperant el dia de demà y els altres que aniran venint, pera anar empenyent mesos y anys, fins que la Naturalesa el cridi pera'l descans etern d'una vida tan *arrastrada*.

JOAN D'ALART

Hivernenca

Pel finestral del meu balcó
he tret enfòra la mirada,
un cel de plom sense horitzó
cobreix la volta endormiscada.

Ni un trist aucell creua l'espai
atapait de boira humida.
Apar Natura un trist desmai:
ni un raig de sol, ni un cant de vida.

Tan sols la boira persisteix
ab insistencia tenebrosa,
y un fret gelat tot ho engoleix
ab crudeltat misteriösa.

Trist, ail del pobre caminant
que, sense nort y sense guia,
com una estrella sempre errant
va fent pel món eterna via.

.....
Aparto els ulls del finestral
embolcallat de greu tristesa,
y una veu dolça, virginal,
me crida, plena de tendresa.

“LO RAT PENAT” DE BARCELONA (Per Sancho.)

Also l'esguard, y al meu davant
y veig somrient a l'estimada,
qui m'oferia, sempre aimant,
uns llavis plens de mel rosada.

Oh goig sublim, revelador
d'una florida primavera
que m'inondà de suau claror,
y'm sembla dir: "Espera, espera!"

JOSEP MONCLÚS

Cant de la Nit

Tinc sota l'ombra de mon sudari
trist, funerari,
tot l'infinit.
Seguintla sempre, la llum del dia
me fa de guia;
jo soc la Nit.

—
En aquella hora que'l sol rodola
vers a ponent
y els arbres resen, boi adormintse
bressats pel vent.
Quan a parelles xisclant revolen
els oronels
y el vent ab furia ronca feresteg
per terra y cels.
En l'hora aquella que s'esvaeixen
els horitzons
y els nuvols corren, ventruts, encesos,
vers altres mons,
llavors, de sobte, tot quant alena
creix y existeix,
arbres, montanyes, tot brunz, tot canta
tot s'estremeix,
y enlaire munta la simfonia
de l'arpa d'or
que'ls arbres polsen, glosant el cantic
del bosc en flor.
Sembren espectres de grecs que passen
fent professons
arrencant febles gemecs dolcissims
dels helicons.
Murmuri d'ales, remor de fulles,
el bosc, la flò,
al caure el dia, són els meus patges,
el cant soc jo.
Soc jo, la fosca, que creuo l'eter
ardidament
y encenc estrelles y esborro fites
en un moment.
Soc jo, ja feta reina y senyora
de tot l'espai;
soc jo, que eterna vaig fent ma tasca
sens parar mai.
La nit y el dia, bella parella,
companys eters,
ells escandellen l'espai sens limits
grandiós, immens.
Hores, anys, segles, són com la vida
passa y es fon.
Jo tinc de viure, sens que envelleixi,
tant com el món.
Llesta es ma tasca; mira'm, oh Dial
Company, ¿ho veus?

TIPET DE PLATJA (Per Ros.)

—Jo, per' banyarme no'm fixo
si fa bona mar o no;
jo'm banyo sols quan al public
hi han forses espectadors.

RETRAT DE SENYORA (Per Mateu Balasch)

CAMBI DE LLUNA (Per R. Font.)

—A la primeria de casats, sempre'm tenia asseguda a la falda.

—Y ara?...

—Ara, sempre'm té penjada a l'esquena.

Els homes dormen; ja el món rodola
sota mos peus!

Tinc sota l'ombra de mon sudari
trist, funerari,
tot l'infinit.

Companya eterna, la llum del dia
me fa de guia;
jo soc la Nit!

AGUSTÍ ESCLASANS FOLCH

“MEDOR”

Teniam a casa, en ma joventut, un llebrer nomenat Médor, que era bonic, fidel y bon cassador, qualitats que feien d'ell el gos més envejable de la comarca, però en l'època a que vull fer referència ja estava en el seu ocas: era vell y lleganyós, son pèl havia perdut el llustre y les potes sa lleugeresa.

Vivia allavors prop de la nostra masia un matrimoni ab una filla única. Era aquesta una xicoteta alta, ben feta, d'ulls blaus somniadors. Sos cabells rossos eren del més bonic matís. No era molt hermosa, no; però tenia un no sé què que'm seduia, y, al poc temps de coneixe'ns, jo ja estava molt entusiasmat per ella; veient, no obstant, que ella's valia d'aquesta circumstancia pera desitjar coses extravagants que jo, per això, m'apressava a complimentar. Ja no sabia com desferme de semblant joc, quan un petit incident vingué a donarme forces. Dec, abans, advertir que ella sentia, desde'l primer dia, una natural aversió pel Médor.

* * *

Era un dia que havia plogut. Estavem tots dos asseguts a l'era de casa, y parlavem, com tots els enamorats, de coses insípides. Ella estava aquell dia quelcom animosa. De sobte arribà el Médor y's tirà damunt de mi pera ferme alguna carícia. Al veure el gos ella's va aixecar, y li vaig notar un gestic de repugnancia... El Médor va ferli també una carícia, y ab la pota la va embrutar de fang. Contra lo que jo esperava ella no's va queixar, però vaig comprendre que s'havia enfadat, y que, segurament, ne barrinava alguna. La nostra conversa va continuar poc rato més. Al despedirse va dirme: “Estic ja tipa d'aquet gos; treulo o no torno més; o ell o jo: tria.” De res van servir mes exclamacions, y, veientme titubejar, se'n va anar dient que jo no l'estimava.

Vaig quedar sol. Estava en un pas delicat; o ella, que coneixia de poc, o el Médor, mon antic company. No era cosa facil decidirme a satisfer aquet seu capritxo. Tota la nit vaig pensarhi; m'era impossible dormir. A l'endemà al mati estava ja decidit, y vaig fer abandonar el gos a algunes llegües de distancia. Al cap d'unes hores el Médor estava al meu costat, llepantme les mans. Afectat, vaig prometre no treure'l més del meu costat, passés lo que passés. Al dia següent vaig anar a casa d'ella y li vaig explicar lo succeit. Allavors ella, ab una naturalitat que'm va glassar la sang, va respondre'm: “Com que, d'aquesta manera, sempre tornarà, per lluny que l'abandoneu, mata'l, y't prometo que no tornarà més.”

¿Era possible que ella'm digués això? Jo matar al Médor, al company de tota ma vida? Oh! lo que es aquesta vegada no vaig titubejar: vida per amor, preferia mil vegades la vida del Médor a l'amor d'ella. Jo no mataria el gos, estava ben decidit; rompria les relacions ab ella, si fos necessari; però... ja'ls he dit que ella feia de mi lo que volia, aixís es que al despedirme d'ella li vaig dar la seguretat de que a l'endemà el gos ja no hi seria. Ella podia venir tranquila a casa meva.

A l'arribar a casa el remordiment me va atacar; me van venir temptacions de tornar enrera ma paraula; però maquinalment vaig despenjar l'escopeta y, com atret, vaig dirigirme a la garita del gos. Al ser allí vaig alsar el gatillo; al sentir el Médor aquet soroll, tan conegut per ell, se va abstreure de la somnolencia en que's trobava, movent la qua y grinyolant de satisfacció. Devia

creure que, com en altres temps, aniríem a cassar. Mes de sobte, al veure el canó de l'escopeta dirigit an ell, la quí li quedà sens moviment, la brillantor de sos ulls va apagar-se, sos grinyols eren més llargs y espaiats, y l lensats ab lúgubre entonació. Un tremolor agitava son cos, y al mateix temps que jo, sense donarme compte de lo que feia, disparava, ell l lensava un trist gemec y quedava estirat a terra.

Tot això passà en pocs instants, y, en mitg de mon esverament, me va semblar veure dues llàgrimes perlejar en sos lleganyosos ulls...

Al dia següent ella va venir. Ja no va trobar el gos, que l'emoió, y no el meu disparo, havia mort.

Recordo que des d'aquell dia les nostres relacions se van refradar. Ja no l'estimava. Al poc temps me vaig establir a ciutat y... no l'he vista més. Un odi etern me separa d'ella.

M'impressionà tant la mort del Médor que es la causa de que m'aparti instintivament de les dònes d'ulls blaus somniadors y de cabells rossos del més bonic matís.

JOAN BTA. AUBER

La reforma

SONET

Cases formant grans munts de runa y rocs,
carrers interceptats roncs y antics,
remors de destrucció, pols y repics,
y tenques resguardant els enderrocs.

Carros que van y venen per tots llocs,
directors ab posat de pocs amics,
y, observant els treballs, pobres y rics,
formant una corrua de badocs.

Descobriments de voltes y de recs
que despedeixen pestes de bruts suc,
ont d'allunyà el curiós no hi valen prec.

Mobles carretejats menjats dels cucs
de veïns despedits ab mals renecs
que han mostrat, no pagant, no ser gens rucs.

JULIÀ CARCASSÓ

La Dòna al Dramaturg

Havent creat en un ambient maligne
l'hermosa realitat de l'avenir,
d'una corona eterna us heu fet digne,
tan fort el pensament, tan bell el dir.

Voldria que aquets mots, plens d'entusiasme,
els acullissey vos benevolment,
que fossin un despit, un nou sarcasme
pels detractors, la massa negligent.

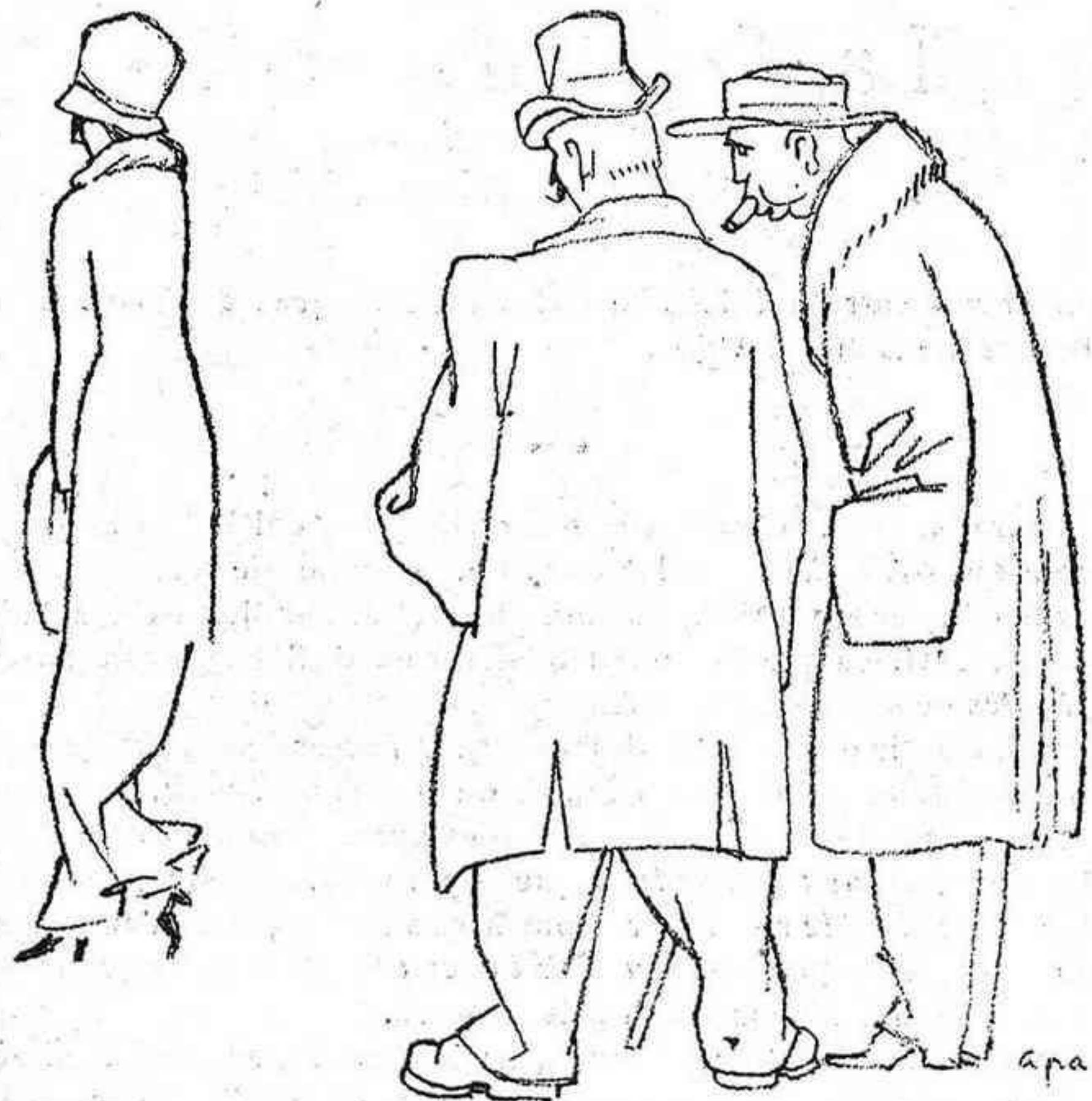
Són signe ver d'admiració ferventa,
penyora humil de fonda gratitut,
crits de coratge d'ànima valenta
que comparteix ab vos la joventut.

Voldria ser prou gran y poderosa
per' poder satisfer el vostre anhel;
de vostres pensaments creació boirosa
voldria ser...; després, el vostre cell

A. CALDRER MORALES

—Tampoc vas a estudi, avui?... Fas moltes festes!
—Vaja, no't queixis que'l papa també te'n fa moltes a tu.

—En la dòna d'avui no s'hi troba pas gens d'elegancia.
—Oh, ni elegancia... ni dòna!

—No serviu tant, els homes, pera l'aviació... Les dones som més lleugeres.
—Segons quines. Jo trobo que la meua es molt «pesada».

—Molt be, molt be... Es dir que vostè vol ser artista de sarsuela? Que té condicions pera'l gènere petit?
—Prou!... Miri, en sis anys de casada, he tingut dotze criatures.

La Trapa d'Algeria

(PÀGINA DE VIATGER)

...Trobo, entre'ls feixos de velles notes, aquesta pàgina oblidada dels meus dies d'Alger.

Visitada, avui, la Trapa de Staoueli.—Més enllà de Cheragas comença la visió clàssica del desert. Petites dunes de sorra onegen, a perdua de vista, retallantse sobre un cel intens. Es, en fi, l'Àfrica, aquella Àfrica que no sabeu destriar en la flora massa *Jardí de plantes* dels encontorns d'Alger.

El monastir es un gran edifici sense caracter, baix, ab aires de *ferme* prosaica, utilitaria. El gran nom sonor, la *Trapa*, no us donava la suggestió d'aqueixes corralades nues, sense austeritat. No hi ha aquella *aura conventual* que esperaveu, aquella presència invisible y *palpable* de la Mort com a gran companya d'una vida, d'una vida que ha confós *el seu fi* ab *la seva fi*, entre certa grandesa de missió d'infinit, incompresa pels vulgars.

Darrera una verdissa, el cementiri dels frares, una extesa simètrica de creus de fusta ab un nom cada una sobre'l creuer. Es la xilografia infantil de les necròpolis, un sementer de restes humans en fileres, mena de sarments ressecs com brassos de vella.

Truquem a la porta del convent. La campana, llarga y cansonera, sanglota. S'obre la porta. ¿Qui apareix? ¿Un frare pintoresc, tipic, llarga barba sobre la blancor de l'habit? ¿Un llec solapadament gangós, ample nas en la cara rústica? Ah, no! Apareix... un perfecte criat d'hotel, la pitrera de la camisa ressaltant sobre la negror de l'armilla banal, tan exòtica allà! Y ens introdueix, pera que esperem al superior, en la sala del restaurant.

Aquesta cambra es una curiosa barreja de la santa regla ab el confort de les modernes hostalades. Tota l'història del catolicisme's tanca entre aqueixes parets. Y les parets diuen, en retols que volen esser severes: "*Défense de rester à table après manger!*" "*Défense de parler en mangeant!*"—Aquestes prohibicions esdevindran pera vosaltres l'obsessió de la vostra visita. Tot el convent es un mur pera imposar la reserva, el silenci, l'abstenció.

Arriba el superior. Frare vagament mundà, amable, insinuant. Es mahonès. Ens acull ab l'encaixada de compatriotes, quan sab que som mallorquins. Anem ab ell al jardí claustral. Sota un ombracle rustic ens asseiem; y aleshores la conversa va prenent intimitats y matissos. El frare, per moments, s'anima, riu, us copeja ab amical bonhomia.

—Oh, aquí, el qui mor troba ben obertes les portes, allà dalt! Si vostès veïessin quantes penalitats, quines abstencions y penitències!

Ab nosaltres una ventada de món sembla esser entrada allà.

—Vostè es casat?—demana el superior a un dels nostres.

—Sí, y ab fills nombrosos que educar pera l'altra *patria*, la d'aquí baix, reverend!

Apar que les rialles y els jocs de la mainada llunyana estimadíssima arriben ab un eco a través mar.

—El matrimoni—diu el Pare—es una càrrega immensa. Aquí, en cambi, si vostès veiessin! Quina pau, quina tranquil·litat, quin benestar!

No puc estarme de ferli notar el contrast de les dues banals afirmacions que l'home acaba de ferme sobre la seva vida monàstica. Y el Pare, pres en contradicció, me copeja sobre la cuixa, somrient ab aire burleta, quasi fentme l'ullet...

L'excursió segueix. Aquí, el corral dels porcs (*Défense d'entrer!*), el de les vaques, el dels moltos, els ruscs d'abelles, l'aviram, les estables que fumegen sota'l sol roent. Extensions de vinyes se perden, immenses, fins a mar. Sota una gran porxada s'acaramullen immenses càrregues de fulles de vauma-roses, a la vora d'un alambí gegant. Es l'especialitat del convent: es la primera materia de la destilació del licor monacal que meravellosament atia la religió y el gran comers, la solitud de l'erm y el domini dels mercats populosos...

La calor es brutal. El sol cau a plom, un sol de Juliol, a Algeria, en la planura assedegada y lasciva; y el *sirocco*, el vent del desert, passa sobre nosaltres ab halenades de forn

Un altre religiós s'acosta a rellevar el Pare superior. Aquet li deslliga el silenci dels llavis ab una petita imposició dels dits quasi messiànica. Des d'aleshores el nou frare pot parlarnos. Ab ell visitem l'església. Atravessant el claustre l'home'm diu, cerimoniós y ple de misteri:

—Ara no us puc parlar fins a la biblioteca...

La biblioteca es una vulgar llibreria. Darrera un escriptori guaita el germà bibliotecari, fisonomia francesa, d'aire militaresc. Li preguntem sobre'ls seus llibres, y ab una discreta mitja rialla, el dit sobre'ls llavis, ens senyala que no està rellevat del silenci... L'altre se'l mira, somrient.

Repassant el claustre el frare ens conversa, volent fer amable la seva figura atlètica d'home de circ.

—Es que sols us està prohibit el parlar d'anada y no el de vinguda?

Y l'home respon ab el mateix gest del superior, com indicant la familiaritat adquirida ab la regla, ab la regla que's domina ja en comptes d'esserne dominats...

L'església es una sala de sostre baix, rònega, inexpressiva. Una taula fa d'altar; sobre la taula una Verge de botiga religiosa moderna, ab tot el coloret fastigós de l'horrible escultura d'ocasió, la cara de nina sobre les vestidures de triple, aptes pera totes les vaguetats del paper escenic.

Sortim. El dormitori. Aparatositat dels llits de quarter, les posts en linia vora les parets nues.

A fòra els camps se torren. Però el frare, impertorbable, ens fa de guia sota les seves vestidures de llana blanca. Estols de treballadors conreen la terra a l'ardor implacable. Els uns són penats. Els altres són moros.

—Si els veiés en el seu Ramadà!—diu el frare.—La penitencia que fan es més forta que la nostra!

—Y vostès no tracten de convertirlos, de ferlos batejar?

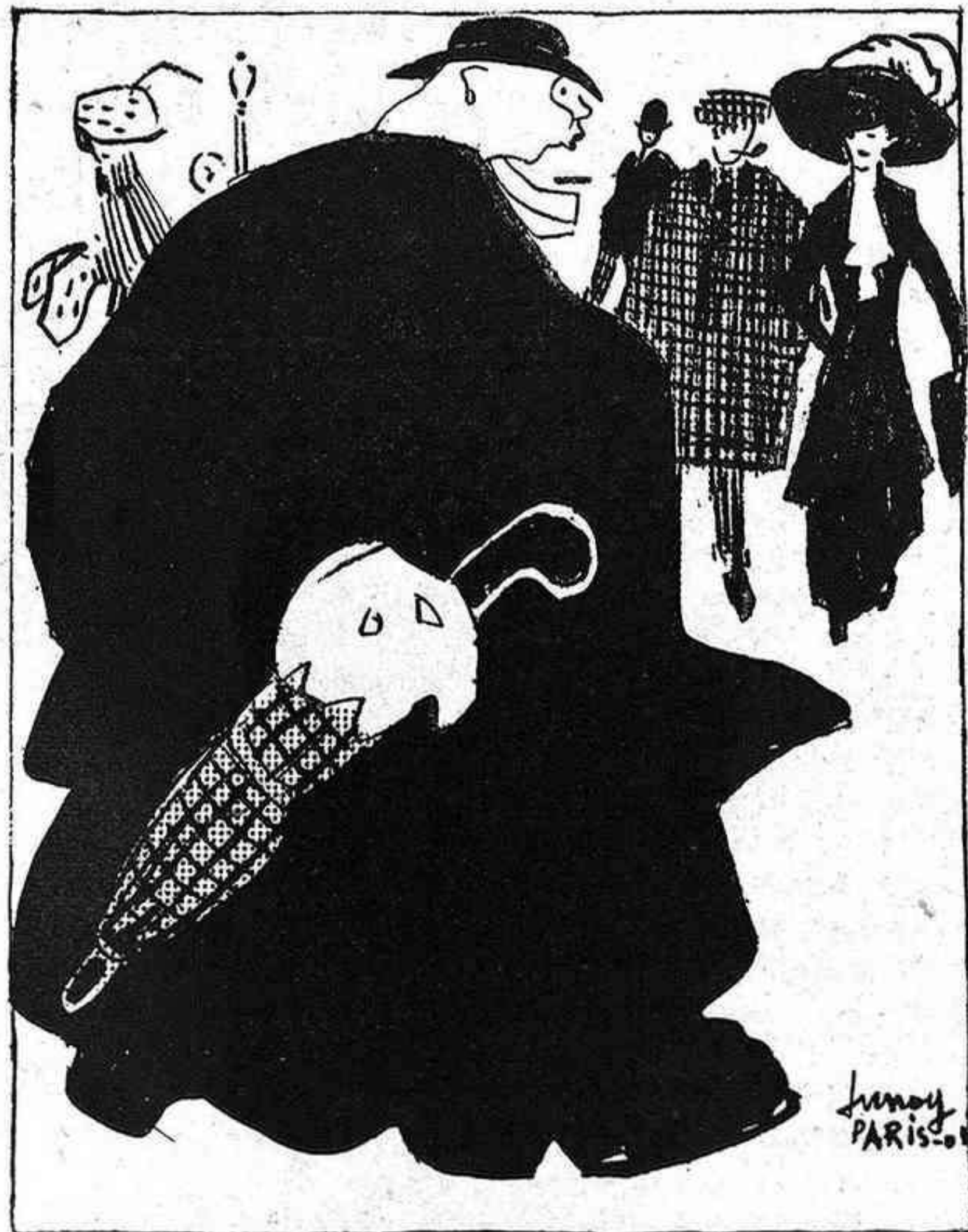
—Ah, no! Això no'ns toca a nosaltres. Això pertoca als Pares blancs. Però no fan ni una conversió!

Es l'Algeria la colonia de treball duríssim pera la construcció de la nova Fransa, alsada com una ciutat que demà serà rival, potser, de la gran metròpoli europea sobre'l solar nùmda. Hi ha aquí una visió refeta de la colonisació bàrbara, mitg-eval, de quan l'espasa cavalleresca y la crossa abacial regien també la roturació de les terres cristianes a l'ombra del castell y de l'abadia feudals, mentres els sirvents adscrits a la gleba's blincaven sobre'l sol endurit o l'aigua-moll d'ont pujaven les febres.

El dinar es una curiosa sessió de vegetalisme. Un vinet clar l'alegra vagament. Malgrat la prohibició, restem a taula ab el Pare superior, qui ens fa els adeus. Discretament ens deixa a la porta del *bazar*, sala de prestatges enormes plens de botelles de l'elixir conventual, y amulets catòlics, y rosaris, y medalles, y les mil menudencies que resolen en industrialisme pueril el sanejat negoci de la fe...—Tot mirant les vitrines ens sentim un cop familiar sobre l'anca.

—*Me voilà, messieurs, pour votre service!*—diu, ab grans rial-

OPORTUNITAT (Per Junoy)

—Un congrés eucaristic a Madrid?... Anemhi. Potser, de passada, veurem «La Goya»!...

PASSEJANT EL GARBO (Per J. Pellicer Montseny.)

—Has vist com me mirava, aquell casat?

—Deixa'l estar; ja'l conec... Es dels que volen protegir ab tres pessetes diaries.

[DRAMA DEL CAMÍ (Per F. Sardà.)

lles, saltant, el germà encarregat del magatzem. Nosaltres fem la nostra provisió, amables. El bon fraret riu, riu, darrera unes gafes dignes de que les pintés Jan Steen sobre'l nas d'una vella flamenca.

¿No eres tu, bon fraret, aquell Pare Gaucher de l'elixir, que'ns presentà Alfons Daudet en una deliciosa contarella, el religiós que's condemnava tastant entre delícies les destilacions del laboratori, cantant cançons verdes y condemnantse pera'l bé de la comunitat?

Tornem a Alger. Y un capellà que'ns acompanyava, vestit de ciutadà, y qui no s'es donat a conèixer, dissenya sobre aquella visió un gran signe de creu, mostrant la caiguda d'una ilusió més al passar de la vida...

GABRIEL ALOMAR

¡LLIBERTAT!

Desde'l vell llit de l'antiga masia,
tota envoltada de roures y pins,
d'un perdigot la cantada sentia,
ple de gaubansa, tots els matins.

Vora ma cambra l'aucell feia estada

des que'l pastor va cassarlo ab parany;
més sa presó no era pas malhaurada:
¡tots el cuidavem ab prou afany!

Y el perdigot, ben peixat, ab postura
de cavaller, sà, macís y rodó,
pel benestar y arroganta figura
dins de sa gavia era un reietó.

“¡Canta! —li deia— que si tu gosessis,
en la boscuria, de la llibertat,
difícil fora que al bosc te trobessis,
com en ta gavia tan estimat.”

Y el perdigot, que era ferm y d'empenta,
ab batec d'ales y durs cops de bec,
ab actitud agressiva y valenta
crec que engegava més d'un renec.

Un jorn, cansat de sa fera brançada,
vaig dî al baillet: “¡Au, avia'l, xicot!
¡Ja que li pesa tan hermosa vida,
lluny que la cerqui, aquet perdigot!”

Son mascle coll vaig junyí ab llas de grana,
com a senyal que me'l fes recordar,

si, penedit de la vida boscana,
a la masia volgués tornar.

El guarda-bosc, tremolós, ab tristesa,
un jorn vingué y'm portà el perdigot,
y al veure'l mort, ja finida sa proesa,
va invadir-me, apenat, un sanglot

Y al perdigot infelís agafantne,
mirant son cos per un tret travessat,
mos tristos mots ab el plò acompanyantne,
vaig dir: "¡Que es cara la llibertat!"

Y el jaio feu: "No es veritat; jo, per ella,
sentne fadrí, vaig esser mal ferit,
y ¡llamp de Deu! encara'm queda astella
y un bon caliu en el fons del meu pit.
Molts cops me'n sento encar de la ferida,
y't dic, hereu, que jamai m'he queixat:
¡jo sempre trobo barata la vida
quan un la dona per la llibertat!"

ARTUR GUASCH TOMBES

Dolora

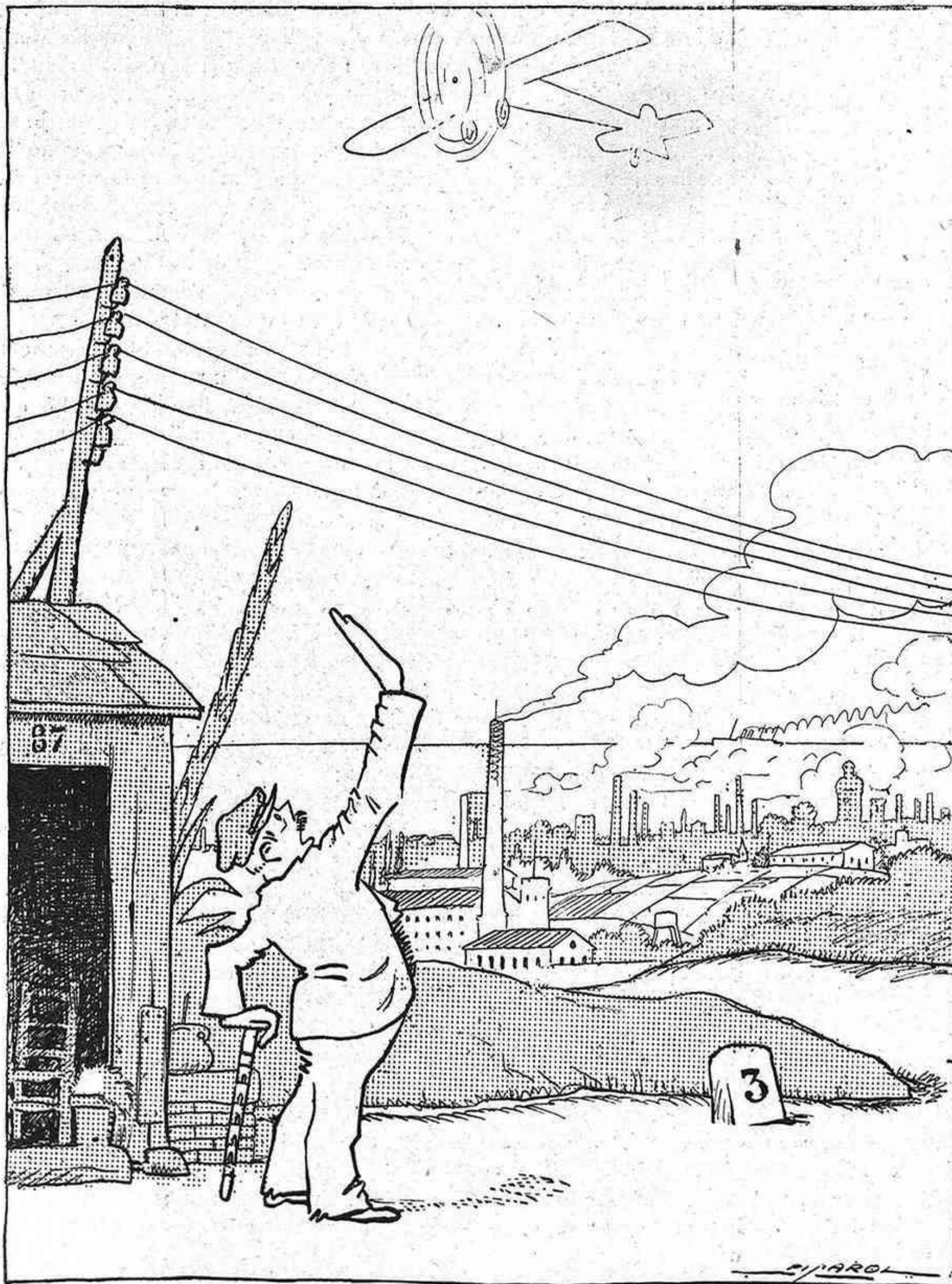
Si fos creient, pregaria
sempre a Deu que'm fes constant
en estimarte, y faria
lo que la fe'm manaria
satisfet, en tu pensant.

¡Ets tan macal Jo sufreiro
quan te deixo de voler
per una altra, y'm maleeixo,
y m'acuso irat, y'm queixo
d'esser tant y tant lleuger!...

Jo voldria, hermosa, aprendre
d'esser ferm, però mon cor
compassiu, sensible y tendre,
facilment se deixa encendre
sempre per un nou amor...

ANDRESITO

UN PUNXA-SARRIES DE MIRES ENLAIRADES (Per *Picarol*)

— Alto!... Porten res de pago? ..

Aspreses catalanes posades en solfa

Vora els camps plens de rostoll
ell cull all y mill que es moll.

*

No'n puc sortir de la minyona,
quan ella sab que a mi'm consum
llegir de nit ab claror fosca
y el ble del llum fent flam y fum.

*

Vos darà formatge y pa,
si n'hi aneu a demanà;
però no conill ab suc,
que'l farieu enrabià
al Roc Rac-rec y Ric-ruc.

*

No'm ve de nou
allò que's diu:
que en Pau Peu Piu
té un peu al pou.

*

Vès a mi què se me'n dona
si el cap d'un pop cap al cup...
mentres trobi a la cassola
un conill fent la zub-zub.

*

¿Té present
lo que he dit?
Tinc un nét
nat de nit.

*

La mare m'ha fet vení,
¿sent, senyora donya Carme?
per' veure si pot donarme
un capdell de fil prim fi.

ALÍ-FOIX, *El Vell*

En «Calau»

MARINA

Era el dia de les segones esposalles de la Pepona.

Després de deu anys del naufragi de la "Jove Maria", y pera fer callar males llengües, que deien si se les entenia ab en Jaume, el mestre veler, decidiren en Sendo, sogre de la Pepona, y mossén Pere, rector de la vila, casarlos tal com Deu mana, convensuts de la mala sort del pobre Calau.

Aquell dia tot anava a dojo. Fins els remitgers varen participar de la festa. Donava goig veure'ls habillats ab el traje de les festes. L'avi Ramon, ab la samarra de panyo blau nova y les calses de burell; en Mustela's posà l'americana y el pantalon satinat negre, que havia estrenat per la festa major, y un mocadoret al coll, deixant penjar a l'esquerra les puntes fistonades; en Janic, el bonatras d'en Janic, estrenava una garibaldina de quadros blancs y blaus, ab les calses de vellut que ja tenia; y el *Mussi*, si be la criatura no podia estrenar tant com ells, se posà un mocadoret vermell al coll, comprat expressament per no desdir ab els altres. Talment s'hauria dit que sortien de la capsa.

El dinar fou suculent, no mancanthi res; allò que se'n diu: ab tota *patxoca*.

Durant els instants de sobre-taula, en que's relataven passos comics que feien esclafir als convidats, y episodis ocorreguts a la vila, en Janic pregà a l'avi Ramon que'ls contés, una volta que ell estava en el secret, com havia anat el fet de la perduda de la "Jove Maria". L'avi Ramon, per més que sempre defugia la conversa ab evasives quan li'n preguntaven, no's mostrà gens contrariat aquesta vegada, y's disposà a parlar.

Se feu un silenci solemne, y el vell comensà: — Veureu: varen anar a dormir a la barraca de "Taballera". A mitja nit va alsarse en Calau a mirar el temps. Veient que'l gargalot minvava, cridà an en Mero pera que hi digués la seva. Ja sabeu—digué el vell ab un cert to profetic—que'l Calau era d'aquells que estaven en que hi veuen més quatre ulls que dos. En Mero, que s'esforsava en no contrariar al seu patró, no pogué resistir de dir: "Què voleu que us digui, aquell nuvolot de sobre'l Cap de Cervera me fa mala espina, però tal vegada no serà res. Vos mateix." "Me sembla que, per ara... què hi dius?" feu en Calau. Aleshores, comprenent que'n tenia ganes, "Ja podem anar", respongué en Mero. Llagut en mar, y hala... hala..., varen tombar els "Forallons". En un recó de la "Punta del Molí" donaren una batuda al juell, que'n pescaren de sobra pera escar els palangres. En això, el gargalot havia mancat per complet, però el nuvolot de Cap de Cervera s'anava eixamplant...

eixamplant... Quan tingueren els palangres escats, y degudament aparellats eren les tres. La mar estava quieta com una bassa d'oli, però la nuvolada s'engrandia per moments, extenentse amenaçadora. En Calau, com si pressentís quelcom que anava apropantse, murmurà: "Me sembla que tindrem mala gropada." "Recristo, quina negror!", respongué en Mero. "Què fem?" "Com volgueu." Els palangres estaven escats, mal llamp! Això y la mar endormiscada varen temptar al Calau.

—Y després?—interrompé un, frisós de conèixer el desenllas.

—Després... poc a poquet, com qui no hi toca, anaren vogant... hala... hala... camí de la desgracia. S'allunyaren massa de la costa, y, quan encara els mancava a calar quatre palangres, varen sentir una fressa extranya, y als pocs instants un llamp creuà l'espai, podent ells observar per entre les ràpides clarianes una ratxa de vent que s'extenia depressa per sobre l'aigua... Aleshores vingueren els treballs; en Calau va tallar la madra pera poder salvar els dos palangres que tenien a bordo, y com si ab la mirada, que's topà ab la d'en Mero, s'entenguessin, varen posarse a vogar desesperadament... La maleida tramontana bufava com una reïra. Els dos homes, entre montanyes d'aigua, feien esforços sobre-posats, lluitant ab les onades. Se trobaven tan lluny de terra! La corrent se'ls enduia avall, cap al Cap de Creus. Els esforços que ells feien eren grans; mes, davant la tamborinada, eren un no-res. Quan més empenyada era la lluita's va rompre un rem del panell d'en Calau. (*Sensació.*) Compteu si'n devia fer de forces pera guanyar el Capl... Després, romput el rem, les ones varen dominar el llagut, y, al fort de la tempesta, un cop de mar va capgirar l'embarcació. En Mero, com ja sabeu, va arribar, nadant, a Port-Lligat; però del pobre Calau que's volgué quedar en el llagut arrapat a la quilla, segurament pera no perdre'l, no se n'ha sabut res més. Això es tot quant jo sé, per haverm'ho explicat el mateix Mero poc temps abans de morir, que fins diuen si va morir d'aquella, perquè mai més va fer res de bo.

Durant el relat de l'avi Ramon les cares dels convidats palidejaren ab profunda tristesa, y a l'acabar, si no hagués sigut amaten-ta, dues llàgrimes haurien rodolat cara avall de la Pepona.

Tot seguit se trencà la conversa, y lo que semblava tristesa's convertí prompte en rialles continues. Quan estaven al fort de la gresca's presentà un home al cancell d'entrada, vestit pobrement, d'uns 55 anys d'edat, qui ab veu trèmola digué: "Salut, gent de bé." Al veure el moviment de la casa, preguntà la causa d'allò que veia, y al notificarli el casori de la Pepona ab en Jaume, el mestre veler, experimentà una sensació que li feu palidejar el rostre, y, abatut pel sentiment que li causà la nova, respongué, ab veu quasi imperceptible: "Es a dir que..." No podent acabar la frase, feu ab el bras un lleuger moviment de despedida y desaparegué instantaniament, causant verdadera sorpresa a tots els que's trobaven allí.

L'endemà uns pescadors vegeren a la mar un bulto que surava. S'hi atansaren y vegeren ab sorpresa el cos d'un home ja cadavre.

Avisades les autoritats ordenaren que fos tret de la mar, trobantse en una butxaca del naufrag varis documents, entre'ls que hi havia una cèdula a nom del patró "Calau", l'home de la Pepona, y una carta escrita ab llapis que deia:

"Als meus estimats pare, esposa y fill: Després de deu anys de sufriments y angunies pera retornar a la llar, després de la tempesta que'm feu naufragar y que un vapor me recullí de dintre la "Jove Maria", perduts els coneixements, enduentse'm al seu punt de destí, que sigué Fernando Poo, avui m'he trobat ab que tu, estimada esposa, tal vegada ab la creensa de que jo era difunt, haves emmaridat ab en Jaume, el mestre veler, y pera no esser un destorb a la vostra felicitat, he decidit adoptar aquesta resolució.

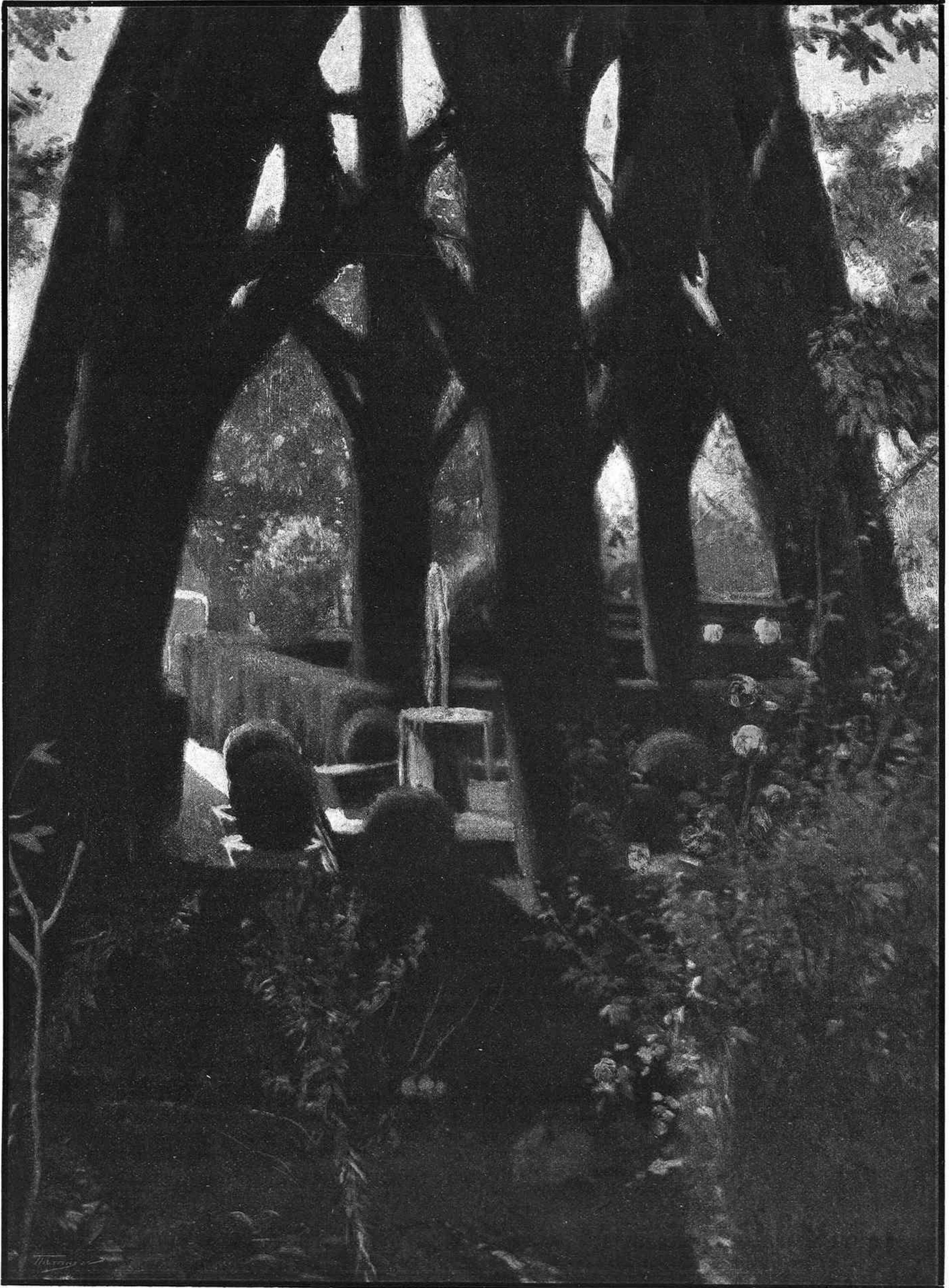
"Y tu, fill meu, obeeix a l'avi y an en Jaume, com ho feies ab mi, y no t'oblidis mai de ton pare, que tant t'estimava.

"Y vos, pare, perdoneume y planyeu al vostre fill

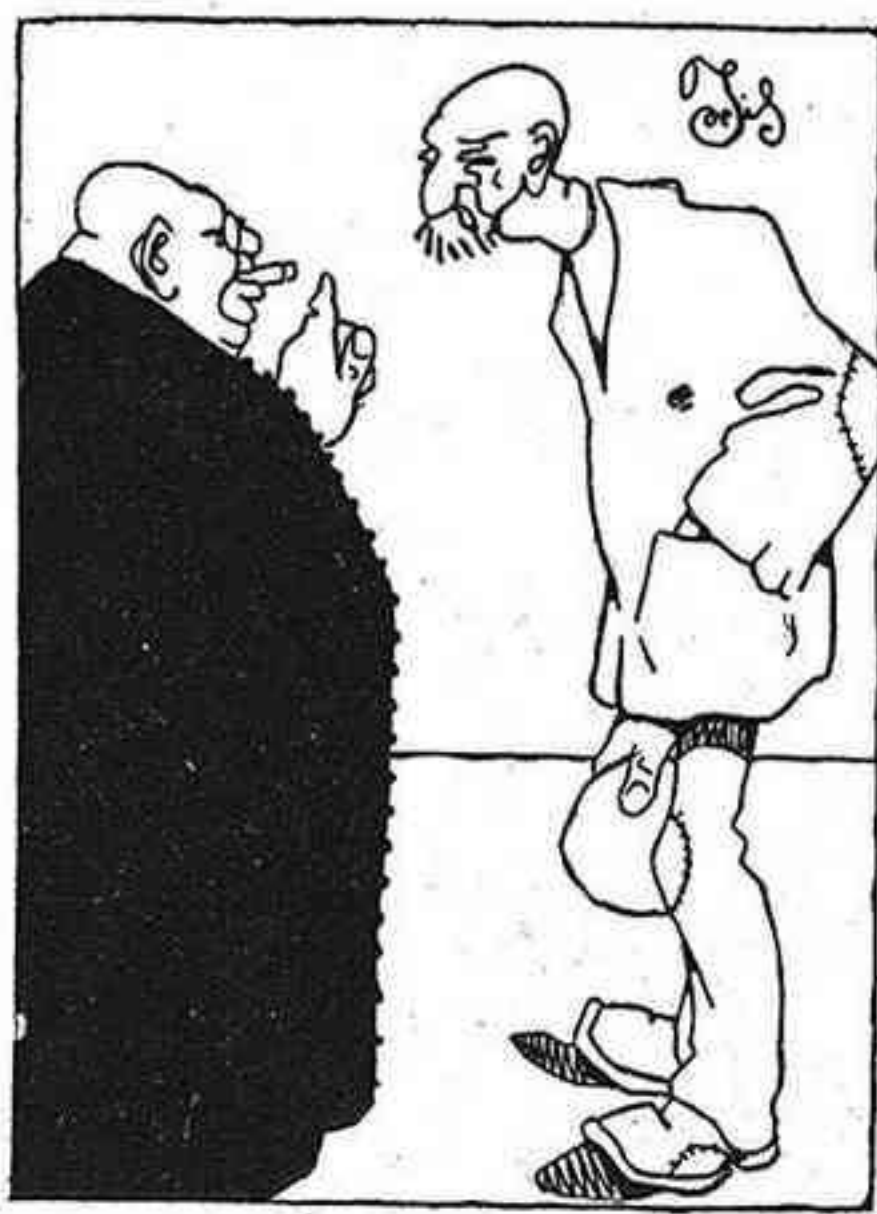
Calau."

Al saberse la nova, pel poble tot eren comentaris y sentieu com la gent deia: "Aquest acte d'abnegació sols podia ferlo un cor gran, com el d'en Calau."

H. NADAL Y MALLOL

LA FONT DE L'ODALISCA.—GRANADA (Per *Santiago Rusiñol.*)

—Ja m'han dit que heu tingut un fill...
Be. be... Y la vostra dona?
—Ah..., la meva dona també!

Engrunes

I

De la vida el misteri que l'envolta
voldria penetrar,
mes es inutil que'l cervell s'esforzi;
impossible esbrinar
els immensos arcans d'eix Pandemonium
ont els mortals vivim;
infusoris som tots, incerts vagantne
al caire d'un Abim.

II

Al temple de Minerva Praxíteles treballa,
Friné, sumisa, el mira
y en son esguard hi posa el foc sagrat de Grecia
y dolsament sospira.
Del magic cisell brollen escenes d'erotisme..
Friné el desitg li excita...
y nua se li acosta y al gran artista abraça
brindàntseli Afrodita!

III

Cadenes de flors
per tu jo voldria;
de ferro ben fort
per mi'n forjaria.

IV

Sento en mi l'ideal que dignifica,
el simbol més preuat,
concepció que als mortals fa esperansarne,
l'hermosa Llibertat!
Fluctuen en mon cor gaies promeses,
ella'm va redimí,
per conquerir la rosa del martiri
fins en mon cor flori.

V

Com la Venus del mar, bella y perfecta
la nimfa surt del llac,

pera'l temple d'Efeso, el genial Fidies
l'hauria modelat.
Pilosos brassos ses belleses palpen...
un satir l'ha sorprès
y en sa faunesca cara s'hi dibuixa
desitg d'amor intens.

R. HOMEDAS MUNDO

A un amic

Si un jorn t'agafen ganes de casarte,
recull aquet consell que vaig a darte.
No prenguis per esposa
la dòna que tu creguis fer ditxosa,
y encar que enamorat de boig hi estigues
no t'hi casis, car passaras fadigues.
Si vols viure felís, tant tu com ella,
no cerquis per parella
una dòna que sols a tu t'agradi;
t'ho dic sincer, encara que t'enfadi.
La condició primera
que ha de tenir la teva companyera
es que siga del gust, un cop triada,
dels que han de serli sogres y cunyada,
puig si no satisfas aquestos gustos
tindras a casa teva molts disgustos.

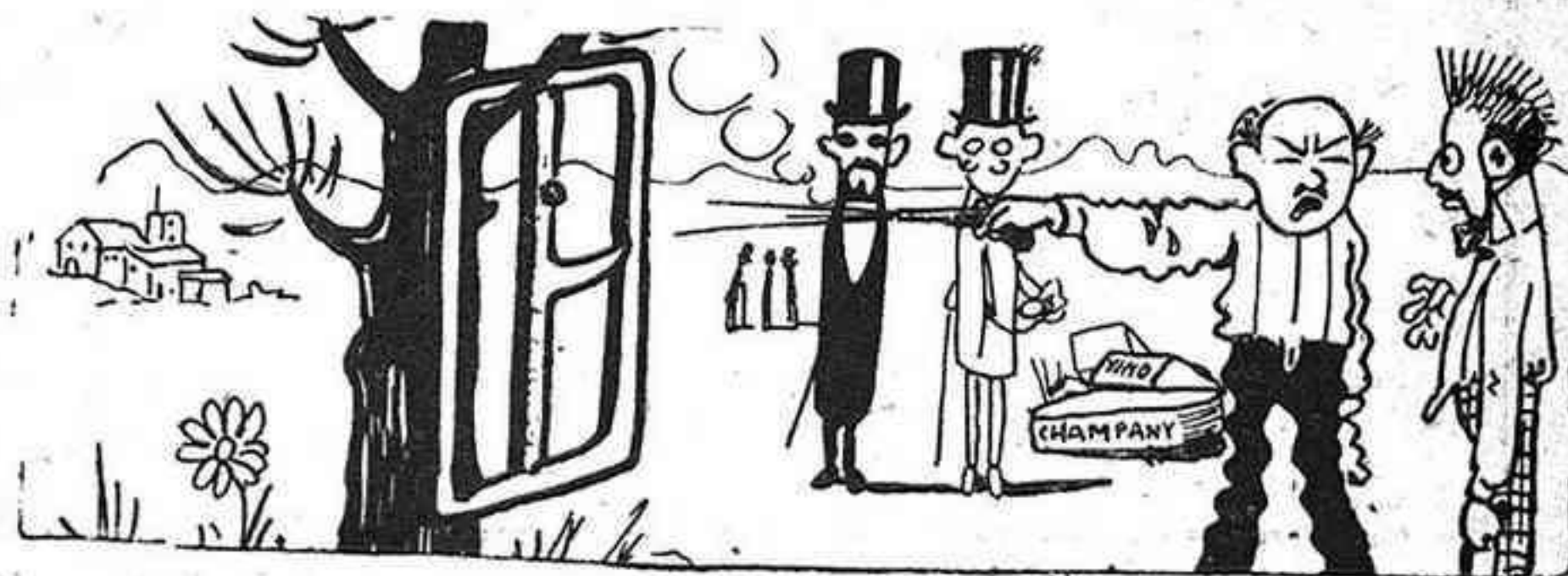
A. S. MATRÁS

Ilusió

¡Quin pler somniarla rendida
galta per galta,
entre'ls espasmes d'amor
produits per les besades!
¡Quin goig reveure'ns a soles
lligats per una abraçada,
els ulls mitg clucs, cor ab cor,
ab la sang salta que salta
y ab la visió d'aquells pits
com dues colomes blanques!
¡Oh, quin goig, quin pler més viu
la fosa de dues ànimes!

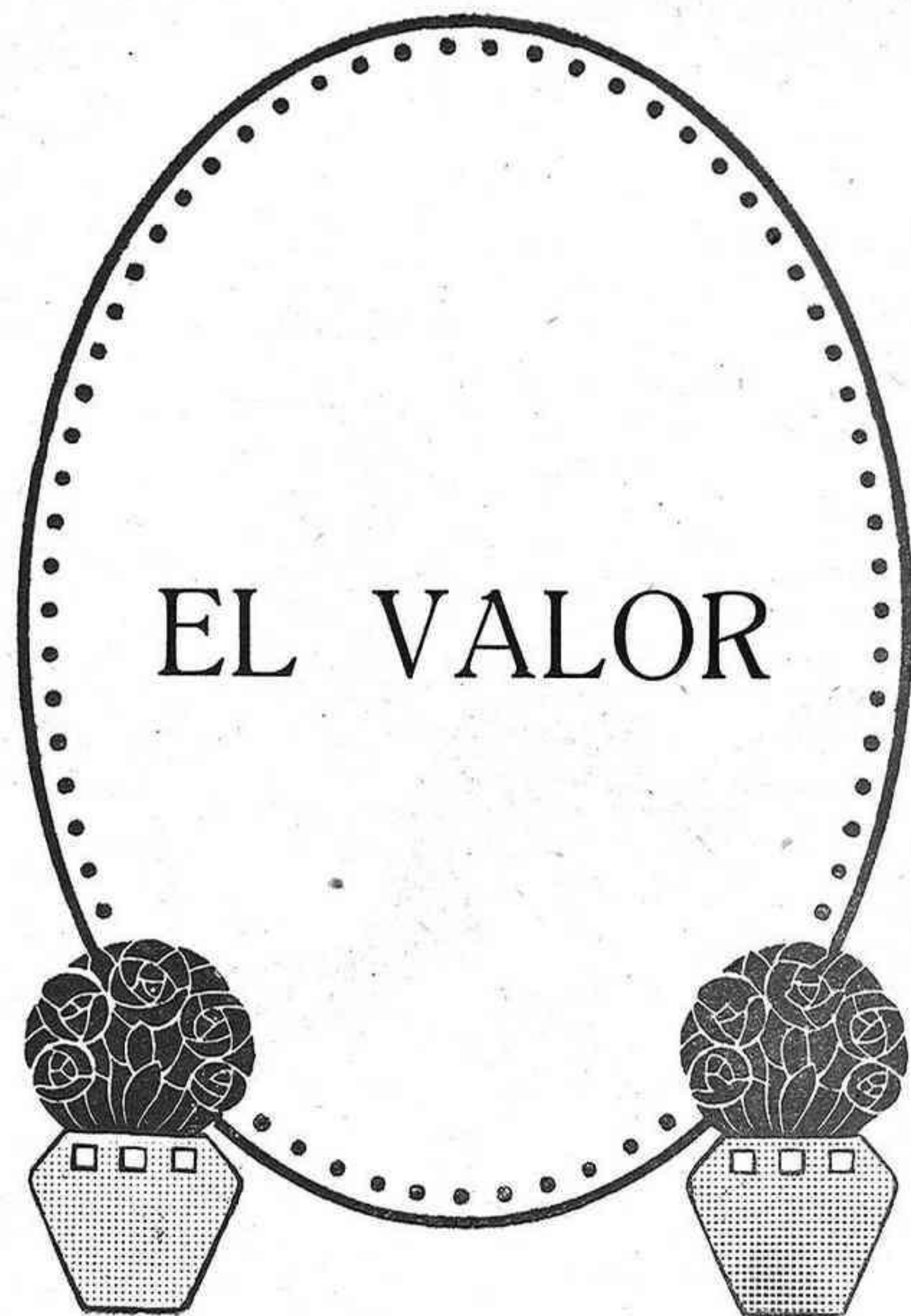
.....
Jo no he gosat jamai, mai de la vida,
un doll de ditxa tan intensa y dolça:
al seu costat les hores s'escorrien
com l'aigua d'una font que mai s'estronca.

JOSEP ALEMANY Y BORRÁS

— Ens en anem al Tibidado a veure una posta de sol. ¿Vols venir?
— No. Jo vaig a la Rabassada, que hi són més importants les «apostes».

EL VALOR

- ¿Han llegit els darrers telegrams?
 —¿Parla dels de la guerra?
 —Per sobre. Jo'ls he llegit no més que per sobre.
 —Ha sigut una gesta gloriosa la d'ahir.
 —¡Heroical
 —Quedi acordat aixís; per la meva part no tinc res que dirhi.
 —¡Ab un grapat de valents com aquets se pot reconstruir una nació!
- ¿Aprofitantlos pera sementals?
 —¡Atiantlos sobre la adormida rassa pera desvetllarla!
 —¡Pobres rasses de valents!... ¡Bahl... Déixinles dormir tranquilles y eternalment, que ja han complert la seva missió a la terra!
 —¡El valor y l'heroisme tindran sempre missions a complir, y seran en tot temps venerats, senyor meu!
 —Be...
 —Y admirables.
 —Be...
 —¡Y constructors y positius!
 —¡Ah, nol .. Això no, senyors. El valor no ha estat, ni es, ni serà mai positiu; el valor personal es perfectament negatiu: lo veritablement positiu es la por.
 —Vostè no repara en dir una extravagancia o una monstruositat a cambi de ferse una reputació d'home originalíssim.
 —La mania paradoxal està ja una mica desacreditada, cregui'm!
 —Permètinme, senyors, permètinme: abans de fer afirmacions gratuïtes sobre lo que han volgut dirne les meves paradoxes extravagants o monstruoses, procedeix examinarles encara que sols sigui un moment. ¿Accepten una breu disertació sobre l'enunciat objecte de les seves censures?
 —Perdrem el temps a gratcient, però l'acceptem en nom de la bona amistat que'ns uneix.
 —Si aquet temps l'havien de passar comentant els darrers telegrams, o jugant al dòmino, quasi no tinc per què agrairlos la deferença; però, en fi, l'agraeixo, prenc un altre glop de cafè. . y continuo. D'un quant temps ensà, ressucitant una vella y sabia pràctica,

s'ha donat la gent a definir. Seguimla, doncs, y definim també; ¿què es, pera vostès, la por?

—Diguem que es lo contrari del valor.

—Això no es una definició; diguem, copiant als psicòlegs, que es una pertorbació de l'esperit, produïda per la presència real o imaginària d'un perill. ¿Està be aixís?

—Està be.

—Doncs jo crec que aquesta pertorbació es un despertar, potser anormal, de l'instint de conservació davant d'un perill que's té per invencible; y crec, ademés, que'l valor es la supressió o l'anulament d'aquet fenomen tan humà, determinat per causes de negativa ponderació y que poden dividir-se en tres grups: les que produeixen una reacció fisiològica tal en l'individu exposat al perill, que'l ceguen y no'l veu; les d'una virtualitat que l'individu creu, y es clar que equivocadament, superior a l'instint de conservació, y les que li impedeixen conèixer o imaginar-se el perill per insuficiència intel·lectual, o imaginativa no més.

—¡Ja es complicat això!

—¡Y foscl

—No s'impacientin. Pera simplificarho y aclarirho posaré tres exemples... El valent, en la seva acepció menys noble, es l'home que, al rebre un insult, un repte o un atac, *li puguen les sangs al cap*, segons l'expressió gràfica ab que solen acompanyar ells la narració de les seves proeses, y *perd el món de vista*; y aquest estat d'anulació del discerniment, de totes les facultats racionals, els fa barallar encara que sigui ab desventatja, fins a vorejar el suïcidí. Velshiaquí el primer cas, y convinguin en que aquesta mena de valor es essencialment negatiu.

—Però tot sovint s'es més fort que l'enemic pel sol fet de sentir-se més valent que ell.

—Aquest argument peca de viciós y de sofistic. Si s'es més fort que l'enemic, sigui per lo que sigui, ja no cal esser valent pera bàtreshi.

Anem al segon grup: en ell poden incloureshi tots els hèroes llegendaris y no llegendaris. Tots lluiten per finalitats que estimen superiors a la propia conservació: la gloria, la patria, la bandera. Mes de l'home en sí, fent com fem ara, d'ell, de la seva naturalesa, l'unic objecte de la nostra especulació, res trobarem superior a la seva vida mateixa si no volem caure en una de les més deplorables negacions.

El cas tercer el subdividirem en dos: el dels que no capeixen el perill cert per manca d'intel·ligència, y el dels que no poden imaginar-se un perill il·lutori per defecte d'imaginació. Al primer sub-grupo perteneix la següent prova experimental: cerqueu al cor de la muntanya un home y un gos que no hagin vist mai més quantitat d'aigua reunida que la que cab en una galleda; porteulos tots dos a la mar y tirèuloshi, y's produirà un fet aparentment extraordinari, però d'una lògica aclaparadora en el fons: el gos neda y l'home s'ofega. Y es que l'home, al ferse carrec de l'imminència del perill, té por, se pertorba, y li manca serenitat pera salvar-se, mentres el gos, per negació de facultats intel·lectuals, obra mogut per l'instint, y sura.

Y, finalment, el segon sub-grupo'm portarà a contarlos un cas, observat per mi fa molts anys, quan encara vivia a la casa aont vaig neixer. Ell ha sigut, potser, en mi el punt fonamental de lo que exposo, y sempre que'l recordo'm ve a la memoria un conte famós del famós nevot d'en Flaubert, que tots vostès coneixen segurament, y que ja'm faran la mercè de cotejar mentalment ab la meva narració, pera explicarme, si poden, ab altra teoria que no sigui la meva, la por de l'home d'en Guiu de Maupassant y l'insuperable valor del meu hèroe.

Vaig neixer a Salt, caseriu agregat a la vila y distant d'ella una hora de pagès; un caseriu de mala mort, ont no hi havia, aleshores, ni allò que sol haverhi en el poblet més insignificant: ni Ajuntament, ni batlle, ni metge, ni apotecari, ni iglesia, ni campanar, ni plassa, ni boig del poble. Quatre parets de fang entatronades de pedres negres; teulades cobertes d'herbes mústegues, que semblava que hi haguessin pujat, fugint dels camps assedegats, a esperar la pluja de més aprop; ermots al voltant de les cases; turons sorruts un bon tros més enllà, montanyes llunyanes en l'horitzó, y una dressera ampla y ab roderes, però sense record dels carros que les haguessin fetes, travessant el caseriu. Normalment

una boira pesanta de silenci cobria el paisatge; sols de tard en tard l'esvaia feblement un lladruc, la sacsejava el batre d'una porta, o l'esquinsava el crit d'en Boi, un galifardeu forsut y ben plantat que no passava d'esser beneit, y que solia fer un "¡Arril!" perllongat y estrident quan veia un gos que'l seguia, o un xaval ab rocs a la mà que l'aguaitava pera divertir-se ab ell.

A Salt va morir-se, un vell pagès, aleshores, y el noi y la jove, unics parents que deixava en aquet món, varen llogar un home pera que vetllés el difunt fins que a l'endemà se l'emportessin altres al cementiri de vila, mentres ells s'entregaven al descans pera rescabalar-se de les hores de sòn perdudes durant la malaltia de l'avi.

De vila havien dut una caixa de morts, que's colocà a la cambra del difunt sobre un banc cobert de roba quasi negra. S'enquibí el mort a la caixa, s'encengueren quatre blandons al seu voltant y's deixà sol al vetllador ab ell.

Quan els de la casa foren a dormir l'home cercà una cadira en un recó de la cambra y's perdé en la foscor y el silenci... De quan en quan reapareixia pausadament a tret de la llum pera esmocar els cremells dels blandons o pera tornar a encendre la mastegada punta de l'escanya-pits, que a cada moment se li apagava.

Anava a tombar la mitja nit.

El mort, que era alt y escardalenc com un espectre, tenia una expressió dolorosíssima en les esgrogueides faccions; devegades la boca entre-oberta y els ulls no ben aclucats semblaven moure's lleument per efecte de les oscilacions de les quatre flames incertes... Més d'una vegada el vetllador se plantà davant del tumult y fixà l'esguard en les arrugades parpelles del mort, pera assegurar-se de la seva immobilitat, y després, segur que n'era, s'enfonsava altre cop en la penombra.

En un moment d'aquets, mirant-se fit a fit ab el difunt, caigueren les dotze hores, y no havia acabat encara de comptarles el rellot-

ge de caixa que hi havia arreconat a una paret de l'habitació, quan se senti un sospir llarg y pregon, com un ¡ail! d'angoixa llunyà... llunyà...

L'home s'acotà, decidit, de cara a la testa del cadavre, y escoltà.. Una immensa quietut ho inondava tot... Mes anava a redressarse novament quan un altre sospir, més llarg y més dolorós, va partir del fons de la caixa. Tornà ell a observar; acostà l'orella als llavis erts del mort y al cap de poc sentí cert, indubitable, un tercer sospir, que ja era un crit ofegat.

Aleshores aquell home va realisar un d'aquells actes de serenitat suprema, de definitiva valentia.

Apagà ràpidament els quatre blandons; tragué a les palpentos el redivi de la caixa; se'l carregà, abressant-lo fortament, units els cossos en la fosca, les cares refregant-se, sentint el tristíssim queixarse d'aquell infelís a cau d'orella; l'entrà a l'arcova d'esma; el ficà al llit; el va despullar en quatre esgarrapades; tornà a la cambra a desfer el tumult en un santiamén; encengué la llantia que hi havia a la capsalera, y anà, per fi, a trucar al quarto dels joves.

Quan sentí que li responien *cridà en veu baixa*:

—¡Veni y no us espanteu. L'avi no es mort encara!...

Y, després de donar paraula d'honor de que lo que he contat es rigurosament historic, servèixinse contestarme: ¿Es o no es aquest un acte de valor, senyors?

—¡Ho es; indubtablement, de valor precisament conscient, positiu.

—Ho es; y qui va realisar-lo era un valent de debò.

—Doncs va realisar-lo en Boi, el beneit del poble. Y déixinme aprofitar aquest *latiguillo* pera donar per acabada la disertació.

MARTÍ GIOL

¡Oh, la Ciencia!

El jorn de l'ultim bes prou que'l recordo; el recordo ben be. Era una tarda que'ls dos, amorosits y ab foc als llavis, ens juràrem amor en eixa vida. Mes, no sé com va ser que, tot de sobte, vaig sentir circular sava en mes venes, se'm van crispar les mans sense adonarme'n y... res, que varem perdre el món de vista.

Va passà prop d'un mes que no'ns vam veure, y quan la vaig trobar una altra volta: —Què hi ha del jorn aquell?—vaig preguntar-li. Y ella, al punt esclafint una riulla, mirant-me fit a fit va dir-me irònica: —No res, company, no res; no't preocupis, que per un sér com jo... no val la pena...—

Li anava a contestar, però ella, ràpida, va dar-me un adeu sec y va deixarme torbat, confós y ab la paraula als llavis.

J. VALLS CLUSAS

Visió de ciutat

Regna l'hivern: el cel, boirat, s'extén crudel damunt ciutat, que al sol la boira l'ha retut. Y els arbres mouen tots les branques, y fina pluja que ha caigut fa brillar les pedres blanques per la llum groga dels fanals, que són espectres capvesprals.

A. SERRANO Y VICTORI

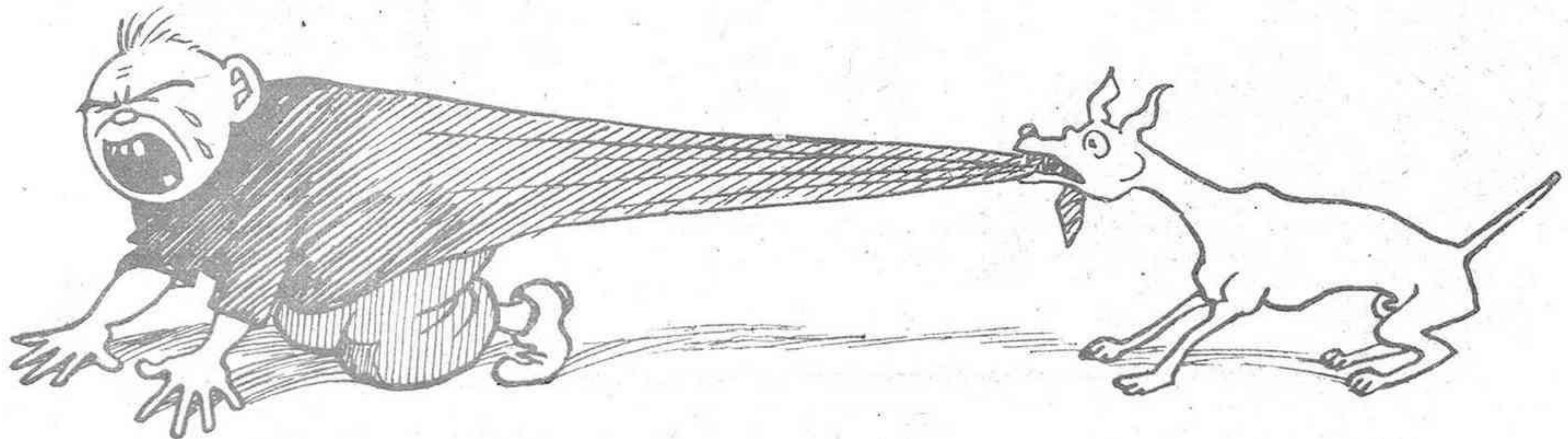
Postal

Plaume, de vespres, tot sol discorrer pels llocs mateixos ab tu seguits; fulls d'una historia que'l temps no esborra, per tot ont miro n'hi veig d'escrits.

Uns blocs escaires, de pedra llisa, que presenciaren nostre comiat avui llueixen en la cornisa d'una casa alta son bell labrat.

Y tes mirades, que, llagrimoses, damunt les pedres naven caient, guaitant enlaire les veig confoses ab les estrelles del firmament.

MIQUEL ANGEL

—Escolta, tu... Ens podries convidar a sopar... ¿no't sembla?
—Convidarvos a vosaltres?... Prou!... Però ha de ser a cà'n Falp y Plana.

— Jo'm pensava que aquet Nadal ja tindriem automobil...

— Jo'm pensava que en aquestes eleccions hauria sortit regidor!

Acudit

En una soirée:

— Ah, es poeta, vostè?... No m'agraden els poetes!... No són gens interessats, y per això no serveixen pera'ls negocis. Ab tot, be'm dedicarà una poesial...

— Ah, sí senyora, sí De quin preu la vol?...

MANSO

Tardoral

Ja hi som, amiga Tardor,
en els dies escapsats
que comensen al matí
y queden a mitg durar.

Ja no hi ha dia complert,
y fa mandra comensar
qualsevol treball d'empenyo
perquè tens d'encendre el gas.

Prò molts, a pesar d'això
s'empenyen, s'han d'empenyar
pera arribar a... *Igualada,*
invicta villa ideal.

¡Quin gust, ara que fa fresca,
prò que no molesta encar,
recordarse dels quaranta
quaranta y pico... de pams

(vull dir graus, lector, no't pensis
que confongui els consonants
com aquell que les formigues
les feia vestir de blanc),

graus de calor d'aquells dies
del—mal llamp!—estiu passat
en que'l treball intensiu
el Sol va voler provar!

ESCENES D'ARRABAL (Per Picarol.)

— La cartera o la vida.

— Fugi, home!... Que's creu que soc en Canalejas, pera donar carteres?

E. VILA

A una pobre Mare

SONET

Mare: jo't veig ab la blancor punyenta
del marbre estatuari a les faccions;
trobo el solc de la llàgrima bullenta
en tes galtes frisoses de petons.

Tos brassos cauen ab caiguda lenta,
tebis encar de dolces sensacions:
serva ton pit gemat la suau emprenta
de l'infant que adormiren tes cansons.

Y ¿ont es l'infant? ¡Oh mare malhaurada!
¡L'infant es, mort, sota la terra humida!
Y, per la fonda pena aclaparada,

mostraras ton dolor tota la vida,
com l'arbre a qui una branca han arrencada
mostra al sol sempre més la greu ferida!

MANEL MARINEL'LO

Estirabots

I

En Peret, bailet de cinc a sis anys, tenia un oncle que sovint li donava diners, que's treia de l'armilla.

—Renoí, aquesta armilla es miraculosa!—deia el xicot. ¡Com hi neixen els diners!... ¡Cada dia n'hi ha de nous!...

L'oncle va morir, y en Peret, plantat als peus del llit ont jeia el difunt, no més feia que contemplar l'armilla de l'oncle, penjada allí aprop, y, tot d'una, dirigintse a la parentela, que's disputava els béns que deixava el mort, exclamà:

—Y ara, ¿de qui serà l'armilla?

II

Discutint en el *Casino* ab els companys, don Santiago deia:

—Ningú de vostès podrà mai posarse al nivell dels meus graus de conservadurisme. Es tan gran l'entusiasme que sento pel partit conservador, que en el testament...

VIDA ASSEGURADA (Per *Picarol*.)

—Senyora..., dec haverli de dir que s'acosta un gran temporal!... Me fa molta por.
—No us espanteu, bon home. Soc sogra de set gendres. Contra mi els elements no hi poden res.

—Ah, han vingut pera donar concerts?... Be, be, ¿y què toquen vostès?
—Per ara..., no gaires bons resultats.

Quan el cel s'aclareix ab llum brillanta
d'esplendent sol que sura per les ones;
quan tot reviu; quan ja l'aucella canta
y van de flor en flor les papellones;
quan un himne gegant, replè de vida,
de llum y cants, de joia y de color,
esclata arreu del món y al goig convida,
llavores penso en tu, la meva amor.

Quan la calda de sol tot ho aclapara
ab sa quietut feixuga y mitg somorta;
quan Natura se mostra com avara
guardantse el ventijol que reconforta;
quan no's veu un aucell; quan no's belluga
ni una fulla del bosc y tot rellú;
quan apar que la són el sér s'enduga,
llavores, vida meva, penso en tu.

Quan cap al tard el sol ab sa fugida
enllà de les montanyes que'ns envolten
mata la llum incerta, y, ja finida,
els sons més allunyats millor s'escolten;
quan el món va al repòs; quan les estrelles
broden ab llum brillanta el firmament;
quan tot es dols y suau y esplet de meravelles,
llavors omplenes tu el meu pensament.

Y a la nit, amor meu, quan la Natura
descansa del tragí de tot lo dia,
quan dalt del cel, titil·lejant fulgura
un devassall de llum, llavors, aimia,
sota el brançam del meu jardí, tot flaire,
quan no m'hi veu ningú,
mos ulls fixen l'esguard enlaire, enlaire,
y per entre'ls llesamins, volant per l'aire,
somrient t'hi veig a tu.

JOSEPH ALEMANY Y BORRÁS

—Disposició testamentaria y tot?—interromp un contertulià.
—Sí, senyor, sí!... En el testament dispo que'l meu cadavre
sigui tot cobert de *pols insecticida*, a fi de que's pugui conservar
eternament sencer!..

PERE ROGER FIJÓS

PENSAMENTS

A una donzella qui té uns ulls bellissims

Negres com dugues mores, pels raigs del sol besades,
són vostres ulls bellissims d'erotíc esguardar.
Són ulls quins a ma pensa, de misterioses fades
reviuen les llegendes que'm plau tant recordar.

Com cèliques estrelles que oscilen argentades,
vostres ulls amorosos jo veig lluminejar...
Els veig, y en mon cor sento les fortes bategades
de l'impressió causada per vostre bell mirar.

Mes vos, gaia donzella, d'ulls radiants com foc,
resteu sempre distreta... No obstant, vostra mirada,
sens vos donausen compte, va furgant poc a poc,

boi encenent la flama d'amor, als jovincells
que sempre, a totes hores, us tenen envoltada,
enamorats, corpresos de vostres ulls tan bells.

J. PONS Y MARTORELL

Tems a Fulano y t'amagues fins de la seva ombra? No hauran
sigut sempre ben legals tos actes envers ell.

Hi ha vegades que enraonem molt, total pera dir que no hem
dit lo que hem dit.

Si les excuses valgüessin diners, tots els mals pagadors serien
arxi-milionaris.

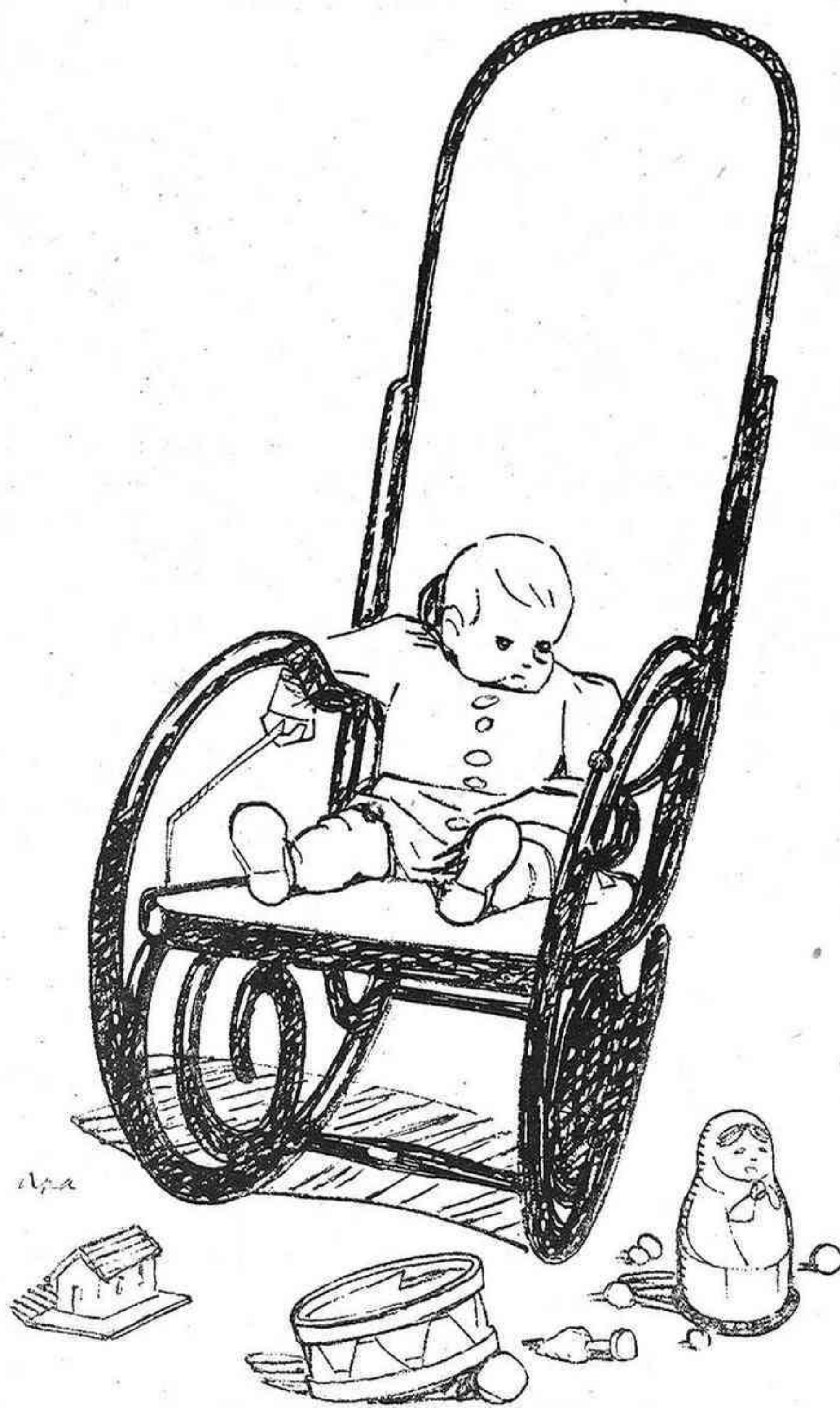
Poc lluny anirà aquell que va refiat de que'ls peus li duen.

Els consells abunden tant que tothom ne dona; en cambi,
d'exemples, qui serà que a un fill seu li podrà dir: "Fes lo que jo he
fet", sense que hagi de sentir pesar d'haverli dit?

Fes que jamai hagin de desconfiar de la teva honradesa, puig
no tornaries a adquirir pas la mateixa confiança per molts anys
que visquessis.

L'atolondrament destrossa tot lo que toca.

La malaltia del fill mata a la bona mare.

— No sé perquè havien d'amoinarse en inventar automobils..., haventhi balancins!...

— En la casa de la dona gandula, pols y terenyines per tot arreu, menys a la lluna del mirall.

— Amagant lo que no volem ensenyar, ensenyem lo que amagar deuriem.

— A ratxa d'inventors, més feina pera'ls alienistes.

— Mentres puguis anar endavant, no t'entretenguis amidant l'amplada del camí que segueixes.

— Segons com y segons què, més m'estimo ser candi que incredul; segons què y segons com, més m'estimo *viceversa*.

— L'home indolent a voltes també té rasgos d'emprenedor; mes, com li manca energia pera dirigir, fracassa sempre.

— L'engreixament de l'administrador fa afluïr al propietari.

— Certes coses que'ls rics tenen y'n diuen tribulacions, iquants pobres les voldrien, pera aconsolarse!...

— An aquells que marxen en busca de fortuna y al poc temps tornen haventla ja trobada, no'ls preguntis de quins medis s'han valgut pera adquirirla, perquè'ls faries mentir.

— Al desconegut que ab insistencia s'empenyi en ferte felts, demòstrali el teu agraiement cordante be l'americana y no perdentli de vista les mans.

— Marit terc y muller sossa, pels estalvis no'ls cal bossa.

— No te n'enduguis de cassera gossos que espantin la cassa. Tampoc vulguis, al lloc dels teus esplais, companys que t'espantin la butxaca.

— L'astucia es la caricatura de l'habilitat.

— El poderós que traspassa el portal de casa teva, rara vegada ho fa ab l'intenció incondicional de protegirte, sinó perquè sab que, pels teus esforços, pots serli d'utilitat en l'empresa que's proposa.

— A més llengua, menys orelles.

— Moltes de les persones que, en ocasions de perill, les veiem impertorbables, fentse admirar per la seva sang freda, no es sang freda lo que en realitat tenen, sinó un excés de por que les priva fins de moure's.

— Digue'm qui t'admira y't diré lo que vals.

EMILI ALBERT

EL TIPOGRAF

Quan el veig a la caixa desxifrant penosament un manuscrit o imprès, y cullint ab els dits de una a una les lletres que ab dalit va component, fentne paraules, ratlles y columnes que planes fa tornar poc a poquet, me sembla veure en ell l'abella obrera que en son buc marletat va fent castells y artistics espadats de dolces bresques que guarden la sabrosa y rica mel. Per això al contemplar tantes mils lletres en aquest *Almanac* tan ben imprès, escrit per tants autors—abelles lliures que l'essencia han portat de sos vergers, essencia fina que s'ha tornat bresca, bresca d'ont tastem tots la dolsa mel, la mel que ha treballat l'ardit tipograf ab aquells signes grafics petitets que a munts té en una caixa, incomprendible pel qui l'està observant mes no per ell— voldria jo enaltí ab cançons més gaies la gran obra que fa el caixista obrer, que queda sempre obscur com les abelles que en l'obrador del buc fabriquen mel.

O. VILELLA

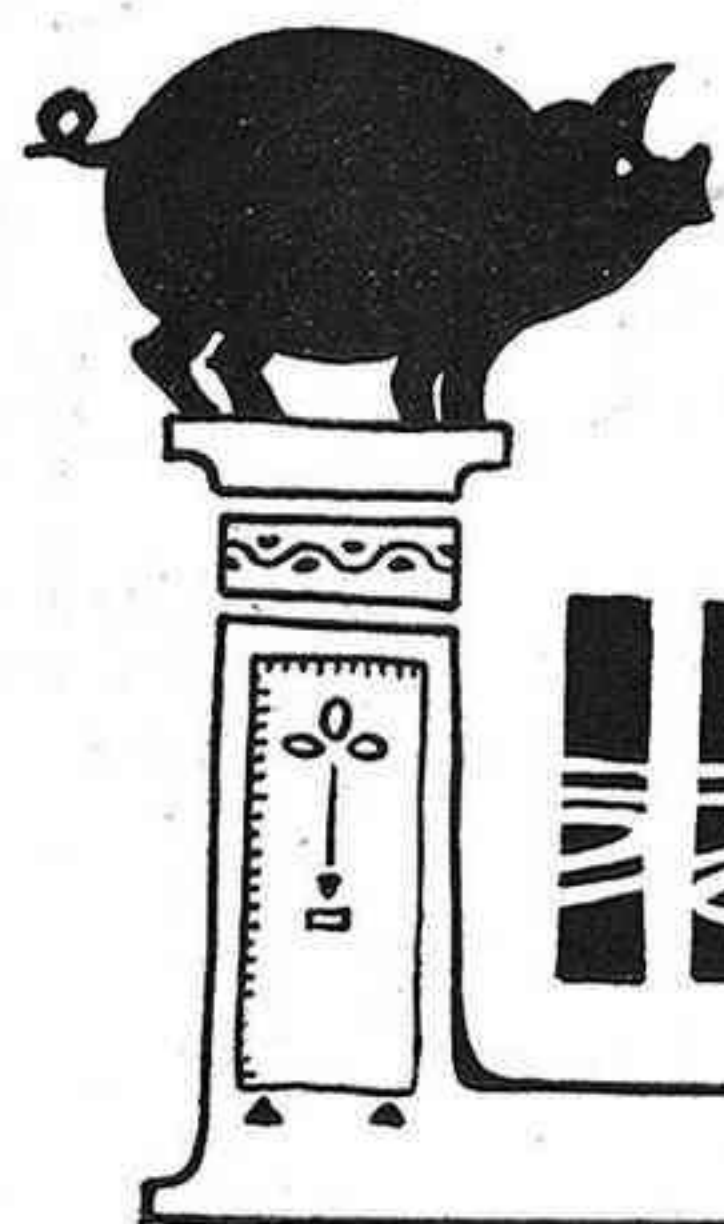
TEXT

INDEX

	Pàgines
<i>Aguileta.</i> —Les forteses aèries	58
<i>Alamaliv (J.).</i> —Epigramatics	55
<i>Alart (Joan d').</i> —El vago. (Tipos de poble)	85
Albert (Emili).—Pensaments	103
Alemaný (Xavier).—Un viatge ab Nostramo	74
Alemaný y Borràs (Joan B.).—Vilaxorca	62
Alemaný y Borràs (Josep).—Ilusió	96
» » Somniant	103
<i>Ali-Foix, El Vell.</i> —Aspreses catalanes posades en solfa	93
Almerich (Lluís).—Lletra a mestre Amor	38
Alomar (Gabriel).—La Trapa d'Algeria (Pàgina de viatger)	90
Alsina y Clos (Simon).—A un aucell	50
<i>Andresito.</i> —Dolora	93
Angel (Miquel).—Postal	99
Arce (Joaquim M. ^a de).—Clam de despit	63
Artís (Josep).—Hora matinal	69
Artís y Balaguer (Avelí).—*	50
Auber (Joan Bta.).—«Médor»	88
Aulés (Eduard).—Cebes	35
Ayné Rabell (J.).—Floreale	20
Badia (M.).—Visca la gallina!	33
Barceló y Bou (Ll.).—Intima	50
Bartrina (F.).—A una morta	26
Baucells Prat (J.).—Vilamicó	65
Biumala (Joaquim).—El colom	84
Borrell (Joaquim).—La deria de la Layona	23
<i>Boy.</i> —El amors d'en Casulleras	36
Boy (Santiago).—Ruptura de relacions	14
Brugués Berta (S.).— <i>Quid-pro-quo.</i>	63
Burgas (J.).—*	20
Calderer Morales (A.).—La Dòna al Dramaturg	89
Cana (Felix).—El gat y la rata	72
Canigó (Victor).—Resignació	79
Carcassó (Julià).—La reforma	89
Carreras Padrós (F.).—El monjo jove	82
Casals (Pere).—L'idili de la cabana	52
Coca y Collado (Emili).—Els pardals	33
Colomer y Fors (P.).—La caseta blanca	68
Coromines (Pere).—Madrigal	80
<i>Crispín Tirirín.</i> —Feu favors a besties	54
Diví Pañella (Antoni).—Vibracions de preludi	82
Esclasans y Folch (Agustí).—Cant de la Nit	87
Ferré y Roig (Josep).—*	67
Figuera y Ribot (F.).—Heroica	16
Gas Belenger (Artur).—L'hora baixa	57
Giol (Martí).—El valor	98
Graells Castells (Emili).—Miniatura	72
Guanyabéns (E.).—Cap-vespral	49
Guasch Tombas (Artur).—¡Llibertat!	92
Guimà (C.).—La bona mare	43
Homedes Mundo (R.).—Versos	96
Jáuregi (Antoni).—¡.....!	84
<i>Jep de Jespús.</i> —Un desengany	47
<i>Jobico.</i> Oh, si't trobés!	55
Julià Pous (A.).—*	33
Lasarte (Josep de).—La veu de la campana	14
<i>Manso.</i> —Acudit	101
March (A.).—De París a Marsella	20
Marinel·lo (Manel).—A una pobre Mare	102

	Pàgines
Mas y Jornet (Claudi).—Anhel vital	18
Massip (Ramon).—Pensaments	81
<i>Matràs (A. S.).</i> —A un amic	96
Millà (Lluís).—Hinne de germanor	18
Miró (J.).—L'any de la picó	7
Moliné y Brasès (E.).—Filosofies de tardor	45
Monclús (Josep).—Hivernenca	86
Mont (Dolors).—Menudencies	54
Moret de Gracia (J.).—Xifladures	79
Nadal y Malloñ (H.).—En «Calau». Marina	94
Noguera Oller (Rafel).—Lo privat es lo desitjat. Remei contra l'adulteri	34
Novellas de Molins (J.).—Estiuenca	29
Olives (Francesc).—La meva amiga	82
<i>Pamonicas (R.).</i> —La flor pretenciosa	67
<i>Pepet del Carril.</i> —Instantànies	70
Pi (Joan).—De «La Musa condemnada». Serenata	8
Plana y Dorca (J.).—Contemplació	14
Pons y Martorell (J.).—A una donzella qui té els ulls bellissims	103
Ponsa (J.).—*	73
Pous y Pagès (J.).—L'Esparver. (Fragment d'una novela inèdita)	40
Puig y Cassanyes (J.).—Les dones	25
Puig y Ferrer (Joan).—Enviant una Gioconda	24
R. F. P.—Dos trempats	10
Rahola (Frederic).—Consells d'un egoista pera viatjar be	71
Ramon y Vidales (R.).—Fragment d'un quadro dramatic	77
Redondo (Joan).—Oda prosaica	59
Revoltós (Martí).—Plany	30
Ribas Llagostera (A.).—A uns ulls	46
Ribera Llover (R.).—La sega	84
Ribó y Malla (Casimir).—Rialles y ploralles	82
Roger Fijós (Pere).—Es'irabots	102
Roig (E.).—Una ensopegada	16
Rovira y Virgili (A.).—El fill	26
Rusiñol (S.).—Girona de pedra	30
Sala (Eudald).—Epigrama	72
Salet y Llorens (Emili).—Del cor	62
Salom y Morera (Pere).—Tornanthi	76
Salvador (Lluís G.).—L'home felís	39
Serrano Victori (A.).—Visió de ciutat	99
<i>Staramsa (J.).</i> —Homes y dones	12
Tomás Salvany (Joan).—El carro y l'automobil	8
Umbert (Joan).—Els arboços	73
Urrecha (Frederic).—Decaleg de l'Empresari	72
Vallespinós y Casas (P.).—El prim·r missatger	44
Valls Clusas (J.).—Oh, la ciencia	99
Vendrell (Pau).—Epigrama	72
Vidal (Romuald).—Album historic. (Monoleg irrepresentable)	21
Vidal y Jumbert (J.).—Mutasim y el célebre cantaire Ishaq	46
Vila (Lleó).—A un tranquil com no n'hi ha gaires	46
Vila (T.).—Tardoral	101
Vilaret (E.).—La rèplica de Satanas	71
Vilella (O.).—El tipograf	103
Vives Borrell (J.).—Sonet fervorós	67

IL·LUSTRACIÓ

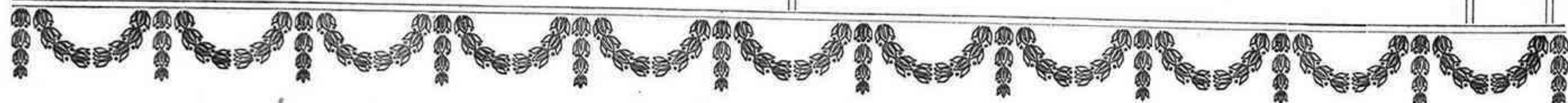
INDEX

	Pàgines
Alegret.—De teves a meves.	101
Amc.—Avant-portada	3
» Portada	5
» Es propietat. (Vinyeta)	6
» Crònica. (Capsalera.)	7
Anonim.—Capsaleres ornamentals	57, 94 y 98
» Orles.	49 y 80
» Vinyetes. 8, 14, 16, 23, 29, 30, 36, 40, 50, 99 y 104	
» Vinyetes ornamentals	64 y 68
Apa.—Criaturada	104
» Desenfeinats.	97
» Humorada	89
» Servei de cafè	85
Atché (Rafel).—A l'aguait	60
Balash (Mateu).—Retrat de senyora.	88
Beardsley (A.).—La ciorca rapita. (Il·lustració.)	51
Blanco Coris (J.).—Gènere d'exportació	35
» Camí de la democràcia	42
» Un sandwich desigual	52
» El mona	67
Bon.—El vegetarià	100
» La vocació	90
Brunet (Llorens).—Vinyeta	46
» Notes d'Alemanya	54 y 55
Cabrinetty (J.).—Un desengany. (Il·lustracions.)	47 y 48
Cardunets (A.).—Nota de viatge	45
Farré (P.).—Voltants de Barcelona	39
Foix (Mariano).—Humorada	89
Font (R.).—Cambi de lluna.	88
Grau (Cèsar de).—Un viatge ab Nostramo. (Il·lustracions.)	74 y 75
Iris.—Després de l'hora curta	96
Juliana (J.).—Vells amics.	17
Junoy.—Oportunitat	91
Junyent (Olaguer).—A Vichy	63
Lata.—Camí de «La Rabassada»	37
Llobet (S.).—Tipos del moll	31
Macaya.—Apaches	56
Marquès (Josep M.).—Pubertat	29
Nogueras Oller (Rafel).—Lo privat es lo desitjat. (Il·lustracions.)	34
Nonell (I.).—Captaires d'iglesia	21, 44 y 69
Pellicer Montseny (J.).—La pescatera	18
» La qüestió mora	24
» Abundancia	32
» <i>Todo es según el color.</i>	46
» Un negoci per terra.	61

	Pàgines
Pellicer Montseny (J.).—Passejant el garbo	91
Picarol.—Les quatre estacions.	9, 11, 13 y 15
» Ja no hi ha fel.	43
» Vinyetes còmiques	52 y 53
» Boxejadors.	58
» El lema dels sportmen	59
» Vinyetes còmiques	62, 65, 71, 81 y 96
» Una prenda de la Pubilla.	66
» Allò de l'aigua	70
» El suplici de Tàntal.	76
» Infantesa aprofitada.	78
» Efectes del cloroformo.	81
» Un punxa-sarries de mires enlairades	93
» Escenes d'arrabal	101
» Vida assegurada	102
» Tututs madrilenys	103
Pous y Palau.—El pobre cotxer	50
Prieto.—Vinyeta	48
Raurich (N.).—Un recó de Castelltersol	41
» Puig de Rosanes	73
Roqueta.—Gent de sport.	90
Ros.—Sortint del concert.	84
» Tipet de platja	87
Rusiñol (Santiago).—Xiprers daurats	83
» La font de l'odalisca	95
Sabaté (P.).—Contrast	28
» De confiança.	72
Sancho.—Malalt desesperat.	43
» Regidor d'altura	70
» Paraules sinceres.	71
» Nostre batlle	79
» «Lo Rat Penat» de Barcelona	86
Sardà (F.).—Filadora catalana.	19
» Drama del camí	92
Serra (Enric).—Joies desaparegudes	25
» Magnificències desvanescudes	27
Urgell (M.).—L'enterro de la bruixa	33
» Repòs	77
Valls Clusas (J.).—Vinyeta ornamental.	70
Vidal (J.).—En Rusiñol a Girona. (Fotografia.)	38

FOTOGRAFIES

Fotografia anònima.—Artistes catalans	40
Fotografies anònimes. (Il·lustració d'article)	22 y 23
» Coberta , de Picarol.	
» Gravats , de Vda. Bonet.	

Pàgines anunciadores

Qui no anuncia no ven

Aforisme mercantil

AUTO-GARAGE
J. ÁLVAREZ Y C.^{ÍA}

Provenza: 260 - 262 - BARCELONA - Teléfono 3635

VENTA DE ACCESORIOS * * * TALLER DE REPARACIONES

CONCESIONARIOS EXCLUSIVOS DE LOS AUTOMÓVILES

“CLÉMENT-BAYARD” Y “MARTINI”
 Camiones y Ómnibus “ADOLPH SAURER”

Voiturette	CLÉMENT-BAYARD	8 H 4 cilindros	60 × 120	con neumáticos y carrouserie torpedó.	4.650	frs.
Chassis	»	»	10 H 4	» 70 × 110	5.500	»
»	»	»	12 H 4	» 80 × 120	7.000	»
»	»	»	20 H 4	» 100 × 140	10.500	»

MÀQUINES SANTASUSANA DE COSIR

CARME, 40 : Barcelona

Màquines especials pera tota mena d'industries

Màquines **SANTASUSANA** pera fer mitja

Instalacions complertes de fàbriques de Gèneros de Punt

Casa de confiança, fundada en 1870

SANTASUSANA, Carme, 40

Señoras!

Si cuidan ustedes su salud y quieren conservar sus encantos y evitar defectos y enfermedades, no empleen para el tocado más que el

JABÓN QUIRÚRGICO LESOUR

*El más seguro y eficaz
de los preservativos.*

SEGURIDAD

SALUD

HIGIENE

están asegurados con el uso del

Jabón Quirúrgico Lesour

De venta en las principales Farmacias.

El Elixir vital Quentin es un alimento cerebral completo. Es un tónico precioso que regenera el organismo de pauperado por la lucha diaria por la vida, que es necesario á todo el

que se encuentra cansado por un exceso de trabajo cerebral, por la falta de sueño, por un excesivo trabajo intelectual ó físico.

El Elixir vital Quentin es un poderoso reconstituyente que conviene á todas las personas débiles en general, cuyo sistema nervioso, después de una gran excitación, se encuentra luego decaído, como anulado por una gran postración y cansancio del cerebro.

Esos enfermos encontrarán en el Elixir vital Quentin un verdadero renovador.

La joven que está próxima á convertirse en madre; la madre que da el pecho á su hijo; la religiosa debilitada por los ayunos, la penitencia, la vida austera del claustro; el sacerdote deprimido por la abstinencia y la continencia, que debilitan las energías físicas y morales; el niño pálido y enclenque;

el obrero fatigado; el viejo abrumado y sin fuerzas, sentirán en seguida, con gozo, los efectos del empleo de este tónico maravilloso, de este reconstituyente enérgico.

LA
Epilepsia
es una enfermedad tan grave como rebelde; ningún medicamento empleado para combatirla dará
RESULTADOS TAN RÁPIDOS EFECTIVOS Y DURADEROS
COMO LAS
GRAJEAS GELINEAU
Las personas nerviosas encontrarán inmediato alivio á sus dolores, usando el
JARABE ANTINERVIOSO
del Dr. GELINEAU
De venta en las principales Farmacias.

¡SEÑORA!

En todas las operaciones del tocador que exijan antisepsia perfecta y absoluta, empleen el

Jabón Quirúrgico Lesour

Si tiene usted que cuidar algún enfermo, lávese las manos antes y después con el

Jabón Quirúrgico Lesour

Si asiste usted á un recién nacido, use exclusivamente

Jabón Quirúrgico Lesour

Y lo mismo para el tocado de la madre, que debe hacerse tan sólo con el

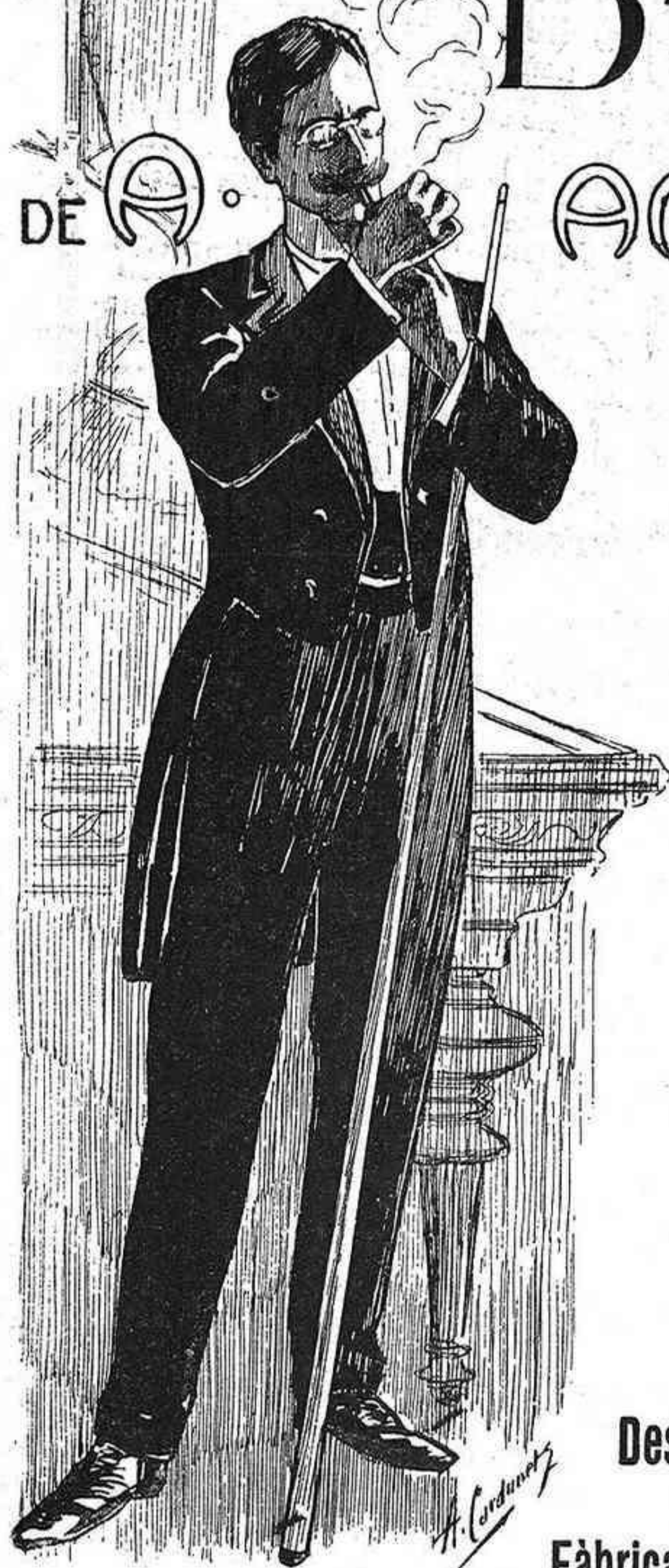
Jabón Quirúrgico Lesour

De venta en las principales Farmacias.

¡SEÑORA!

Combatid las CRISIS NERVIOSAS la NEURASTENIA el VÉRTIGO, etc., etc. con el uso del
JARABE ANTINERVIOSO
del Dr. GELINEAU
¡No dormir es envejecer!
Para dormir, con sueño tranquilo y reparador, tomad por la noche, al acostarse, una ó dos cucharadas del
JARABE ANTINERVIOSO
del Dr. GELINEAU
De venta en las principales farmacias.

GRAN FÁBRICA DE TAULAS DE
BILLAR
 VDA. Y FILLAS
 DE A. AMORÓS.

*Aquell que vulgui
 jugà a billar
 ab la destresa
 dels professors,
 demani sempre
 pera jugar
 l'excelent Taula
 marca AMORÓS.
 Ben nivellada,
 ben resistent,
 ferma, macissa,
 fixa, elegant,
 de treball solid
 y consistent,
 la nostra taula
 té un exit gran.
 Per'xò ens plau, ara,
 fer observar,
 en benefici
 dels jugadors,
 que tota taula
 té de portar
 l'acreditada
 marca AMORÓS.*

Exportació a provincias y Ultramar
 Se envien catalegs gratis

Despatx: Pelayo. 58, 2.

(tocant a la Plassa de Catalunya)

Fàbrica: Blasco de Garay, 61

BARCELONA

Vda. de P. BONET.

REPRODUCCIONES

ARTÍSTICAS

FOTOLITOGRAFÍA

FOTOGRAFADO

AUTOTIPIA

TRICROMÍA

Aribau, 9, interior

BARCELONA

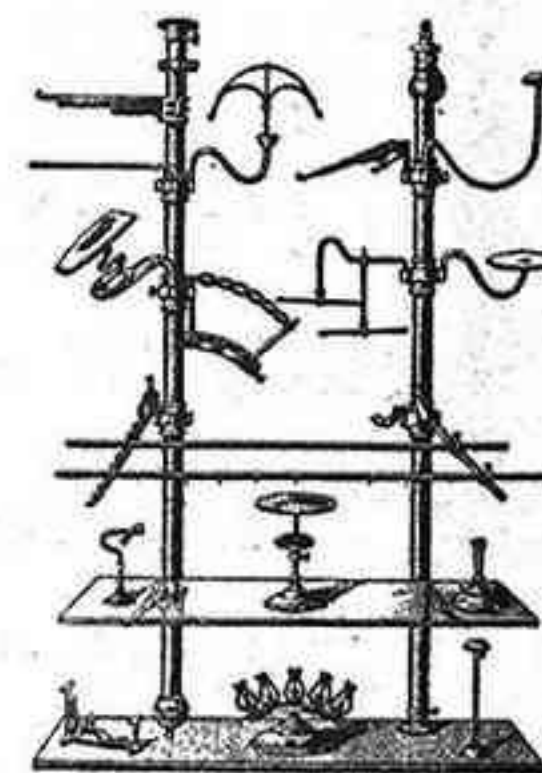
Marcelo Vilá

METALLS PERA MOBLES

MONTURES D'APARADOR PERA TOTA CLASSE D'ARTICLES

Elisabets, 3 y 7 - Notariado, 10

BARCELONA

J. DALMAU MONTERO

S. EN C.

BARCELONA

MADRID

Ronda Universidad, 20

Fuentes, 12

SECCIÓN COMERCIAL

GRANDES ALMACENES DE APARATOS DE
ÓPTICA, FÍSICA,
METEOROLOGÍA Y TOPOGRAFÍA

VENTAS AL POR MAYOR Y MENOR

PRECIOS SIN COMPETENCIA

**La Campana
de Gracia**

SETMANARI POLITIC ILUSTRAT

Fundat l'any 1870

5 cts. número

SUSCRIPCIÓ:

1'50 PESSETES TRIMESTRE

PAQUETS DE 30 NÚMEROS, PTES. 1

**L'Esquella de
la Torratxa**

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

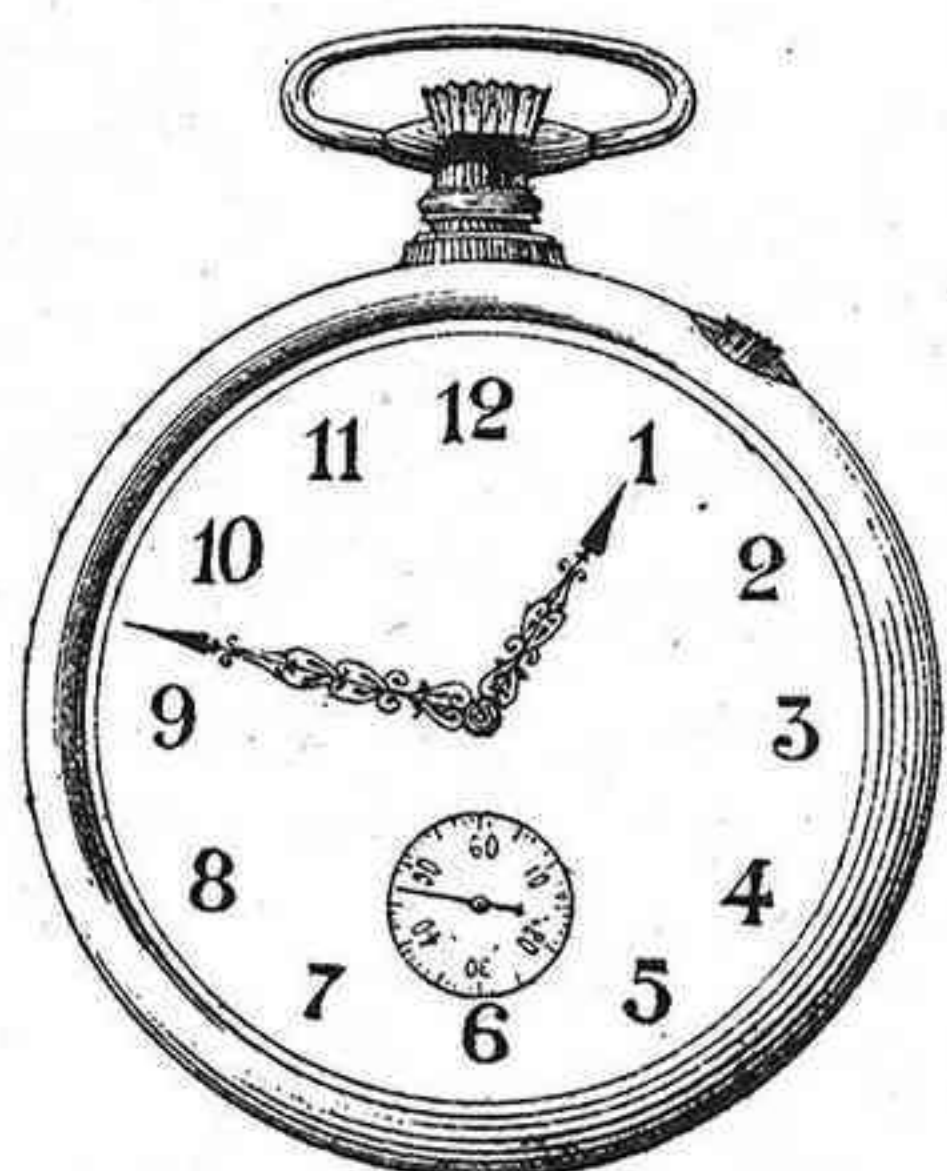
Fundat l'any 1878

10 cts. número

SUSCRIPCIÓ:

3 PESSETES TRIMESTRE

PAQUETS DE 30 NÚMEROS, PTES. 2

RELOJERÍA DEL OBRERO

DE

JOSÉ RIBAS

PLAZA DEL TEATRO, 6

(junto á la Rambla de Santa Mónica

y al pie del Teatro Principal)

BARCELONA

Inmenso surtido en Relojes de todas
clases para bolsillo, despertadores,
reguladores y cadenas. Todas las ven-
tas y composturas de la casa se
aseguran por dos años

JULIOL

1 dill. Sta. Leonor.
2 dim. S. Martínia.
3 dim. Sta. Mustiola.
4 dij. S. Laureà.
5 div. S. Miquel dels Sants.
6 dis. Sts. Isaies y Tranquili.
7 diu. Puris. Sang de Jesús.
8 dill. Sta. Isabel, reina.
9 dim. Sta. Anatolia.
10 dim. S. Cristofol.
11 dij. Sts. Pius y Abundi.
12 div. Sts. Feliu y Nabor.
13 dis. S. Anaclel.
14 diu. S. Bonaventura.
15 dill. S. Enric.
16 dim. La Verge del Carme.
17 dim. S. Aleix.
18 dij. S. Frederic.
19 div. S. Vicens de Paul.
20 dis. S. Elies, profeta.
21 diu. S. Daniel, profeta.
22 dill. Sta. Maria Magdalena.
23 dim. S. Llibori.
24 dim. Sta. Cristina.
25 dij. S. Jaume, apostol.
26 div. Sta. Agna.
27 dis. S. Pantaló.
28 diu. Sts. Nassari y Cels.
29 dill. Sta. Marta.
30 dim. Sts. Abdón y Senén.
31 dim. S. Ignasi de Loyola.

AGOST

1 dij. S. Pere Advíncula.
2 div. La Verge dels Angels.
3 dis. Invenció de S. Esteve.
4 diu. S. Domingo de G.
5 dill. La Verge de les Neus.
6 dim. Sts. Just y Pastor.
7 dim. S. Gaietà.
8 dij. S. Ciriac.
9 div. S. Romà.
10 dis. S. Llorens.
11 diu. Sta. Filomena.
12 dill. Sta. Clara.
13 dim. S. Hipòlit.
14 dim. S. Eusebi.
15 dij. **L'Assumpció de M.**
16 div. Sts. Roc y Jacinte.
17 dis. S. Mamet.
18 diu. S. Joaquim.
19 dill. Sts. Magí y Marià.
20 dim. S. Bernat.
21 dim. Sta. Francisca Fremiot.
22 dij. S. Sinforià.
23 div. S. Felip Benici.
24 dis. S. Bartomeu.
25 diu. Puríssim Cor de M.
26 dill. S. Ceferi.
27 dim. S. Josep de Calasanz.
28 dim. S. Agustí.
29 dij. Sta. Sabina.
30 div. Sta. Rosa de Lima.
31 dis. S. Ramon Nonat

SETEMBRE

1 diu. La Verge de la Consolació, S. Gil y S. Llop.
2 dill. S. Antolí.
3 dim. Sta. Serapia.
4 dim. Sta. Rosalia.
5 dij. S. Llorens Justinià.
6 div. S. Faust.
7 dis. Sta. Regina.
8 diu. La Nativitat de Maria.
9 dill. S. Pere Claver.
10 dim. S. Nicolau de Tolentí.
11 dim. Sts. Proto y Jacinte.
12 dij. S. Leonci.
13 div. Sts. Eulogi y Amat.
14 dis. S. General.
15 diu. S. Nicomedes.
16 dill. S. Corneli.
17 dim. S. Pere d'Arbués.
18 dim. S. Ferriol.
19 dij. Sta. Constanca.
20 div. S. Eustaqui.
21 dis. S. Maten, apostol.
22 diu. S. Maurici.
23 dill. Sta. Tecla.
24 dim. La Verge de la Mercè.
25 dim. Sta. Aurelia.
26 dij. Sta. Justina.
27 div. Sts. Cosme y Damià.
28 dis. S. Wenceslau.
29 diu. S. Miquel Arcangel.
30 dill. S. Jeroni.

OCTUBRE

1 dim. Sta. Remigia.
2 dim. S. Angel de la Guarda.
3 dij. Sts. Candi y Grau.
4 div. S. Francesc d'Assis.
5 dis. Sts. Froilà y Placid.
6 diu. La Verge del Roser.
7 dill. Sts. Marc y August.
8 dim. Sta. Reparada.
9 dim. S. Dionís.
10 dij. S. Francisco de Borja.
11 div. S. Nicasi.
12 dis. La Verge del Pilar.
13 diu. La Verge del Remei.
14 dill. S. Calixte.
15 dim. Sta. Teresa de Jesús.
16 dim. S. Gal.
17 dij. Sta. Eduvigis.
18 div. S. Lluc, evangelista.
19 dis. S. Pere d'Alcantara.
20 diu. Sta. Irene.
21 dill. Sta. Ursula.
22 dim. Sta. Maria Salomé.
23 dim. Sts. Servant y German.
24 dij. S. Rafel Arcangel.
25 div. S. Crispi.
26 dis. Sts. Lluçia y Marcia.
27 diu. Sta. Cristeta.
28 dill. S. Judes Tadeu.
29 dim. S. Narcís.
30 dim. S. Claudi.
31 dij. S. Quintí.

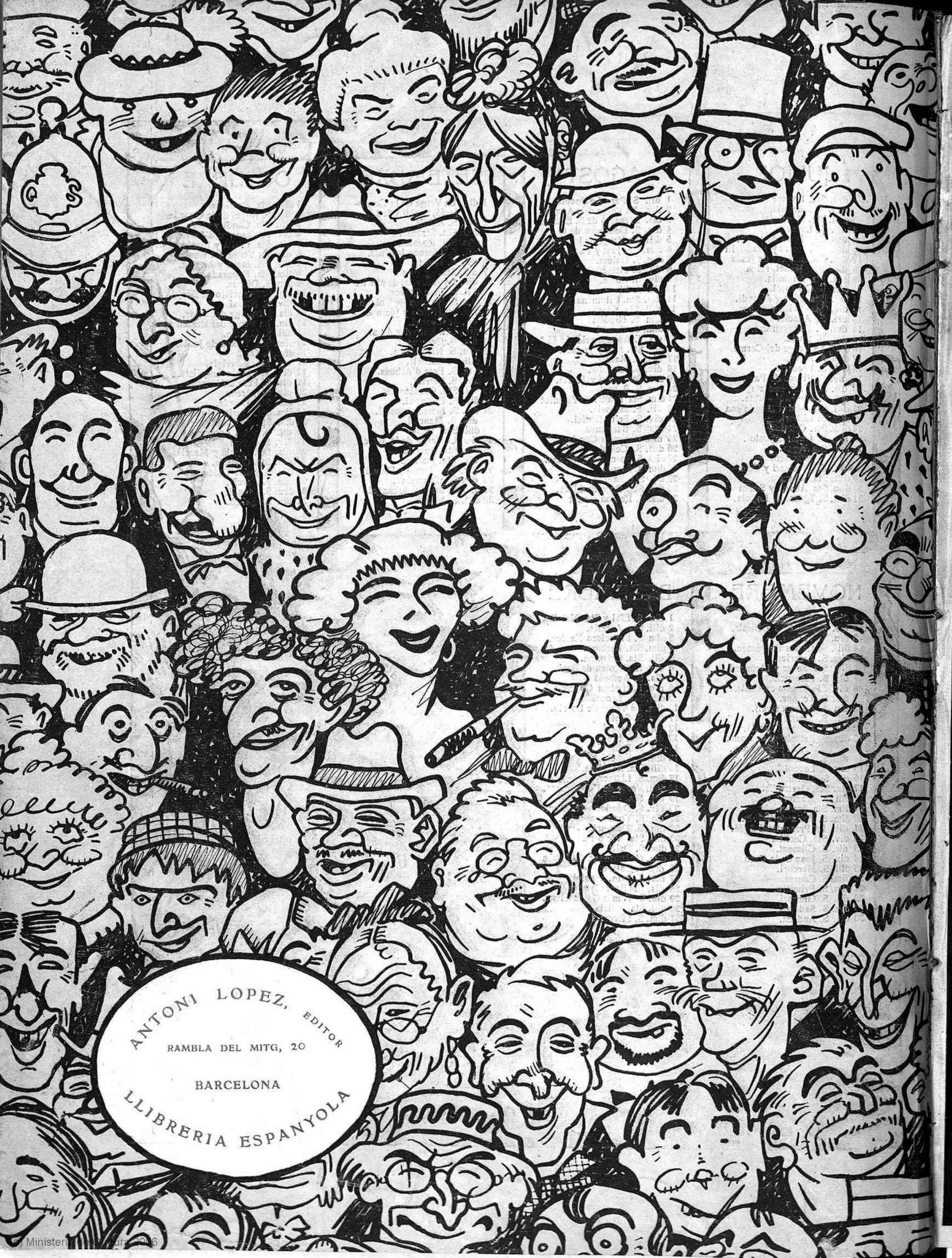
NOVEMBRE

1 div. **Tots-Sants.**
2 dis. Com. dels Difunts.
3 diu. S. Valentí.
4 dill. S. Carles Borromeu.
5 dim. S. Zacaries.
6 dim. Sts. Sever y Leonard.
7 dij. S. Florenci.
8 div. Els 4 sants coronats.
9 dis. S. Teodor.
10 diu. S. Andreu Avelí.
11 dill. S. Martí.
12 dim. S. Diego d'Alcalá.
13 dim. S. Estanislau de Koska y S. Homobono.
14 dij. S. Serapi.
15 div. S. Leopold.
16 dis. S. Elpidi.
17 diu. Sta. Gertrudis.
18 dill. S. Maxim.
19 dim. Sta. Isabel.
20 dim. S. Felix de Valois.
21 dij. La Presentació de M.
22 div. Sta. Cecília.
23 dis. S. Climent.
24 diu. S. Joan de la Creu.
25 dill. S. Mercuri.
26 dim. S. Conrat.
27 dim. S. Primitiu.
28 dij. S. Gregori.
29 div. S. Sadurní.
30 dis. S. Andreu.

DESEMBRE

1 diu. S. Eloi y Sta. Natalia.
2 dill. Sta. Aurelia.
3 dim. S. Francisco Xavier.
4 dim. Sta. Bàrbara.
5 dij. Sta. Crispina.
6 div. S. Nicolau de Bari.
7 dis. S. Ambrós.
8 diu. Puríssima Concepció.
9 dill. Sta. Leocadia.
10 dim. La Verge de Loreto.
11 dim. S. Sabi.
12 dij. S. Sinesi.
13 div. Sta. Llucia.
14 dis. S. Pompeius.
15 diu. S. Eusebi.
16 dill. Sta. Adelaida.
17 dim. S. Llatzer.
18 dim. Verge de l'Esperansa.
19 dij. Sta. Fausta.
20 div. S. Domingo de Silos.
21 dis. S. Tomàs, apostol.
22 diu. S. Demetri.
23 dill. Sta. Victòria.
24 dim. S. Delfí.
25 dim. **Naixement de Jesús.**
26 dij. S. Esteve.
27 div. S. Joan, apostol.
28 dis. Els Sants Ignocents.
29 diu. S. Tomàs Cantuarienc.
30 dill. Sta. Anisia.
31 dim. S. Silvestre.

ANTONI LOPEZ, EDITOR
RAMBLA DEL MITG, 20
BARCELONA
LLIBRERIA ESPANYOLA